

Ἡ ΠΡΩΤΙΚῆ ἜΣΤΙΑ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΣΤΟ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΚΟΚΚΙΝΟ

ΕΤΟΣ ΜΑ *

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

* Τεύχη 477 - 480 - 483

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 1992

Διατελέσαντες Διευθυντές
1952 - 54

† ΕΥ. Α. ΦΑΚΑΤΣΕΛΗΣ
1952 - 1973

† ΜΙΧ. ΧΑΡ. ΜΑΝΟΣ
1956 - 1991

† ΔΗΜ. Γ. ΚΟΚΚΙΝΟΣ
1986

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΗΜΟΣΘ. ΚΟΚΚΙΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

(Έτησια)

Έσωτερικού	Δρχ. 3500
Νομ. προσώπων & Όργανισμών, Τραπεζών	Δρχ. 5000
Κοινοτήτων & Σχολείων	Δρχ. 5000
Έξωτερικού	Δολ. 50
Τιμή τεύχους	Δρχ. 1000

Έμβάσματα «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ». Όδος Μελετίου Γεωγράφου 53 45 333 Ίωάννινα Τηλ. (0651) 26659

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

Ίδιοκτησία - Έκδοσις - Διεύθυνσις

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΗΜΟΣΘΕΟΥΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ

Έπιτροπή επίμελείας όλης

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΝΙΚΟΣ ΤΕΝΤΑΣ
ΚΩΝ. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΙΩΤΑ ΠΑΡΘΕΝΙΟΥ

Άντεπιστέλλοντα μέλη της έπιτροπής

Λ.Ι. ΒΡΑΝΟΥΣΗΣ (Άθήνα)
ΧΡΥΣ. ΖΙΤΣΑΙΑ (Θεσσαλονίκη)
ΜΑΡΙΑ ΜΙΧΑΗΛ-ΔΕΔΕ (Άθήνα)
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΖΑΔΕΣ (Άθήνα)
ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ (Θεσσαλονίκη)
ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ (Πάτρα)
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΣ (Χαλκίδα)
ΚΩΣΤΑΣ ΝΙΚΑΣ (Νεάπολις Ίταλίας)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Γ. Σταματέλου: Ό Δημοσθένης Κόκκινος (σκίτσο)	4
Άντωνίου Γ. Δρούγκα: Έπιτύμβιον εις τόν Δημ. Κόκκινον	3
ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ: Τίποτε περισσότερο τίποτε λιγότερο	5
Χρυσ. Ζητσαίας: Ό Παλαιός τών ήμερών και ό άνθισμένος λόγος	6
της σύνταξης: Άχρόνια έρημία	7
Βασίλη Ί. Λαζανά: Δημοσθένης Κόκκινος	9
Βασίλη Λαδά: Μιά σύντομη συνάντηση με τόν Δημοσθένη Κόκκينو	10
Λευτέρη Β. Τζόκα: Συνέντευξη με τόν Δημοσιογράφο, Λογοτέχνη Δημοσθένη Κόκκينو	12
Τάσου Γ. Άναγνώστου: Δημοσθένης Κόκκινος	25
Σαράντου Παυλά: Μνήμη τού Δημοσθένη Κόκκινου	26
Άλέκου Κουτσούκαλη: Άφιρωμένο στη μνήμη τού Δημοσθένη Κόκκινου	29
Εύαγγελίας Παπαχρήστου-Πάνου: Για τόν Δημοσθένη Κόκκينو	32
Νίνας Κουκαλίδου Ναχρίας: Άδελφέ Δημοσθένη «Έπί τά ίχνη τών βημάτων» σου	34
Βασιλείου Δημ. Χατζηνικολάου: Τίμημα άγάπης στόν πνευματικό φίλο και άξιο τέκνο της Ηπειρου Δημοσθένη Κόκκينو (έπιστολή)	36
της Σύνταξης: Όδοιπορία	37
Μαρίας Μιχαήλ-Δέδε: Ό Δημοσθένης μου έγραφε, μου άφιέρωνε	39
Γιώτας Παρθενίου: Δημοσθένης Κόκκινος ό Διηγηματογράφος ό ποιητής (δοκίμιο)	47
Ίωάννη Γ. Θεοχάρη: Προσεγγίσεις χριστιανικού Λυρισμού Δημοσθένη Κόκκινου. Ό παλαιός τών ήμερών (δοκίμιο)	67
Γιώργου Παπαστάμου: Μνήμη Δημοσθένη Κόκκινου. Ένα σχόλιο και μια άνάλυση	70
Γιάννη Καραβίδα: Δημοσθένης Κόκκινος ό ποιητής της Άντίστασης και της Ειρήνης (δοκίμιο)	79
Μίλτου Τσίρκα: Τό Θεατρικό έργο τού Δημοσθένη Κόκκινου (θεατρικό δοκίμιο)	83
της Σύνταξης: Σπονδαι	99
Κώστα Π. Μιχαήλ: Έλεγείο για τόν Δημοσθένη Κόκκينو (ποίημα)	101
Νίκου Β. Βένου: Στη Μνήμη τού Δημοσθένη Κόκκινου (ποίημα)	102
Άμαλίας Δημοσθ. Κόκκινου: Ός ίριδισμός επί τών δακρύων (ποίημα)	105
Γιώργου Παπαστάμου: Έγώ ό φίλος σου ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ (ποίημα)	106
Γεωργίου Δημοσθένους Κόκκινου: Άγαπητέ μου φίλε (ποίημα)	107
Νίκου Α. Τέντα: Ό γιός της Νεραΐδας (ποίημα)	109
Άννας Μπουρατζή Θώδα: ΜΝΗΜΗ στό Δημοσθένη Κόκκينو (ποίημα)	110
της Σύνταξης: Ό παλαιός τών ήμερών	111
Ι.Γ. Τριανταφυλλίδη: Ό Δημοσθένης Κόκκινος (άγιογραφικό πορτραίτο)	112
Δημοσθένης Γ. Κόκκινος: Νεκρέ μου φίλε (ποίημα)	113
Δημοσθένης Γ. Κόκκινος: Όρθρος (ποίημα)	116
Δημοσθένης Γ. Κόκκινος: Τά όπλα μας ήταν σίδερα (διήγημα)	119

ΑΠΟ ΜΗΝΑ ΣΕ ΜΗΝΑ: Σ η μ ε ι ώ μ α τ α. Άλκυονίδες Λογοτεχνίας 7 - 9 Φλεβάρη 1992 (Γ. Παρθενίου) τ' άποκαλυπτήρια της προτομής τού Άρσένη Γεροντικού (της σύνταξης). Η βραδυά Δημοτικού χορού από τόν Πλάτανο (Κωνσταντή Μαντέλλου) - Έκδοτικές γνωστοποιήσεις - Πνευματικά γεγονότα - Κριτική τού βιβλίου - Τεχνοκρατικά - Διάφορα.

Δ/ΝΣΕΙΣ: Συντάξωας: Γ.Δ. Κόκκινος Μελετίου Γεωγράφου 53 45 333 ΙΩΑΝΝΙΝΑ
Άθηνών: Δικηγ. Γραφείο Σ.Δ. Κόκκινου Ίπποκράτους 4 - 10679 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 3613379
Τυπογραφείο: Γ. Τσόλης Γ. Μιχαηλίδη 5 45 333 ΙΩΑΝΝΙΝΑ
Έκτύπωση Γραφικές Τέχνες Γ. Τσόλη Μιχαηλίδη 5 45 333 ΙΩΑΝΝΙΝΑ Τηλ. (0651) 22877

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΕΙΣ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΝ Γ. ΚΟΚΚΙΝΟΝ
(1926 - 1991)

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ
ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

Ό Διευθυντής μας Δημοσθένης Γ. Κόκκινος.

ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΝ ΚΟΚΚΙΝΟΝ

ΕΝΘΑΔΕ ΚΕΙΤΑΙ ΤΟ ΕΣΘΑ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΕΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ
ΑΝΔΡΟΣ ΕΠΙΦΑΝΕΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΟΝ ΓΗΝ
ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΣ
ΤΗΣ ΝΕΡΑΪΔΑΣ ΣΤΑΥΡΑΕΤΟΣ
ΤΗΣ ΠΙΝΑΟΣ ΥΨΗΛΟΤΑΤΟΝ ΔΚΡΟΝ
ΑΝΘΟΣ ΔΙΟΣ ΟΛΟΠΟΡΦΥΡΟΝ
ΑΝΕΜΟΣ ΠΝΟΗ ΑΦΑΝΙΣΣΑ
ΠΑΝ ΕΠΙΚΕΙΜΕΝΟΝ ΝΕΦΟΣ
ΗΛΙΟΣ ΠΕΡΙΛΑΜΠΡΟΣ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΜΑΡΜΑΡΙΝΗΣ ΠΛΑΚΟΣ
ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΕΥΚΟΣ ΠΑΡΒΕΙΑ
ΤΟ ΗΘΟΣ ΑΥΤΟΣ
ΔΙΟΝΙΟΣ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ. ΔΡΩΓΚΑΣ

In accordance with
the terms of the
agreement
C-12-19

Ἡ ΠΕΙΡΩΤΙΚὴ Ἑστία

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΤΟΣ ΜΑ'

◆ ΙΑΝ. - ΦΕΒ. - ΜΑΡΤ. 1992 ◆

ΤΕΥΧΗ 477 - 478 - 479

ΤΙΠΟΤΕ ΛΙΓΟΤΕΡΟ - ΤΙΠΟΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ (Τὰ ὀφειλόμενα)

Μὲ τὸ παρὸν ἀφιέρωμα, ἀποδίδεται τιμὴ κι ἐκπληρώνεται μιὰ ὑποχρέωση. Καὶ ἡ αἰτία εἶναι καὶ κατανοητή. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ποὺ τόσον ἀνεπάντεχα μᾶς ἔφυγε καὶ τώρα ἐδῶ μνημονεύομε, ὁ Δημοσθένης ὁ Κόκκινος, ὑπῆρξε προσωπικότητα ξεχωριστή, μὲ ἔργο καὶ ἦθος. Πέρα ἀπ' τὰ συνήδη καὶ τὰ τετριμμένα.

Ἄπλως καὶ ἤρεμος καὶ μαζί ἀνήσυχος καὶ θλιμμένος, διεισδυτικὸς κι εὐαίσθητος ὅπως τὸ φῶς, ἀγάπησε, πόνεσε, ἔγραψε καὶ προίκισε τὰ Γράμματά μας μὲ σελίδες σπάνιας ὀμορφιάς καὶ ποιητικοῦ πάθους. Τὰ διηγήματά του, ἰδίως, διῦλισμένα καὶ πυκνά, δὰ διαρκέσουν πολὺ καὶ πάντα δ' ἀποκαλύπτουν τοῦτο τὸ ἀξεπέραστο καὶ τὸ μοναδικό: Πῶς ἐξαυλῶνεται, ποιητικῶς, ἡ ἀφήγηση κι ὁ Λόγος ὁ ἀποκαθαρμένος ἠχεῖ ὡς μῆνυμα καὶ μουσική.

Τίποτε λιγότερο - τίποτε περισσότερο. Ἐδῶ, αἰωρεῖται καὶ σχηματίζεται τὸ πρόσωπο. Τὸ ὕφος καὶ τὸ ἦθος. Καὶ τοῦτο, νομίζομε, πρέπει νὰ τιμηθεῖ.

«Η.Ε.»

Ο ΠΑΛΑΙΟΣ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ ΚΙ Ο ΑΝΘΙΣΜΕΝΟΣ ΛΟΓΟΣ

Στὸν Δημοσθένη Κόκκινο

Ὁ (ΠΑΛΑΙΟΣ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ) ὁ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει...
Πῆρες τὸ μοσχολίβανο σπῆς ποίησης τ' ἄρτοφόρι
καὶ κίνησες τραγουδιστῆς στὸ φῶς περιχυμένος.
Μὲ τῆς εἰρήνης τ' ὄραμα κι ὄνειρα φορτωμένος.

Δρόμο τὸ δρόμο τῆς καρδιᾶς σ' ἀνατολὲς καὶ δύσεις
μὲ τὸ μελωδικό σου αὐλὸ γάλλοντας τὰς δεήσεις.
«Περιπατῶν εἰς τὴν ἀχλύν» κύκλους περνᾶς κι' αἰῶνες.
Πόσες διαβῆκαν ἀνοιξες, πόσοι σκληροὶ χειμῶνες...

Σταυροί, δυσίες, ἰδανικά, στοῦ ἀνθρώπου τὴν πορεία.
Κι ἀκόμα ὁ πλανεμένος νοῦς δὲ βρῆκε τὴν οὐσία.
Γιὰ τῆς ἀγάπης τὴν πνοή - φῶς ἁγίου μυστηρίου.
Δὲν εἶδε τ' ἄστρο πού ὀδηγεῖ στὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου.

Ἐκεῖ π' ἀνάβει ἓνα κερὶ καὶ φέγγει ἓνα καντήλι.
Κι «Ὁ ΠΑΛΑΙΟΣ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ» μὲ τὸ χρυσὸ κοντήλι.
στὸν Ἀνθισμένο λόγο του τῆς προσευχῆς τὴ γύρη
οἶνον καὶ μέλι μᾶς κερνάει σπῆς ποίησης τὸ ποτήρι.

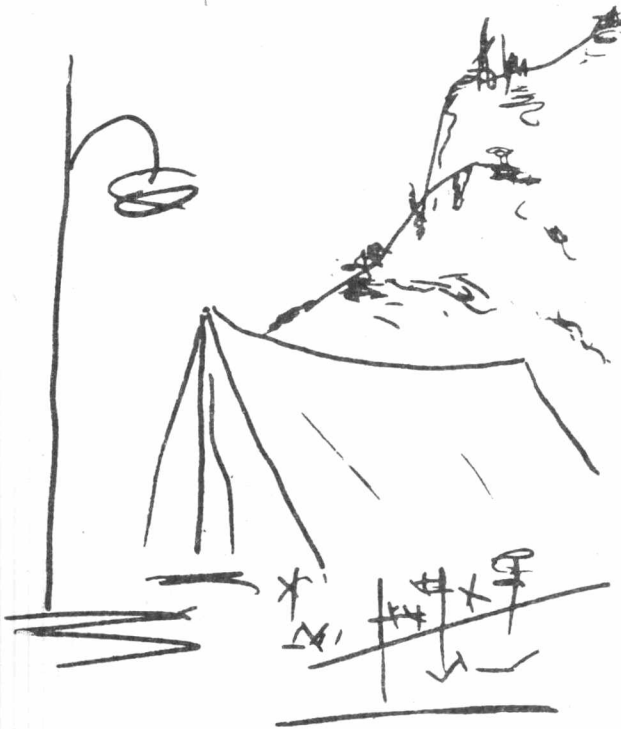
ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΖΙΤΣΑΙΑ

* Τίτλος ποιητικῆς συλλογῆς τοῦ Δημοσθένη Κόκκινου.

ΑΧΡΟΝΗ ΕΡΗΜΙΑ

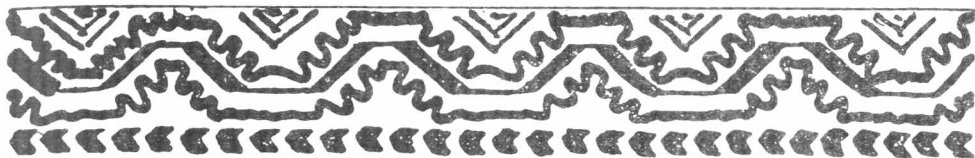
(Κείμενα αφιερωμένα εις τὸν Δημοσθένη Κόκκινο)

Θητεία: Σχέδιο ἀπὸ τὸν Δημοσθένη Κόκκινο ἀπὸ τῆ ποιητικῆ του συλλογῆ ΛΥΡΙΚΑ.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας Κων/νος Τσάτσος ἀπονέμει τὸν χρυσοῦν σταυρὸν τοῦ Φοίνικος εἰς τὸν Δημοσθένην Κόκκινον.

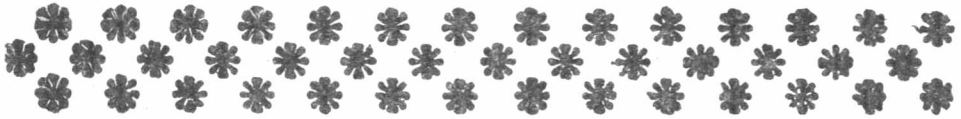
ΒΑΣ. Ι. ΛΑΖΑΝΑΣ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ

Ἔτυχε νὰ γνωρίσω καὶ προσωπικὰ τὸν αἰμίμηστο Δημοσθένη Κόκκινο. Ἀπὸ τὶς συναντήσεις αὐτές, σχετικὰ πολύωρες, ἀπεκόμισα τὴν ἐντύπωση ὅτι πρόκειται γιὰ ἕναν πνευματικὸν ἄνθρωπο μὲ ἐκτεταμένο εὖρος παιδείας. Ἄλλὰ ἐκτὸς αὐτοῦ. Ἀπεκόμισα καὶ τὴν ἐντύπωση ὅτι εἶναι ἕνας ἄνθρωπος σοβαρὸς, σεμνός, ἀνιδιοτελής, ἕνας ἄνθρωπος ποὺ ἀπεχθάνεται τὸ θόρυβο καὶ τὴν αὐτοπροβολὴ παρὰ τὴ σημαντικὴ του προσφορὰ στὰ νεοελληνικὰ γράμματα καὶ μὲ τὴν προσωπικὴ του δημιουργία καὶ ὡς διευθυντὴς ἑνὸς σοβαροῦ περιοδικοῦ, ποὺ ἀποστέλει, μὲ ὀλίγα ἀκόμη περιοδικὰ «κώδικα» τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας. Παράλληλα γνώρισα καὶ τὴν ποίησή του καὶ τὴν πεζογραφία του. Ἡ ποίησή του, πηγαία καὶ ἀναβλύζουσα, ἐκπορεύεται ἀπὸ προσωπικὰ βιώματα καὶ ἐμπειρίες καὶ καταξιώνεται μὲ ἄρτιους, ἀπὸ πλευρᾶς μορφῆς, στίχους. Τὰ ἴδια θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ καταθέσω καὶ γιὰ τὴν πεζογραφία του. Ἀπεικονίζει τὴν ταπεινὴ ζωὴ τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ, ποὺ ἀγωνίζονται, μοχθοῦν, ὑποφέρουν μὲ τὸ ὄραμα μιᾶς νέας κοινωνίας, ὅπου θὰ κυριαρχεῖ καὶ θὰ διαποτίζει τὰ πάντα ἡ ἀγάπη, ἡ ἀλληλεγγύη, ἡ συνεργασία, ἡ δικαιοσύνη. Ἡ σφραγίδα ποὺ ἐπέθεσε στὰ νεοελληνικὰ γράμματα εἶναι σημαντικὴ, ἀξιόλογη, πολυτίμητη. Ἡ Ἡπειρος, ἰδίως, στὴν ὁποία ἀφοσιώθηκε ἀλλὰ καὶ νεοελληνικὰ γράμματα θὰ τιμοῦν τὴν μνήμη του. Ἦταν ἕνας ἀκάματος ἐργάτης τοῦ πνεύματος, ἕνας λαμπρὸς ποιητὴς καὶ πεζογράφος, ἕνας ἀπὸ τοὺς πλέον καταξιωμένους συγγραφεῖς τῆς χώρας μας.

Ἦταν ὁ ἱεροφάντης, ὁ «φύλακας τῆς ἱερᾶς φλόγας». Χαράζω τὶς γραμμὲς αὐτές, μὲ ἰδιαίτερη συγκίνηση, καθὼς ἀναδιψῶ τὶς ἐπιστολές του, βραχύλογες μὲν ἀλλὰ πάντα περιεκτικὲς καὶ βαθυστόχαστες.

ΒΑΣΙΛΗ ΛΑΔΑ

Μιά σύντομη συνάντηση με τὸν Δημοσθένη Κόκκινο

Μὲ τὴν «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» εἶχαμε μιὰ μακρόχρονη σχέση ὡς συνδρομητὲς καὶ μὲ τὸν ἐκδότη τῆς Δημοσθένη Κόκκινο μιὰ ἐπικοινωνία γυχικὴ μέσω τῆς θαυμάσιας ποίησής του, τῶν ἐκλεκτῶν κειμένων του, τῶν σωστῶν κριτικῶν του καὶ μιᾶς ἀλληλογραφίας κατὰ διαστήματα.

Τὸ Φλεβάρη τοῦ 1990 στὶς «Ἀλκυονίδες Λογοτεχνίας» στὴν Κόρινθο, ποὺ εἶχαμε μεταβεῖ μὲ τὴ σύζυγό μου, ἡ ἐκλεκτὴ ποιήτρια καὶ φίλη μας κ. Εὐαγγελία Παπαχρήστου Πάνου μᾶς ἀνήγγειλε ὅτι βρισκόταν κι ἐκεῖνος στὴν Κόρινθο καὶ μὲ τὴν πρώτη εὐκαιρία μᾶς τὸν σύστησε καθὼς καὶ τὴν σύζυγό του.

Ἐπειδὴ μείναμε στὸ ἴδιο ξενοδοχεῖο εἶχαμε τὴν χαρὰ νὰ ξανασυναπθουῦμε καὶ νὰ συζητήσουμε ἀρκετά. Κι ἔτσι διαπιστώσαμε μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση ὅτι ἦταν ἕνας λεπτὸς κι εὐγενικὸς ἄνθρωπος ἀκριβῶς ὅπως - μέσω τῶν κειμένων του - τὸν εἶχαμε φανταστεῖ.

Συζητήσαμε γιὰ πολλὰ πνευματικὰ θέματα, γιὰ τὴν «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία», γιὰ τὸ ἀδικοχαμένο παιδί μας Νίκο Β. Λαδά, ποιητὴ καὶ φιλόλογο, ποὺ ἀρκετὲς φορές εἶχε φιλοξενήσει ποιήματα του στὸ περιοδικό του κι ὕστερα γιὰ τὴ δική του εὐτυχισμένη οἰκογένεια, γιὰ τὰ παιδιά του ποὺ λάτρευε, γιὰ τὴν ἐπιθυμία του νὰ συνεχίσει ὁ γιός του τὴν ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ ποὺ ἀποτελοῦσε μέρος τῆς ζωῆς του.

Πέρασε ἕνας χρόνος δύσκολος λόγῳ προβλημάτων τῆς ὑγείας μου. Καὶ πάλι τὸν Γενάρη τοῦ 1991 ἦλθε ἡ πρόσκληση τῶν Ἀλκυονίδων. Πήραμε τηλέφωνο νὰ ποῦμε ὅτι λόγῳ τοῦ κρύου δὲν θὰ πηγαίναμε, καὶ ἡ ἴδια κυρία ποὺ μᾶς τὸν εἶχε γνωρίσει μᾶς ἀνήγγειλε ὅτι «ἔφυγε γιὰ πάντα ὁ Δημοσθένης Κόκκινος».

Ἡ μέρα ξαφνικὰ ἔγινε ἀκόμα πιὸ παγερὴ, κάτι μέσα μας ἔσπασε, νιώσαμε ὅτι τὰ Γιάννενα ἀλλὰ καὶ ὅλη ἡ Ἑλλάδα ἔχασαν ἕναν σπάνιο ἄνθρωπο καὶ ἀξιολογότατο λογοτέχνη.

Καὶ ξαναζωντάνεψε μ' ὅλες τὶς λεπτομέρειες ἐκείνη ἡ σύντομη συνάντηση ποὺ ἔμελλε νὰ εἶναι ἡ πρώτη καὶ τελευταῖα μαζί του μὰ ποὺ θὰ μείνει γιὰ πάντα χαραγμένη στὴ μνήμη μας.

Έπειτα από λίγο καιρό λάβαμε την εφημερίδα «Ήπειρωτική Έστια» στο ίδιο ύφος του περιοδικού και λίγο αργότερα το τελευταίο τεύχος του περιοδικού «Ήπειρωτική Έστια» για το 1990 κι είδαμε με μεγάλη συγκίνηση πώς ο αγαπημένος του γιός έκτελοῦσε τὴν ἐπιθυμία του πατέρα παρ' ὄλες τὶς δυσκολίες πὸν συνεπάγεται κάθε ἔκδοση αὐτὴ τὴν ἐποχή.

Παρ' ὅτι δὲν ἔχουμε τὸ χάρισμα νὰ γράφουμε νιώσαμε χρέος ἀπέναντι σὴ μνήμη του ν' ἀναφερθοῦμε μὲ λίγα λόγια σ' αὐτὴ τὴν ἀξέχαστη σύντομη συνάντησή μ' ἓναν ξεχωριστὸ ἄνθρωπο καὶ ἐκλεκτὸ λογοτέχνη τὸν ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΚΟΚΚΙΝΟ.

ΛΕΥΤΕΡΗ Β. ΤΖΟΚΑ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΜΕ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟ — ΛΟΓΟΤΕΧΝΗ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΚΟΚΚΙΝΟ

ΜΕ ΤΗ ΣΙΓΟΥΡΙΑ του Δημοσιογράφου που γνωρίζει από πρώτο χέρι τὰ πολυποίκιλα προβλήματα τῆς Ἡπείρου, ὁ Δημοσθένης Κόκκινος, γιὰ τοὺς ἄξονες τῶν προγραμμάτων που μποροῦν νὰ εφαρμοστοῦν, στὴν πρώτη πρωτεύουσα τῆς Ἡπείρου, τὰ Γιάννινα, που ἔναι «πρῶτα στ' ἄρματα, στὰ γρόσια καὶ στὰ Γράμματα».

Χωρὶς μισόλογα στὴ συνέντευξη που μᾶς παραχώρησε, δήλωσε, εὐθαρσῶς ὅτι, μπορεῖ νὰ ξαναγίνει ἡ Ἡπειρος ἡ «Κοιτίδα τοῦ Πολιτισμοῦ».

Γνωστὸς «τοῖς πᾶσι» στὴν Ἡπειρο, στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἐξωτερικό, εἶναι ὁ διακεκριμένος λογοτέχνης, ποιητής, συγγραφέας, κριτικός, ζωγράφος καὶ Δ/ντῆς τοῦ μηνιαίου βραβευμένου περιοδικοῦ «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ», Δημοσθένης Κόκκινος. Βαθὺς γνώστης τῶν ἠπειρωτικῶν προβλημάτων, σὰν δημοσιογράφος πρωτοστατεῖ στὴν ἐπίλυσή τους, που ἀντιμετωπίζει ἐπὶ δεκαετίες ὀλόκληρες ἡ Ἡπειρος καὶ χάρη στὶς πετυχημένες ἐνέργειές του, μὲ δυναμικὲς λύσεις, πολλὰ ἀπ' αὐτὰ ἀποτελοῦν παρελθόν.

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΣΕ ΠΝΕΥΜ. ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΜΕΧΡΙ ΤΩΡΑ, ἔλαβε μέρος, σὲ πολλὰ πνευματικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ συνέδρια καὶ διάφορες ἀποστολές, εἴτε ὡς προσκεκλημένος, εἴτε ὡς ὑπότροφος, τόσο στὴν Ἑλλάδα, ὅσο καὶ σὲ χώρες τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἐπίσης, ἔδωσε πολλὲς διαλέξεις, συνεντεύξεις, ὁμιλίες καὶ ἀπόψεις πάνω σὲ θέματα λογοτεχνίας, στοχασμοῦ, τεχνοκριτικῆς, τέχνης, θεάτρου καὶ ἔλαβε μέρος σὲ εἰδικὲς συζητήσεις καὶ ἔρευνες, που δημοσιεύθηκαν σὲ ἑλληνικὰ καὶ ξένα περιοδικὰ, ἐφημερίδες, τηλεοπτικὲς ἐμφανίσεις, ραδιοφωνικὲς ἐκπομπές καὶ εἰδικούς τόμους βιβλίων. Ἀκόμα, ὀργάνωσε συζητήσεις μὲ πνευματικὰ θέματα, παραβρέθηκε σὲ λογοτεχνικὰ πανελλήνια συνέδρια καὶ στὴν Πνευματικὴ Συνάντηση τῆς Κύπρου, ἔχοντας πάντα συμμετοχὴ συνέδρου πρωτοστάτησε, μ' ἐπίσημη ιδιότητα κορυφαίου στελέχους τῆς ἐπαρχίας, στὶς πνευματικὲς κινήσεις τῆς ἐπαρχίας γιὰ διεκδική-

σεις αὐτονομίας καὶ γιὰ ἐνιαία ὀργάνωση τῶν πνευματικῶν σωματείων καὶ τῶν λογοτεχνῶν, ποὺ ζοῦν καὶ ἐργάζονται ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ τὴν Θεσσαλονίκη. Καὶ μὲ αὐτὴν τὴν ἀναγνώριση κρατάει καὶ τώρα τὴν πρωτοβουλία, ὡς πρόεδρος τῆς προσωρινῆς Διοικ. Ἐπιτροπῆς τῆς Πανελληνίας Ὁμοσπονδίας, Πνευματικῶν Σωματείων τῆς Ἐπαρχίας (μὲ τὴ συγκατάθεση τῶν συναδέλφων - ἐκπροσώπων ἀπ' τὰ διάφορα διαμερίσματα), γιὰ τὴν πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ.

ΣΑΡΑΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

Στὴ γόνιμη θητεία του ὁ Δημοσθένης Κόκκινος, πάνω ἀπὸ σαράντα χρόνια, ἀγωνίζεται γιὰ ἓνα καινούργιο ὀρίζοντα, ποὺ ἀναζητοῦν οἱ ἄνθρωποι τοῦ αἰῶνα μας καὶ διατηρεῖ ἐποικοδομητικὸν διάλογο καὶ ἀνταλλαγή ἀπόψεων, συνεργασίας καὶ ἐπαφῆς, μὲ ὄλους τοὺς λογοτέχνες τῆς χώρας μας, μὲ ἑκατοντάδες συναδέλφους (λογοτέχνες καὶ στοχαστές) ἀπὸ διάφορες χώρες τοῦ ἐξωτερικοῦ (σὲ ὄλο τὸν κόσμον), ἀκαδημαϊκοὺς, κορυφαίους λογίους καὶ καθηγητὲς πανεπιστημίων, σὲ διεθνή κλίμακα, δίνοντας τὴ συμμετοχή του, ὡς πνευματικὸς παράγοντας, γιὰ τὴ νέα οἰκουμενικὴ κουλτούρα καὶ τὴ μετάβαση τοῦ αἰῶνα μας στὶς ὑπέρεθνικὲς διαστάσεις. Παράλληλα, ὡς ζωγράφος, ἔχει λάβει μέρος σὲ ὀμαδικὲς καὶ ἀτομικὲς ἐκθέσεις καὶ δημοσίευσε ἑκατοντάδες κείμενα, πάνω σὲ πνευματικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ζητήματα, ποὺ δημοσιεύτηκαν τόσο στὸ δικὸν μας, ὅσο καὶ στὸν ξένο τύπον.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ἘΡΓΩΝ ΤΟΥ ΣΕ ΠΟΛΛΕΣ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

Ὁ λογοτέχνης Δημοσθένης Κόκκινος καταξιώθηκε νὰ δεῖ μεταφρασμένα τὰ ἔργα του, στὰ Γαλλικά, Ἰσπανικά, Πορτογαλλικά, Οὐγγρικά, Γιουγκοσλαβικά, Ἰαπωνικά, Ρουμανικά, Ἀγγλικά, Πολωνικά καὶ σὲ πολλὲς ἄλλες γλώσσες. Ἀξιολογήθηκε σὲ πολλὰ περιοδικὰ, βιβλία, ἐφημερίδες καὶ εἰδικὲς ἐκπομπὲς στὴν πατρίδα μας καὶ στὸ ἐξωτερικόν. Εἰδικώτερα, δύο ἀπ' τὰ βιβλία του, ἐκδόθηκαν ἓνα στὴν Ἰταλικὴ μὲ μεταφραστὴ τὸ Φελίτσε Μαστρογιάννη καὶ στὴ Γαλλικὴ, μὲ τὸν καθηγητὴ του Πανεπιστημίου τῆς AVIGNON Ρολάντ Ἰμπόν, καθὼς καὶ στὴ Ρουμανικὴ, μὲ μεταφραστὲς τὸν καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἰασίου Ἀντρέα Ράδο καὶ τὸ λογοτέχνη Λ. Ζιώγα, καθὼς κι ἓνα μέρος ἀπ' τὸν Ἰ. Μπράντ (λογοτέχνη καὶ πρεσβευτὴ τῆς Ρουμανίας στὴν Ἀθήνα).

*

Ὁ Δημοσθένης Κόκκινος ἀνοίξε τὴν πλοῦσια σ' αἰσθήματα ψυχῆ του καὶ μᾶς ἀπάντησε, στὰ «καυτὰ» ἐρωτήματα ποῦ τοῦ θέσαμε.

• **Κύριε Κόκκινε,** εἶναι γνωστὸ σὲ ὄλους, ὅτι εἶστε βαθὺς λάτρης τῆς περιφέρειας καὶ ἀνοίξατε μὲ τὸ περιοδικόν σας «Ἡπειρωτικὴ Ἐστία» ἓνα δρόμον μὲ ὑποσχέσεις. Δώσατε στοὺς ἀρμόδιους, ὅσο ἔπρεπε, τὴν εἰκόνα τῆς Ἡπείρου;

«Γιὰ πολλὰ χρόνια, πρωτοστατώντας στὸν ἀγώνα γιὰ τὴν πνευματικὴ αὐτονομία τῆς ἑλληνικῆς ἐπαρχίας, πιστεύω πὼς ἔδωσα, ὄχι μονάχα τὴν εἰκόνα μιᾶς χαρτογράφησης τῆς περιοχῆς μας, ἀλλὰ καὶ ἀγωνίστηκα γιὰ τὴν πνευματικὴ παρουσία καὶ ἀνασύνταξη τῆς παράδοσης τῆς Ἡπείρου, καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἀνά-

πτυχή της, γενικότερα, στο βαθμό που επέβαλαν οι νέοι καιροί»

• Πώς μπορεί να στηριχτεί και να βοηθηθεί αυτή η προσπάθεια που κάνετε, χρόνια τώρα, που πιστεύω πως ανταποκρίνεται σε γενικότερο αίτημα για την αληθινή πνευματική μας ύπσταση και τη διαφύλαξη της εθνικής μας φυσιογνωμίας;

«Θα έπρεπε να ιεραρχηθεί, πρώτα απ' τόν τόπο μας και κατόπιν απ' την πολιτεία, η στήριξη αυτής της προσπάθειας, για να μη μείνουμε, άμνημονες και λωτοφάγοι, χωρίς τη γέφυρα της παράδοσης και της εθνικής μας καταγωγής. Γιατί, στην εποχή τούτη του τεχνολογικού θριάμβου, που πέφτουν τα σύνορα και διευρύνεται ο χώρος της καθημερινότητας, υπάρχει ο κίνδυνος - μάλιστα, τώρα, είναι ορατός απ' όλες τις πλευρές — να χάσουμε το δικό μας όριζοντα, να μείνουμε μονάχα στα λεξικά με τόν Ισκιο τών προγόνων και φλεβοτομημένοι, να γίνουμε φτωχότεροι απ' τούς κοντινούς πατεράδες μας. Γι' αυτό, νομίζω πως χρειάζεται, πρώτ' απ' όλα, να συνειδητοποιήσουμε την ανάγκη να κρατηθούμε, πάνω απ' την άβυσσο που ανοίγεται μπροστά μας, εντάσσοντας, στόν κύριο κορμό της πρόνοιας, την στήριξη της υπάρχουσας υποδομής και αξιοποιώντας τη μεγάλη προσφορά τών άραιών πνευματικών επάλξεων της επαρχίας».

• Ποιό είναι τo μήνυμα που φέρνετε στα Γράμματά μας, κάνοντας μια εϋρύτερη θεώρηση της σύγχρονης πορείας σας στη λογοτεχνία μας;

«Άγωνίζομαι για έναν όριζοντα και για έναν καινούργιο μύθο, που άναζητούν οι άνθρωποι του αιώνα μας, για να ένανθρωπίσουμε την άσύλληπτη δύναμη της έπιστήμης και της τεχνολογίας, να άγγίξουμε τόν πυθμένα του πυρήνα, να καθάρίσουμε την άραση του σύγχρονου ανθρώπου και να φωτιστεί ή άθέατη όψη του κόσμου, που πάσχει για μία νύξη τών ένστικτων μέσ' από την κατάπτωση της νάρκης του άλκοόλ και του κενού της τραγικής μοναξιάς. Είμαι ένας απ' τούς παραλειπόμενους της Άδικαίωτης Γενεάς, που έμεινε με την τέφρα τών προσδοκιών και τη λαμπρή τροχιά στην έφετηρία της έκκίνησης, που θεάται τόν κόσμο απ' την περιχαρακωμένη σκίτη ενός διανοουμένου και που πιστεύει πως, ό νέος άνθρωπος που έκκολλάπτεται κάτω απ' τόν Ισκιο τών καμινάδων και της αιθάλης, πρέπει να έρχεται από κάποιους προγόνους κι από κάποια πατρίδα. Γιατί, αυτός θα είναι ό οικουμενικός άνθρωπος, που δέν μπορεί να υπάρξει ως όδοιπόρος χωρίς προορισμό, άπομονωμένος και οϋδέτερος για τόν συνάνθρωπο».

• Πώς μπορεί ν' άναπτυχθεί τουριστικά ή "Ηπειρος και να τοποθετηθεί στην πρώτη γραμμή του ενδιαφέροντος, για να έχουμε τη θεώρηση πρόβλεψης, σε οικουμενική κλίμακα, έπαφής και γνωριμίας με την άξια της εθνικής βαρύτητας, προκειμένου ν' αντιμετωπίσουμε τόν τουρισμό, στίς πλατύτερες δυνατές διαστάσεις;

«Η τουριστική ανάπτυξη, γενικότερα στη χώρα μας, νομίζω πως επιβάλλεται ν' άναθεωρηθεί και να ζανατοποθετηθεί σε νέες βάσεις. "Υστερ' απ' την καταστροφή του περιβάλλοντος, την απογύμνωση του κατοικημένου χώρου, την άπομυθοποίηση της ιερότητας της φύσης απ' τόν άνθρωπο της καταναλωτικής κοινωνίας, ή πορεία της μεγάλης αυτής βιβλικής φυγής, πρέπει να έγκοιτωθεί σ' ένα καθεστώς ιδιαίτερα μελετημένης ύποδοχής. Γιατί, ή τουριστική Βαβυλωνία, που φέρνει, έκτος απ' τα χρήματα και τη φθορά τών άξιών, τη γνωριμία τών λαών και τη διεύρυνση της κοινωνικής συνείδησης σε υπερεθνική κλίμακα, είναι μια μορφή

μετάβασης με απρόβλεπτες συνέπειες. Γι' αυτό, η ανάπτυξη, σ' αυτόν το χώρο, πρέπει να γίνει στην Ήπειρο, κάτω απ' την ευθύνη μιᾶς εϋρύτερης κίνησης, με προεξάρχουσα προοπτική, για μιὰ οργανωμένη αξιοποίηση τῶν προϋποθέσεων πού διαθέτει γι' αὐτὸν τὸν σκοπό, ξεκινώντας απ' τὴν κατοχύρωση, τὴν διαφύλαξη καὶ τὴν ἀνάδειξη τῶν πόλεων ἑλξης (μνημεῖα, τοπία, ἱστορικὴ ὄντοτητα, σύγχρονη ὑπαρκτὴ καθημερινότητα). Καί, ἀκόμα, θὰ πρέπει, νὰ ριχτεῖ μιὰ γέφυρα ἐπαφῆς καὶ κοινῆς προσπάθειας μὲ τοὺς Ἑπειρωτὲς ἀποδήμους καὶ ὁμογενεῖς, πού ἀποτελοῦν, ἓνα πολυσημάντο κεφάλαιο καὶ κρατοῦν, ἀπὸ παράδοση καὶ μνήμη, ἓνα λαμπρὸ ὄνομα καὶ μιὰ οὐσιαστικὴ θέση στὴν ἱστορία τῆς Ἑπείρου. "Οὐ αὐτά, βέβαια, γιὰ νὰ ἀνταποκρίνονται στὸ πνεῦμα τῶν καιρῶν μας γιὰ ν' ἀντέξουν τὰ μεγάλα μεγέθη μιᾶς ἀσύνορης οἰκουμενικῆς ἐποχῆς, θὰ πρέπει ν' ἀναληφθοῦν ἀπὸ κάποια εϋρύτερη συνεταιριστικὴ διαχείριση εἰδικῆς ἐταιρείας γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ τουρισμοῦ στὴν Ήπειρο.

• Τὰ Γιάννινα, πού ἀποτελοῦν τὸ ἐθνικὸ πάνθεον τῆς νεώτερης ἱστορίας καὶ παράδοσης τοῦ σημερινοῦ ἑλληνισμοῦ, πού διαθέτουν Πανεπιστήμιο, ἀνεπτυγμένη χειροτεχνία, μοναδικὰ τοπία ἐξαιρετικοῦ κάλλους (Ζαγόρια, Μέτσοβο, Καλαμᾶς, Δωδώνη, Νησί, Πέραμα, Μοναστήρια καὶ μιὰ μοναδικὴ πνευματικὴ παράδοση μὲ κληροδοτήματα Ἑθνικῶν Εὐεργετῶν), θὰ μπορούσαν ν' ἀποτελέσουν ἓνα ἀπὸ τὰ λίγα μεγάλα κέντρα τῆς ἑλληνικῆς ἐπαρχίας, γιὰ τὴν αὐτοδύναμη ἀνάπτυξή της:

«Τὰ Γιάννινα, εἶναι ἓνα ἀπ' τὰ πιὸ σημαντικὰ κέντρα τῆς περιφέρειας κι ἔχουν, στὴ νεώτερη ἱστορία μας μιὰ θέση στὸ ἐθνικὸ πάνθεο, πού διαστρώνει τὴ μνήμη καὶ τὴ φυσιογνωμία τοῦ νέου ἑλληνισμοῦ. Γι' αὐτὸ, στοὺς δρόμους καὶ στὶς πλατεῖες αὐτῆς τῆς πόλης, πού εἶναι συνυφασμένη μὲ τ' ὄνειρο καὶ τὰ τραγούδια τοῦ λαοῦ μας, συναντιέται κανεὶς μὲ τὰ ὄνόματα τῶν ἡρώων, τῶν Μεγάλων Εὐεργετῶν, τῶν Διδασκάλων, τῶν ἀρματωλῶν καὶ ἀγίων τοῦ Γένους. Κι' ἀκόμα, ἡ σύγχρονη ζωὴ τῶν Ἰωαννίνων εἶναι ἀπ' τίς πιὸ δυναμικὲς καὶ τίς πιὸ ἀναπτυγμένες, μὲ τίς ἐγκαταστημένες πλέον δομὲς γιὰ τὴ στήριξη τῆς παραπέρα διεύρυνσης, πρᾶγμα πού ἐπιβάλλει τὴν ὀρθολογιστικὴ μελέτη, γιὰ μιὰ προοπτικὴ πενήντα τοῦλάχιστον ἐτῶν, προκειμένου ν' ἀντιμετωπίσει τὸ μέλλον, κάτω ἀπ' τὸ πρίσμα τῶν «ἐπὶ θύραις» νέων μορφῶν κοινωνικῆς ἀναδιάρθρωσης, πού ἐρχεται μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Κοινότητα. Ξεκινώντας ἀπ' τὴν ἐκτίμηση τούτη, θὰ εἶχα παρατηρήσω, ὅτι εἰδικὰ γιὰ τὴν αὐτοδύναμη ἀνάπτυξη τῆς Ἑπείρου, ὑπάρχουν οἱ ἀναγκαῖες βασικὲς ἐπιστημονικὲς μελέτες, πού ἔγιναν μὲ τὸ Πρόγραμμα Περιφερειακῆς Ἀναπτύξεως Ἑπείρου. Καὶ εἶναι κρίμα, πού δὲν χρησιμοποιήθηκαν γιὰ τὴν ἄμεση σύνταξη τῆς γενικότερης μελέτης γιὰ τὰ ΜΟΠ - πρᾶγμα πού ἔγινε στὴν Κρήτη, πού δὲν εἶχε αὐτὴ τὴν ὑποδομὴ ἔρευνας — γιὰ μιὰ πιὸ μεγάλη καὶ γονιμότερη χρηματοδότηση ἀπ' τὰ κοινοτικὰ ταμεία».

• Μπορεῖ νὰ ἀναπτυχθεῖ ἡ ἀλληλογνωριμία καὶ ἡ ἀλληλεγγύη μεταξὺ τῶν Ἑπειρωτῶν;

«Ἡ ἐπαφὴ καὶ ἀλληλογνωριμία μεταξὺ τῶν Ἑπειρωτῶν, τόσο στὸν ἑλληνικόν, ὅσο καὶ στὸν ἐξωτερικὸν χῶρο, εἶναι σήμερὰ δυνατὴ καὶ ἐπιβεβλημένη, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά. Γιατί, στὴν ἐποχὴ μας, πού ὁ κόσμος ὀργανώνεται σὲ μεγάλες ἐνότητες καὶ πού ἀναζητᾶει τίς πατρικὲς του ρίζες, γιὰ νὰ μὴ χαθεῖ

μέσα στον συγκρητισμό της υπερεθνικής κοινωνίας, ή ανασύνδεση της μητρικής ἀρτηρίας που αποτελεί αυτή τη γέφυρα επικοινωνίας και ἀλληλεγγύης, είναι πράγματι μιὰ ἐπιταγή, πρωταρχικής σημασίας, γι' αυτήν την ἐθνική μας ύπαρξη. Και οἱ Ἑπειῶτες, που ἔχουν μιὰ μοναδική παράδοση στη διατήρηση τοῦ ὀμφάλιου λώρου της πατρίδας, πιστεύω πῶς μπορούν, καλύτερα ἀπὸ ἄλλοτε, νὰ δημιουργήσουν μιὰ οἰκουμενική ἐνότητα, ἢ ὁποία θὰ ἦταν σὲ θέση νὰ ὀργανώσει αὐτὴν τὴν ἀπανταχοῦ της γῆς Ἑπειρωτικὴ Κοινότητα. Μάλιστα, δὲν τὸ θεωρῶ καὶ τόσο δύσκολο, δεδομένου ὅτι ὑπάρχουν, ἀφ' ἐνός, παρόμοιες ἐνότητες (σὲ πῶς μικρὴ κλίμακα) καὶ ἀφ' ἑτέρου, ἡ ἐκμηδένιση τῶν ἀποστάσεων προσφέρει μιὰ τέτοια δυνατότητα, που αποτελεί - ἐξ ἄλλου - καὶ ὄρο γιὰ τὴν ἐθνολογικὴ μας ὑπαρξη. Ἴσως, τώρα, νὰ εἶναι ὁ ἐνδεδειγμένος χρόνος, ἀφοῦ εἴμαστε στὸ κατώφλι τοῦ 1992, που θὰ περάσουμε στὸν εὐρύτερο χῶρο τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων. Ἡ «Πανηπειρωτικὴ Συνομοσπονδία», μαζί με τὴν ἀντίστοιχη Ὀμοσπονδία Ἀμερικῆς καὶ Καναδᾶ, θὰ πρέπει νὰ ἐξετάσουν αὐτὴν τὴν ἰδεοδοσία, σὲ μιὰ εἰδικὴ συνάντηση, μέσα στὸ εὐρύτερο δυνατὸν διεθνὲς καθεστῶς συμμετοχῆς καὶ κοινῆς ἐπιδίωξης».

• **Τὸ λαμπρὸ ἡπειρωτικὸ Πνεῦμα πῶς νομίζετε ὅτι θὰ καλλιεργηθεῖ καὶ θὰ προβληθεῖ, σὲ συνάρτηση μετὰ τὴν ἀξιοποίηση τοῦ πλούσιου λαογραφικοῦ θησαυροῦ καὶ νὰ διατηρηθεῖ ὁ ἀρίστητος πλοῦτος τῶν ἠθῶν καὶ τῶν ἐθίμων;**

«Στὴν ἐποχὴ τούτη μετὰ τὰ διευρυμένα σύνορα, ἡ πνευματικὴ παράδοση ἐνὸς λαοῦ συνιστᾷ πολὺτιμο ἀντίκρυσμα γιὰ τὴν ἀντοχὴ του, τὴν ὑπαρξιακὴ του ὑπόσταση καὶ τὴν ἀμυνὰ του στὴν πίεση της ἀλλοτρίωσης. Εἰδικότερα, γιὰ τὴν Ἑπειρο, που κράτησε τὸ βᾶρος της πνευματικῆς ἀναγέννησης καὶ τὸ προνόμιο της τροφῆς της παιδείας τοῦ νεώτερου ἑλληνισμοῦ, ἡ διαφύλαξη αὐτῆς της ὄντως λαμπρῆς κληρονομιάς, που συνεχίζεται καὶ ὡς τις μέρες μας, νομίζω πῶς θὰ πρέπει νὰ ἀποτελέσει ἕναν καινούργιον ὀρίζοντα κι ἕνα κοινὸ χρέος, γιὰ τὰ ἐθνικὰ δεδομένα καὶ τὴν σύγχρονη ὑπαρκτὴ πνευματικὴ ὄντοτητα της Ἑπειροῦ. Γιατί, μέσα στὴν χοάνη καὶ τὸ μωσαϊκὸ της μεγάλης κοινότητας τοῦ οἰκουμενικοῦ αἰῶνα μας, γιὰ νὰ ἐπιβιώσει καὶ γιὰ νὰ ἀναδειχθεῖ ἕνας λαός, χρειάζεται νὰ ἔχει χλωρὲς τις δικές του ἀρτηρίες καὶ νὰ μὴ μένει στὸ κενό, χωρὶς μνήμη καὶ ἴχνη, ἕνα δρόμο δικό του μέσα στὸ χῶρο καὶ στὸ χρόνο. Καὶ τὸ ἔργο τοῦτο, ὅπως εἶναι φανερό, ἐξαρτᾶται ἀπ' τοὺς ἴδιους τοὺς Ἑπειῶτες, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, που θὰ πρέπει νὰ μὴ μένουν μονάχα κάτω ἀπ' τὸν ἴσκιο τῶν κοντινῶν προγόνων τους, χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν τύχη της παράδοσης. Πράγματι, ἡ Ἑπειρος εὐτύχισε νὰ ἔχει ἐξέχοντες διανοουμένους ἐπιστήμονες, δασκάλους, ἱστορικοὺς καὶ λαογράφους, που ἀποθησαύρισαν τὴν ἱστορικὴ της μνήμη, τὶς ἀξίες της παράδοσης, τὸ λαογραφικὸ της πλοῦτο καὶ τὰ ντοκουμέντα της ἐθνολογικῆς φυσιογνωμίας. Κι αὐτὸ εἶναι πολὺ σημαντικό, γιὰτὶ πρόκειται γιὰ μιὰ μνημείωση ἐξω ἀπ' τὸ μουσεῖο, που μπορεῖ νὰ δώσει ἀποκαθαρμένο καινούργιο αἷμα, ὄχι μονάχα γιὰ μιὰ ζῶσα ὄψη της Ἑπειροῦ, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἐθνικὴ μας νεώτερη γραμματεία, δεδομένου ὅτι ἤδη εἶναι διαστρωμένος, αὐτὸς ὁ μέγας ἀμητός, σ' ὅλο τὸ βάθος καὶ σ' ὅλη τὴν ἔκτασή της. Γιὰ τὴν καλύτερη ἀκόμα ἀξιοποίηση, σ' εὐρύτερη ἀκαδημαϊκὴ κλίμακα, μπορεῖ ν' ἀναλάβει τὸ Πανεπιστήμιο Ἰωαννίνων, ἐξειδικεύοντας ἕναν σχετικὸ προσανατολισμό, στὸ ἱστορικὸ καὶ λαογραφικὸ Τμῆμα της Φιλοσοφικῆς Σχολῆς. Μάλιστα ὑπάρχουν καὶ θαυμάσια Λαογραφικὰ Μουσεῖα της Ἑταιρείας Ἑπειρωτικῶν Με

λετών, τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων, ποῦ σύστησε ὁ καθηγητὴς Δημ. Λουκάτος καὶ συνέχισε ὁ διάδοχός του καθηγητὴς Μ. Μερακλῆς καὶ τὸ ἐξαιρετικὸ Λαογραφικὸ Τοπικὸ Μουσεῖο τοῦ Παντελῆ Καραλῆ, στὸ χωριὸ Κυψέλη (Χώσεψη) Ἄρτας. Τὸ τελευταῖο, δημιούργημα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς στέρησης ἐνὸς φτωχοῦ ἀνθρώπου, ποῦ ἀφήνεται μόνος καὶ ἀβοήθητος, ἀπ' τὴν Πολιτεία καὶ τοὺς παράγοντες τῆς δημόσιας ζωῆς, νὰ κρατήσῃ αὐτὸ τὸ βάρος γιὰ τὴν πατρίδα του μονάχος. Τουλάχιστον, δὲν τὸ παίρνουν (τὸ κράτος ἢ τὰ ἰδρύματα), γιὰ νὰ μὴ χαθεῖ αὐτὸς ὁ ἀνυπολόγιστος θησαυρός;»

«Ἡ Λαϊκὴ Τέχνη στὴν Ἠπειρο - εἰδικότερα στὰ Γιάννινα - εἶναι ἀναπτυγμένη ἀρκετὰ καὶ κατέχει, σὲ πανελλήνιο ἐπίπεδο, ξεχωριστὴ θέση καὶ ὄνομα πέρ' ἀπ' τὰ ἔθνηκά μας σύνορα. Ἄλλωστε, κρατεῖ τὸ βάρος καὶ τὴν αὐτάρκειά της (ἱστορικά, θεματογραφικά, μορφολογικά) ἀπ' τὴ γενικότερη σύμμεικτη πνευματικὴ καὶ κοινωνικὴ ὄντοτητα τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῶν μεγάλων κέντρων ἀνθησῆς της στὰ χέρια τῆς Τουρκοκρατίας (Συρράκο, Μέτσοβο) καὶ συνεχίστηκε, ἔχοντας τὸν κεντρικὸ κορμὸ τῆς βυζαντινῆς καὶ μεταβυζαντινῆς μνήμης. Στὰ τελευταῖα τριάντα χρόνια μάλιστα, διευρύνθηκε καὶ ὀργανώθηκε πάνω σὲ σύγχρονες βάσεις ἀνάπτυξης, τόσο μὲ τὴν ὑποστήριξη τοῦ Προγράμματος Περιφερειακῆς Ἀνάπτυξης Ἠπείρου καὶ τοῦ ΕΟΜΕΧ ὅσο καὶ μὲ τὴν ἀνανέωση τῆς παράδοσης ἀπὸ νεώτερους συνεχιστές μὲ καλλιτεχνικὴ παιδεία καὶ κατάρτιση. Ἐκεῖνο ποῦ χρειάζεται ἀκόμα, νομίζω πὼς εἶναι ἡ ἀναβάθμιση τῆς συντεχνιακῆς ὀργάνωσης σ' ἓνα φορῆα ἐνιαίας μορφῆς καὶ ἡ ὑπεύθυνη καλλιτεχνικὴ καθοδήγηση, μὲ τὴν ἴδρυση ἐιδικῆς σχολῆς ἀνωτέρου ἐπιπέδου, γιὰ τὴν παραπέρα πορεία της, παράλληλα μὲ τὸ ὑπὸ ἴδρυση Κέντρου Παραδοσιακῆς Λαϊκῆς Τέχνης στὰ Γιάννινα».

• Τὶ μέτρα πρέπει νὰ παρθοῦν ἀπὸ τὴν Πολιτεία, γιὰ νὰ προστατευθοῦν καὶ νὰ καθοδηγηθοῦν οἱ νέοι τῆς Ἠπείρου σύμφωνα μὲ τὶς ἐθνικὲς παραδόσεις κι ἂν πιστεύετε στὰ νιάτα τοῦ τόπου μας; Ἐχουν τὶς προϋποθέσεις νὰ ζήσουν καλύτερα;

«Τὸ πρόβλημα τοῦτο εἶναι γενικότερα - γιατί δὲν ὑπάρχουν τὰ ἐθνολογικὰ στεγανὰ - καὶ ἀντικατοπτρίζει τὸν αἰῶνα μας, πρᾶγμα ποῦ δημιουργεῖ μιὰ οἰκουμηνικὴ νεολαία. Εἶναι γεγονός, ὅτι οἱ νέοι εἶναι χωρὶς γέφυρες μὲ τὸ παρελθόν, καὶ τὸ ἔπος τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης, δυστυχῶς, ἀποξένωσε τὸ σύγχρονον ἀνθρώπο ἀπ' τὶς ἀξίες τῆς κοινότητος, κάνοντάς τον ἓνα καταναλωτικὸ ἄτομο, ποῦ σύρεται πίσω ἀπ' τὶς στίλβουσες λαμαρίνες τῶν αὐτοκινήτων καὶ ποῦ ναρκώνεται μπροστὰ στὶς ἀπατηλὲς ἐντυπώσεις τῆς τηλεόρασης. Καὶ στὸν τόπο μας, παρ' ὅλο ποῦ κρατᾶμε ἀκόμα κάποιες ἀρτηρίες καὶ στὴ νεώτερη γενεά, αὐτὴ ἡ ἀχρωμὴ κουλτούρα καὶ ἡ ἀντανάκλασή της ἀρχίζει ν' ἀκυρώνει ἢ νὰ φτωχαίνει ἀφάνταστα τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ, νὰ τὴν ἀνταλλάσῃ μὲ τὴν ἀπομυθοποίηση καὶ νὰ τὴν κάνει πιδὸ πολὺ χοϊκὴ, ἀφήνοντας μονάχα τὴν στάχτη ἀπ' τ' ὄνειρο καὶ τὴν ὁμορφιὰ ποῦ ἐνιωσαν στὸ προσκέφαλό τους οἱ πατεράδες μας. Ξεκινώντας ἀπ' τὶς παραπάνω διαπιστώσεις, θὰ πρέπει νὰ σταθοῦμε πέρ' ἀπ' τὴν Ἠπειρο, γιατί δὲν ὑπάρχουν, στὸν καιρὸ μας, «νέοι τῆς Ἠπείρου», ἢ ὁποιας ἄλλης περιφέρειας, ποῦ νὰ διαφέρουν ἀπ' τοὺς ὁμηλικούς τους στὸν Πανελλήνιο, καὶ στὸν εὐρύτερο διεθνῆ χώρο. Γι' αὐτὸ, πιστεύω πὼς ἡ εὐθύνη γιὰ τὴν νεολαία, στὸ βαθμὸ ποῦ μπορεῖ νὰ ἐννοη-

θεϊ σήμερα, ἀνήκει τόσο στην κρατική ἀντίληψη, όσο και στην Τοπική Αυτόδιοίκηση. Οἱ προϋποθέσεις νὰ ζήσουν οἱ νέοι καλύτερα ἀπ' τὶς προηγούμενες γενεές, ἀσφαλῶς ὑπάρχουν καὶ δίνουν προσβάσεις καὶ δυνατότητες νὰ δικαιωθοῦν οἱ ἀγῶνες τους, ἀρκεῖ νὰ ἔχουν τὴ λυχνία νὰ συλλάβουν τὸ μήνυμα τῶν καιρῶν».

• Ἀπὸ τὶς στήλες τῆς «Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας» φιλοξενεῖτε κείμενα ὄλων τῶν ἡλικιῶν. Νομίζετε ὅτι οἱ νέοι μας σήμερα ἔχουν ὑψηλὸ πνευματικὸ ἐπίπεδο σὲ σύγκριση μὲ τὰ προηγούμενα χρόνια;

«Στὴν πνευματικὴ ζωὴ μας, οἱ νέοι ἔχουν μιὰ καινούργια δραση ἀνίχνευσης, ἐνῶ ὁ οἰκουμενικὸς ἄνθρωπος ποὺ διαμορφώνεται σ' ἓναν ἀσύνορο ἐθνολογικὰ χωρὸ, καταδυναστεύεται ἀπ' τὴν διάψευση, τὸν τρόπο καὶ τὴν αἰχμαλωσία τῆς ἐπιστήμης. Ἔτσι, χωρὶς ἀντένες καὶ χωρὶς ὀρίζοντες δικούς τους, φέρνουν στὴν ἐπιφάνεια αὐτὴν τὴν ὑπαρξιακὴ τραγωδία, ὅταν δὲν χάνονται στὸ κενὸ καὶ τὴ μοναξιά τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας, δίνοντας ἓνα ἔργο νύξης καὶ σήμανσης, τὸ ὁποῖο φανερώνει ἓνα ὄντως ὑψηλὸ ἐπίπεδο πνευματικῆς στάθμης καὶ κοινωνικῆς συνείδησης. Ἐν τούτοις, ὅμως, αὐτὲς οἱ παρουσίες εἶναι λίγες, συγκριτικὰ μὲ τὴν πληθώρα τῶν νέων ποὺ ἀναζητοῦν ἓνα δρόμο καὶ καθηλώνονται ἢ παγιδεύονται ἀπὸ τὴν ἀντανάκλαση καὶ τὸν κόρο ἐνὸς ψευδοευδαιμονισμοῦ. Εἰδικὰ γιὰ τὸν τόπο μας, δυστυχῶς, δὲν ὑπάρχει καμμιά συμπάρσταση, καμμιά στήριξη καὶ καμμιά ὑπεύθυνη ἀξιολόγηση, πρᾶγμα ποὺ ἀφήνει τὶς φιλοδοξίες τους στὸ νόμο τῆς ἀγορᾶς. Ἡ παιδεία, ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, παραμένει σ' ἓνα οὐδέτερο καθεστῶς μάθησης καὶ γνώσεων, ποὺ δὲν προσφέρει οὔτε τὰ ἐρεθίσματα οὔτε τὴν ἀναγκαῖα ὑποδομὴ γιὰ τὴν αὐτόνομη ἀνάπτυξή τους».

• Παραπαίουμε στὴ βία ποὺ κτύπησε τὴν πόρτα μας, τὴν τρομοκρατία στὴ χώρα μας καὶ τὰ πολιτικὰ πάθη. Πῶς μπορούμε νὰ τὰ ἀντιμετωπίσουμε;

«Οἱ πράξεις βίας καὶ ἡ τρομοκρατία, ποὺ ἀποτελοῦν τὴν ἔκφραση τῆς ἀπάνθρωπης δύναμης ποὺ κατόρθωσε νὰ αἰχμαλωτίσει ὁ θρίαμβος τῆς τεχνολογίας καὶ τῆς ἀποξένωσης τοῦ ἀτόμου ἀπ' τὴν ζωὴ τῆς κοινότητας, εἶναι μιὰ διεθνῆς ἐπικίνδυνη μάλιστα κοινωνικῆς ἀπειλῆς, ποὺ ἀντιμετωπίζεται διαφορετικὰ ἀπ' τὴν κάθε χώρα. Στὸν τόπο μας, πιστεύω πῶς ὑπάρχουν τὰ δεδομένα γιὰ μιὰ ἰδιαίτερη ἀποτροπὴ, γιὰ τὴν δὲν ἔχουμε ἀποκοπεῖ ἀκόμα ἀπ' τὴν ἠθικὴ πίεση τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς παράδοσης. Πάντως τὸ πρόβλημα, στὴ γενικότερη θεώρησή του, θὰ διευθετηθεῖ τόσο μὲ τὴν παγκόσμια ὀργάνωση ἀλληλεγγύης τῶν ἀνθρώπων, ὅσο καὶ μὲ τὴν πνευματικὴ καλλιέργεια καὶ τὴν δημιουργία εὐαίσθητοποιημένης κοινωνικῆς συνείδησης».

• Κύριε Κόκκινε, μετὰ τὰ ἡπειρωτικὰ θέματα καὶ τὴ νεότητα, ποὺ ταλανίζουν τὸν ὀρίζοντα, ἄς ἐρθοῦμε στὰ δικά σας. Πολυγραφότατος, καθὼς εἴστε, ἀσχοληθήκατε μὲ τὴν ποίηση, τὴν πεζογραφία, τὸ θέατρο, τὸ δοκίμιο, τὴν κριτικὴ. Ταξίδεψαν τὰ βιβλία σας ἐδῶ καὶ στὸ ἐξωτερικὸ καὶ βραβεύτηκαν. Κατὰ καιροῦς, βραβεύονται στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ ἐξωτερικὸ Ἕλληνες συγγραφεῖς. Εἶναι οἱ ἰκανότεροι ἢ ὑπάρχει διεθνὲς μάρκετινγκ γιὰ τὴν προβολή τους μὲ ἄλλα κέντρα ἀποφάσεων καὶ στίς διάφορες ἐκθέσεις γιὰ τὴ διάδοση τοῦ ἑλληνικοῦ βιβλίου ποιῶς ὁ ρόλος τους;

«Προσπάθησα νὰ ἐκφράσω τὸν σύγχρονον ἄνθρωπο, σ' ἓναν ὀρίζοντα εὐρύτερης θεώρησης, ἀγγίζοντας τὸν πυρακτωμένο πυθμένα καὶ ἀνιχνεύοντας, πέρ

ἀπ' τὴν ὄρατὴ ὄψη, τὴν ἀθέατη τραγωδία ἐνὸς ἀνθρώπινου Προμηθέα, γιὰ τὴν ὑπαρξιακὴ καὶ τὴν κοινωνικὴ του καταξίωση. Ἔτσι, μέσα ἀπὸ τὴν σκῆτὴ τοῦ διανοουμένου, θεώμενος τὴν μοίρα καὶ τὴν εὐθύνη τῆς ζωῆς, πασχίζω κι ἐγὼ γιὰ τὴν ἐνανθρώπιση τῶν ἐπιτευγμάτων τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης, σηματοδοτώντας τὶς ὑποσχέσεις καὶ τὸ αἰωρούμενο μήνυμα γιὰ τὴν «περιστέρᾳ μὲ τὸν κλάδο ἐλαίας». Καί, ξεκινώντας ἀπ' αὐτὴν τὴν πρόθεση, πολλὲς φορὲς κατορθώνω νὰ ἔχω μιὰ συνάντηση μὲ τὸ Θεὸ καὶ τὸ Σύμπαν, εἴτε στὸ ταπεινὸ ἄνθος ἐνὸς βάτου, εἴτε στοὺς φθόγγους μιᾶς ἀηδόνας. Γι' αὐτό, ἦταν ἀναγκαῖο νὰ δοκιμάσω, στὸ χῶρο τῆς λογοτεχνίας (κατὰ κύριο λόγο), τὴν ποίηση, τὴν πεζογραφία, τὴν κριτικὴ, τὸ θέατρο, τὸ δοκίμιο, διευρύνοντας, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, τὴν ἐπιφάνεια, στὸ πεδίο καὶ τὴν ἀγωνία γιὰ τὴν κρυστάλλωση τῆς ἀποκάλυψης τῆς ἀλήθειας στὸν σπινθήρα τῆς τέχνης. Γιὰ τὴν σταδιοδρομία τῶν βιβλίων, δυστυχῶς, δὲν ὑπάρχει κάποια ὀργανωμένη, σὲ διεθνὴ κλίμακα, προώθηση μὲ βάση τὴν ποιότητα καὶ τὸ ἀντίκρυσμα ποὺ ἔχουν, ὥστε νὰ καθίσταται δυνατὴ ἡ προσπέλαση γιὰ τοὺς συγγραφεῖς, ἔξω ἀπὸ τὸ νόμο τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς ἐμπορίας. Οἱ ἐκθέσεις βιβλίων εἶναι τὸ μόνο θετικὸ, δὲν ἀρκεῖ, γιατί δὲν ἀντιμετωπίζουν τὸ πρόβλημα τῆς ἐκδοσης καὶ τῆς προώθησης μὲ ἀντιεπιχειρησιακὰ κριτήρια. Ἰδιαίτερα γιὰ τὸ ἐλληνικὸ βιβλίο, ποὺ ἔχει τὸ φράγμα τῆς γλώσσας (αὐτῆς τῆς γλώσσας τῶν θεῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων ποὺ ἐθεμελίωσε τὸν κόσμον ὀλόκληρο), χρειάζεται εἰδικὸ καθεστῶς ὑποστήριξης».

• Πόσες ἐκθέσεις ζωγραφικῆς ἔχετε κάμει; Ἄν ἀκολουθεῖτε νέα ρεύματα στὴ ζωγραφικὴ καὶ πόσο σᾶς συγκινοῦν τὰ ἡπειρωτικὰ θέματα;

«Ἡ ζωγραφικὴ μου, κινεῖται περίπου στὸ ἴδιο κλίμα μὲ τὴ λογοτεχνικὴ μου δημιουργία, εἶναι μιὰ ἄλλη ἔκφραση καὶ ἄσκηση, περισσότερο ἢ λιγότερο παρούσα ὡς ὄραση καὶ ὡς αἴσθησις, ποὺ κρατεῖ μιὰ διῶλισμένη λυρικὴ γύρη, πέρ' ἀπὸ κατατάξεις σχολῶν αἰσθητικῶν ρευμάτων. Ἐν τούτοις, θὰ μπορούσα νὰ δεχτώ, πὼς δὲν ὑφίσταμαι στεγνὰ ἀπ' τὴν στάση καὶ τὴν ἀντίληψη τῶν ἐμπρεσιονιστῶν. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ φάσμα, προσπαθῶ νὰ ζωγραφίζω, ὅταν ἔχω καιρὸ, χωρὶς προκαθορισμένη ἐπιλογὴ θέματος, ἀνάλογα μὲ τὴν πρόκληση τῆς διάθεσης καὶ τὴν ἐσωτερικὴ ἀναχώρηση. Ἐκθέσεις δὲν ἔχω κάνει πολλὲς, εἴτε ἀπὸ ἔλλειψη χρόνου καὶ συστηματικῆς ὀργάνωσης τῆς ἀσχολίας μου αὐτῆς, εἴτε ἀπὸ ἀπόωθηση, σὲ δεῦτερο ἐπίπεδο, λόγω τῆς λογοτεχνικῆς καὶ δημογραφικῆς ἀπασχόλησής μου. Γι' αὐτό, συμμετέχω, κατὰ κύριο λόγο, στὶς ὁμαδικὲς τοπικὲς ἐκθέσεις».

• Ἐνα ἄλλο στοιχεῖο σας εἶναι οἱ διαλέξεις, ποὺ δώσατε σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Ὅπου σᾶς καλοῦν πηγαίνετε. Πόσες ὑπολογίζετε ὅτι ἔχετε δώσει;

«Πράγματι, ἔδωσα πολλὲς διαλέξεις κι ἔγιναν κοινῶς, σὲ πολλὲς πόλεις στὴν πνευματικὴ ζωὴ τῆς χώρας μας (ἰδιαίτερα στὴν περιφέρεια), πράγμα ποὺ ἀποτελεῖ, πέρ' ἀπ' τὴ γνωριμία καὶ τὴν εὐκαιρία ἐπικοινωνίας, μιὰ διευρύνση τῆς πνευματικῆς κοινότητος, σὲ μεγαλύτερο μέγεθος, ποὺ τὴν ἔχουμε ἀνάγκη καὶ ὡς ἄτομα καὶ ὡς ἔθνος. Δὲν θ' ἀναφερθῶ σὲ ἀριθμούς, γιατί δὲν ἔχουν σημασία, προκειμένου νὰ ἀξιολογηθεῖ ἡ ἀξία μιᾶς διάλεξης, ἀλλὰ θὰ προσθέσω πὼς, οἱ διαλέξεις ἔχουν ἓνα σημαντικὸ ἀντίκρυσμα προσφορᾶς καὶ στήνουν μιὰ ἐξέδρα συνάντησης, ἰδίως στὶς ἡμέρες μας μὲ τὴν παγίδευση τῆς τηλεόρασης, ὅπου «κατοικοῦν» οἱ ἀπίθανοι «ἀστέρες» καὶ κάνουν «χαρακίρι» πολλοὶ ποὺ φέρουν ἓνα «μεγάλο ὄνομα».

• Τώρα, κ. Κόκκινε, στο βραβευμένο απ' την 'Ακαδημία και πνευματικά ιδρύματα περιοδικό σας «'Ηπειρωτική 'Εστία», έχετε δώσει παράλληλα και σκυτάλη στο γιού σας Γιώργο. Παρακολουθώ την πνευματική εξέλιξή του, καθώς και του άλλου γιού σας Κώστα και της κόρης σας 'Αμαλίας. Θαυμάζω την οικογενειακή πνευματική σας πορεία. 'Εξ' άλλου, «τὸ μῆλο κάτω ἀπ' τῆ μηλιά θά πέσει». Πέστε μας δυὸ λόγια γιὰ τὸ περιοδικό, τὴν «πόρτα ἀνοιχτή» οἱ σελίδες του γιὰ ὄλους, ποὺ ἔχει ἀγκαλιάσει τόσο τοὺς 'Ηπειρώτες, ὅσο καὶ εὐρύτερα στὴν 'Ελλάδα καὶ στὸ ἐξωτερικὸ στοὺς πνευματικὸς ἀνθρώπους, χωρὶς νὰ λογαριάζει τίς οἰκονομικὲς δυσχέρειες καὶ τὸν ἀπαιτούμενο μὸχθο. Πιστεύω πὼς αὐτὸ κατορθώθηκε χάρις στὴν ἀγάπη σας γιὰ τὰ Γράμματα καὶ τὸν Πολιτισμὸ. Ἔτσι δὲν εἶναι;

«Εὐχαριστῶ γιὰ τὰ καλά σας λόγια. Ἡ «'Ηπειρωτική 'Εστία» πράγματι, ἀποτελεῖ ἓνα μοναδικό, γιὰ τὴν Ἡπειρο καὶ τὴ χώρα μας πνευματικὸ κεφάλαιο, ποὺ κρατήθηκε - ὁ θεὸς γνωρίζει πῶς - ὡς ἐδῶ, χωρὶς νὰ ἔχει κατοχυρωθεῖ οἰκονομικὰ ποτὲ ἢ ἐκδοσὴ του. Ἔτσι, κάτω ἀπὸ τὸ φάσμα νὰ κλείσει, ἐπὶ σαράντα περὶπου χρόνια, κάνουμε ἓνα ἀγῶνα πολύμοχθο, ποὺ δέθηκε μὲ τὴν ὑπαρξιακὴ μας ἀγωνία καὶ τὴ ζωῆ, δίχως νὰ ἔχουμε, πέρ' ἀπ' τὰ ἀδάπανα χειροκροτήματα, τίποτα περισσότερο ἀπ' τὴν ἱκανοποίηση πὼς κρατήσαμε, πάνω στὶς πλάτες μας ἓνα βουνό. Γιατί, τὸ περιοδικὸ τοῦτο, ποὺ συνιστᾷ ἀντιπροσωπευτικὴ ἔκφραση τῆς περιφέρειας, ἔχει ἀποθησαυρίσει τὴν ἱστορικὴ μνήμη, τὴν ἀναζήτηση νέων ὀριζόντων καὶ τὴν πνευματικὴν ὑπόσταση τοῦ τόπου μας καὶ ποὺ στάθηκε θαλπωρὴ, ἐνθάρρυνση καὶ ἀφετηρία γιὰ δεκάδες ἀπ' τοὺς σημαντικὸς συγγραφεῖς καὶ ποιητὲς μας, εἶναι μιὰ πνευματικὴ ὄντοτητα γιὰ τὴν παρουσία τῆς πατρίδας μας καὶ δίνει γιὰ τὴν Ἡπειρο μιὰ ἐξέχουσα θέση στὴ Γραμματεία μας καὶ στὴ διεθνή βιβλιογραφία. Ἀκόμα, θὰ πρέπει νὰ προσθέσω, πὼς ἀποτελέσει πάντα ἓνα πνευματικὸ κέντρο συνάντησης καὶ ἐπαφῆς μὲ συγγραφεῖς, ἐπιστήμονες καὶ καλλιτέχνες καὶ πὼς, στὴ μεγάλη βιβλιοθήκη του (ποὺ πλουτίζεται συνεχῶς μὲ τὴν ἀποστολὴ ἑκατοντάδων βιβλίων τὸ χρόνο), δωρήθηκε καὶ ἡ μοναδικὴ (προφανῶς καὶ ἡ μεγαλύτερης) γαλλόφωνη βιβλιοθήκη τοῦ ἀείμνηστου Γεωργίου Πράτσικα γιὰ τὴν ὁποία, δυστυχῶς, στὶς προσπάθειές μου, δὲν βρέθηκε κανένας (οὔτε τὸ κράτος, οὔτε οἱ Τράπεζες, οὔτε φιλόδοξος, νὰ συνδέσει τὴ λειτουργία της μὲ τ' ὄνομά του), νὰ μὲ βοηθήσει γιὰ τὴν ἀξιοποίησή της. Μάλιστα, αὐτὴ ἡ ἔλλειψη ἀνταπόκρισης, ποὺ χαρακτηρίζει καὶ γενικότερα τὴν κατανόηση γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἀναλώνονται στὸν πνευματικὸ χώρο, εἶναι τὸ πιὸ ἀνησυχητικὸ μῆνυμα γιὰ τὴν ἀραίωση τῶν ἐπάλξεων καὶ γιὰ τὴν πτώχευση ποὺ ἀναφέρθηκε παραπάνω. Κάτω ἀπ' αὐτὲς τίς προοπτικὲς, ἡ συνέχιση δὲν εἶναι καθόλου βέβαιη, ἀκόμα καὶ γιὰ τὴν τρέχουσα περίοδο, παρ' ὅλη τὴν ἐπιστράτευση τῶν ὑπολοίπων δυνάμεών μου, στὴν ἡλικία ἐνὸς ἀρχόμενου γῆρατος. Καὶ ἡ ζημιὰ, στὴν περίπτωση ποὺ θὰ κλείσει, θὰ εἶναι ἀνυπολόγιστη καὶ ἀδιόρθωτη. Γιατί, κι ἂν παρουσιαστῆ, ἀργότερα, ἡ δυνατότητα ἐξοικονόμησης τῶν ἀναγκαίων χρημάτων ἢ κανένας ἀπ' τοὺς νεώτερους Μαικήνες ποὺ θὰ ἤθελε νὰ ταυτίσει τὴ μνήμη του μὲ τὴν παρουσία τοῦ περιοδικοῦ, θὰ εἶναι πολὺ ἀργά. Δὲν ξαναγίνονται, δυστυχῶς, τέτοιες ἀνατάσεις, ποὺ εἶναι ὑπόθεση ζωῆς καὶ συνάρτηση περιστάσεων, γεγονότων καὶ γενεᾶς πνευματικῶν ἀνθρώπων».

• Ποιά είναι τὰ μελλοντικά σας σχέδια γιὰ τὰ βιβλία σας καὶ τὸ περιοδικό;

«Πολλὰ σχέδια, πολλές ἀπόπειρες καὶ πολλὰ ὄνειρα, ποὺ μένουν γιὰ χρόνια, εἴτε στὶς προθέσεις, εἴτε στὰ χαρτιά μου, περιμένουν τὴν ἐξοδο ἀπ' τὴν αἰχμαλωσία τῆς καθημερινότητας. Νιώθω τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο, πάσχοντα καὶ αλωρούμενον πάνω ἀπὸ τὴν ἄβυσσο καὶ τὴν αἰθάλη, μέσ' ἀπ' τὴν οὐμίχλη κάποιας μακρικῆς μυθογονίας ποὺ ἔρχεται μπροστὰ ἀπ' τὸν ἴσκιο τοῦ αὐριανοῦ αἰώνα, πιστεύοντας πὼς δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ περιχαρακωθῶ, στὴν σκῆτη ἐνὸς ἀποκομμένου, ἀπ' τὴν διερχόμενη ροὴ τῆς ζωῆς. Ἄλλωστε, δὲν ἔχω παραιτηθεῖ ποτὲ ἀπ' αὐτὴν τὴν ὁδοιπορία, προιούσης τῆς ἡλικίας, ἀλλὰ θαυμάζοντας τὴν ἀλήθεια τῆς παραίνεσης ἀπ' τὰ δημοτικά μας τραγούδια καὶ ἀπ' τὴν μακρὰ μνήμη τῆς γλώσσας μας, εἶμαι πάντα στὴν ἀρχὴ κάποιας ἀφετηρίας ἢ στὸ δρόμο μιᾶς προσπάθειας. Πότε στὸ τέρμα! Μὲ αὐτές, τὶς κάπως ποιητικὲς ἐκφράσεις, θὰ ἤθελα νὰ τελειώσω, τὴν ἀπάντηση στὴν τελευταία ἐρώτησή σας, ἀποφεύγοντας τὴν προσωπικὴ ἀναφορά, δεδομένου ὅτι, γιὰ λόγους ἀρχῆς, δὲν ἐπιθυμῶ τὴν ἐστίαση σ' αὐτὸν τὸν χῶρο».

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΣΜΑ

Ὁ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ τοῦ Γεωργίου καὶ τῆς Ἀμαλίας, γεννήθηκε, τὸ 1926, στὸ χωριὸ Νεράϊδα Τζουμέρκων (στὰ σύνορα τῶν νομῶν Ἄρτας καὶ Τρικάλων) καὶ ἦταν δημότης καὶ μόνιμος, κάτοικος Ἰωαννίνων. Πέθανε στὶς 28/1/1991.

Στὰ Γράμματα, ἐμφανίστηκε τὸ 1947, σὲ διάφορα περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες (Ἀθηνῶν καὶ ἐπαρχιῶν). Καί, ἀπὸ τὸ 1951, θητεύει ἐπαγγελματικὰ στὰ Γράμματα, στὴ Δημοσιογραφία καὶ στὴν Τέχνη (ζωγράφος καὶ τεχνοκριτικός). Εἶναι μέλος τῆς Ἐθνικῆς Ἑταιρείας Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν, τῆς Ἑνώσεως Ἑλλήνων Συγγραφέων - Δημοσιογράφων Τουρισμοῦ, τῆς Ἑνώσεως Δ/ντῶν Ἑλληνικοῦ Τύπου - Ἑνώσεως Ἰδιοκτητῶν Περιοδικοῦ Τύπου, τῆς Διεθνoῦς Ἑνώσεως Λογοτεχνικῶν Κριτικῶν, Πρόεδρος τῆς Ἡπειρωτικῆς Στέγης Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν, Μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀξιῶν Οἰκουμενικοῦ Πολιτισμοῦ, Μέλος τῆς Ἑνώσεως Κριτικῶν Θεάτρου, καθὼς καὶ ἄλλων πνευματικῶν καὶ πολιτιστικῶν - καλλιτεχνικῶν σωματείων. *Τιμῆθηκε μὲ τὶς διακρίσεις:* Βραβεῖον Οὐράνη τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Κρατικὸ Βραβεῖο Πεζογραφίας Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ, Χρυσὸς Σταυρὸς τοῦ Φοίνικα τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας. Ὀφίκιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Ἄρχοντας Ἱερομνήμονος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, Διεθνὲς Βραβεῖον τῶν Γαλλικῶν Γραμμάτων τῆς Ἐθνικῆς Ἑταιρείας Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν τῆς Γαλλίας, Δίπλωμα Ἀργυροῦ Μεταλλίου τῆς Πόλεως Μπορντῶ τῆς Γαλλίας, Βραβεῖον Δημοσιογράφων Περιοδικοῦ Τύπου, δύο Βραβεῖα τῆς Ἑνώσεως Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν, Βραβεῖον Πανελληνίας Ἑνώσεως Λογοτεχνῶν, δύο Βραβεῖα Δελφικῶν Ἀμφικτιονῶν, Τρία Βραβεῖα Ἑνώσεως Συγγραφέων καὶ Δημοσιογράφων Τουρισμοῦ. Περγαμινὴ τοῦ Δήμου Ἰωαννιτῶν, Δίπλωμα Ἀνακήρυξης Ἀξίου Τέκνου τῆς Κοινότητος Νεράϊδας (γενέτειρά του), Χρυσὸ Μετάλλιο τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου Ἑλληνικῶν καὶ Βυζαντινῶν Σπουδῶν τῆς Πορτογαλίας, Τιμητικὸν τίτλο, Ἀκαδημαϊκοῦ (Ἐπίτι-

μος Ἀκαδημαϊκός) τῆς Ἀκαδημίας Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν GAZETA DE FEL-GUEIRAS τῆς Πορτογαλλίας, Μέλος, τῆς Accademia Universalle Umanesimo Nuovo τῆς Ρώμης καὶ ἄλλες διακρίσεις γιὰ τὴν προσφορά του στὰ Γράμματα, στὸν Τύπο καὶ στὸν Πολιτισμό.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΕΞΕΔΩΣΕ

ΠΟΙΗΣΗ:

«Χειρονομία στὴ θύελλα», «Ἡ γῆ καὶ τὸ νερό» (δύο ἐκδόσεις) «Ἡρωϊκά», «LA TERRA E L'ACQUA», «Ἑσπερινά», «Λυρικά», «Ὁ Παλαιὸς τῶν Ἡμερῶν», «ΔΙΟΔΙΑ» (1984).

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ:

«Σονέττο τῆς σιωπῆς» (1951), «Χωρὶς ἐξώφυλλα» (1958), «Ἡ πεδιάδα μὲ τὴν τέφρα» (1975), «Ὁ ἀφοπλισμός» (1981).

ΘΕΑΤΡΟ:

«Τὰ χέρια τῆς ἄρνησης» (1957), «Ἄουσβιτς» (1953), «Ἀνδρονικός Κομνηνός» (1977), «Στὸ ματωμένο πάσσαλο» (1972), «Τὸ ξύπνημα τοῦ ραγιᾶ» (1980), Auschwitz (1983).

ΚΡΙΤΙΚΗ — ΔΟΚΙΜΙΑ:

«Κριτικὰ σημειώματα» (1960), «Ἡ πνευματικὴ ἐπιβίωση (1966), «Ἀρσένης Γεροντικός» (1978), «Ἡ ἀναβίωση τῆς ἀρχίας τραγωδίας καὶ τὸ νεώτερο θέατρο» (1982), «Ἡ παράδοση καὶ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος».

ΤΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Τὸ λογοτεχνικὸ του ἔργο, ποῦ ἔχει, παράλληλα κι ἐξω ἀπ' τὴν «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία», καλύπτει τοὺς χώρους τῆς ποίησης, τῆς πεζογραφίας, τοῦ θεάτρου, τοῦ δοκιμίου, τῆς κριτικῆς καὶ τῆς τεχνοκριτικῆς. Κρίθηκε, ἀξιολογήθηκε καὶ ἀποτιμῆθηκε, τόσο στὴ χώρα μας ὅσο καὶ διεθνῶς καὶ καταχωρήθηκε σὲ πολλὲς δικές μας καὶ ξένες ἀνθολογίες. Ἐπίσης, ἕνα μέρος του προγραμματίστηκε γιὰ θεατρικὲς καὶ κινηματογραφικὲς παραστάσεις (Ἑλλάδα, Ρουμανία, Γαλλία). Ἡ βιβλιογραφία, γύρω ἀπὸ τὴν λογοτεχνικὴ του προσφορά καὶ τὴν ἐν γένει παρουσία του στὸν πνευματικὸ χῶρο, ἀνέρχεται σὲ πολλὲς δεκάδες ἀντίτυπα καὶ ὑπογράφεται ἀπὸ γνωστὰ ὀνόματα κύρους (δικὰ μας καὶ ξένα).

ΕΙΔΙΚΗ ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ «ΗΠΕΙΡ. ΕΣΤΙΑ» ΕΡΓΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ Δ. ΚΟΚΚΙΝΟΥ

Ἐνα μεγάλο μέρος, ἀπ' τὴ ζωὴ, τὴ δραστηριότητα καὶ τὴ γενικώτερη προσφορά του, στὸν πνευματικὸ χῶρο, εἶναι καὶ τὸ περιοδικὸ «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ» (Βραβεῖο Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν), ποῦ ὡς γνωστόν, συνιστᾷ μιὰ πολυσήμαντη ἐπαλξη τῆς χώρας μας κι ἔχει, στὴν παγκόσμια βιβλιογρα-

φία, μεγάλο κύρος, σοβαρή πνευματική κίνηση και αναντίρρητη οντότητα.

Γιὰ νὰ κρατηθεῖ ὁμως τὸ περιοδικὸ (ποὺ ἔχει ἐντευκτήριο καὶ δική του μεγάλη βιβλιοθήκη, στὴν ὁποία δωρήθηκε καὶ ἡ μεγάλη γαλλόφωνη βιβλιοθήκη τοῦ ἀείμνηστου Γιώργου Πράτσικα) ποὺ τώρα διανύει τὸν 41ον χρόνον καὶ γιὰ ν' ἀνταποκριθεῖ στὴν πολὺπλευρῆ καὶ πολὺμοχθῆ ἔκτασῃ δραστηριότητος ποὺ ἀπαιτεῖ τοῦτο, χρειάζεται νὰ ἐργάζεται ὁ Δημοσθένης Κόκκινος, ἐπὶ μιὰ ὀλόκληρῃ γενιά, μὲ ἀπίστευτες ὑποχρεώσεις καὶ δυσβάσταχτες θυσίες, ποὺ ἀγγίζουν τὰ ὄρια τοῦ ἡρωϊσμοῦ. Ἔτσι, ἡ «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» ποὺ ἀποτελεῖ πράγματι μοναδικὴ κατάκτηση στὸ χῶρον τῆς ἑλληνικῆς ἐπαρχίας καὶ ἀνεπανάληπτη οντότητα μὲ διεθνὴ ἀκτινοβολία, συνεχίζει τὸ δύσκολο δρόμον, κάτω ἀπὸ χρέη καὶ φοβερὰς ἀντιξοότητες (μεταφέρει στοὺς ὤμους του, ἀκόμα καὶ τὰ δέματα τοῦ ταχυδρομείου, κάνει τις διορθώσεις τῶν δοκιμῶν μονάχος, τυλίγει τὰ τεύχη καὶ κολλάει τὰ γραμματόσημα), γιὰ νὰ φτάσει, νὰ δώσει, στὴ σύγχρονῃ πνευματικῇ μας ζωῇ, μιὰ πραγματικὴ ὀριοθεσία, ποὺ ἀπλώνεται τόσο στὴν πατρίδα μας, ὅσο καὶ σὲ διεθνή κλίμακα.

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ»

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΠΟΡΤΑ – ΑΝΟΙΧΤΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

Στὴν Ἡπειρὸν καὶ ἰδιαίτερα στὰ Γιάννινα, μὲ κέντρο τὸ περιοδικό, μὲ τὸν μεγάλο κύκλον του, ποὺ ἐκτὸς ἀπ' τὶς ἐκδόσεις, θεμελίωσε τις διαλέξεις καὶ τις ἐκθέσεις στὸν τόπον μὲ ὀμιλητὰς καὶ καλλιτέχνες μιὰ νέα πνευματικὴ ἀναγέννηση. Ἡ «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία» στὸ μεταξύ, ἔγινε μιὰ εὐρύτερη πνευματικὴ ἐπαλξῆ, ὄχι μονάχα γιὰ τὴν ἐπαρχία, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν χώρα μας καὶ τὰ πνευματικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ κέντρα στὸ ἐξωτερικό. Ἐπίσης, ἡ «Ἡ.Ε.», παίρνοντας πρωτοβουλία μὲ τὸν ἀείμνηστο Κ. Μέρτζιο (α. μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν), ποὺ ὑπῆρξε ἀπ' τὰ πρῶτα βασικά της στελέχη, πρωτοστάτησε στὴν ἴδρυση τῆς «Ἐταιρείας Ἡπειρωτικῶν Μελετῶν» ἀγωνίστηκε γιὰ τὴν ἀναβίωση τῶν παραστάσεων τοῦ ἀρχαίου θεάτρου στὴ Δωδώνη, ἀγωνίστηκε καρποφόρα γιὰ τὴν ἴδρυση τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων καὶ συμπαραστάθηκε σὲ ὄλους τοὺς τομεῖς τῆς πολιτιστικῆς ἀνάπτυξης τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῆς Ἡπείρου. Τὸ ἴδιο ἀγωνίστηκε καὶ γιὰ τὴν ἐξοδο τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου ἀπ' τὴν Ἀθήνα καὶ ἰδεοδότησε γιὰ τὴν ἴδρυση τοῦ Ἄρματος Θεσπίδος» καὶ γιὰ τὴ δημιουργία τῶν Ἡμικρατικῶν Θεάτρων. Ἔτσι, μὲ τὴν μορφή τοῦ ἀναγεννητικοῦ αὐτοῦ κινήματος, ποὺ ἔρχονταν νὰ καλύψει τις πληγὰς καὶ τὰ χάσματα ποὺ ἄφησε ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, ἔγινε ἡ ἀναντίλεκτη ἀντιπροσωπευτικὴ ἔκφραση τῆς πνευματικῆς ἐπαρχίας, φέρνοντας κοντὰ ὄλους τοὺς διανοουμένους, τοὺς λογοτέχνες καὶ τις ντόπιες καλλιτεχνικὰς δυνάμεις, πάνω ἀπὸ ἰδεολογικὰς τοποθετήσεις, ποὺ τοὺς χωρίζαν. Συνεχίζει καὶ προχωρεῖ, ἐπὶ τόσες δεκαετίες, μὲ πλήρη ἀναγνώριση, δικαίωση τῶν προσπαθειῶν καὶ καταξίωση τῆς προσφορᾶς, ἀνανεώνοντας τὴ λαμπρὴ Ἡπειρωτικὴ Παράδοση τοῦ Ἡπειρωτικοῦ Διαφωτισμοῦ καὶ τῶν Δασκάλων τοῦ Γένους.

ΑΠ' ΤΗΝ «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ» ΠΡΟΩΘΟΥΝΤΑΙ ΝΕΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

Συνέπεια όλης αὐτῆς τῆς προσφορᾶς, ἦταν νὰ δημιουργηθεῖ, στὰ Γιάννινα καὶ στὴν ἑλληνικὴ ἐπαρχία, ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς πνευματικῶν ἀνθρώπων, νὰ καλλιεργηθεῖ ἕνα σημαντικὸ ἀναγνωστικὸ κοινό, νὰ ἀξιοποιηθοῦν καὶ νὰ προωθηθοῦν νέες δυνάμεις, ποὺ προσφέρουν τῶρα τὴ βίαση γιὰ κάθε πνευματικὴ, πολιτιστικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ κίνηση, ν' ἀναδειχτοῦν νέοι ταλαντοῦχοι, ν' ἀξιοποιηθεῖ ἡ βιβλιογραφία καὶ ἡ ἔρευνα, ν' ἀνοίξουν καινούργιοι δρόμοι καὶ νὰ δοθοῦν οἱ ἀφεταιρίες καὶ οἱ ἀναγκαῖοι ἐρεθισμοὶ γιὰ τὴ συγκέντρωση τῶν πνευματικῶν μας ἀξιών. Ἄκόμα, ν' ἀναθερμανθεῖ τὸ ὑπόστρωμα γιὰ τὴ διαφύλαξη τῆς ἐθνικῆς μας φυσιογνωμίας καὶ τῆς ἱστορικῆς μνήμης καὶ ν' ἀνοίχτοῦν νέοι ὀρίζοντες γιὰ τὴν ἑλληνικότητα τῆς σύγχρονης ἔφρασης.

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «Η.Ε.» ΔΙΝΕΙ ΣΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΣΦΡΑΓΙΔΑ ΣΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἄν κάνουμε μιὰ συνοπτικὴ θεώρηση τὴ φιλοξένησε στὶς σελίδες ἡ «Η.Ε.» - ἐντελῶς ἐνδεικτικὰ - γιὰτὶ θὰ ἦταν δύσκολο καὶ θὰ ἀπαιτοῦνταν ἑκατοντάδες σελίδες γιὰ μιὰ ἐκτεταμένη ἀναφορὰ - τὰ ἐξῆς στοιχεῖα: Στὰ Γράμματα, στὴν Ἱστορία, στὴ Λαογραφία, στὴ Φιλολογία, στὴν Παιδεία, στὴν Τέχνη, καὶ στὴ Ἐπιστημονικὴ Ἔρευνα, εἶναι περίπου 36.000 σελ. (ποὺ πρέπει νὰ ὑπολογιστοῦν σχεδὸν 70.000 κανονικοῦ βιβλίου, δεδομένου ὅτι ἔχουν ἀπὸ 3.000 - 3.200 γράμματα ἢ κάθε μία). Τὰ βιβλία (ἐκδόσεις κ' ἀνατυπώσεις), ἀνέρχονται σὲ ὀλόκληρες ἑκατοντάδες τόμους καὶ τεύχη, οἱ δὲ διαλέξεις, ἐκθέσεις ζωγραφικῆς καὶ γενικώτερα οἱ πνευματικῆς, καλλιτεχνικῆς καὶ πολιτιστικῆς ἐκδηλώσεις, ἀριθμοῦνται σὲ πολλὰς δεκάδες. Οἱ ἐπαφῆς (μὲ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων, τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου καὶ τῶν μορφωτικῶν κέντρων καὶ πανεπιστημίων τοῦ ἑξωτερικοῦ, μὲ κορυφαίους ἐπιστήμονες, ἑλληνιστὲς καὶ μὴ, ἀπ' ὄλον τὸν κόσμον) συνθέτουν τὸ μεγαλύτερο δυνατὸν κεφάλαιο γιὰ τὴν πνευματικὴ παρουσία.

Τέλος, ἡ «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία», περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη παρόμοια προσπάθεια, ἔχει ἀποθησαυρίσει, ἐπεξεργαστεῖ καὶ παράδωσε, στὴν ἱστορία καὶ στὰ Γράμματά μας, τὴν ἱστορικὴ μνήμη, τὴν παράδοση, τὰ ἀνέκδοτα κείμενα καὶ τὶς μαρτυρίες τῆς διαδρομῆς τῆς φυλῆς μας μέχρι ἐδῶ, καθὼς καὶ τὰ σύγχρονα προβλήματα, καὶ τὶς νέες ἐκφράσεις παράλληλα μὲ τὶς παραδοσιακῆς, πρᾶγμα ποὺ δημιούργησε μιὰ βαθύτερο διάσπρωση στὴν ὅλη, ἐθνικὴ μας πνευματικὴ φυσιογνωμία, ὅταν, μάλιστα, σὲ μεγάλες πόλεις (Πάτρα, Θεσσαλονίκη, Βόλος), δὲν στάθηκε δυνατὸν νὰ κρατηθεῖ, οὔτε ἕνα περιοδικὸ αὐτῆς τῆς κλάσης.

ΤΑΣΟΥ Γ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ

Τὸν Δημοσθένη Κόκκινο δὲ γνώριζα προσωπικά. Δὲν ἔτυχε ποτὲ νὰ συναντηθοῦμε, νὰ δώσουμε τὰ χέρια, ν' ἀσπαστοῦμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Ἐκεῖνος στὰ Γιάννινα, ἐγὼ σπὴν Ἀθήνα... Ὅ,τι ὅμως ἔχει ιδιαίτερη σημασία, εἶναι ἡ γυμνική, ἡ πνευματικὴ ἐπικοινωνία μας, ποὺ οὐδέποτε διακόπηκε. Πολὺ συχνὴ ἀπ' τὸ τηλέφωνο καί, σὲ διάρκεια, μέσ' ἀπ' τὰ χαρτιά καὶ τὰ διαβάσματα. Βιβλία ποὺ ἀνταλλάζαμε. (Τοῦ ἔγραφα, μοῦ ἔγραφε). Τόσες ἐπιστολές, κριτικές, σχόλια. Καὶ πάντα μ' αὐθορμησία, ζεστασιά, συγκίνηση.

Δὲ μ' ἀρέσουν τὰ μεγάλα λόγια, οἱ ὑπερβολικοὶ ἔπαινοι, ἰδίως γι' αὐτοὺς ποὺ φεύγουν ἀπὸ κοντὰ μας καὶ ποὺ ὅσο ζούσανε δὲν τοὺς ὑπολογίζαμε ἀρκετά.

Γιὰ τὸν Δημοσθένη Κόκκινο δὲ μπορεῖ - καὶ δὲν πρέπει - νὰ συμβαίνει τὸ ἴδιο. Ἦταν ἀξίος ἐκφραστῆς τοῦ Λόγου, ποὺ τὸν διέκρινε ἡ καθαρότητα, τὸ ἀνυπόκριτο ὕφος, τὸ ἀγνὸ πάθος. Συστατικὰ ποὺ συγκροτοῦσαν καὶ τὸ ἐσωτερικὸ του πρόσωπο. Δημιουργὸς ἄοκνος, μεπίστη σπὴ δουλειὰ του, μέσ' ἀπ' τὰ πεζὰ καὶ τὴν ποίηση, τὴ μελέτη - ἀκόμη καὶ τὴ ζωγραφικὴ.

Ἡ «Ἠπειρωτικὴ Ἑστία» ἀποτελοῦσε τὴν ἐστία του. Ἐκεῖ, ἄναβε τὸ Δαυλὸ του ποὺ φώτιζε καὶ θέρμαινε, συγκεντρώνοντας γύρω ἀπὸ τὴ φλόγα της, τὶς καρδιὰς ὁμότεχνων καὶ φίλων. Τούτη τὴ φλόγα τὴ λένε ἀνθρωπιά, καλοσύνη, εὐγένεια. Τὴ λένε Ἀλήθεια. Τὴν Ἀλήθεια, σ' ὅλες τὶς ἐκφάνσεις της, ὑπῆρξε ὁ Δημοσθένης Κόκκινος, ὀλόγυχα. Ἄδολος, προσηλωμένος στὰ Ἰδεώδη του ποὺ ἐπικεντρώνονταν στὸ ἦθος, σπὴν Ἀρετὴ, σπὴν Ἀγάπη. Βίωνε, ὅσα ἔγραφε, μέσα του. Ἕνα λυρικός πηγαῖος, χυμώδης, οὐσιαστικός.

Πιστεύω πὼς ἄφησε πίσω του βαθιὰ ἶχνη. Πάνω σ' αὐτὰ βλέπω μὲ χαρὰ νὰ ὀδεύει καὶ ὁ γιός του, ὁ Γιώργος Κόκκινος. Ἐπιστήμονας, λογοτέχνης κι ὁ ἴδιος, προικισμένος μὲ τὸ ταλάντο ποὺ τοῦ κληροδοτήθηκε, συνεχίζοντας μὲ ζήλο καὶ προσήλωσι, μέσα στὸ φέγγος μιᾶς ζωῆς ὀλοζώντανης ποὺ ἔγινε Μνήμη ἀσβεστη στὸ χρόνο, τὸ ὠραῖο ἔργο τοῦ πατέρα του.

Ἐμεῖς, ὅλοι θὰ σταθοῦμε κοντὰ του. Ἐχουμε χρέος νὰ συνδράμουμε τὴν ἱερὴ προσπάθεια τοῦ Πνεύματος νὰ ἐπιζῆς ἕλης, σὲ μιὰν ἐφήμερη, φθαρτὴν ὑπαρξη. Νὰ τὴν ἀξιολογεῖς. Καὶ νὰ τὴ δικαιοῦναι. Ἐσαεῖ.

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ

Μνήμη τοῦ Δημοσθένη Κόκκινου

Με τὸν ἀλησμόνητο τὸ Δημοσθένη Κόκκινο πιστὰ μᾶς ἀντάμωνε μιὰ εἰλικρινὴς φιλία πάνω ἀπὸ τριάντα πέντε χρόνια ὅταν στὴν ἀρχὴ δημοσίευσε στὴν «Ἑπειρωτικὴ Ἑστία τὴ νουβέλλα μου «τὸ πληγωμένο πουλί» σὲ τρεῖς ἀλλεπάλληλες συνέχειες ἔκτοτε συνεργαζόμουν μὲ τὸ περιοδικό του μὲ μικρὰ κι ἄλλα συνθετικὰ ποιήματα. Ὁ Δημοσθένης Κόκκινος ἦταν ἓνας σεμνὸς εὐσυνείδητος καὶ ἀθόρυβος ἐργάτης τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων μας, ἄξιος λειτουργὸς τῶν Μουσῶν, ἱερός διάκονος τοῦ θεοῦ καὶ τῆς πατρίδας. Ἀργὰ πληροφορήθηκα τὸν αἰφνίδιο θάνατό του ἀπὸ τὴ Νέα Ἑστία, τὸ περιοδικὸ πού ἀποτελεῖ στὸν τόπο μας ἓνα ἀληθινὸ μνημεῖο μιὰ προοδευτικὴ καὶ πεντακάθαρη κι ἐλεύθερη μνημοσύνη του πολιτισμοῦ μας: Δὲν εἶμαι κριτικός· ὀφείλω μὲ λίγα λόγια νὰ σημειώσω τὴ γνώμη μου, ὅτι ἡ ποίηση τοῦ Δημοσθένη Κόκκινου εἶναι ἀληθινή· δὲν καταφεύγει σ' ἐντυπωσιακὰς ἀκρότητες, δὲν εἶναι πυροτέχνημα τὰ τραγούδια του ὅπου ἡ στιγμή ἀμέσως τὰ σβήνει ἔτσι περιέχει πολλὰ καὶ μοντέρνα ποιητικὰ εὐρήματα ἱκανὰ νὰ μᾶς προξενοῦν τὴν ἀπαραίτητη λυρικὴ καὶ σωστὴ ἐκπληξὴ ἀγκαλιάζοντας πάντοτε τὸ χρυσὸ μέτρο, ἐκείνη τὴ φιλοσοφικὴ Ἑλληνικὴ Κληρονομημένη μας μεσότητα· εἶναι σύγχρονος γιὰ νὰ καυτηριάξει τὴ σύγχρονη ὑποκρισία καὶ τὸ κυλιόμενο στὶς ἡμέρες συνηματολογικὸ γεμάτο ἀπατηλὴ φαντασία φέμα· ὁ στίχος του κυλάει σχεδὸν παντοῦ σ' ὄλα του τὰ ποιήματα μὲ μιὰ βιβλικὴ μεγαλοπρέπεια σ' ὅλους τοὺς στίχους του ὅπως:

«ἐπὶ τὰ ἔγνη τῶν βημάτων μου
συρματοπλέγματα στρατοπέδων
μελλοθάνατοι στὸ ἰκρίωμα
οἱ μικροὶ Ὀδυσσεῖς
μ' ἓνα κόρφο περιστέρια καὶ ὄνειρα

.... Κύριε

Ποῦ θὰ παραδώσουμε τοῦτο τὸ φορτίο
κάτω ἀπὸ τὶς ἐλιές
οἱ βρῦσες στάλαζαν ὀξέα καὶ θειάφι
καὶ τ' ἀποδημητικὰ φορτωμένα νοσταλγία».

Ἡ φύση καὶ ὁ θεὸς καταστρεφόταν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο καταγγέλλει τὸν πόλεμο καὶ ὑμνεῖ τὴν εἰρήνην χωρὶς τὴν συνηθισμένη σύγχρονη ὑποκρισία τῶν πολλῶν δῆθεν εἰρηνευτῶν ποὺ δὲν ἀφήνουν τὴν εἰρήνην νὰ λάβει τὸ καθαρὸ τῆς πρόσωπο τ' ὀλοφώτεινο.

«Κύριε
 περιμένουμε ἀντάμα μὲ τοὺς στρατιῶτες
 στὸ χαράκωμα
 αὐτὸ τὸ λαμπρὸ χάος ποὺ καταπίνει τὶς πολιτεῖες
 ἢ κατανοήσουμε
 τὰ χρωματιστὰ τετράγωνα τῶν ἀγρῶν
 νὰ ρίξουμε τὸ νόστο
 σ' ἓνα δρόμο μὲ περβολιᾶς ἀνθισμένες
 συνέχεια θολῆς ἡμέρα δίχως παράθυρα
 γιὰ τὴν ἐντολὴ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης
 ὄραμα τῶν ἀδερφῶν
 ἀντίδωρο τῆς Κυριακῆς στὸ χέρι τῶν γερόντων
 συνομιλώντας μὲ τὶς νεράιδες καὶ τὸν κότσυφα»

Παραθέτω μέσα ἀπὸ τὴν ἀφθονία τῶν ποιητικῶν του εὐρημάτων μερικὰ ὅπως «ἐπὶ τὴν πηγὴν τῶν δορκάδων», «Τρίγωνα ἀπὸ φωνασκοῦσε ἀγριόχηνες», ὁ ἰδρώτας τῶν φτωχῶν ἀδερφῶν / ἀγκαθωτὸ τριαντάφυλλο γιὰτὶ θεωροῦσε ἅγιο τὸν ἀνθρώπινο κόπο ὅπως κήρυττε καὶ ὁ Ἔμερσον στὴ μέθοδο τῆς Φύσης», «Ποτὲ δὲ θὰ θυσιάζα τὸ δουλευτὴ γιὰ τὸ προϊόν τῆς δουλειᾶς του. Ποτὲ δὲ θὰ θυσιάζα τὸ δουλευτὴ γιὰ τὴ βολὴ καὶ τὴν περηφάνεια μου, οὔτε γιὰ τὴ βολὴ καὶ τὴν περηφάνεια τῶν ὁμοίων μου. Κάλλιο νὰ ὑπάρχουν χειρότερα ὑφάσματα καὶ καλύτεροι ἄνθρωποι. Ποτὲ δὲ θὰ πρέπει νὰ θεωροῦμε τὸν ὑφαντὴ κατώτερο ἀπὸ τὸ προϊόν τῆς δουλειᾶς του.

Ἴδου πῶς χαρακτηρίζει τὴ φυσιογνωμία τῆς Θεσσαλικῆς πεδιάδας.

«Θάλασσες θημωνιᾶς
 κίτρινα γεννήματα
 κι ἓνα παμπάλαιος ἀραμπὰς
 νὰ σύρει τὸν πελώριο ἥλιο τοῦ Κάμπου.

Τιμοῦσε καὶ σεβόταν τοὺς συναδέλφους του ποτὲ δὲ θὰ λησμονήσω τὸν Ἰανουάριο πού μοῦ τηλεφώνησε, ὅτι τὸν συγκλόνησε ἡ ξαφνικὴ ἐθελοντικὴ ἀποδημία τῆς Ρωξάνης καὶ πόσο συγκινήθηκε μὲ τὴν «Ἐλεγεία μου γιὰ τῆς Ρωξάνης Παυλέα τὴν τολμηρὴ ἀναχώρηση!». Πόσο παρηγορήθηκα, ὅταν τὸν ἄκουσα νὰ ἐγκωμιάζει τὴν ποίησιν της, τὴν καθαρὴ καὶ γνήσια ποιητικὴ φωνὴ της πού ἔλειψε, ἀπώλεια γιὰ τὴν πατρίδα. Ἔτσι συλλογίστηκα πόσο φτωχαίνει καὶ πνευματικὰ ἐλαττώνεται ὁ τόπος μας ὅταν θεληματικὰ ἢ ἀθέλητα οἱ πνευματικοὶ μας ἄνθρωποι στρέφονται πρὸς τὴν «ἄλλη ὄψη» καὶ ἐγκαταλείπουν τὸν πλανήτη μας μέσα στὴν πολλαπλὴ τῶν ἡμερῶν μας πλαστότητα, τὴν ἀπιστίαν τῆ σύγχυσης καὶ τὴν ἄλλη ἀστάθεια της, τὴν ἀπιστίαν τῆ σύγχυσης καὶ τὴν ἄλλη ἀστάθεια ταλαντευόμενῃ σὰν τὴν πλάστιγγα μιᾶς ζυγαριᾶς.

ΑΛΕΚΟΣ ΚΟΥΤΣΟΥΚΑΛΗΣ

Δρ. Ιστορίας τῆς Φιλοσοφίας

Ἄφιερωμένο στὴ μνήμη τοῦ Δημοσθένη Κόκκινου

Δὲν ἔτυχε νὰ γνωρίσω προσωπικά τὸν Δημοσθένη Κόκκينو.

Εἶχαμε λίγους μῆνες πρὶν πεθάνει 2 - 3 τηλεφωνικὲς συνδιαλέξεις μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἔκδοσης τοῦ τρίτου μου ἔργου, «Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα μέχρι σήμερα».

Ἄφου μὲ συγχάρηκε γιὰ τὸ «μνημειῶδες» ἔργο, ὅπως τὸ χαρακτήρισε, μὲ ἐνθάρρυνε στὴν προσπάθειά μου νὰ δώσω καὶ ἄλλα ἔργα ἐξίσου σημαντικά. Μὲ γοήτευσε ἡ εὐγένεια καὶ ἡ μελωδία τῆς φωνῆς του, πού ἔβγαине ἀπὸ τὸν πλούσιο ψυχικό του κόσμο, ἡ ἀγάπη του πρὸς ἕναν ἄγνωστο, ἀλλὰ συμπατριώτη του συγγραφέα, οἱ σωστὲς παρατηρήσεις του γύρω ἀπὸ τὴ σύγχρονη ἑλληνική λογοτεχνία καὶ τέχνη, τὸ θάρρος τῆς γνώμης του, ἡ εἰλικρίνειά του. μου ὑποσχέθηκε ὅτι μόλις ἔρθει στὴν Ἀθήνα, θὰ συναντηθοῦμε, θὰ γνωριστοῦμε καὶ προσωπικά καὶ θὰ ποῦμε πολλά.

Διάβασα καὶ πολλὰ ἔργα του καὶ μερικά τὰ ἀναφέρω στὴν ἱστορία. Εἶχα βγάλει τὸ συμπέρασμα, ὅτι πρόκειται γιὰ ἕναν ἐπιφανῆ δημοσιογράφο, δημοσιολόγο, κοινωνιολόγο, λαογράφο, ποιητὴ, θεατρικό συγγραφέα, κριτικό καὶ στοχαστὴ, πού μὲ τὸ ἔργο του τιμᾶει τὰ Γιάννινα, τὴν Ἥπειρο, καὶ τὰ Ἑλληνικά Γράμματα, γενικότερα.

Ἡ εἶδηση γιὰ τὸν ξαφνικό του θάνατο ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα «Πανηπειρωτική» μὲ συγκλόνησε κυριολεκτικά. Μοῦ φάνηκε ὅτι ἔχασα ἕνα παλιό μου φίλο.

Ὁ θάνατος εἶναι φυσικὴ συνέπεια ἄτεγκτων νόμων, καὶ τὸ παραδεχόμαστε ὅλοι. Ἀλλὰ ὁ πρόωρος θάνατος εἶναι τραγικός καὶ ἀπαράδεχτος. Γιατὶ κόβει ἀκριβῶς ἐκεῖνα τὰ χρόνια, πού ἡ δημιουργία τοῦ Κόκκινου, γιατί πολλὰ εἶχε νὰ μᾶς δώσει ἀκόμα, θὰ ἔλαμπε καὶ θὰ ἀκτινοβολοῦσε ἀκόμα περισσότερο, ἂν καὶ τὸ φῶς τῆς μέχρι τώρα δημιουργίας του δὲν σβήνει καὶ δὲ θὰ σβήσει ποτέ. Ὅσο μεγαλύτερο εἶναι τὸ βάρος τῶν ἐσωτερικῶν ἀποσκευῶν πού κουβαλᾶς, τόσο πλουσιότερη ἡ πνευματικὴ συγκομιδὴ. Καὶ πράγματι, ἡ πνευματικὴ

συγκομιδῆ τοῦ Κόκκινου ἦταν πλούσια. Ἔτσι ὁ Κόκκινος πέρασε στὴν ἱστορία τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, σὰν μιὰ φωτεινὴ πνευματικὴ φυσιογνωμία.

Ἡ στάση ζωῆς τοῦ Κόκκινου εἶναι παλικαρίσια, ἀλτροῦιστικὴ, ἀνθρωπιστικὴ, ὑψηλόφρων. Τέτοια ἦταν καὶ ἡ πνευματικὴ του δημιουργία. Εἶχε κάνει βίωμά του τὸ ρητὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων φιλόσοφων, ὅτι ἡ δημιουργία σημαίνει κατ' ἀρχὴν τόλμη, θάρρος, γιὰ νὰ τολμῆσει νὰ ξεπεράσει δυσκολίες καὶ ἐμπόδια, πού τὸν ἔβαζαν στὸν ἀνηφορικὸ καὶ δύσκολο δρόμο τῆς δημιουργίας του, οἱ ἄτολμοι, οἱ χλιαροί, οἱ ἀνίκανοι νὰ ριχτοῦν στὴ ζωὴ, γιὰ νὰ συλλάβουν τὴν ἀλήθεια, πού εἶναι πολλὲς φορές κρυμμένη στὶς καταπακτὲς τῆς ἱστορίας. Ὁ Κόκκινος εἶχε τὴν αἴσθηση τῆς ἱστορίας καὶ μὲ τὴν ἐπιμονὴ καὶ τὸ θάρρος του ἀνακάλυπτε τὴν ἀλήθεια. Ἀνέπτυσσε τὶς δικές του, τὶς ἰδιαίτερες πρωτοβουλίες του, γιὰ νὰ ἐκφράσει τὶς ἰδέες καὶ τὰ δράματά του.

Ρίχνεται στὴ δουλειὰ μὲ ἀκαμπτηθέληση. Πνεῦμα προικισμένο μὲ μεγάλη ὀξύδερκεια, ἀλλὰ καὶ ὑπερηφάνεια, πού θέλει νὰ καταχτήσῃ τὰ μυστικὰ τῆς φύσης καὶ τῆς κοινωίας, νὰ κάνει τὸν κόσμο ὀλόκληρο ἀνθρωπινότερο, δικαιότερο καὶ ὠραιότερο. Πνεῦμα γεμάτο ζωντάνια, ἔξαρση, παρατηρητικότητά, φαντασία. Ὅλες αὐτὲς οἱ ἀρετές, συμπτυκνωμένες μᾶς δίνουν τὸ φωτεινὸ πορτραῖτο τοῦ Κόκκινου.

Ὁ Κόκκινος ἦταν ἓνας Ἑλληνας πνευματικὸς ἡγέτης πού ἤξερε νὰ βλέπει κάθε Ἑλληνικὸ ὡς Ἐθνικόν. Ἐμεινε πιστὸς στὴν παράδοση. Καὶ ἡ Ἡπειρος, κυρίως τὰ Γιάννινα, ἔχουν μιὰ ὠραῖα καὶ ἥρωικὴ πνευματικὴ παράδοση.

Ἐκεῖνο πού σὲ κρατᾷ ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Κόκκινου εἶναι ἡ πνοὴ πού τὸ ψυχώνει. Κάτω ἀπὸ τὸ καλλιλογικὸ περίβλημα, ἡ πνευματικὴ οὐσία.

Ὁ λόγος του μελιχίος, μελωδικός. Ἡ ἄρνηση τῆς σκληρότητας καὶ τῆς ἀπανθρωπιᾶς, τοῦ μίσους καὶ τῆς ζηλοφθονίας. Ἡ ἀνθρωπιὰ καὶ ἡ κατανόηση.

Σκιαγραφεῖ πρόσωπα καὶ καταστάσεις, ἱστορικὲς ἀντιξοότητες καὶ περιπέτειες, δίνει τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς ἐποχῆς του, μιλεῖ τὸν ὠραῖο λόγο, πού κυλάει σὰν γάργαρα ποιητικὸ ρυάκι, σὰν τὸ παλιὸ γαλάζιο κύμα τῆς λίμνης τῶν Γιαννίνων, πού τὴν τραγούδησε ὁ γιαννιώτης ποιητὴς Γιοσέφ Ἐλιγιά:

ὦ! σιγαλιὰ τοῦ δειλινοῦ

Στοῦ ὀνείρου μου τὴν ἄχνα.

πλάϊ σου, τον πόθου ἀναμετρῶ τὴν κάθε ἀνατριχίλα,

μάλσαμο τ' ἀγεράκι σου, λιμνούλα μου, στὰ σπλάχνα,

τραγούδι μυστικόλαλο, μὲς στῆς καρδιᾶς τὰ φύλλα.

Ω! λίμνη, στὰ γλυκά σου τὰ νερά,
 πόσα ὄνειρα παιδιάτικα λουσιμένα
 ἄχ! πῶς ροδογελοῦν τὰ περασμένα,
 στῆς μνήμης τὰ γιγάντια ὄνειρά μου.

Ὁ λόγος του εἶναι τόσο συγχινητικός, πού ἀναδονεῖ κι' ἐσένα ὅταν τὸν διαβάξεις. Ἀποστάζει καὶ στὴ δική σου ψυχὴ, τῆς ψυχῆς του ἢ καλοσύνη. Ἡ εὐγένεια καὶ ἡ εἰλικρίνειά του. Ἡ ἐνδιάθετη θέση πρὸς τὸ φῶς καὶ τὴν ἀλήθεια, τοῦ Κόσμου καὶ τῆς ζωῆς. Κάλεσμα σ' αὐτὴν εἶναι τὰ ἔργα του, πού μέσα ἀπ' αὐτὰ ἀναδύεται ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ λογοτέχνης Κόκκινος.

Ὁ Κόκκινος πού ἐμπνέει τὴν ὠραιότητα, τὴν ἀνθρωπιά, τὴν καλοσύνη, πού ὑποβάλλει τὴν ἀρετὴ καὶ καλεῖ στὴ γαλήνη, πού τόση ἀνάγκη ἔχει ἢ παραγμένη τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου ψυχῆ. Κι εἶναι αὐτὸ ἓνα καλλιτεχνικὸ ἐπίτευγμα, πού μᾶς δίνει κι ἓνα πολύτιμο ἠθικὸ δίδαγμα. Αὐτὸ καὶ εἶναι ἡ πνευματικὴ οὐσία τῆς προσφορᾶς του. Ὁ λόγος του καρποφόρησε. Πέρασε μέσα ὄχι μόνον μέσα ἀπὸ τὰ ἔργα του, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὶς σελίδες τοῦ περιοδικοῦ του «Ἡπειρωτικὴ Ἑστία», πού ἀνάδινε ἄρωμα ἀληθινὸ πνευματικῆς ζωῆς καὶ θὰ ἐξακολουθεῖ νὰ ἀναδίνει στὰ ἄξια χέρια τοῦ γιου του Γιώργου, ὁ ὁποῖος συνεχίζει τὶς λαμπρὲς παραδόσεις τοῦ πατέρα του, τοὺς πολιτικούς καὶ ἰδεολογικούς προσανατολισμούς του, τὰ δημιουργικά του σχέδια.

Ὁ Λόγος τοῦ Κόκκινου μοιάζει σὰν πνοὴ ἀνέμου, πού φέρνει τὴ γύρη καὶ γονιμοποιεῖ τὰ λουλούδια, σὰν κελάθημα πουλιοῦ πού ζωντανεύει τὰ δέντρα, σὰν αὐλὸς αὐλὸς πού ἡμερεύει τὰ θηρία. Ἐνας λόγος ἄλλοτε ἥπιος καὶ βελουδένιος καὶ ἄλλοτε χειμαρρῶδης καὶ ὑψιπετής, περιβαλλόμενος ὅμως πάντα μὲ τὴν αἴγλη τοῦ λογοτεχνικοῦ ἐνδύματος.

Ἐνας λόγος πού ἀποπνέει ἓνα πνευματικὸ ἄρωμα ἀνθρωπιᾶς, ὀμορφιᾶς διδαχῆς καὶ ἀλήθειας.

Εὐαγγελία Παπαχρήστου - Πάνου

ΓΙΑ ΤΟΝ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΚΟΚΚΙΝΟ

«Θάνατος ἀνδρὶ ἀνάπαυμα»

Κύριε εἶναι ἀνάγκη νὰ μιλήσουμε γιὰ τὸν Δημοσθένη Κόκκινο, πού μᾶς ἄφησε ξαφνικὰ καὶ νιώσαμε τρομαγμένοι. Ναί, νιώδουμε τρομαγμένοι, ὅταν φεύγει ἓνας εἰλικρινῆς φίλος καὶ μάλιστα σὲ ἐποχὲς πού ἡ πνευματικὴ του παρουσία ἦταν ἐγγύηση ἤθους καὶ ἐμπιστοσύνης ὁ λόγος του.

Ὁ Δημοσθένης Κόκκινος ἦταν ἀπὸ τοὺς λίγους ἐκλεκτοὺς ἀνθρώπους πού μᾶς ἔχουν ἀπομείνει. Ἕνας ἀπ' αὐτοὺς πού φορτώνονται τὸ σταυρὸ τῆς ἀγάπης καὶ τὰ ὄνειρα στὴν πνευματικὴ τους ὁδοιπορία τῆ γεμάτη πάθος γιὰ ἐλευθερία καλωσύνη, καὶ συντροφικότητα. Ἦταν πάντα «ὁ αἰτῶν καὶ ὁ κρούων» γιὰ τὸν συνάνθρωπο τὸν ὁποῖο παραδεχόταν. Ἔτσι τὸν γνωρίσαμε τὸν εὐγενικό αὐτὸν φίλο τῆς γυχῆς μας. Εἶναι μιὰ διαπίστωση σὲ καθαρὰ προσωπικὸ ἐπίπεδο πού συμπίπτει μὲ μαρτυρίες ἄλλων συναδέλφων. Πιστεύω πὼς ἦταν τὸ τελευταῖο του γράμμα, αὐτό, πού μόλις πρόλαβε (ἐκτὸς ἂν τὸ ταχυδρόμησαν οἱ οἰκεῖοι του καθὼς τὸ βρῆκαν ἔτοιμο) καὶ μοῦ τὸ ταχυδρόμησε. Τὸ ἔλαβα ἀμέσως μετὰ τὴν ἀναγγελία τοῦ θανάτου του καὶ συγκλονίστηκα. Γράμμα ἀπὸ ἓναν ἀληθινὸ φίλο μετὰ τὸν θάνατό του. Ἕνα ὑπερφυσικὸ δέος σὲ καταλαμβάνει... Πάντα πιστὸς στὴν προσταγὴ τῆς εὐγένειας ὁ Δημοσθένης Κόκκινος μοῦ ἔγραφε:

« Ἀγαπητὴ Κα Παπαχρήστου, Σᾶς συγχαίρω, ὀλόγυχα, καὶ μὲ ιδιαίτερην ικανοποίηση, γιὰ τὴν βράβευσή Σας ἀπὸ τὴν Ἑταιρ. Χριστιανικῶν Γραμμάτων. Εἶναι μιὰ ἐπάξια στέγη, πού καταξιώνει τὴν πολύτιμη Χριστιανικὴ διάστρωση, πού δίνετε στὰ Γράμματα. Καὶ Σᾶς ἀξίζε, τώρα, πού ὁ πάσχων ἄνθρωπος, ἀμνήμων καὶ παραπαίοντας, ἀναζητεῖ μιὰ ὄχθη στὸ χάος».

Τὸ σύντομο καὶ πυκνὸ αὐτὸ γράμμα ἀναδίδει τὴν πνευματικότητα αὐτοῦ τοῦ θαυμάσιου ἀνθρώπου, πού τὸ πάθος του νὰ ἀνταποκρίνεται στὶς ἐπιταγὲς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλίας ἀποκαλύπτει τὸ γυχικό του μεγαλεῖο ταυτισμένο μὲ τὴν Ἀποστολικὴ ρῆση: «τῆ τιμῆ ἀλλήλων προηγούμενοι...» Γι' αὐτὸ καὶ ἔσπευσε ν' ἀποδώσει τὴν τιμὴ παραμονῆς τοῦ θανάτου του!

Ὁ Δημοσθένης Κόκκινος ἐξῆρχετο τῆς πνευματικῆς του σκότης γιὰ νὰ

έπιστρέφει «έσπαργανωμένος» την όμιχλη τῆς καθημερινότητας πού τόσο τόν κούραζε. Ἡ ποίησή του ἀποδίδει τὴν ἐσωτερικὴ κραυγὴ τῆς δικῆς του ἡπιότητας. Ἀποκαλύπτει τὸ ἀβαρὲς πέρασμά του ἀπὸ τὴ ζωὴ αὐτὴ τὴν τόσο ἀσκήωτη. Νὰ εἶναι ποιητής, νὰ εἶναι ἀδέσμευτος, καὶ ἡ γνήσια φιλελεύθερη κραυγὴ του νὰ εἶναι κραυγὴ πνευματικὴ, πού σημαίνει ν' ἀκούγεται σὲ τόνους εὐθεῖς ἀλλὰ χαμηλούς.

Εἶναι τὸ ἐνδεικτικὸ ὕφος τῆς ποίησής του: ὁ ἐσωτερικὸς του κραδασμός, πού ἔφθανε σὲ μᾶς σὰν προσευχή, σὰν ἱκεσία. Ἐμπειρος καὶ ἔμπυρος ἀγωνιστῆς σὲ κατακοῦσε ἡ ἀπλότητα τῶν κινήσεών του, ἡ πραότητα τοῦ βλέμματός του. Μέσα ἀπὸ τὴ βιβλικὴ ποιητικὴ του γλῶσσα περνοῦσε ὅλος ὁ ἐθνικὸς μας πλοῦτος, ὅλη ἡ λεβεντιά τῆς φυλῆς μας. Ὁ Δημοσθένης Κόκκινος, ὡς πνευματικὸς ἄνθρωπος καὶ συγγραφέας, ὡς ἀγωνιστῆς στὴ ζωὴ δὲν ἐνέδωσε ποτὲ στὸν λαϊκισμό, στὴν ἀπρέπεια, στὴ γλῶσσα τοῦ συμφέροντος.

«Ἐπὶ τῶν θυρῶν τῆς πολιτείας «τῶν Ἰωαννίνων δὰ μᾶς προσμένη ἡ μορφὴ σου ἀξέχαστε Φίλε. Ὡς ἔαρινός, ὡς εὐώδης ἀνθός, κοσμεῖς πιά τὴν ἄπλα τοῦ Πνεύματος. «Γιὰ μιὰ χούφτα ὄνειρα καὶ φύλλα» ὁδοιπόρησες σ' αὐτοὺς τοὺς καιροὺς πού ὅπως μοῦ γράφεις, ὁ πάσχων ἄνθρωπος, ἀμνήμων καὶ παραπαίωντας, ἀναζητεῖ μιὰ ὄχθη στὸ χάος.

Ἐσύ, ἀγαπῆ Φίλε τὴν βρῆκες. Ἐξήγαγες εἰς φῶς τὴν σκίαν τοῦ θανάτου σου. Μπορεῖς νὰ εἶσαι βέβαιος ὅτι δὲν σὲ ξεχνᾶμε. Ὅλοι οἱ φίλοι «τιμὴν ἔδωκαν αὐτῷ ἐν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ».

NINA KOKKALIDOU NAXMIA

Ἄδελφὲ Δημοσθένη «Ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν Βημάτων» σου.

« Ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν βημάτων μου
φωνὴ τῶν προγόνων σπὴ ροὴ τοῦ Ἀράχθου
ἡ μοναξιά τοῦ φθινοπώρου καὶ τὰ γυμνὰ δένδρα
σ' ἓνα τοπίο μνήμης παιδικῶν χρόνων...»

Ἄπο τὴν ποιητικὴ συλλογὴ «Διόδια» τοῦ Δημοσθένη Κόκκινου. Διάλεξα ἀκριβῶς αὐτοὺς τοὺς στίχους. Αὐτὴ τὴν ἐναγώνια πορεία πρὸς τὴν ζωὴ. Τὴν ἐπίκληση στὸν Κύριο.

«Κύριε,
ποῦ θὰ παραδώσουμε τοῦτο τὸ φορτίο...»

Ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν βημάτων σου, ἀδελφὲ Δημοσθένη, ἀναρωτιόμαστε κι ἐμεῖς. Ποῦ θὰ παραδώσουμε αὐτὸ τὸ φορτίο. Ἄναρωτιόμαστε ποῦ τὸ παρέδωσες ἐσὺ. Στὰ μάτια τῆς Ἰωάννας, ποῦ πλέον δὲν ἔχουν ἄλλα δάκρυα. Καὶ περιμένει τὴν ἀπάντηση μέσα ἀπὸ τὰ φύλλα τοῦ φθινοπώρου, κάτω ἀπὸ τὴν ἐλιές, «πάνω στὴν γαλάζια ἀχλὺ τῶν Τζουμέρκων», ἡ σύντροφός σου, τὰ τέκνα σου, ἐμεῖς οἱ φίλοι σου. Ἐμεῖς ποῦ μᾶς τίμησες μὲ τὴν ὑπογραφή τῶν ἔργων σου. Μὲ τὴν προσφώνηση τοῦ ἀδελφοῦ. Ἔτσι καθὼς περνοῦσες στὰ μικρὰ συναπαντήματά μας, ποῦ ὅμως ἄφησαν βαθεῖα τ' ἀχνάρια τῶν βημάτων σου μέσα μας.

Μᾶς ἔλεγες τὸ λόγο σου. Ξεφυλλίζοντας τὰ φυλλοκάρδια σου. Μὲ τὴν γνώση ποῦ τόσο ἐκτιμούσαμε ὅλοι. Ρέουσα καθάρια ἀπὸ τὴν ἀστείρευτη πηγὴ σου. Ἄπ' αὐτὴ ποῦ ἔμεινε ἀμόλυπτη ὅταν ἔπινες τὴν πρῶτες σταλαγματιές ἀπ' τὴν βρυσσομένην τοῦ χωριοῦ σου.

Ἐκεῖ ὀδήγησε τώρα τοὺς ἀγαπημένους σου, ποῦ ἔμειναν σκιὲς στὰ ξέφωτα τῆς γυχῆς σου. Καὶ περιμένουν. Τὴ σύντροφός σου μπροστάρια στὴν ἀναμονή. Εἶναι τ' ἀνθρώπινα, ἀδελφὲ Δημοσθένη. Τὰ χαρτιά καὶ τὰ κοντίλια, οἱ πλάκες τὰ σκέπασαν πρὸς ὥρας. Ὡς νάρθει τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου. Ν' ἀπαλύνει τὴν ἀνθρώπινη φιγούρα σου. Νὰ δώσει θέση στὰ πεπραγμένα σου. Προσκυνώντας πλέον τὴ μορφὴ σου στὸ βάθος τοῦ ἑαυτοῦ, ποῦ φυλάγονται τὰ ἱερά καὶ τὰ ὄσια.

Ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν βημάτων σου. Ἡ φωνή σου σὲ μιὰ χαρούμενη καλημέρα. Πότε ἀπὸ τὸ τηλέφωνο, πότε δίχως ἀέρινους μεσολαβητές.

Νὰ μιλήσουμε μὲ τὸ Δημοσθένη καὶ τὴν Ἰωάννα. Τὸν ποιητὴ καὶ τὴ μοῦσα του. Τὸ εὐτυχὲς συναπάντημα στὴ δική μας τῆ στράτα. Ἐδῶ πὺ σφίγγονται τὰ χέρια καὶ ὑπογράφουν τὸ μεγάλο, τὸ πιὸ ἀνθρώπινο ἔργο. Τὴν ἐπικοινωνία.

Δὲν θὰ πῶ ποιὸς εἶσαι μὲ τὴ γλώσσα τῶν ἀριθμῶν καὶ τῶν τίτλων τοῦ ἔργου σου. Στὸ ἀνατομικὸ τραπέζι δὲν θὰ ἀπλώσω τὸ εἶναι σου. Ἄκολουθῶ τὰ βήματά σου, γιατί θέλω, καὶ πιστεύω πὺ εἶσαι παρών, ὄχι μόνο σὰν ἔργο ἀλλὰ καὶ σὰν ποιότητα ἀνθρώπου πὺ δίνει ἐλπίδες, ἰδιαίτερα σὶς μέρες μας. Ὁ ἀνθρωπος ὑπάρχει. Ἄλοίμονο μας ἂν ἀμφισβητήσουμε αὐτὴ τὴν ὑπαρξὴ. Θὰ συντομεύσουμε τὴ δική μας πορεία. Κι' ἔχουμε δρόμο πὺ πρέπει, εἶναι ἀνάγκη, νὰ διαβοῦμε, ἀκολουθώντας τὰ ἴχνη τῶν βημάτων σου, ἀδελφὲ Δημοσθένη πὺ ἔδωσες τὸ φιλικὸ σου χέρι σὲ τόσους καὶ τόσους πὺ φιλοδόξησαν νὰ χαράξουν τὸ λόγο τους πάνω στὴν ἀλφαβήτα τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.

Δὲν θὰ πῶ θὰ σὲ θυμόμαστε. Ἡ δύμηση φαίνεται τέλειωμα σὲ μιὰ ὑπαρξὴ. Θὰ πῶ νὰ σὲ διαβάζουμε. Θὰ πῶ νὰ σὲ χαιρετᾶμε. Στὴν καλημέρα. Στὴν καληνύχτα. Στὴ μοῖρα τοῦ ἀνθρώπου.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΔΑΜ. ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ο Λαϊκός Ποιητής και Συγγραφέας

Τίμημα αγάπης στον πνευματικό φίλο και άξιο τέκνο
της Ήπειρου κριτικό διδάσκαλο, «ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΚΟΚΚΙΝΟ»

Σήμερα Δευτέρα 29-4-1991, έμαθα το θλιβερό συμβάν για το τελευταίο και αιώνιο ταξίδι του προικισμένου συνανθρώπου. Συγκινημένος εκφράζω τα δερμά μου συλλληπητήρια στους οικείους του.

Ό Δημοσθένης Κόκκινος ήταν μια προικισμένη φυσιογνωμία των γραμμάτων στην χώρα μας, βαφτισμένος και μυρωμένος στην καθάρια λίμνη των Ίωαννίνων. Ό Ήπειρώτης άθλητής του πνεύματος υπήρξε πολυβραβευμένος και είναι δοξασμένος για το μεγάλο του πνευματικό έργο.

Ό άγνός και ειρηνικός θησαυρός του συγγραφέα, αείμνηστου Δημοσθένη Κόκκινου, δά μέινει καρπός σποράς για τις έρχόμενες γενιές. Ό ήλιοφώπιτος άνθρωπος που εργάστηκε όλη την ζωή του, για να προσφέρει με την χρυσή του πέννα την αλήθεια της αγάπης, για το μελλοντικό αύριο της ιστορικής μας πατρίδας δά μέινει για πάντα στην δύμψή μου και με δακρυσιμένα μάτια λέω στον Χάρο: Γιατί!... Γιατί να πάρεις τον Δάσκαλό μου και να όρφανέυεις της Πατρίδας τον χώρο των γραμμάτων;

Τόν λόγιο και ρήτορα, άνθρωπο της τέχνης είχα την τύχη να γνωρίσω από κοντά σε δύο πνευματικές όμιλίες που χάρησε στον νομό μας: «ΙΤΕΑ» και «ΑΜΦΙΣΣΑ».

Είχα καθήσει κοντά του σαν ταπεινός άγράμματος μαθητής. Ό μέγας λογοτέχνης μάγευε τους θαμώνες άκροατές του με τον χρυσό λόγο του. Ό όμιλία του έβγαινε γάργαρα από την γλώσσα του σαν την καθάρια πηγή της Νύμφης «ΚΑΣΤΑΛΙΑ».

Ό μνήμη σου άγνέ μου φίλε και Δάσκαλε δά βρίσκεται πάντα ανάμεσά μας.

Όνάλαφρο και δροσερό το πάτριο χώμα της ιδιαιτέρας σου Πατρίδας που σε σκεπάζει.

Οδοπορία

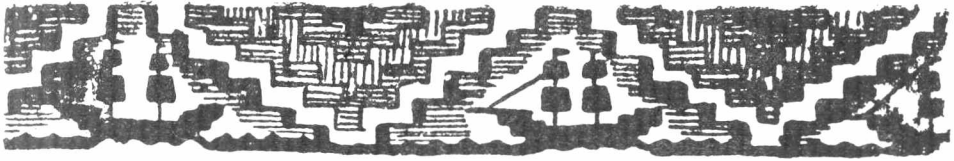
(Δοκίμια, Μελέτες, πάνω στο έργο του
Δημοσθένη Κόκκινου)

Δρόμος, έργο του Δημοσθένη Κόκκινου.

Ὁ Δημοσθένης Κόκκινος με τὸ Χρυσὸ Σταυρὸ τοῦ Φοίνικα.

Μαρίας Μιχαήλ - Δέδε

Ὁ Δημοσθένης μὸ ἔγραφε, μὸ ἀφιέρωνε

Ποιὸς ἦταν ὁ Δημοσθένης πὸ τόση θλίψη μᾶς προξένησε ἡ ξαφνική του ἀποδημία, τὸ γνωρίζουν πολλοί. Κι αὐτὸ γιατί ὁ Δημοσθένης δὲν δίσταζε νὰ ἐκφράζει τὴ χαρὰ του, τὸν ἐνθουσιασμό του ὅταν ἔβλεπε τὸ καλὸ στὴν προσπάθεια τῶν ἄλλων. Ἦταν ἐντελῶς ξένος, ὄχι μόνον ἀπὸ ζηλοφθονίες, ὑπερβολική πρόθεση κριτικῆς ἀλλὰ καὶ πάντα ἔτοιμος νὰ δείξει ὅλη του τὴν καλὴ θέληση, τὴν κατανόηση του καὶ τὴν συγνώμη του ὅταν δὲν ἀνταποκρίνονταν οἱ κρίσεις του στὴν ἀποδοχὴ τῶν τρίτων. Καὶ εἶχε νὰ κάνει, ὅπως ἦταν φυσικό, μὲ πολλούς, πάρα πολλούς ἐγωκεντρικούς (πόσοι ἄραγε λογοτέχνες δὲν πιστεύουν ἀριστουργήματα τὰ ἔργα τους), καὶ κάποτε καὶ ὑπερβολικά ἀπαιτητικούς ἀπὸ ἐμᾶς.

Πρᾶος, πραγματικά βαθὺς γνώστης τοῦ ἀνθρώπου, μὲ μία ἐντονότατη τάση νὰ υπεραίρεται ἀπὸ τὴ μικρότητα τῆς ρουτίνας καὶ ἱκανὸς νὰ ἀγγίζει τὶς ψηλὲς κορφὲς τῆς διανόησης, ἐξακολουθοῦσε τὸ ἔργο του μέσα ἀπὸ ἀμέτρητες, ἀπὸ πολὺμορφες καὶ βασανιστικές δυσκολίες. Ἦθελε νὰ φτάσει ἐκεῖ πὸ ἔφτασε. Κι ὅταν μὲ τὰ σπάνια προσόντα του τὰ πνευματικά καὶ τὰ ψυχικά τὸ κατάφερε, εἶχε τὴ συναίσθηση τοῦ ὕψους, τοῦ μεγαλείου νὰ βρίσκεται κανεὶς ἐκεῖ στὴν κορυφὴ καὶ ἀθόρυβα, ἤρεμα, μὲ τὴν ἀπλότητα τοῦ τελειωμένου ἀνθρώπου, κρατήθηκε μὲ χαρακτηριστικὴ ἄνεση μέχρι τὸ τέλος. Δὲν λύγισε σὲ τίποτα καὶ ἄγνός μὰ ἀπόλυτα εὐσυνείδητος προσκυνητῆς τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ μεγαλείου, ζητώντας βοήθεια ἀπὸ τὴν Ὑπερτάτη Δύναμη, ἔμεινε πάντοτε καὶ μέχρι τὸ τέλος, ὁ ἴδιος.

Νὰ θρηνησομε τὴν τόσο ξαφνικὴ καὶ γρήγορη ἀποδημία του, ἀσφαλῶς εἶναι φυσικό. Χάσαμε ὄχι ἀπλῶς ἓναν σπάνιο πνευματικὸ ἀνθρωπο μὲ ἓνα πελώριο ἠθικὸ ἀνάστημα, ἀλλὰ ἓναν ἀνθρωπο ἀνεπανάληπτο. Ὅμως ἀσφαλῶς δὲν εἶναι ὁ θρῆνος, οὔτε παρηγοριά, οὔτε ἡ πιὸ ἐνδεδειγμένη μορφή μνήμης. Ὁ Δημοσθένης πρέπει νὰ μείνει μέσα μας αὐτὸς πὸ ἦταν, ἓνα παράδειγμα, ἓνα πρότυπο πνευματικοῦ καὶ ἡμερου ἀνθρώπου, δημιουργοῦ πὸ εἶχε φτάσει ἐκεῖ πὸ πρέπει νὰ φτάνουν οἱ ἄνθρωποι πὸ φιλοδοξοῦν ν' ἀνεβαίνουν τὶς κορφὲς χωρὶς τὸν κίνδυνο νὰ κατρακυλίσουν.

Προσωπικά, τὸ καλύτερο μνημόσυνο πὸν θὰ μπορούσα νὰ τοῦ κάνω, αἰσθάνομαι πὼς εἶναι ἀκριβῶς αὐτό: Νὰ γνωστοποιήσω μερικὲς πτυχὲς τοῦ χαρακτήρα του, τῶν φιλικῶν του διαθέσεων, τῆς ἀγνῆς καὶ μαζὶ θαραλέας ὅσο καὶ ταπεινῆς θεώρησης, τῆς γεμάτης λυρισμὸ κι ἔξαρση, πὸν εἶχε γιὰ τὴ συνεργασία, τὴ φιλία, τὸν ἄνθρωπο. Ἔτσι, ἔχοντας τὴν εὐτυχία νὰ κρατῶ σὲ γράμματά του κλεισμένα στὴ γραφίδα του, φήγματα ὄλων αὐτῶν, τὰ μεταφέρω ἐδῶ νὰ τὰ χαροῦν σὲ εὐρύτερη κλίμακα οἱ ἀναγνώστες τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑστίας στὴν ὁποία πάλλεται ἀκόμη καὶ θὰ ἐξακολουθήσει νὰ τὸ κάνει μέσα ἀπὸ τὴ συνέχεια τοῦ διαδόχου του, τοῦ γιοῦ του, ἡ ἔξοχη σκέψη κι ἡ καρδιά τοῦ Δημοσθένη.

Μία περικοπὴ ἀπὸ ἓνα γράμμα τοῦ Δημοσθένη, εἶναι ἀρκετὴ γιὰ νὰ σχηματιστῆ ἡ εἰκόνα του. Παραλείπω ὀρισμένα πράγματα ἀπὸ τὸ γράμμα αὐτό, διότι περιεῖχε κάποιες κριτικὲς γιὰ τὸ ἄτομό μου πὸν ἂν τις ἔδιναν στὴ δημοσιότητα σὲ αὐτὴν ἐδῶ τὴν ὥρα, θὰ ἐκτρεπόμεουν ἀπὸ τὸν ἀρχικό μου σκοπὸ, τὴν πρόθεσή μου νὰ δώσω μερικὰ φήγματα ἀπὸ τὴ σκέψη καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ ἴδιου τοῦ Δημοσθένη γιὰ γενικώτερα πράγματα κι ὄχι τὴν αἴσθηση πὸν τοῦ προκαλοῦσαν τὰ γραφτά μου, ἡ παρουσία μου στὰ γράμματα καὶ τὴν ἐπιστήμη. Θὰ ἦταν σὰ νὰ χρησιμοποιοῦσα ἓναν ἔμμεσο τρόπο, νὰ περιαιτολογίσω. Καὶ κοντὰ στὴ δική μου ἀπόριψη τοῦ νὰ γίνεῖ κάτι παρόμοιο, εἶμαι βέβαιη πὼς κι ὁ Δημοσθένης δὲ θὰ τὸ ἐνέκρινε. Εἶχε τὶς στήλες τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑστίας ὅλες δικές του καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μὲ τὴν δημοσιότητα, ἔγραφε ἐκεῖνο πὸν πίστευε γιὰ μένα, δημοσίευσε τὶς ἐργασίες μου πάντα πρόθυμα.

Στὰ γράμματά του, δὲν ἦταν ποτὲ στενὰ περιορισμένος σὲ μία σχέση συνεργασίας καὶ ἀλληλοεκτίμησης πὸν εἶχε μεταβληθῆ σὲ πραγματικὴ φιλία. Δενόταν αὐτὴ ἡ σχέση, μὲ ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ μὲ τὸν σύζυγό μου. Δουλειά, οἰκογένεια, υγεία, χαρὲς καὶ προβλήματα ἔξω ἀπὸ τὰ τόσα πὸν ἀντιμετώπιζε μὲ τὸ περιοδικὸ μὰ καὶ πὸν ποτὲ δὲν τὸν λύγισαν, δενόντουσαν ὅλα μαζὶ. Κι αὐτὸ εἶναι πὸν ἔδιναν τὰ γράμματά του ὀλόκληρο, ἀκέραιο κι ἀδιαίρετο αὐτὸν τὸν ἔξοχο πνευματικὸ ἄνθρωπο πὸν ἦταν τὸ ἴδιο ἔξοχος καὶ σὰν οἰκογενειάρχης καὶ σὰν φίλος, σὰν συνεργάτης μὲ ὑπευθυνότητα γεμάτη ἀπὸ τὸν ζεστὸ ἀνθρωπισμὸ.

Τὸ γράμμα ἐτοῦτο, ἦταν ἀπὸ τὰ σχετικὰ τελευταῖα του, γιὰτὶ περισσότερο μιλοῦσαμε στὸ τηλέφωνο. Καὶ πρὶν προχωρήσω στὴν ἀναγραφὴ τοῦ γράμματος δὲν ἀποφεύγω τὸν πειρασμὸ νὰ πῶ ὅτι ἡ συνδιάλεξή μας ἀρχίζε πάντα ἀπὸ ἐκεῖνον μὲ τὸ γνωστὸ στιχοπλάκι πὸν ἀγαποῦν ἰδιαίτερα οἱ Ἑπειρωτῆς:

Μαρία λὲν τὴν Παναγιά

Μαρία λὲν καὶ σένα...

ἡ ἡμερομηνία του εἶναι 12/5/88

Ἀγαπητή μου Μαρία

Εὐχόμαστε / ὅλοι μας / καλὴ ἐπιτυχία στὴν ἐγχείρησή, νὰ γίνεις σύντομα καλὰ καὶ νὰ μὴ δοκιμᾶστε / ἐσὺ καὶ ὁ Κώστας σου / ἄλλες στενοχώριες. Γιατὶ πρέπει νὰ ξέρεις στὴν ἐποχὴ τούτῃ τῶν ἀνιδρώτων λωτοφάγων, ποὺ ἔρχονται χωρὶς μνήμη, χωρὶς αἰδῶ καὶ χωρὶς προοπτικὴ. Καὶ ἀκόμα γιατί ἐμεῖς σ' ἔχουμε κομμάτι ἀπ' τὴ ζωὴ μας, σὲ νιώθουμε... περ' ἀπ' τὶς συμβατικὲς ὀριοθετήσεις. Γι' αὐτὸ καὶ σοῦ γράφω καὶ ἐκ μέρους ὄλων τῶν μελῶν τῆς οἰκογένειας / ἰδιαίτερα τῆς γυναικάς καὶ τῆς κόρης / ποὺ συγκεντρώθηκε αὐτὸ τὸν καιρὸ ἐντὸς τῆς ἐλληνικῆς ἐπικράτειας. Μάλιστα πιστεύω, πὼς πρὶν σκορπίσουμε θὰ ἔχουμε τὴν εὐτυχία νὰ σὲ ἐπισκεφθοῦμε.

Ἔλαβα τὶς συνεργασίες -γιὰ τὶς ὁποῖες εὐχαριστῶ- καὶ θὰ τὶς δημοσιεύσω - κατ' ἐξάιρεση - στὸ προσεχὲς τεῦχος. Ἀκόμα θὰ φροντίσω γιὰ τὸ ἀνάτυπο μὲ τὰ θέματα τῆς Παράδοσης, ποὺ ἔγινε πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια.

Δὲν νομίζω πὼς ἤθελες νὰ μοῦ γράφεις γιὰ ἄλλο θέμα. Πάντως θὰ εἶμαι πάντα στὴ διάθεσή σου, γιὰ ὅτιδήποτε μπορῶ νὰ προσφέρω.

Ὅπως ἀντιλαμβάνεσαι, προσπαθῶ νὰ κρατηθῶ / ὅσο γίνεται πρὸς πολὺ / γιατί θὰ εἶναι κοῦμα, τούτῃ ἢ πολὺμοχθη ἔπαλξη τόσων χρόνων νὰ σταματήσει τώρα, ποὺ ἔχουμε ἀπὸ τέτοιες καταξιωμένες καὶ γνωστὲς παρουσίες.

Γι' αὐτὸ μὲ θυσία τῆς προσωπικῆς μου δημιουργίας, παραμένω στὶς ἴδιες θέσεις, παρ' ὅλες τὶς ἐπιβαρύνσεις στὴν ὑγεία καὶ τὶς ὑποχρεώσεις μου. Βλέπεις οἱ ἀρμόδιοι / ὑπάρχουν: / δὲν ἐνδιαφέρονται ἢ μᾶλλον ἐνοχλοῦνται νὰ ὑπάρχουν τέτοιες ἐπάλξεις ὄρθιες. Ἐν πάσει περιπτώσει πιστεύω πὼς ὁ ἀγώνας μας / ὄχι αὐτὸς ποὺ ... «τώρα δικαιώνεται» / δὲν θὰ πάει χαμένος. Καὶ σὲ εὐχαριστῶ γιὰ τὴν συμπαράσταση καὶ γιὰ τὴν ἀδελφικὴ ἐνθάρρυνσή σου, ποὺ εἶναι πολὺτιμη, ὑποβάλλοντας τὴν παράκληση γιὰ τὴν θαυμάσια συνεργασία σου καὶ γιὰ τὴν ἐγγραφή - ἂν μπορεῖς - συνδρομητῶν, ὥστε νὰ εὐρύνουμε τὴν βάση.

Κλείνω μὲ τὰ φιλιὰ ὅλης τῆς οἰκογένειας καὶ τὶς εὐχές μας γιὰ τὴν ὑγεία σου. Σοῦ συμπαραστεκόμαστε μὲ τὴν σκέψη καὶ τὰ αἰσθήματά μας. Να μοῦ φιλήσεις τὸν Κώστα σου καὶ τὸν ποθητὸ ἀδελφὸ σου / τὸν ἄλλο Κώστα/.

Μὲ πολλὴ ἀγάπη.

Γεμᾶτες χαμηλόφωνο καὶ μαζὶ ἔξοχο λυρισμό, ἦσαν καὶ οἱ ἀφιερώσεις τοῦ Δημοσθένη στὰ βιβλία ποὺ μοῦ ἔστειλε. Τὸ βαθύτατο καὶ πάναγνο θρησκευτικὸ του συναίσθημα ποὺ διέτρεχε συχνότατα καὶ τὰ γραφτά του, δινόταν μὲ «ταπεινές» ἐκφράσεις, τόσο συγκινητικὲς, ποὺ τελικὰ ἀποτελοῦσαν ἀναπόσπαστο μέρος τοῦ ἔξοχου περιεχομένου τοῦ ἴδιου τοῦ βιβλίου.

Στὸ βιβλίο του Ἡ Γῆ καὶ τὸ Νερὸ (1976) ἀφιερώνει: «Γιὰ ἓνα κλαράκι τὸν Αὐγουστο, μήνυμα φιλίας καὶ ἀγάπης στὸ ζευγος Κώστα καὶ Μαρία Δέδε Μιχαήλ. «Καὶ τώρα ποὺ ξαναδιαβάζω αὐτὲς τὶς γραμμές, ἔρχονται χωρὶς νὰ τὸ ἐπιζητῶ, ἐντελῶς αὐθόρμητα οἱ στίχοι ποὺ εἶχε γράφει ὁ ἴδιος στὸ βιβλίο ἐτοῦτο, γιὰ τὸ νεκρὸ του φίλο, καὶ ἀλλάζοντας θέσεις, νιώθω πὼς θέλω νὰ τοὺς ἀπαγγείλω γιὰ νὰ τοὺς ἀκούσει ἐκεῖ ποὺ βρίσκεται:

Νεκρὲ μου φίλε

.....

*Ξέρω πὼς περιμένεις ἀπόψε
νὰ μιλήσουμε ὄξω ἀπὸ τὴ γῆ
περπατώντας χωρὶς τὸ χοϊκὸ βάρος
στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου ποὺ μάζευες
ὅταν εἶσαν ἀνάμεσά μας μιὰν ἄγγιχτη εὐγένεια
στὰ γκαλντερίμια μὲ τὰ βασιλικὰ καὶ τὸ δυόσμο*

.....

*Τὴν ὥρα τούτη ποὺ κοιμηθήκαν ὄλοι
κι ἀπόμειναν στὶς αὐλὲς μονάχα τὰ πατήματα τῶν ἴσκιων
ἔχω στὰ χέρια μου κάτι ποὺ ἀπόμεινε
ἀπ' τὴν γῆϊνην ὑπαρξη σου
στὰ στερνὰ σου χειρόγραφα...
ποὺ ξεφύλλισα σήμερα.*

.....

(σ. 61 καὶ 65)

Στὰ 1979, εἶχα τὰ «Λυρικά» του, μὲ μιὰ «μυστικιστικὴ» ἀφιέρωση, ἔτσι ὅπως ἦταν τόσο διάχυτο τὸ λυρικὸ μυστικὸ του πᾶθος: «*Στὴν ἀγαπητὴ μου φίλη καὶ συνάδελφο Μαρία Μιχαήλ - Δέδε, γιὰ μιὰ συνάντηση ἐπὶ τὴν ἰριδα τῆς ἐσπέρας*».

*Ἴριδισμὸν ἐπὶ τὴν δρόσον
καὶ φθόγγον ἀηδόνας
ἐπὶ νέφους ἐαρινῆς ἐσπέρας
ἀναζητήσαμε στὴν ἔρημο
τὴν εἰρήνην τῶν βιβλικῶν αἰώνων
γιὰ τὰ ὄνειρα καὶ τὸ ψωμί τῶν ἀδερφῶν...
τὴν νύμφη καὶ ρεβέκα
καὶ μοναχὴ παρθένα*

*ἐστεμμένη κυματόεσσα θάλασσα
μὲ διάδημα πορτοκαλιᾶς
γιὰ τοὺς ἀνώνυμους συντρόφους
ποὺ ἔμειναν πνοὴ εὐωδίας
καὶ στήλη φωτὸς στὸν ὀρίζοντα
μὲ τοὺς καμένους πελαργούς.*

.....

Οί πιό επάνω στίχοι, είναι ή αρχή του δευτέρου του ποιήματος στα Λυρικά είναι όμως και δύο από τους στίχους της αφιέρωσης του βιβλίου στην Ίωάννα, εκείνη την γυναίκα, την σύζυγο, την σύντροφο στη ζωή και συνοδοιπόρο στην πνευματική πορεία, κάτι που δεν έχασε ποτέ και που τόσο χαρακτηριστικά τραγουδάει και στο κύκνειο άσμα του στο Μικρόν 'Απόδειπνον (Ίωάννινα 1989). "Όταν έγραφε ο Δημοσθένης, το έκανε πραγματικά γιατί «κατεχόταν», ξεχειλίειζε το συναίσθημα μέσα του κι έπρεπε να έκφραστεί, να ρεύσει έξω. Κι έρεε πραγματικά, το ίδιο πλούσιο, το ίδιο άνόθευτο, το ίδιο πλούσιο από λυρισμό και μεστό από νόημα, όπως εκείνο το άρχικό που ύπαγόρευε τόν στίχο.

Και πώς να μην κλείσει έτούτη ή παράγραφος με λίγους ακόμη στίχους από τα Λυρικά και πάλι σε δανεισμό στα χείλη μας, απ' αυτόν τόν έξοχο, τον μοναδικό άγωνιστή της αγάπης και της εύαισθησίας που έπεσε στην πραγματικότητα στο πεδίο της 'Αγάπης, συζητώντας με την σύντρόφό του, την Ίωάννα του, γεμάτος από πανέμορφα αίσθήματα γι αυτήν, τα παιδιά τους και τους φίλους.

*'Αδέρφια
πρέπει να τόν ύποδεχτοῦμε
με τίς τιμές που αξίζει ένας νεκρός
στο πεδίο της μάχης*

.....
*Τώρα
θα είναι πάντα μαζί μας*

.....
Να τὸ ξέρετε

*αὐτὸς ὁ νεκρὸς θὰ εἶναι δίπλα μας
στον ὄρθρο
τὴν ὥρα πὸν θὰ μεταλαβαίνουμε
τῶν 'Αχράντων Μυστηρίων*

.....
*πάντα σιωπηλός, άγέλαστος
να ρίχνει τὸ δάκρυ του
στο κράσι μας.*

(Σελ. 12 και 22, 23)

Στά 1981, ξεχείλισε ή καρδιά του Δημοσθένη από την πίκρα της παρανόησης από ένα χαμένο όνειρο που εξαφανίστηκε μέσα στις χαραμάδες ενός ραγισμένου ούρανοῦ. Ήταν όμως άγωνιστής. Άγωνιστής χωρίς τὸ αίσθημα μιᾶς όποιας κόπωσης. Ή ψυχή του ήταν φτιαγμένη από τὸ άτσάλι της αγάπης, του κυνηγοῦ τῶν όνειρων, εκείνου του σπάνιου είδους που μπορεί να στέκεται όλόρθος μέσα στα έρείπια και να προσδοκᾷ με λαχτάρα και έλπίδα της βεβαιότητας του ξεναγενημοῦ του Φοίνικα.

Έγραφε τὰ διηγήματα με τόν τίτλο. 'Ο Άφοπλισμός. Είχε θάρρος, είχε τὴν τόλμη του άγνοῦ άγωνιστή, είχε τὴν εύφυχία και γαλήνη της ένατέννισης ενός καλύτερου μέλλοντος που θα μπορούσε, που έπρεπε να έλθει μέσα από τὴν καταστροφή, μέσα από τὰ άφοπλισμένα χέρια ενός άγώνα που είχε τὴν

τραγική τύχη τῆς διάφευσης. Ὁ ποιητής, μονάχα ὁ ποιητής μπορεῖ νὰ ἔχει τέτοιους ὀραματισμούς ἀνόρθωσης κι εὐτυχισμένης συνέχειας μέσα ἀπὸ τὴν καταστροφή. Κι ὁ Δημοσθένης ἦταν ἀληθινὸς ποιητής.

Στὴν πλατειά, τὴν χωρὶς ὄρια, τὴν πέρα ἀπὸ τὰ σύνορα τοῦ πεζοῦ καὶ δειλοῦ ἀνθρώπου ἔννοια. Γράφει τὸν Ἀφοπλισμὸ στὸν πεζὸ λόγο, ὅμως ὁ ποιητῆς δὲν κλείνεται σὲ σχήματα λόγου, σὲ στίχο ἢ σὲ πεζό. Εἶναι ποιητῆς μὲ τὴν ἀπέραντη δημιουργικὴ ἔννοια ποὺ ἔχει ἢ λέξη ἢ ἴδια. Γι' αὐτὸ καὶ στὸν πεζὸ τοῦ λόγου, εἶναι πέρα γιὰ πέρα ἐραστής τοῦ ποιητικοῦ ὄνειρου. Ὁ τύπος τοῦ λόγου δὲν τὸν ἀναιρεῖ, ἀντίθετα τοῦ δίνει τὴν εὐκαιρία νὰ ἐξαρθῆ, νὰ ἀνέβει ὑψηλότερα κάποτε ἀπὸ τὶς κορυφές τοῦ στίχου. Στὴ σελίδα 130, διήγημα Κότινος ἐξ Ἀκανθῶν, γράφει:

« - Κυνηγῆσαμε ἓνα εἶδωλο ποὺ χάθηκε, πρὶν ἀκόμα τὸ ἰδοῦμε... Τώρα δὲν ἀπομένει, παρὰ αὐτὴ ἡ καμένη σκηνογραφία. Κάλυκες καὶ τέφρα: Καὶ λίγα ἀνθάκια φτωχὰ, νὰ φυτρώνουν στὰ τριμμένα μας ἀμπέχωνα...

Μονάχα οἱ ποιητῆς μποροῦν νὰ γίνουν ὑπνοβάτες γιὰ νὰ βγοῦν ἀπ' αὐτὴν τὴν ἔκλειψη. Καὶ νὰ ἔρθουν, μ' αὐτὸ τὸ οὐράνιο τόξο πάνω ἀπ' τὸ γυάλινο βουνό, ὡς ἄγγελοι ἀντὶ περιστερᾶς, στὴν φτωχὴ μας πατρίδα. Νὰ ἡμερώσουν τὰ θηρία στὶς πηγές, νὰ δώσουν στὰ ὄρφανὰ ἓνα ὄνειρο γιὰ τὸν ὕπνο τους, νὰ ντύσουν τοὺς ἐπαῖτες τῆς πολιτείας, νὰ φυτέψουν λουλούδια στὶς ἔρημες αὐλές... «Καὶ στὴ σελίδα 132, θὰ συνεχίσει. «Ποιὸς θὰ σηκώσει αὐτὸ τὸ πεσμένο ὄνειρο. Ποιὸς θὰ φέρει τὸν κλάδο τῆς ἐλαίας. Νὰ προσέξουμε νὰ μὴν γίνουμε ἀποδημητικά. Χωρὶς ἐμᾶς ἡ πατρίδα θὰ μείνει ἓνας κίτρινος γιालὸς μὲ γαλάζια θάλασσα καὶ γλαυκὴν ἀχλὺν πάνω ἀπ' τὸν κάμπο... Πρέπει νὰ σηκώσουμε αὐτὸ τὸ πεσμένο ὄνειρο».

Πολλὰ δὲν ἔγιναν ὅμως ἀπὸ ὅλα αὐτὰ καὶ ὁ Δημοσθένης κλείνει τὸ διήγημα του «Ἵστερα ἡ ταριχευμένη Ἄνοιξη, ἄνανθη καὶ λιγοστή. Κι ἐμεῖς ποὺ περιμέναμε νὰ φανεῖ ἡ περιστέρα μὲ τὸν κλάδον ἐλαίας. Ἐδῶ χάνονταν ἡ συνέχεια καὶ γίνονταν ὅλα ρευστά, πίσω ἀπὸναν σπασμένο οὐρανό».

Ἄφησα τελευταία τὴν ἀφιέρωση. Τὴν βρῆκα ὅσο καμιά ἄλλη στενὰ δεμένη μὲ ἐκείνη τὴν ἐσπέρα τὴν γεμάτη ὄνειρα μέσα στὴ ρευστότητα πίσω ἀπὸ ἔναν ραγισμένο οὐρανό, νὰ εἶναι γεμάτη προσδοκία γιὰ μιὰ νέα ἀρχὴ μέσα στὴν ἀχλὺ τῆς πρωΐας. Δεμένη μὲ ἐκεῖνο τὸ μήνυμα τῆς αἰσιόδοξης θεώρησης μέσα στὸ ἀρχόμενο φῶς καὶ τὴν διηρωτικὴ ἀπορία «τὶ τέξεται ἡ ἐπιούσα» τὴν γεμάτη σφρίγος γιὰ τὴν ἀναμονὴ τοῦ «Νῦν, ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος» (σελ. 128).

Ἐγράφε στὴν ἀφιέρωση: «Γιὰ τὴν Μαρία Μιχαήλ - Δέδε καὶ τὸν Κώστα τῆς μήνυμα μ' ἓνα χορταράκι τῆς ἐσπέρας, γιὰ μιὰ συνομιλία στὴν ἀχλὺ τῆς πρωΐας. «Τὰ λόγια του, μήνυμα αἰσιοδοξίας καὶ ἀγώνα γιὰ ὅλους

μας. Στά 1984. Τὰ «Διόδια» καὶ πάλι ποιητικὴ συλλογὴ, δένει τὴ γῆ τῶν προγόνων, τὴν Ἑλληνικὴ Πατρίδα, μὲ τὸν οὐρανὸ καὶ μὲ τὸν Χριστό. Τὸ θρησκευτικὸ του συναίσθημα, ἴσως νὰ μὴν ἐκφράστηκε πουθενὰ ἄλλου καλύτερα νὰ μὴν μᾶς ἔδωσε τὸ μέτρο τοῦ βάθους τῆς πηγῆς του οὔτε τὸ ὕφος τῆς ἔξαρσῆς του. Βρίσκει μὲ θαυμαστὴ ἁρμονικὴ τὴν ὑποκείμενη ἐνότητα τοῦ Κόσμου, ἐκείνου ποὺ πέρασε μὲ τὰ βάσανά του καὶ τὸ μεγαλεῖο του, τὴν ἀσύγκριτη ὁμορφιά του μέσα ἀπὸ τὶς διόδους τῆς ἑλληνικῆς πατρίδας. Κάτι ποὺ μόνον ὁ ποιητὴς καὶ πάλι μπορεῖ νὰ συλλάβει μὲ τὶς παντεταμένες κεραεῖς τῆς εὐαισθησίας του. Καὶ γράφει στὴν ἀφιέρωσή του.

«... Ὅτε ὁ Θεὸς περιπατεῖ ἐπὶ τὰς ἀκάνθους τῆς σκῆτης τῶν ποιητῶν, φίλημα γιὰ τὴν Μαρία Μιχαήλ - Δέδε, πρὸς Μικρὸν Συναξάριον τοῦ Γένους». Καὶ στὴ σελ. 60 οἱ στίχοι του

Κύριε

περιπατῶν ἐπὶ τὴν πτωχείαν τῶν πόλεων

Σὲ ἀναζητῶ στὴ γύρη τῶν ἀνθέων καὶ στὸ φῶς τοῦ Καυκάσου

γιὰ ἓνα καλάθι κερᾶσια στοὺς ἐργάτες

μὲ τὸ ἀντίδωρο τοῦ ἱερέως καὶ τὴν βαφὴν τῶν καρδερίνων

ἵνα μηκέτι πλούσιοι ἐν μέσῳ πτωχῶν.

Ἐνα ἀκόμη βιβλίον τοῦ Δημοσθένη ποὺ μοῦ εἶχε δώσει μὲ τὴν ἀνάλογη ἀφιέρωση, εἶναι καὶ τὸ βαθύτατα χριστιανικὸ ἢ μᾶλλον θρησκευόμενον ποιητῆ. Ὁ Παλαιὸς τῶν Ἡμερῶν. Ὡστόσο προτιμῶ νὰ μεταφέρω ἐδῶ τὴν ἀφιέρωση ποὺ ἔκανε σὲ ἓναν ἄλλο ποιητῆ, τὸν Κώστα Μιχαήλ, ἀκριβῶς γιὰ νὰ ὑπογραμμίσω πὼς δὲν ὑπῆρχε τίποτε τὸ στενὰ ὑποκειμενικὸ, τὸ ξεχωριστὸ στὶς ἀφιέρωσεις του γιὰ μένα ποὺ νὰ ὑπαγορεύονται μόνον ἀπὸ τὰ πραγματικὰ αἰσθήματα φιλίας ποὺ μᾶς συνέδεαν. Αὐτὰ τὰ κλαράκια τῶν πανέμορφων ταπεινῶν καὶ καταλυτικῶν δυνατῶν σὲ ἀρώματα καὶ ἀνεπιτήδευτη ὁμορφιά τῶν φυτῶν, τῶν λουλουδιῶν τοῦ κάμπου καὶ τοῦ βουνοῦ ποὺ χαρίτωναν πραγματικὰ τὴ ζωὴ του, γινόντουσαν πηγῆς ἔμπνευσης καὶ παραδοσιακὸς τόπος ποιητικῶν βηματισμῶν μὰ καὶ ποὺ γι' αὐτὸ ἔκλειναν πάντοτε καὶ ἓνα βαθύ, συχνὰ ἀναποκάλυπτο, μυστικὸ μήνυμα, τὰ ἔστελνε ἀπλόχερα καὶ σ' ἄλλους.

Γράφει στὴν ἀφιέρωση αὐτή: «Στὸν Κώστα Μιχαήλ, μ' ἓνα κλονὶ ρήγανη, ἀντίδωρο μήνυμα, γιὰ μιὰ καλύτερη γνωριμία» Μὲ μιὰ τέτοια ἀφιέρωση, ἦταν σὰν νὰ ἀποκάλυπτε τὴν ψυχικὴ πηγὴ τῆς ποιήσῆς του χωρὶς ἐνδοιασμοὺς χωρὶς ἐπιφυλάξεις, μὲ ὅλη τὴν εἰλικρίνεια τοῦ ἀγνοῦ τοῦ αὐθόρμητου ποιητῆ. Δὲν ἦταν ἡ ἐχθαμβωτικὴ ὁμορφιά τῶν ρόδων καὶ τῶν γαρύφαλων ποὺ τὴν ἐπιδεικνύουν, θὰ ἔλεγε κανεὶς κραυγαλέα, προκλητικὰ ποὺ τὸν συγκινοῦσε.

Δέν ἦσαν τὰ ἐντυπωσιακὰ πράγματα μὲ τὴν ἐπιδερμικὴ γοητεία ποῦ ἱκανοποιοῦσαν τὸν ἀκέραιο αἰσθητικὸ τοῦ ἐξοπλισμοῦ. Δέν μπορούσε γι' αὐτὸ καὶ νὰ προσέχεται, νὰ ἐπιχειρεῖ μιὰ συνομιλία μὲ τὸ θεῖο, μὲ αὐτά:

Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν
 ἐν Ἀγίῳ Ὄρει
 περιπατῶν ἐπὶ πτερόγων ἀνέμων
 ὥρα καθ' ἣν καθεύδει ἡ πυγολαμπὶς
 πνεῦμα καὶ ἤχος καὶ φῶς καὶ ζωὴ
 διορίζει τὸ ἄσμα τῶν καρδερίνων
 καὶ τὴν εὐωδίαν τῆς ὀρύγανης
 ἀναλαμβάνει τοὺς αἰχμαλώτους καὶ δένει
 τὴν πρῶρα τῶν καραβιῶν τὸ φῶς τῆς σελήνης
 ἐνδύει τοὺς βράχους τῆς ἀκτῆ νέφη γαλάζια
 καὶ ἀγγίζει τὰ μπουμπούκια στὰ δέντρα τῆς ἀνοιξης

.....

Ὁ Δημοσθένης ἦταν ἀληθινὸς πέρα γιὰ πέρα. Ἦταν ἓνας ἐθελοντῆς κι ἀπὸ λυτὰ συνεπῆς μὲ τὸν ἑαυτό του, μαντατοφόρος, ὅταν ἔγραφε στίχους ἢ πεζοὺ καὶ αὐτὸ, ἐπιθυμοῦσε, τὸ ἴδιο αὐθόρμητα καὶ ἀπλὰ νὰ τὸ ἐκφράζει συνεκτικά, μὲ τὶς ἀφιερώσεις του. Γι' αὐτὸ καὶ παίρνοντας ἓνα βιβλίο του, δενόσουν μαζί του ἀπὸ τίς λίγες χειρόγραφες γραμμὲς τῆς πρώτης σελίδας ποῦ σὲ καθιστοῦσαν κοινωτὸ τῆς δικῆς του μετάληψης ἀπὸ τὰ πανέμορφα καὶ συχνὰ ἀπαρτήρητα, ποῦ ἐκεῖνος μπορούσε τόσο βαθιὰ νὰ αἰσθάνεται ὡς τὰ πραγματικὰ μεγάλα, ἐτούτης τῆς Πλάσης.

Ἦταν ἐπάνω στὸ γραφεῖο μου, τὰ βράδια δίπλα στὸ κρεβάτι μου κι ἓνα βιβλίο τοῦ Δημοσθένη, τοῦ Δήμου ὅπως συνήθιζα νὰ τὸν λέω, χωρὶς ἀφιέρωση. Μοῦ τὸ ἔδωσαν τὰ παιδιά του, ὁ Γιώργος κι ὁ Κώστας μὲ δάκρυα στὰ μάτια καὶ μὲ τὴν παρατήρηση: Αὐτὸ δὲν ἔχει ἀφιέρωση. Εἶναι POST MORTEM. Εἶναι ὁ τίτλος γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ χαρακτηριστικὸς. Ὅμως τώρα, μὲ τὴν ξαφνικὴ ἀποδημία του εἶναι καὶ προφητικὸς.

«Μικρὸν Ἀπόδειπνον». Μοῦ ἔδωσε τὴν αἴσθησή ποὺ αὐτὴ ἡ μυστικὴ φωνὴ ποῦ ἄκουγε καὶ ποῦ ὀδηγοῦσε τὰ ποιητικὰ του βήματα μέσα στὴ ζωὴ, τὸν ὀδήγησε στὴν ἀπόφαση νὰ συγκεντρώσει σὲ αὐτὸ τὸ τελευταῖο βιβλίο του, τοὺς πιὸ οὐσιαστικὸς γι' αὐτὸν στίχους ποῦ ἔγραφε καὶ νὰ τοὺς ἀφήσει δεῖγμα, μήνυμα κι ἀποχαιρετισμὸ-ὑπόθεξη.

Κύριε

Τραγοῦδησα τὴν ἀγάπη καὶ τὴν εἰρήνην
 καὶ ζήτησα νὰ συνομιλήσω μαζί σου
 στὸν ἴσκιό τῆς ἐρήμου

.....

ΓΙΩΤΑ ΠΑΡΘΕΝΙΟΥ

Δημοσθένης Κόκκινος
‘Ο Διηγηματογράφος ‘Ο Ποιητής
ἢ
‘Ο Ξανθὸς πολυβολητὴς ποὺ στεφάνωννε
μὲ ἴα καὶ κυκλάμινα τὸ πολυβόλο

Πνευματικὸ μνημόσυνο ποὺ διοργανώθηκε ἀπὸ τὴν « Ἑπειρωτικὴ Στέγη Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν, μὲ ὀμιλήτρια τὴν ποιήτρια Γιώτα Παρθενίου

Μὲ σεβασμὸ καὶ ἀγάπη καὶ μὲ πλήρη συναίσθηση τῆς ρήσης τοῦ Ἡράκλει-
του

*τῆς ψυχῆς τὴν ἄκρη
δὲ θὰ μπορέσεις νὰ τὴ βρεῖς**

ἔσκυψα στὴ σιωπὴ ποὺ ὑποβάλλει τὸ ἔργο τοῦ Δημοσθένη Κόκκινου, σὲ μιὰ ἀπόπειρα προσέγγισης, στὰ πλαίσια πνευματικοῦ μνημόσυνου ποὺ διοργάνωσε ἡ Ἑπειρωτικὴ Στέγη Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν.

‘Ο Δ. Κόκκινος θαρρῶ εἶναι σὲ ὄλους γνωστός. Μιὰ ζωὴ θητείας ἢ ζωὴ του, θητείας στὰ Γράμματα, στὴ Δημοσιογραφία στὴν Τέχνη. Τοῦτος ὁ δημιουργὸς θῆτευσε ὄλους τοὺς χώρους τοῦ γραπτοῦ λόγου, πεζογραφίας, ποίηση, θέατρο, Δοκίμιο, κριτικὴ, τεχνοκριτικὴ.

Γεννημένος στὴ Νεραΐδα Τζουμέρκων στὰ 1926 ἐμφανίστηκε στὰ Γράμματα πολὺ νέος στὰ 1947 γράφοντας σὲ περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς ἐπαρχίας στὰ 1951 ἐμφανίζεται ἐκδοτικὰ πλέον.

Προτοῦ καταπιαστοῦμε μὲ τὴν προσέγγιση τοῦ ἔργου του, θάθελα γιὰ λίγο νὰ σταθοῦμε στὸ χῶρο τῆς μεταπολεμικῆς πεζογραφίας καὶ ποίησης στὸν ὁποῖο κινεῖται καὶ λειτουργεῖ ὁ Δ. Κόκκινος.

Ἡ Μεταπολεμικὴ πεζογραφία καὶ ποίηση 1940 ἢ 1945 ἕως 1967 καὶ ἀργότερα κάποτε, ἔχει νὰ ἐπιδείξει ἕνα δυναμικὸ ποὺ ἔχει βιώσει σκληρὰ τὴν κατοχὴ, τὸν ἐμφύλιο, τὴ μεταμφυλιακὴ περίοδο τὰ ὄραματα ἀλλὰ καὶ τὴν διάψευση τῶν ἐλπίδων μιᾶς γενεᾶς.

Ἡ θεματογραφία της ἀπὸ δῶ ἀντλεῖ, μορφώνει καὶ μορφώνεται.

Στὸ χῶρο τῆς μορφολογίας καὶ τεχνοτροπίας φαίνεται νὰ ἐπιχειρεῖται κατὰ τὸν Ἀλέξη Αργυρίου, μιὰ δραστικὰ προσπάθεια λύτρωσης καὶ ἀνεμπλοκῆς ἀπὸ προηγούμενες στάμπες ἢ φόρμες.

Τούτη ή τεχνοτροπία θαρρῶ ἐντάσσεται στήν κίνηση τῆς νεωτερικῆς γραφῆς καί τοῦ ἐλεύθερου στίχου. Ἡ Μεταπολεμική δημιουργία δομεῖται καί ἀρθρώνεται σέ κοινὰ θεματικά, ἰδεολογικά μορφικά καί τεχνοτροπικά στοιχεῖα.

Ἐκκεῖνεῖ ἀπό τὸ προϋπάρχον ὑλικὸ πνευματικῆς παραγωγῆς - παρελθόν, ἱστορία, λυρική ἐκφραση, συνδιαλέγεται μὲ τὴν πνευματικὴ δημιουργία τῆς ἐποχῆς καί τοῦ γεωγραφικοῦ τῆς χώρου καί δέχεται τὴν ἐπήρεια τῆς καφκικῆς γραφῆς, τῶν συμβόλων καί τῶν Ὑπερρεαλιστικῶν πτήσεων ποῦ ἔρχονται ἀπὸ τῆ Δύση. Τούτη ή πνευματικὴ παραγωγή κατ' ἐξοχήν μαχόμενη, φορτίζεται συγκινησιακά καί ἰδεολογικά καί διαμορφώνει τὴ νέα καλλιτεχνική ὄραση.

Στὸν ἴσιο χώρο καί χρόνο ριζωμένος ὁ Δ. Κόκκινος μὲ μιὰ βαθειὰ ἑλληνικότητα τῆς γεωγραφίας του καί τῆς ἱστορικῆς του συνείδησης, ὑφαίνει τὴν πνευματικὴ του δημιουργία καί τὴν πνευματικὴ του στάση, περισυλλέγει ἢ διαλογίζεται, συνομιλεῖ, ὀραματίζεται.

Ἐπιχειρώντας σήμερα μιὰ προσέγγιση τοῦ ἔργου τοῦ Δ. Κόκκινου θὰ σταθοῦμε στὸ Διηγηματογραφικὸ καί ποιητικὸ του μόνον.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟ

Στὸ 1958 κυκλοφορεῖ τὸ ἔργο του *Χωρὶς ἐξώφυλλα* - στὸ 1975 *πεδιάδα μὲ τὴν τέφρα* στὸ 1981 - *Ὁ Ἀφοπλισμός*.

Καὶ οἱ τρεῖς τίτλοι προοῖδεάζουν καί οἱ τρεῖς τίτλοι σημαίνουν, καλύπτουν δὲ μιὰ χρονικὴ περίοδο 23 ἐτῶν ἐκδοτικὰ βέβαια.

ΧΩΡΙΣ ΕΞΩΦΥΛΛΑ

Τὸ *χωρὶς ἐξώφυλλα* - θαρρῶ εἶναι τὸ ἐσώτερο ἐνὸς βιβλίου, τὸ ἐσώτερο μιᾶς καρδιάς, ποῦ δε φοβᾶται, δὲν κρύβεται ἴσα - ἴσα, γυμνὰ φέρεται γιὰ νὰ ἀνοίγεται στὸ πρόσωπο τοῦ θεοῦ καί τῶν ἀνθρώπων.

Σὲ τούτη τὴν ἔκδοση, τόσο ὁ τίτλος ὅσο καί οἱ ὑπότιτλοι τῶν ὀχτῶ στὸν ἀριθμὸ Διηγημάτων ποῦ ἐμπεριέχονται - *Ἐπὶ σκοπὸν - τρεῖς τομὲς στὴ νύχτα - Ἀμφίστομη χειραψία* - μαζί μὲ τὸ σκίτσο τοῦ ἐξώφυλλου, ἓνα ἐφηβικὸ σῶμα στὸ συρματόπλεγμα.

Σηματοδοτοῦν ὄχι μόνο τὸ περιεχόμενο τοῦ βιβλίου ἀλλὰ καὶ μιὰν ἐποχή... καὶ τὰ ὄραματα μιᾶς νιότης.

Ὡς βυθίζομαι στὰ διηγήματα τούτης τῆς ἔκδοσης, ἀναρωτιόμουν ποιὸ ἢ ποια τὰ στοιχεῖα, ποὺ βάραιναν ἢ σημάδευαν τὸν ποιητὴ σὲ τοῦτο τὸ μάζωμα ἀπὸ μνήμες σὲ τούτη τὴν ἐξομολόγηση:

– *Εἶμαν ὑπόλογος στὰ μεγάλα ὄραματα μιᾶς θραυερῆς νιότης ποὺ γεννήθηκε ἀπ' τὸν πόλεμο.*

Θὰ πεῖ ὁ ἴδιος.

Ὀνόματα θύμησες, τὰ χρώματα τῆς κληματαριᾶς στὰ δεκανίκια ἀπὸ 'ναν πόλεμο ἢ χαμένη πατρίδα στοὺς ἀπόηχους μιᾶς ταβέρνας, ἢ νοσταλγία, τὸ γέλιο πούχασεν ὁ κόσμος μέσ' τὴν ὄχλοβοῆ ἑνὸς πολέμου, τὸ ματωμένο προσκλητήριο τῶν νεκρῶν μέσα ἀπὸ μιὰν γραφὴ ἰδιότυπη ὠριμη κιάλας στὴν ἐμφάνισή της.

Ἀπὸ τοῦτη τὴν ὥρα ὁ ποιητὴς ἔχει διαμορφώσει τὸ στυλ γραφῆς του. Ἐχει ὑποταχτεῖ στὴ μουσικότητα τῶν λέξεων, στὸ αἰφνίδιο τῶν εἰκόνων.

– *Τὸν κύτταξα στὸ μουσαμὰ καὶ σκέφτομαν πῶς, ἂν ἄπλωνε τὸ χέρι στὸ πηγούνι θὰ μάζωνε μιὰ χούφτα δάκρυα.*

Ἕνα ἡμερολόγιο θαρρῶ τὸ - *Χωρὶς ἐξώφυλλα.*

Η ΠΕΔΙΑΔΑ ΜΕ ΤΗΝ ΤΕΦΡΑ (1975)

Τὸ εἶπαμε ἤδη, ὁ τίτλος σημαίνει,

- *Ἡ πεδιάδα τὴν τέφρα* - ἀκριβῶς.

Ἡ δευτέρα τούτη συλλογὴ διηγημάτων ἔχει μιὰν ἀπόσταση χρόνου ἀρκετὰ μεγάλη ἀπὸ τὸ - *Χωρὶς ἐξώφυλλα* - δέκα ἑφτά χρόνια θαρρῶ, ὄχι λίγα.

Τούτη ἡ ἔκδοση ἀνοίγει μὲ μιὰ ἀπόπειρα παρουσίας ἀπὸ τὸ Γ. Οἰκονόμου μὲ τίτλο - **Μιὰ μορφὴ Διηγήματος** - *μιὰ ἀπόπειρα ὄντας διείσδυση - κατάδυση καὶ ἀνέλκυση ἰδιάζουσα ἐπιτυχῆς.*

Ὁ Δ. Κόκκινος βρίσκεται στὰ ἐρείπια μιᾶς καμένης σκηνογραφίας. Ἡ Θεσσαλία ἢ ὅποια Θεσσαλία στὴν τέφρα, τρεῖς χιλιάδες χρόνια.

Μέσα ἀπὸ ἔντεκα διηγήματα μὲ τίτλους σὰν αὐτοὺς - *τρεῖς χιλιάδες χρόνια Στρατιώτης - τὸ Μνημεῖο - ἡ πεδιάδα μὲ τὴν τέφρα* - ὁ Δ. Κόκκινος φωτογραφεῖ καὶ φωτογραφίζεται, σαρκάζει καὶ σαρκάζεται. Μιὰ παρένθεση στὴν ἱστορία, *ἡ πεδιάδα μὲ τὴν τέφρα - ἡ πατρίδα μὲ τὴν τέφρα.*

Ἐδῶ ἡ ἀπόσταση χρόνου ποὺ διαρκῶς μεγαλώνει ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς κατοχῆς καὶ τοῦ ἐμφύλιου ποὺ σημάδεψαν τὸ δημιουργό, ἀντὶ νὰ φέρουν τὴν λήθη, ἐνισχύουν τὴ μνήμη, τὴν καθιστοῦν πιότερο ἔντονη. Μιὰ ὀλάκερη σειρά προσώπων, σὰν ἀρχαῖος χορὸς τραγωδίας, *οἱ ἀκροβολιστές - ἡ ἐπανάσταση - οἱ ἀρχηγοὶ - οἱ ἐφηβοὶ ποὺ ντουφεκίζονταν ὄρθιοι - οἱ διανοούμενοι*, ὁ ποιητὴς.

Ἡ Πατρίδα θὰ ἤθελα νὰ σταθῶ σὲ τοῦτο τὸ σημεῖο, εἶναι ἀφοπλιστικὴ ἢ ἀπλόττητα καὶ συνάμα δυναμικὴ συνιστώσα τούτη ἡ πύρωση τοῦ δ. Κόκκινου γιὰ τὴν πατρίδα.

– Δέν υπάρχει πατρίδα χωρίς ἐμᾶς, θὰ ἦταν μόνο τὰ κλαριά της, τὰ λειβάδια της, οἱ θάλασσες.

Κατάλαβες: Ἡ ψυχὴ τῆς πατρίδας εἶμαστε ἐμεῖς.

Ἦστε οἱ νεκροὶ σύντροφοὶ στὸν κάμπο τῆς Θεσσαλίας ὁ ξανθὸς πολυβολητῆς καὶ τοῦτο τὸ πικρὸ ῥῶτημα.

- Δέν ἐξήσες τὴν κατοχὴ; - Ξανὰ καὶ ξανὰ σὰ μονότονος ἐπαναλαμβανόμενοι ἦχοι.

Λυρισμὸς, μῦθος, θέωση, ἐκφραστικὴ λακωνικότητα

- ψυχογραφίας μονογραφίθηκε ἡ λέξη μ' ὅλο τὸ βάρος τῆς στίλβης της.

– Ἡ ἀνθρώπινη πορεία εἶναι πικρὸ κεφάλαιο.

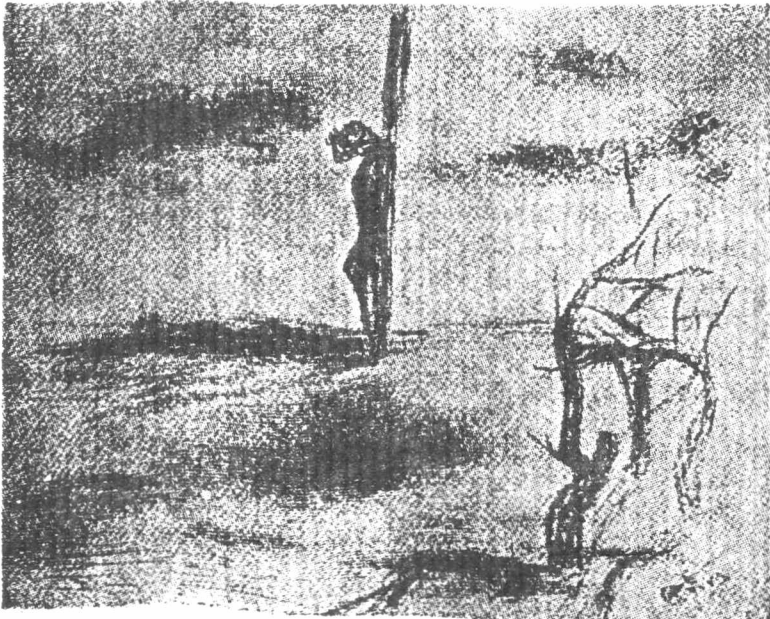
Ἔργο διαχρονικὸ τοῦτο τὸ ἔργο τιμήθηκε μὲ τὸ βραβεῖο Οὐράνη τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Κι ἔρχομαι στὸν Ἀφοπλισμὸ τοῦ Δ. Κόκκινου.

Ο ΑΦΟΠΛΙΣΜΟΣ (1981)

Θάθελα ν' ἀνοίξουμε μ' ἓνα διήγημα ἀπὸ τούτη τὴ συλλογὴ Διηγημάτων ἀπὸ τὰ πλέον χαρακτηριστικὰ μὲ τίτλο.

- **Κότινος ἐξ Ἀκανθῶν** πού στὴ διάλεξη αὐτὴ τὸ ἀπόσπασμα τὸ ἀνέγνωσε ὁ ἠθοποιὸς Μιλτιάδης Τσίρκας.

ΚΟΤΙΝΟΣ ΕΞ ΑΚΑΝΘΩΝ

«Κύριε
 ἐκείνη τῆ νύχτα μὲ τοὺς νεκροὺς ἀντάρτες
 νὰ τὴν κρατήσεις ἀνέγγιχτη
 μέσα στὴν ἀγλὴ τοῦ ἔαρος»

Πῆγα ν' ἀποσώσω, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω. Τότε, ὁ ξανθός μας πολυβολητῆς γέλασε ἀχνά, κάτω ἀπ' τὸν ἴσκιο μιᾶς φτωχῆς ἐλιᾶς. Κι' ἐγὼ φαντάστηκα τὰ γαρύφαλλα νὰ φυτρώνουν στὴν κάννη τοῦ πολυβόλου του, κρατώντας στὰ φύλλα τους δυὸ σταγόνες δροσούλα, ὅμοια μὲ δάκρυα.

— Περιμένω τὰ ὄρφνὰ τῆς πατρίδας νὰ στεφανώσουν αὐτὸ τὸ ἥρωο στὴν ἄδεια πλατεῖα... Δυὸ σειρὲς λειψὰ παιδάκια μ' ἓνα γύρω - γύρω θὰ σηκώνονται οἱ πεσμένες κληματαργιὲς στὶς στέγες... Κι' ὕστερα, ἡ φωνή τους θὰ καταχώνιαζε μέσα σ' ἓνα πηγάδι βαθύ, γιομάτο νερό.

Συμπλήρωσε, μ' ἓνα χαιρετισμό.

— Τὶ ἀπόμεινε ἀπ' τὴν πατρίδα;

Ἄναρωτήθηκε ὁ λιγνὸς ἀντάρτης. Καὶ μὲ κοίταξε στὰ μάτια.

— Ἡ στάχτη ἀπ' τὸ καμένο δάσος... Καὶ λίγα ὄνειρα γιὰ τὸ προσκέφαλο τῶν μοναχῶν.

Ἀπάντησε ὁ φωτογράφος, ξυπνώντας ἀπόναν λήθαργο.

— Καὶ τώρα;...

Συνέχισε ὁ ἄλλος, δεμένος ἀπ' τὶς λέξεις. Κι' εἶχε κάτι ἀπ' τὸν βοριά στὴν ἀχτένιστη χαίτη του, καθὼς περίμενε νὰ φέξει.

— Ἀπ' τὴν ἀρχή... Ξέρεις, ὁ δρόμος μὲ τὰ ὄνειρα καὶ τοὺς νεκροὺς ἀντάρτες χάθηκε... Δὲν εἶδες τ' ἀποδημητικὰ πάνω ἀπ' τὸν κάμπο;...

Ἀπάντησε ὁ ξανθὸς πολυβολητῆς, κρατώντας ἓναν χρησμό στὴ φωνή του. Καὶ στάθηκε σ' ἓναν ὄχτο μακρυνό, νὰ περιμένει μὲ δυὸ πικροδάφνες στὰ χέρια του, ἐνῶ τὰ λόγια του ἔγιναν ἠχῶ πού ἀπλώνονταν καὶ χάνονταν ὅπως τὸ μπουμπουνητό.

Ἐκείνη τὴν ὥρα, φαντάστηκα τοὺς Ἀχαιοὺς, μετὰ τὸ κάψιμο τῆς Τροίας. Νὰ ἐτοιμάζονται γιὰ τὸν γυρισμὸ μὲ τὰ καράβια φορτωμένα στάχτες καὶ τοὺς νεκροὺς τους ἥρωες νὰ περπατοῦν πάνω στὴ θάλασσα σιωπηλοί, χωρὶς ὄπλα καὶ ντυμένοι μ' ἓναν λευκὸν χιτώνα.

— Κυνηγήσαμε ἓνα εἶδωλο πού χάθηκε, πρὶν ἀκόμα τὸ ἰδοῦμε... Τώρα, δὲν ἀπομένει, παρὰ αὐτὴ ἡ καμένη σκηνογραφία. Κάλυκες καὶ τέφρα... Καὶ λίγα ἀνθάκια φτωχά, νὰ φυτρώνουν στὰ τριμμένα μας ἀμπέχωνα.

Στάθηκα, νὰ ἰδῶ τὸν φωτογράφο πάνω ἀπὸ κεῖνο τὸ χάος. Πάντα περίμενε.

— ... Εὐωδία ρεῖξεις καὶ πνοὴ ἀνέμου... φῶς ἐπὶ τὴν δρόσον τῶν ὀρέων... οἱ νεκροὶ μας ἐνύπνιοι ἄσμα μεθυσμένης ἀηδόνος μέσα στὰ φυλλώματα ἔαρinhς ἰτέας... Κι' ἐμεῖς, μ' ἓναν ραγισμένον αὐλὸ καὶ τὸν ἀκάνθινον στέφανον, νὰ περπατοῦμε πάνω σ' ἓνα οὐράνιο τόξο γιὰ νὰ φτάσουμε στὸ ἰκρίωμα...

— Μιλᾶς μὲ τὰ ὄνειρα... Μονάχα οἱ ποιητὲς μποροῦν νὰ γίνουν ὑπνοβάτες

για να βγοῦν ἀπ' αὐτὴν τὴν ἔκλειψη. Καὶ νὰ ἔρθουν, μ' αὐτὸ τὸ οὐράνιο τόξο πάνω ἀπ' τὸ γυάλινο βουνό, ὡς ἄγγελοι ἀντὶ περιστεράς, στὴν φτωχὴ μας πατρίδα... Νὰ ἡμερώσουν τὰ θηρία στὶς πηγές, νὰ δώσουν στὰ ὄρφανα ἕνα ὄνειρο γιὰ τὸν ὕπνο τους, νὰ ντύσουν τοὺς ἐπαίτες τῆς πολιτείας, νὰ φυτέψουν λουλούδια στὶς ἔρημες αὐλές, νὰ φέρουν ἕνα ποτήρι νερὸ στοὺς φυλακισμένους καὶ νὰ στεφανώσουν τοὺς νεκροὺς μας συντρόφους... Ἡ ἱστορία, ξέρεις, εἶναι λίγες μολυβιές...

Ἐδῶ, σταμάτησε τὸ παραμιλητό, ἐκεῖνος ὁ φίλος μου ποὺ χτυπήθηκε ὀρθιος στὴν ἐνέδρα, τὴν ὥρα ποὺ γκρέμισε πέντε Γερμανοὺς στὸν ὄχτο μὲ τὰ φορτωμένα στάχυα. Εἶταν ἕνας ὁμορφος νέος μὲ κατσαρὰ μαλλιά, ποὺ ἔρριχνε τὶς χειροβομβίδες τραγουδώντας. Τὸν ἀφήσαμε, μ' ἕναν ἀσπασμὸ στὸ χτυπημένο μέτωπο, ἤρεμον καὶ ἀπείραχτον ἀπ' τὸν θάνατο. Καὶ ὑποσχεθήκαμε νὰ στήσουμε ἕνα ἥρω, γιὰ νὰ πηγαίνει ἡ μάνα του λίγες ἀπ' τὶς ματζουράνες, ποὺ φύτεψε ἀπὸ κεῖνον τὸν καιρὸ.

— Καὶ τὸ αἷμα... Χάνεται ποτέ;... Μ' αὐτὸ ἄλλαξε ἡ ζωὴ καὶ γεννήθηκαν οἱ ἥρωες... Οἱ στάχτες εἶναι μονάχα;... Καὶ τὸ αἷμα ποὺ χύθηκε εἶναι τὸ ἴδιο δικό μας. Θὰ ἔρθουν τὰ παιδάκια τοῦ σχολείου σ' αὐτὸν τὸν κάμπο τὴν ἀνοιξη. Ἐμεῖς, τότε, θὰ γίνουμε πεταλοῦδες καὶ χαμομήλια, γιὰ νὰ μᾶς συναντήσουν. Καὶ θὰ μᾶς συναντήσουν οἱ φτωχοὶ στὴ θυρίδα τῆς τράπεζας καὶ θὰ δέσουμε ἐκεῖνο τὸ οὐράνιο τόξο γύρω ἀπ' τὶς καμένες πολιτείες.

Ξαναμίλησε, ἀπόνα γαλάζιο βουνό. Κι' ὕστερα χάθηκε. Ἐμεῖς οἱ ἄλλοι συγκεντρωθήκαμε σ' ἕναν κύκλο, χωρὶς κανένα νεῦμα, σάμπως νὰ εἴμασταν ὄνειρο. Τότε, φάνηκαν ἐκεῖνα τ' ἀποδημητικά, νὰ χαμηλώνουν πάνω ἀπὸ τὴν ἔρημη πλατεῖα. Μόνον ὁ φωτογράφος δὲν κινήθηκε.

— Ἐχει δίκιο.

Ξάμωσε νὰ ἀνοίξει τὴ σιωπὴ ὁ λιγνὸς ἀντάρτης, κοιτάζοντας κάτι ποὺ στάθηκε ἀνάμεσά μας. Καὶ περίμενε μιὰν ἀπάντηση.

— Τὶ τὸν κάναμε τὸν ἀγῶνα;... Μείναμε μ' ἕνα κανάτι στάχτες ἀπὸ καμένα ὄνειρα... Καὶ ξέρετε γιατί;

Σταμάτησε ξανά, γιὰ νὰ μὴν εἶναι μόνος. Ὅλοι μας περιμέναμε.

— Κανένας δὲν μᾶς ρώτησε... Μᾶς εἶπαν νὰ παραδώσουμε τὰ ὄπλα, νὰ ἀφήσουμε τοὺς νεκροὺς νὰ περιμένουν τὴν ἱστορία, νὰ κρύψουμε στὰ εἰκονίσματα τὰ ὄνειρα τῶν παιδῶν... Κι' ὕστερα νὰ γυρίσουμε στὸ σπίτι τῆς γιαιγιᾶς μας, χωρὶς νὰ ἔχουμε τίποτα δικό μας, οὔτε ἕνα παράσημο. Νὰ τὸ ξέρετε, δὲν ἔπρεπε νὰ γίνουμε τόσο φτωχοί, ὅπως τὰ κυνηγημένα πουλιά...

Ξανάπε. Κι' εἶταν σάμπως νὰ νύχτωσε. Σκέφθηκα πὼς δὲν εἶχε νὰ ξαναπαί τίποτ' ἄλλο, σ' ὀλόκληρη τὴ ζωὴ του.

— Ποιὸς θὰ σηκώσει αὐτὸ τὸ πεσμένο ὄνειρο... Ποιὸς θὰ φέρει τὸν κλάδον ἐλαίας... Νὰ προσέξουμε νὰ μὴν γίνουμε ἀποδημητικά. Χωρὶς ἐμᾶς ἡ πατρίδα θὰ μείνει ἕνας κίτρινος γιαιλὸς μὲ γαλάζια θάλασσα καὶ γλαυκὴν ἀχλὺ πάνω ἀπ' τὸν κάμπο.

Θέλησα νὰ προχωρήσω, ἀγγίζοντας τὶς λέξεις στὴν ψυχὴ μου. Κι' ἕνα ρίγος ἀνάδεψε τὶς γυμνὲς λεῦκες πάνω ἀπ' τὶς στέγες.

— Θὰ γίνουμε ἀσκητές... Νὰ τὸ θυμηθεῖς.

Είπε ο φωτογράφος, ασάλευτος πάντα, στην άκρη του χάους.

— Πρέπει να σηκώσουμε αυτό το πεσμένο όνειρο...

Ξαναφωνάξαμε όλοι μαζί. Καί θυμίζαμε χορὸ ἀρχαίας τραγωδίας.

Στὸ μεταξύ, κάτι κάηκε μέσα μας, πού ἄφηνε τὴν αἴσθηση ἀπὸ ζεστὸ κάρβουνο πού σβήνεται στὸ νερό. Κι' ἐκεῖνος ὁ χειμώνας μὲ τὶς ἀγριόχηνες στὰ λιβάδια, εἶταν δίχως ἥλιο. Μετά, ἦρθε ὁ κατακλυσμός, πού σκεπάστηκε ἀπ' τὴν ἔκλειψη. Ἡ πολιτεία μὲ τὰ ἔρημα χτίρια καὶ τὶς ξηραμένες κληματαργιές. Ἐκεῖνο τὸ οὐράνιο τόξο πάνω ἀπ' τὸ γαλάλιο βουνὸ ν' ἀκουμπάει στὸν ὦμο τοῦ ξανθοῦ μας πολυβολητῆ. Ὑστερα... ἡ ταριχευμένη ἀνοιξη, ἀνανθη καὶ λιγοστή. Κι' ἐμεῖς πού περιμέναμε νὰ φανεῖ ἡ περιστέρα μὲ τὸν κλάδον ἑλαίας. Ἐδῶ, χάνονταν ἡ συνέχεια καὶ γίνονταν ὄλα ρευστά, πίσω ἀπόναν σπασμένον οὐρανό.

*

Μὲ τὸ οὐράνιο τόξο ν' ἀκουμπάει στὸν ὦμο τοῦ ξανθοῦ μας πολυβολητῆ καὶ τὴν ὑποψία ταύτισης του μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ Δημ. Κόκκινου παρὰ τὴν προσπάθεια ἀπόκρυψης, θὰ ἐπιχειρήσουμε μιὰ περιδιάβαση τούτου τοῦ ἔργου.

Ὁ Ἀφοπλισμὸς ἐκδόθηκε στὰ 1981 τὸ ἐξώφυλλο του, τὸ ἰκρίωμα σὲ μιὰ καμένη ἔρημη σκηνογραφία, φιλοτέχνησε ὁ συγγραφέας.

Τὸ σκίτσο τοῦ ἐξώφυλλου εἶναι λόγος, ὁ ἄλλος λόγος. Προλογίζει καὶ ἐδῶ ὁ Γ. Οἰκονόμου μὲ τίτλο. *Καὶ ὁ μεθυσμένος ὀρίζοντας τῶν εἰκόνων καὶ ἤχων*, δίνοντας ἴτοι τὸ στίγμα τῆς γραφῆς του.

Ἀκολουθεῖ μιὰ σειρά διηγημάτων δημιουργοῦ μὲ τίτλους - *Τὸ ἰκρίωμα* - ὁ Ἀφοπλισμὸς - *Ἡ λήκυθος μὲ τὰ ὄνειρα*. - *Κότινος ἐξ ἀκανθῶν* - τίτλοι στὸ συνολό τους συμβολικοὶ, ἐξ ἄλλου ὁ Δ. Κόκκινος μᾶς ἔχει συνηθήσει στὴν χρῆση συμβόλων.

Τούτη ἡ ἔκδοση φέρει ἓνα ἐντελῶς νέο στοιχεῖο στὴν ἐπιφάνεια τὸ ξάφνιασμα, τοῦ στίχου. Στὴν ἀρχὴ καὶ πρὶν ἀπ' τὸ διήγημα μέσα ἀπὸ δύο τρεῖς ἀράδες προσδίδεται τὸ στίγμα κάθε κειμένου ποιητικὰ πλέον. Ἐδῶ ὁ στίχος λειτουργεῖ λιτὰ ἐπιγραμματικά, τελετουργικὰ θάλεγα.

Στὴν ἐν λόγῳ ἔκδοση ὁ συγγραφέας ἔχει σταθεῖ στιγμὴ στιγμὴ στὴν ζωὴ, στὴ φιλοσοφία τῆς, στὰ πράγματα, στὰ γεγονότα. Ἐχει διεισδύσει στὸν πυρήνα τοὺς προσδίδοντας τοὺς διάρκεια, ἐξ αὐλῶνοντάς τα συνάμα σ' ἓνα παιχνίδι ὑφησης καὶ μὴ ὄρασης.

Τοῦτο τὸ ἔργο θαρρῶ εἶναι τὸ ἀπαύγασμα φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ τοῦ δημιουργοῦ, ἔχει ἔντονα τὰ στοιχεῖα γνώσης ἀλλὰ καὶ ἐπήρειας τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος τῆς Βίβλου ἀλλὰ καὶ τῆς Βυζαντινῆς ὑμνωδίας καὶ πλέον ἔντονο τὸ ἀπολογητικὸ στοιχεῖο, καθαρὰ προσωπικὸ στὸ Δ. Κόκκινο.

Ἐδῶ χώρεσε ἡ ἐποχὴ του, ἀλλὰ καὶ ἡ ὁποια ἐποχὴ, τὸ τέλος τοῦ ἐμφύλιου καὶ τοῦ Ζαχαριάδη, ἡ ἱστορία, ἡ δικιά μας ἱστορία, ὅπως γράφτηκε μὲ τὴν ἀνάσα καὶ τὸ αἷμα τῆς μεταπολεμικῆς γενιᾶς, ὅπως καταγράφηκε μὲ τὸ μολύβι τῆς μεταπολεμικῆς πεζογραφίας καὶ ποίησης πού κατηγορήθηκε γιὰ τὰ στοιχεῖα τῆς ἐπανάληψης καὶ τῆς ἡττας.

Τὰ στοιχεῖα τῆς ἐπανάληψης εἶναι βέβαιο ὅτι τὸ συναντοῦμε στὸ Δ. Κόκκινο, ὅμως τούτη ἡ ἔμμονὴ στὴ μνήμη ἔγινε αἰτία νὰ γράφει ἔτσι ἀνεξίτηλα τὴν ἱστορία μιᾶς ἐποχῆς.

Τὸ στοιχείο ἐξ ἄλλου τῆς ἤττας δὲν μοιρολατρῆ γίνεται στοιχείο ἀμφισβήτησης:

— *ποῦ εἶσαстан ἐσεῖς στὴν κατοχή;*

Πρέπει νὰ μοῦ ἀπαντήσετε ποῦ εἶσαстан ἐσεῖς στὴν κατοχή; ποιὸς θὰ κρίνει τὴν ἱστορία τῆς γενεᾶς μου;

ξαναρώτησε ὁ στρατιώτης.

Ὁ Δ. Κόκκινος ἔζησε τὰ ὁράματα ἀλλὰ καὶ τὴν διάψευση τῆς γενεᾶς του, ἔζησε τὸν ἀφοπλισμὸ - ποῦ θὰ πεί τὴν κηδεῖα τῶν ὄπλων κι ἓνα χάος ποῦ ἀνοίξεν ἐκεῖ:

— *Πῶς ἐνοιωθες πρὶν ἀπ' τὸν ἀφοπλισμὸ;*

— *Ἔγινε στὴν ἐκκλησία, ξέρεις. Στὴν ἐκκλησία τοῦ νεκροταφείου.*

Εἶταν ἡ κηδεῖα τῶν ὄπλων.

— *Μονάχα;*

— *Ἔνας ἀποχωρισμὸς ἀνάμεσα σ' ἓνα χάος ποῦ ἀνοίγαν ἐκεῖ.*

κι ἡ Σεφερικὴ ρήση:

— *Κυνηγήσαμε ἓνα εἶδωλο ποῦ χάθηκε πρὶν ἀκόμα τὸ ἰδοῦμε - Τώρα δὲν ἀπομένει παρὰ αὐτὴ ἡ καμένη σκηνογραφία - κάλυκες καὶ τέφρα....*

κι ὕστερα...

κι ὕστερα τὸ τέλος τῆς πορείας.

- *Στὴν αἰχμηρὴ ἐξοδο*

νὰ μοιραζόμαστε τὴ χολὴ καὶ τὸ ὄξος κι ὕστερα.

Δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο ὕστερα.

- *Ἐγὼ λέω πῶς θὰ φέξει κι αὔριο.*

Ὁ Δ. Κόκκινος καὶ μέσα ἀπ' τὴν καμένη σκηνογραφία ὁραματίζεται τὸ φέγγειν.

ΠΟΙΗΤΙΚΟ

Κι ἔρχομαι στὴν ποιητικὴ δουλειὰ ἐξὶ ποιητικῆς συλλογῆς ποῦ καλύπτουν τὴ χρονικὴ περίοδο ἀπὸ τὸ 1972 ὡς τὸ 1980 μικρὴ σχετικὰ περίοδο γιὰ μιὰ ποιητικὴ παραγωγὴ ἐξὶ ἔργων.

Στὰ 1972 ἐκδίδεται ἡ ποιητικὴ συλλογὴ.

- *Ἡ γῆ καὶ τὸ νερὸ - στὴν Ἀθήνα, στὰ 1977 τὰ Ἑρωϊκὰ - στὰ 1978 τὰ - Ἐσπερινὰ - στὰ 1979 τὰ Λυρικά - στὰ 1980 - Ὁ Παλαιὸς τῶν ἡμερῶν στὰ 1984 τὰ - Διόδια - ὅλα στὴ Θεσσαλονίκη.*

Ἡ γῆ καὶ τὸ νερὸ

Τούτη ἡ συλλογὴ ἀνοίγει μὲ μιὰ ἀφιέρωση στὸν πάππο Κωσταντῆ ἐμπειρεῖχε δὲ μιὰν ὠδὴ - *Συζυγικὸν ἄσμα - Συνομιλίες - Μονολόγοι - Ἐλιγοί.*

Θάθελα ν' ἀνοίξουμε μὲ τὴν ὠδὴ - *Συζυγικὸν ἄσμα* ὄχι γιατί τούτη ἡ ὠδὴ δὲν συναντᾶται κατὰ τὴν προσωπικὴν μου θέση στὴ σύγχρονη γραμματολογία, ὄχι γιατί ἡ γυναῖκα δὲν γνώρισε ποτὲ ἓνα τέτοιο συζυγικὸ ἄσμα, ἀλλὰ γιατί ὄντως εἶναι ἀριστουργηματικὴ στὴν εὐρηματικότητα τῆς σύνθεσης.

ἽΩδη (Συζυγικὸν ἄσμα)

Ὅρθια μὲ τὴν ὕδρια στὸν ὦμο
 ἤρθες, γυναίκα σύντροφε, Ἰωάννα,
 στὴν αὐχμηρὴν ἔρημο,
 σείουσα τὴ γύρω τῶν ἀνθέων
 στὰ πεῦκα καὶ στὰ ρεῖκια,
 ὡς οἰνοχόος τῶν ὀρθρινῶν ἡμέρων.
 Μ' ἐπιασες ἀπ' τὸ χέρι, ἀμίλητη
 ὅπως τὸ διψασμένο ἐλάφι
 κι' ἀνάδειψες τὰ φύλλα τῆς κυδωνιάς,
 δειλὴ νὰ ὑψώσεις τὰ βλέφαρα
 στὸν γλυκύτατον ἴσκιο ἐνὸς δειλινοῦ,
 κρύα πηγὴ στὴν ὄδοιπορία
 πέρ' ἀπ' τὴν τεφρὴν πεδιάδα,
 ὅπου ἀφήσαμε νὰ περιμένουν
 τὰ καμένα ὄνειρα τῆς ἐφηβείας.
 Καὶ πορευθήκαμε,
 μὲ τὴν εἰρήνη τῶν βιβλικῶν αἰνῶν,
 γιὰ τὰ ὄνειρα καὶ τὸ ψωμί τῶν ἀδερφῶν,
 νύμφη καὶ Ρεβέκα καὶ μοναχὴ παρθένα
 ἐστεμμένη κυματόεσσα θάλασσα,
 γυναίκα σύντροφε,
 τὴν ὥρα ποὺ χαμήλωναν τὰ περιστέρια,
 καὶ ὠρίμαζαν οἱ ὀπῶρες στὸν ἥλιο,
 ἔφερες τὴ γόνιμη νύχτα τῆς ἐρήμου
 στὴν ἀχλὺ τῆς πρωίας
 χύνοντας τὸ μάννα καὶ τὴν ὑπόσχεση
 στὸ φτωχὸ καλύβι τῶν ἀγγέλων μὲ τὰ κρίνα.

Δὲν εἶχα, παρὰ ἓνα λιτὸ τοπίο
 παπαροῦνες καὶ χαμομήλια καὶ τὸν ἥλιο
 νὰ δέσω στὴν κόμη σου στεφάνι,
 γιὰ νὰ φτάσεις μὲ τὰ χέρια τὸν οὐρανὸ
 ὅταν ὁ Θεὸς περιπατεῖ
 στὶς χλωρὲς φτέρες ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων
 ψωμώνοντας τὰ στάχια μὲ τὸ ἄσμα τῶν ἀηδόνων
 καὶ τὴν μέθη τῆς εὐωδίας τῶν σχοίνων.

Γυναίκα, σύντροφε τῆς ὄδοιπορίας,
 πρωινὴ πάχνη ἰριδίζουσα
 πάνω ἀπ' τὴ στάχτη καὶ τὸ χάος,
 κράτησες τὸ φεγγάρι τῆς ἐσπέρας
 στὰ χέρια τῶν νηπίων,

νὰ τὸ κυλήσουν στὴν ἄκρη ἑνὸς ὀρίζοντα
φραγμένου μὲ τὶς κἀννες τῶν ὄπλων
καὶ γύρεψες τοὺς λίγους στίχους μου
γιὰ νὰ ἡμερώσεις τὰ δόντια τῶν σκύμνων,
περήφανη κι' ὄρθια ὅπως ἡ λεύκα,
καθὼς σκύβεις μονάχη γιὰ νὰ βυζάζεις
τὸ παιδί τῆς ἄρρωστης μάννας.

Πάνω σ' ἐκείνη τὴν ἀνέγγιχτην ἄμμο
μὲ τὰ ὄστρακα καὶ τὸν ἴσκιο τῶν караβιῶν
καλωσύρισες τοὺς ναυαγούς καὶ τοὺς γλάρους
χαράζοντας τὸ μήνυμα ποὺ περίμεναν
μὲ τὸ κλωνάρι τῆς ἐλιᾶς
καὶ τὴν ἐλπίδα παρατημένη στὸ εἰκονοστάσι.

Ἄγαθὴ σειρήνα μὲ γυμνὰ πόδια
καὶ τὴν ἀγκαλιὰ γιομάτη χαμομήλια
πάνω στοὺς πορφυρούς ὄχτους,
περπάτησες πνοὴ καὶ διάδημα πορτοκαλιᾶς
γιὰ ν' ἀγγίξεις τὰ δάχτυλα στὸν ὀρίζοντα
νεράϊδα μὲ τὴν ἄξινα καὶ τὸ κανάτι στὸν ἀγρό,
ἔσένα περιμένουν οἱ κατάδικοι τὴν αὐγὴ
νὰ ρίξει ὁ Θεὸς τὴν εὐλογία Του στὸ κελλί τους
μὲ τὰ δικά σου χέρια,
ν' ἀπλώσεις τὴν αὐγουσιاتیκη νύχτα,
στὴ σιωπηλὴ πεδιάδα καὶ στὶς κορφές τῶν ὀρέων
γιὰ νὰ κατεβάσεις στὸ κατώφλι τους τὸ φεγγάρι
καὶ τὸ λευκὸ τραγούδι τῶν κορυδαλλῶν
πάνω ἀπ' τὰ συρματοπλέγματα τῶν στρατοπέδων,
βραδυνὴ πνοὴ ἀπ' τὶς ὀλάνθιστες ἀκακίες
καρτεροῦν νὰ στρώσεις στοὺς δρόμους τῆς πολιτείας
οἱ φρυγμένοι ἐργάτες τῆς σκαλωσιᾶς
γιὰ νὰ γυρίσουν στὰ σπιτάκια τους
μὲ τὴ γέυση τοῦ ψωμιοῦ,
μὲ τὰ ὄνειρα δίπλα στὸ ἀχυρένιο προσκέφαλο,
τὶς φτηνές καραμέλες γιὰ τὰ μικρά τους παιδιὰ
καὶ τὶς ἐλιές γιὰ τὸ φτωχικὸ τους δεῖπνο.

Πῶς νὰ μιλήσω γιὰ σένα,
μέθη ἀπὸ γλυκὸ κρασί
καὶ παραλήρημα ἀπὸ προσευχὴ προφητάνακτα,
γυναίκα σύντροφε τῆς φυλακῆς
καὶ χέρι δροσερὸ στὸ πυρωμένο μου μέτωπο;

Οί στίχοι

- *Ὅρθια μὲ τὴν ὕδρῖα στὸν ὦμο*

- *Γυναίκα σύντροφε τῆς ὁδοιοποιίας,*

συνθέτουν ἕναν ὕψιστο σύμβολο ζωῆς κι ὄχι μόνον:

προσδίδουν στὴ Γυναίκα ὅτι τὸ κατεστημένο μιᾶς κοινωνίας χρόνια τώρα τῆς στέρησε. Ὁ Δ. Κόκκινος στὸ πρόσωπο τῆς δικιάς του Ἰωάννας ὑψώνει τὴ γυναίκα στὸ βάθρο τῆς. Τὸ συζυγικὸν ἄσμα, ἀναδύεται σὰν μέσα ἀπὸ τὴ Βίβλο.

Ὁ Δ. Λουκάτος θὰ γράφει:

- *Τὸ Συζυγικὸν ἄσμα εἶναι βιβλικὸ καὶ στὸ εἶδος τοῦ ἕνα ἄσμα ἀσμάτων.*

- Μιὰ ἀπόλυτη ἀφοσίωση κι ἐδῶ σ' ἕνα κύκλο θεμάτων. Μνήμες ἀπὸ ἱστορικὰ γεγονότα πορεύονται κοινωνικὲς διαστάσεις, κοινωνικὰ ἰδεώδη. Ὁ Δ. Κόκκινος τραγούδησε κείνους ποὺ συνθέτουν τὸ ζωντανὸ τῆς κοινωνίας κύτταρο:

- *Ἐκεῖνον τὸν ψηλὸν οἰκοδόμο μὲ τὸ γιασεμί στὸ τριμμένο τοῦ πέτο καὶ τὶς χαρακιές πάνω*

στ' ἀξούριστο πρόσωπό του

νὰ μὴν λησμονήσουμε, ἀδερφέ μου

ὥσπου νὰ δέσουν οἱ μολόχες τὸν ἀνθό.

- Εἰκόνες ποὺ δένουν πρόσωπα καὶ γεγονότα.

- Εἰκόνες ποὺ συλλογίζονται ἔλεγχοι:

- *Μπάρμπα Μήτσιο ποὺ ἔρχεσαι καὶ φεύγεις*

ἀντάμα μὲ τὴν αὐγὴ καὶ τὸ νύχτωμα

δίπλα ἀπ' τὴν μισάνοιχτη πόρτα

τὴν ὥρα ποὺ κάθεται ἡ ἔρημιὰ στὸ ξύλινο

μαγαζί σου.

Ἀκόμη καὶ στοὺς μονολόγους τοῦ Ὁ Δ. Κόκκινος συντροφικὸς μὲ τὴν ἔγνοια τοῦ ἄλλου ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἔγνοια τῆς γῆς καὶ τοῦ νεροῦ.

- *Νὰ μιλήσουμε γιὰ τὴ γῆ καὶ τὸ νερὸ*

ποὺ δὲν ὀρίζουν ἀκόμα οἱ φτωχοὶ

μὲ τὴν ἔγνοια τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης ὁ ποιητής.

ΗΡΩΙΚΑ (1977)

Τούτη ἡ ποιητικὴ συλλογὴ μὲ ἐξώφυλλο τοῦ ἰδίου καὶ τίτλο - Ἡρωϊκὰ φέρει στὸ ἐξώφυλλο τοῦτο τὸ λόγιο:

- *Στοὺς νεκροὺς τῆς Ἀντίστασης - Σπονδὴ -*

κι εἶναι ἀναμφίβολα σπονδὴ, κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ἀρνηθεῖ.

- *Χοηφορῖο - Σπονδὴ - Ὡδὴ ἐπικὴ* εἶναι τίτλοι ποὺ παραπέμπουν στὴν κλασικὴ ἀρχαιότητα, στοιχεῖο ποὺ συχνὰ ἐντοπίζεται καὶ στὰ λοιπὰ ἔργα. Ἐδῶ ὅμως λειτούργεϊ καίρια.

- *Κανένας δὲν θυμήθηκε*

Πῶς ἦρθε ὁ καιρὸς νὰ μαζέψουμε

τὰ ὅσα τῶν νεκρῶν μας συντρόφων.

Παράλληλα ή προσήλωση του στη Βίβλο μᾶς δίνει στίχους σὰν ἐκείνους στὰ Δοξαστικά καὶ στὰ Μηνύματα.

*«Κύριε,
ἐκείνη τὴν ἐνέδρα μὲ τὸ ξηραμένο χόρτο
νὰ τὴν κρατήσεις ἄνανθη
κάτω ἀπ' τὸ χαμηλὸ νέφος τῆς πρωΐας*

Ἡ ἴδια κι ἐδῶ γεωγραφία, μνήμες ξανὰ κι ἡ λήκυθος μὲ τὴ στάχτη.

*– Τώρα ποὺ παραδώσαμε τὰ ὄπλα
μπροστὰ στὰ μάτια τῶν νεκρῶν μας συντρόφων
κάναμε τὴν ἱστορία μας ἓνα γκρεμισμένο εἰκόνημα.*

Δύναμη στίχου ἢ πόνος ψυχῆς:

*– Κάναμε τὴν ἱστορία μας - Δεν ἀφήνεται
κανένα περιθώριο καὶ δὲν ἀφήνεται σὲ κανένα.*

Κι ἡ πολιτεία μὲ τὸ ψεύτικο προσωπεῖο μὲ ρήτορες μεταπράτεις στοὺς ἐξῶστες μιὰ πικρὴ εἰρωνεία, ἓνας ἄλλος σαρκασμὸς κι ἡ ἐμμονὴ στὸ στόχο σὰν ἐκείνη του κ. Αναγνωστάκη.

*– Αὐτὸ τὸ τοπίο μὲ τὰ χτίρια καὶ τὴν ἄσφαλο μὲ τοὺς ἀδειανούς δρόμους καὶ τὶς ἔρημες βιτρίνες
πρέπει νὰ τὸ κατοικήσουμε κάποτε.*

Τούτος ὁ λόγος γίνεται πλέον ὁ σκεπτόμενος λόγος.

ΕΣΠΕΡΙΝΑ (1978)

Τὰ ἐσπερίνα εἶναι μιὰ ποιητικὴ συλλογὴ ποὺ ἐμπεριέχει κείμενα σὰν αὐτά:

*– Ἡ Ὡδὴ τῶν Ὀδυσσέων - Περιστεραι τῆς Ἑσπέρας - Ἀσκητικά.
Ἡ συλλογὴ διανθίζεται μὲ σκίτσο ἀνάλαφρων ὀμιλούντων γραμμῶν θάλεγα κι ἀνοίγει μὲ τοῦτο τὸ ἀφιέρωμα.
– Γιὰ τὸν Γιώργο, τὸν Κώστα.
τὴν Ἀμαλία*

Φτωχὴ κληρονομιά - ποιητὴ πατέρα.

Μιὰ ἀφιέρωση ποὺ μᾶς παραπέμπει στὸ - ποιητὴς τοῦ δημιουργοῦ.

Ἐδῶ ἡ Πατρογονικὴ ἡ σχεδία τὸ ταξίδι ὁ νόστος οἱ ἀρχαῖοι θεοί, ὁ Αἰνεΐας ἀσκητικὲς σκηνογραφίες στή Λβουσεσ εἰκόνες πληρῦτο νοημάτων.

*Ἄλλὰ κι ἡ ἐρημιὰ τῶν χωρίων, τὸ πα
ραμιλητὸ τῶν γερόντων ἀνώνυμοι σύντροφοι χω*

ρὶς ἓνα τάφο, ἡ μοναξιά καί τὸ ἥπαρ κι οἱ πεινα-
ομένοι γύπες ἢ προσευχή τῶν ἐμπόρων τὸ πρῶ-
οσωπό μας.

κι ὁ ποιητής.

– Ἄκόμα ζυγιάζομαι πάνω σ’ ἓνα τεντωμένο σχοινὶ μὲ κεῖνο τὸ περιστέρι στὰ χέ-
ρια μου νὰ ἔχει ἀκόμα σπασμένα τὰ φτερά του. Ἡ - Μοίρασαν τὴ γῆ κι ἄφησαν γιὰ
τοὺς ποιητὲς αὐτὸ τὸ τεντωμένο σχοινὶ - καὶ τοῦτο τὸ τεντωμένο σχοινὶ κι ἡ μοίρα
τῶν ποιητῶν.

κι οἱ λέξεις

θαρρῶ ζώντα σώματα γιὰ τὸν ποιητὴ παιδεύονται καὶ παιδεύουν, πικραίνονται καὶ
πικραίνουν, ὡς νὰ (χλοῖσουν).

– Χωρὶς ἓνα περιστέρι νὰ φέρει τὸ μήνυμα ἀπ’ αὐτὴν τὴν αἰχμαλωσία μὲ τὶς ἄφω-
νες λέξεις Βαθειὰ εἰρημιστῆς ἐδῶ ὁ Δ. Κόκκινος ἢ - Θὰ ποτίσω τὶς λέξεις πικρὸν ἰ-
δρωτὰ καὶ θὰ περιπατήσω ἐπὶ ταῖς ὄφρεῖς τῶν ὀρέων.

ΛΥΡΙΚΑ 1972

Τὰ Λυρικά εἶναι μιὰ συλλογὴ ποὺ ἀφιερώνεται στὴ σύζυγο Ἰωάννα. Ἄνά-
λαφρα σκίτσα κοσμοῦν τὶς σελίδες τοῦ βιβλίου.

Ἐμπεριέχει τὸν πρόλογο - τὰ Λυρικά - τὴν Θητεία - τ’ ἀποδημητικά - τὸ
Περιλειπόμενοι καὶ μιὰ κριτικὴ προσέγγιση ἀπὸ τὸν Ἑλληνολάτρα ποιητὴ καὶ ἐμ-
πνευστὴ τῆς Συνάντησης τῶν Λαῶν τῆς Μεσογείου τῆ Mazara del Vallo τῆς Σικε-
λίας οἱ Rolando certa

Κι ἐδῶ οἱ τίτλοι ὀρίζουν.

Στὸ προλογικὸ κείμενο τοῦ Γ. Οἰκονόμου ἐπισημαίνεται - ἡ μία καὶ μόνη
λειτουργικὴ ποὺ καταξιώνει τὸν Λόγο ὡς Λόγο καὶ ὡς Μουσικὴ: Τὸ ποιητικὸ ρίγος
ἢ τὴν ποιητικὴ ἔκλαμψη

Λυρικὴ ὁδοιπορία στὸ αἰφνίδιο τῶν εἰκόνων καὶ ἤχων, στὴν βλάστηση
καὶ στὰ χρώματα τῆς πατρίδας:

Συναντήσεις μὲ ἐφήβους συρματοπλέγματα καὶ ἀκροβολιστές, ὁδοιπορικὰ περι-
λειπόμενων, ἐρημικὰ ἐν Ἀγίῳ ὄρει, ἓνα τραγούδι κι ἓνα κλάμα γιὰ τοὺς χαμένους
ἀδελφοὺς.

φορτωμένους τὸν τόπο του...

ὁ Δ. Κόκκινος ὁδοιπορεῖ.

Ἐνα ἀπὸ τὰ πλέον δυνατὰ ποιήματα - ποὺ συγκεντρώνει τὸ συγκνησια-
κὸ βάρος τοῦ ποιητῆ εἶναι ἡ θητεία.

ΘΗΤΕΙΑ

Ἄδέρφια,
στὸ χαμηλὸ μας ἀντίσκηνο
θὰ ἔρθει ἀπόψε ἢ μάνα τοῦ ἔχθροῦ

ποὺ σκοτώσαμε τὴν αὐγὴ
ὅταν ἄπλωνε νὰ κόψει μιὰ παπαρούνα
πάνω ἀπ’ τὸ χαράκωμα.

Θὰ εἶναι κι' αὐτὸς μαζί της,
 νὰ τὸ ξέρετε,
 ἄοπλος, ντυμένος ἕναν λευκὸν χιτῶνα
 καὶ θὰ κρατεῖ γιὰ μᾶς τοὺς τρεῖς
 πάνω στὸν δίσκο τῆς σελήνης
 τὸ ἀντίδωρο ποὺ πήραμε
 προχθὲς τὴν Κυριακὴ στὴν ἐκκλησία.
 Ὑστερα, ἀμίλητος καὶ λυπημένος
 θὰ βγάλει ἀπ' τὸ ματωμένο κεφάλι του
 ἕνα στεφάνι ἀπὸ δάφνες
 ἰδρώτα καὶ μαντζουράνες τῆς αὐλῆς μας
 καὶ θὰ μᾶς τὸ φορέσει στὴν κόμη.

Ἄδέρφια,
 πρέπει νὰ τὸν ὑποδεχτοῦμε
 μὲ τὶς τιμές ποὺ ἀξίζει ἕνας νεκρὸς
 στὸ πεδίο τῆς μάχης.
 Κι' ἕνας ἀπ' τοὺς τρεῖς μας
 νὰ πῆ λίγα ὁμορφα λόγια
 σὰν αὐτὰ ποὺ ἐκφωνοῦνται στὶς ἐπετείους
 Ἀκόμα,
 κάποιος ἀπὸ μᾶς πρέπει νὰ μιλήσει
 καὶ στὴν μητέρα μου
 ὅπως θὰ μιλοῦσε στὴν δική του μάνα.

Σύνθεση ὕψιστης ἐσωτερικῆς ἀρετῆς ἢ θητεία - ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος
 τοῦ Ἀριστοτέλη; ἢ ἐκ βαθέων συμφιλίωση;

Ἄκουσαμε ν' ἀνοίγει ἡ ὄλην τη νοηματικὴ πληρότητα τοῦ Ἀδέλφια -
 νὰ συνδιαλέγεται μὲ τὴ μάνα τοῦ ἐχθροῦ, νὰ στοχάζεται μὲ τὸ Νεκρὸ κατάντι-
 κρου.

- Ἄδέρφια
 νὰ τὸ ξέρετε πῶς ἀπὸ δῶ καὶ πέρα
 αὐτὸς ὁ νεκρὸς θὰ εἶναι πάντα μαζί μας
 στὸ ἴδιο προσκέφαλο, στὸ ἴδιο τραπέζι
 ὁ νεκρὸς ὀρίζεται.

Κάπου ἐδῶ ὁ Δ. Κόκκινος συναντιέται μὲ τὸ Τάσο Λειβαδίτη. - Μὴ σημαδέψεις
 τὴν καρδιά μου θὰ πῆ ὁ Λειβαδίτης στὸ Ἀδερφέ μου σκοπέ
 Ὑψιστὴ φιλοσοφικὴ ἐνατένιση τοῦτος ὁ λόγος, βαθειὰ ἀντιπολεμικὸς ποιητῆς ὁ
 Δ. Κόκκινος.

Ἄδέρφια,
 νὰ τὸ ξέρετε ἀπὸ δῶ καὶ πέρα
 αὐτὸς ὁ νεκρὸς θὰ εἶναι πάντα μαζί μας,
 στὸ ἴδιο προσκέφαλο, στὸ ἴδιο τραπέζι,
 ἀνάμεσα στὶς βραγιές τοῦ κήπου μας
 μ' ἐκείνη τὴν φτωχὴ παπαρούνα στὸ χέρι
 ποὺ δὲν πρόλαβε νὰ κόψει
 πάνω ἀπ' τὸ ἀντικρυνὸ χαράκωμα.
 Τώρα,
 θὰ εἶναι πάντα μαζί μας.
 Τὴν ἀνοιξη θὰ ἀναπνέει κι' αὐτὸς
 τὴν μυρωμένη γύρη τῆς πεταλοῦδες
 στὶς κερασιές καὶ στοὺς φράχτες,
 θὰ ἀκούει σιωπηλὸς τὸ ἀηδόνι στὰ βάτα
 καὶ θὰ πλένει στὶς πηγές τὰ ματωμένα μαλλιά του.
 Νὰ τὸ ξέρετε,
 αὐτὸς ὁ νεκρὸς θὰ εἶναι δίπλα μας
 στὸν ὄρθρο
 τὴν ὥρα ποὺ θὰ μεταλαβαίνουμε
 τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων
 καὶ θὰ στέκεται λυπημένος ὅπως ἡ νύχτα
 ὅταν θὰ στεφανώνουμε τοὺς ἀνδριάντες,
 πάντα σιωπηλὸς, ἀγέλαστος
 νὰ ρίχνει τὸ δάκρυ του στὸ κρασί μας.

κι ἄλλον:

Ἀδέλφια ποὺ εἶστε ἀπέναντί μας
 πρὶν ἀπ' τὸ παράγγελμα
 μιὰ στιγμὴ κατεβάστε τὰ ὄπλα
 καὶ κοιτάξτε με μέσα στὰ μάτια -

Ο ΠΑΛΑΙΟΣ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ (1980)

Ποιητικὴ σύνθεση δομημένη σὲ χωρία:

Μικρὸν ἀπόδειπνον - Κοινόβιον - Ὁρθρος - Ἀπολυτίκιο.

Τόσο οί τίτλοι όσο και τὰ Βυζαντινὰ στοιχεῖα ποὺ χρησιμοποιοῦνται συνηγοροῦν στὴν ἀσκητικὴ βιβλικὴ καὶ Βυζαντινὴ ἐμβρίθεια τοῦ ποιητῆ.

Ἐδῶ, ὁ ποιητὴς ἀσκητὴς ὄντας πορεύεται *τὴν ἐρημίαν, τὸ δέος τῆς σιωπῆς, ὥρα νυκτὸς ἀναζητῶντας τὰ ἴχνη του σὲ ἀπρόσιτες σκῆτες ἐν Ἁγίῳ ὄρει* -

Τούτῃ ἢ ἠθελημένη ἀπόσταση τοῦ ποιητῆ ἀπὸ τὰ ἐγκόσμια δὲν εἶναι μικρῶν ὑπαρξιακῶν συνιστῶντων.

Ἄναζητῶντας τὰ ἴχνη του. Σὲ τούτῃ τῇ συλλογῇ ὁ ποιητὴς διακατέχεται ἀπὸ ἔντονη ὑπαρξιακὴ καὶ μεταφυσικὴ θεώρηση τῶν πραγμάτων, βυθίζεται στὰ ἐνδόμυχα τῆς ψυχῆς καὶ τῆς θρησκείας του, στὸ χοϊκὸ καὶ τὸ ἐπέκεινο κι ἀναδεικνύεται ἐσώτατο ποιητὴς τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ χριστιανικοῦ βιώματος στὴν ποίηση, χαρακτηριστικὸ ποὺ ἐνυπάρχει σὲ ὀλόκληρο σχεδὸν τὸ ἔργο τοῦ δημιουργοῦ.

Συνηθίσαμε τὸν ποιητὴ μὲ κείνη τὴν ἔκφραση *ἀδελφέ μου* -

Ἐδῶ συναντοῦμε τὸν ποιητὴ νὰ συνδιαλέγεται μὲ τοῦ Ἁγίου πατέρες. τὸν παλαιὸ τῶν Ἡμερῶν τὸ θεῖο, κι ὁ ποιητὴς τούτῃ τὴν φορὰ συνομιλεῖ κεκλισμένων τῶν θυρῶν.

Ἡ τοπογραφία τούτης τῆς σύνθεσης, *ἀπρόσιτες σκῆτες, ἔρημα κελλιά. Αὐλόγυροι μοναστηριῶν, κοινόβιος τράπεζα, ἡ σιωπὴ τῶν βιβλιοκηκῶν, μακρυνὸ ἡσυχαστήριον μὲ τὴν ὀρύγανη τῶν βράχων καὶ τὰ πεζούλια τῶν βασιλικῶν.*

Μ' ἓνα ἐσώτατο κοίταγμα, *ἐνώπιος ἐνωπίῳ ἐν ὥρα νυκτὸς - ὁ ποιητὴς ἀνακαλύπτει καὶ ἀνακαλύπτεται, ἀποκαλύπτει καὶ ἀποκαλύπτεται.*

Τοῦτο τὸ ἐσώτατο κοίταγμα, ὅσο καὶ τὰ σύμβολα τῆς νύχτας τῆς σιωπῆς τῆς ἐρημίας, τοῦ «ἄνωθεν» λειτουργοῦν σημειολογικὰ καὶ ἀποκαλυπτικά. Μονάχα ποὺ κι ἐδῶ ὁ ποιητὴς δὲν ἤλθε μόνος, προσήλθε εἶναι βέβαιο ὁ ἀνυπόδητος μ' ὄλες του τὶς μνήμες ὁμως:

ΚΟΙΝΟΒΙΟ

Ἔρχομαι,

ἅγιοι πατέρες,

νὰ συναντήσω τὴν εὐλογία σας

πάνω στὴν κοινόβιον τράπεζαν

μὲ τὸν σῖτον, τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον

γιὰ τοὺς νέους τῆς ἐσθινῆς ἐγερσης

ποὺ «νεφέλαι ἄνυδροι

ὑπὸ ἀνέμων παραφερόμεναι,

δένδρα φθινοπωρινά, ἄκαρπα, δις ἀποθανόντα

ἐκριζωθέντα,

κύματα ἀγρίας θαλάσσης

ἐπαφρίζοντα τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνas,

ἀστéρες πλανῆται οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους

*εἰς τὸν αἰῶνα τετῆρηται...» **

Κι' ἀπ' τὴν ὀρύγανη τῆς πτωχῆς νηστείας

νὰ δώσετε ἀντίδωρον

γιὰ τὴν πάχνη τοῦ χειμῶνα

καὶ τὸ γάλα τῶν νηπίων,
 γιὰ τοὺς ἀφοπλισμένους αἰχμαλώτους
 καὶ τὶς ἐρειπωμένες ἄκρες τοῦ δρόμου,
 γιὰ τοὺς γέροντες μὲ τὸν φόβον τοῦ φθινοπώρου
 καὶ γιὰ τοὺς ἀκροβολιστὲς
 στὸ πεδίο τῆς μάχης.

Ὁ ποιητὴς εἶμαι,

ἅγιοι πατέρες,

ποῦ φορτώθηκε τὰ ὄνειρα τῶν φτωχῶν ἀδελφῶν του
 καὶ πάσχει νὰ συνομιλήσει μαζί σας
 μ' ἓνα ραγισμένον αὐλὸ

γιὰ τὴ γῆ καὶ τὸ νερὸ ποῦ δὲν ὀρίζουμε
 καθὼς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ
 ἀγναντεύοντας τὸ σταυρὸ καὶ τὸ ἰκρίωμα
 ποῦ στήνονται γιὰ τοὺς αἰθεροβάμωνες.

Ὁ νικημένος ἀπόστολος εἶμαι,

ἅγιοι πατέρες,

ποῦ ἔρχεται ἀπ' τὴν πρωῖα τῆς πατρίδας
 στὴ στράτα μὲ τὶς τρυγῶνες τοῦ Μαΐου
 καὶ πάσχει νὰ μοιράσει τὸ ψωμί
 χωρὶς τὴν ἁμαρτία τοῦ αἵματος καὶ τῆς μέθης.

... Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ
 καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος!

Ἄγιοι πατέρες,

ἐκάθησα ἀνάμεσά σας

χωρὶς τὸν τρίβωνα τοῦ ἀσκητῆ
 καὶ θὰ μαρτυρήσω στὴν πολιτεία μὲ τοὺς ἐπαίτες
 τὶς βασιλικὲς ἄμαξες καὶ τὶς φυλακὲς
 ὅτι εἶδα «τὸ ἄρνιον ἐστηκὸς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών»

«καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
 ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν
 βροντῆς μεγάλης»**

γι' αὐτὸ τὸ κάρβουνο καὶ τὸν γύψο
 ποῦ φέρουμε μέσα μας τόσα χρόνια
 ἐμεῖς οἱ περιλειπόμενοι
 μὲ τὶς ξηραμένες δάφνες, τὰ χαμένα ὄνειρα, τὸν λευκὸν χιτῶνα
 καὶ τὴν πελώρια λήκυθο
 πάνω στὸν ραγισμένο μᾶς ὦμο.

* Ἰούδα 12 - 13.

** Ἀποκαλ. 1Δ - 2.

Διόδια (1984)

Στὸ ἐσώφυλλο τούτῃ ἡ συλλογὴ φέρεται σὰν Διόδιο ὠδῆ.

Διόδια ἢ Ἄρτα, ἢ Θεσσαλία, οἱ Δελφοὶ, τὰ Γιάννενα αὐτὰ ἐπέλεξε ὁ ποιητής. Ἔνα τοπίο μνήμης παιδικῶν καὶ μὴ χρόνων τούτῃ ἡ ἀπόπειρα ν' ἀποδεσμευτεῖ ὁ Δ. Κόκκινος ἀπὸ τὸ ὄλον χῶρον καὶ νὰ κουρνιάσει σὲ τέσσερις φωλαιῆς ὡς τῆς Ἄρτας, τῆς Θεσσαλίας τῶν Δελφῶν τῶν Γιαννίνων.

Τούτῃ ἡ ἐνσυνείδητῃ ἀπόπειρα ἀποδέσμευσης ἀπὸ τὸ ὄλον χῶρον ἀξεδιάλυτα ἀπὸ τῆς ζωῆς ἐνὸς τόπου δὲν εἶναι καθόλου εὐκόλο ἐγχείρημα καὶ μακρὰν τοῦ ρισκοκινδυνεύειν.

Μιὰ ἀκόμη ἀνθρωπογεωγραφία τούτῃ ἡ ἐργασία ἀνάκατῃ μὲ τὴν εὐωδία ρείκης, φλάμπουρο γάμων, ἀχλύ Τζουμέρκων, γιοφύρι τῆς Ἄρτας, κεντίδια ὄραματα, μπόλιες, βιολιά, περβόλια τῆς Ἄρτας.

Στὴν ὠδῆ τῆς Θεσσαλίας ἡ μοναξιὰ ληλατημένης πατρίδας. Ὁ ποιητὴς γιομάτος τέφρα ἐπιχειρεῖ νὰ συγκαλήσει τὰ θρύματα. Ἡ Θεσσαλία εἶναι βέβαιο. μάτωσε τὰ ὄραματα

ἐδῶ ἀκολουθαῖμε τὸν ποιητὴ - ἀετὸ πληγωμένο στοὺς βορεινοὺς καταρράκτες, νὰ ὄνειρεύεται ἀνοιχτὲς πεδιάδες καὶ γαλάζιους καλαμιῶνες, στρουθιὰ καὶ πελαργούς περιοδιαβαίνονται τὰ τέμπη, τὸν Πηνειὸ τὸν Ὀλυμπο τὶς σκῆτες τῶν Μετεώρων τοῦ Χείρωνα καὶ τὸ πῆλιο μὲ τὸ σουραῦλι.

Στὴν ὠδῆ στοὺς Δελφούς ὁ ποιητὴς μᾶς παρασύρει σ' ἓνα ταξίδι ἀντιπαράθεσης χρόνου στὶς χορταριασμένες κερκίδες, στὶς παρνάσιδες τῶν Φαιδρυάδων, στοὺς χρησμούς τῆς Πυθίας καὶ τὰ τῆς Κασταλίας ὕδατα στὶς ἔρημες παλαίστρες σὲ ἀναζήτηση τῶν πανάρχαιων Ἀχαιῶν τότε καὶ τώρα σαρκάζων καὶ σαρκαζόμενος.

Στὴν τελευταῖα Διόδια ὠδῆ Γιάννενα ὁ ποιητὴς περιδιαβαίνονται τὴν πόλη μὲ τὶς βαρεῖες καστρόπορτες στὶς οὐλὲς τῶν ραγιάδων καὶ τοῦ Βεζύρ Ἀλῆ Πασᾶ συναντιέται μὲ τὴν Ἱστορία του τὰ τετρακόσια χρόνια σκλαβιάς, τοὺς Δασκάλους του Γένους, τὰ πολυβολεῖα ἐπὶ κατοχῆς τὸ μπρουντζο τ' ἀσήμι τῆς πόλης του κι ὕστερα ,

κι ὕστερα - ἡ περίπολος -

- Ἡ περίπολος κοιμήθη κε

Κάτω από μιαν έρειπωμένη λάμπα καθ' ήν ώραν ό σαλπικτής περιδείης άναζητούσε την γραμμήν του πυρός στη μέση τής πολιτείας με τους θυρεούς ένώπιον τόσων κενών ειδώλων.

Έπρεπε νά μείνουμε χωρίς προσωπίον στον καθρέφτη με τον ήλιο.

Βαθειά συμβολικός έδώ ό Δ. Κόκκινος καί διαχρονικός συνάμα:

- 'Η περίπολος κοιμήθηκε -
πότε, τότε

Μονάχα.

Είναι βέβαιο ό Δ. Κόκκινος προσήλθε χωρίς προσωπίον στον καθρέφτη με τον ήλιο - έμείς

Τό έργο του Δ. Κόκκινου δέν εξαντλείται καί δέν περιορίζεται στοδ Διηγηματογραφικό καί ποιητικό που άναφερθήκαμε. Έγάρχει τό θεατρικό του έργο, τό όποιο δέν ευτύχησε ν' άνεβεί στην πόλη του κι άς πρωτοστάτησε ό ίδιος στη θεατρική άποκέντρωση· ένδεικτικά άναφέρω τό «Άγδρόνικος Κομνηνός» 1977 καί «Άουσβιτς»

Τό κριτικό του, Κριτική - Δοκίμια.

- κριτικά σημειώματα - 1960

- Άρσένης Γεροντικός - 1978 - 'Η άναβίωση τής άρχαίας τραγωγίας καί τό νεώτερο θέατρο - 1982.

Και πάνω άπ' όλα τό περιοδικό - 'Ηπειρωτική Έστία - Βραβείο Άκαδημίας Άθηνών όντας - Έστίας - Ψυχή καί μόχθος καί όραματιστής 'Ηπειρωτικής Έστίας, ό Δ. Κόκκινος.

Μιά πολυσήμαντη πνευματική έπαλξη του τό περιοδικό με διεθνή παρουσία, χώρεσε καί άνάδειξε την πνευματική δημιουργία τής 'Ηπείρου κι όχι μόνο, χώρεσε κι άνάδειξε τά νέα ρεύματα έκφρασης, ένεθάρρυνε, προώθησε καί πρόβαλε τις νέες φωνές.

Άξίζει νά άναφέρουμε πώς τουτο τό περιοδικό πρωτοστάτησε στην ίδρυση τής Έταιρείας 'Ηπειρωτικών Μελετών, έδωσε την μάχη για την άναβίωση των παραστάσεων του άρχαίου θεάτρου τής Δωδώνης αλλά καί την ίδρυση του παναπιστημίου 'Ιωαννίνων. Τουτο τό περιοδικό είναι άνάγκη νά ζήσει καί μεγαλύτερος σεβασμός στοδ έργο του άσκητῆ τής πόλης μας θα είναι νά τό στηρίξουμε θαρρώ.

Ό Δ. Κόκκινος σε κάθε πνευματική κίνηση του τόπου του είναι παρών. Παίρνει μέρος σε πνευματικές έπαφές στην Έλλάδα καί στοδ έξωτερικό. Άφθογραφεί στον ήμερήσιο τοπικό τύπο αλλά καί στον Άθηναϊκό, Καθημερινή, Βήμα.

Στό χώρο των είκαστικών δίνει τή δικιά του παρουσία τόσο σαν καλλιτέχνη όσο καί ως τεχνοκριτικός.

Τὸ ἔργο του μεταφράστηκε σὲ πολλὲς γλωσσες, ἐνδεικτικὰ θὰ ἀναφέρω στὴν Ἱταλικὴ ἀπὸ τὸν Φελίτσε Μαστρογιάννη, στὴν Γαλλικὴ ἀπὸ τὸν Ρολάντ Χιμπὸν στὴ Ρουμανικὴ ἀπὸ τὸν Ἀνδρέα Ράδο.

Ἵπῆρξε μέλος τῆς Ἑθν. Ἑταιρείας Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν, τῆς Ἐνώσεως Ἑλλήνων Συγγραφέων Δημοσιογράφων τουρισμοῦ τῆς Ἐνώσεως Δημοσιογράφων ἰδιοκτητῶν περιοδικοῦ τύπου τῆς ἐνώσεως Λογοτεχνικῶν κριτικῶν πρόεδρος τῆς Ἑπειρωτικῆς Στέγης Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν, Μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀξιῶν Οἰκουμενικοῦ πολιτισμοῦ. Ἐντιμος Ἀκαδημαϊκὸς τῆς Ἀκαδημίας Γραμμάτων καὶ τεχνῶν Gazeta de Filgueiras τῆς Πορτογαλίας, Μέλος τῆς Ἀκαδημίας Universale umanesimo nuovo τῆς Ρώμης, Ἱππότης τοῦ τάγματος τῶν ὀρθοδόξων τοῦ Ἁγίου ναοῦ Ἱεροσολύμων τῆς Πορτογαλίας.

Τιμήθηκε μὲ πάμπολλες διακρίσεις καὶ βραβεῖα. Μὲ τὸ βραβεῖο οὐράνη τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, μὲ τὸ κρατικὸ βραβεῖο τοῦ Ἵπ. Πολιτισμοῦ μὲ τὸ χρυσὸ Σταυρὸ τοῦ Φοίνικα τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας μὲ ὄφεικο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μὲ Μετάλλιο τῶν Βυζαντινῶν σπουδῶν τῆς Πορτογαλίας, μὲ Διεθνὲς βραβεῖο τῆς Ἑθνικῆς Ἑταιρείας Γραμμάτων καὶ τεχνῶν τῆς Γαλλίας, Βραβεῖα τῆς Πανεπειρωτικῆς Στέγης Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν περγαμνῆ τοῦ Δήμου Ἰωαννιτῶν, Δίπλωμα ἀνακηρύξεως Ἀξίων τέκνον τῆς κοινότητος Νεραΐδας ποῦ ὑπῆρξε καὶ ἡ γενέτειρά του.

Γιὰ τὸ ἔργο του ἐκφράστηκαν θέσεις μὲ ἰδιαίτερη βαρύτητα, ὅπως ἐκεῖνες τοῦ Δημ. Λουκάτου, τοῦ Δ. Σιατόπουλου, τοῦ Γιώρ. Οἰκονόμου. Ἀκαδημία Ἀθηνῶν.

«... ὁ Δημοσθένης Κόκκινος ἀνανεώνει τὴν ἀντιπολεμικὴ πεζογραφία μὲ μιὰ προσωπικὴ στάση ἀπέναντι στὴ μοῖρα καὶ μὲ ἓνα εἶδος λόγου, στὸν ὁποῖον, ἐνῶ ἔχει πολλὰ ποιητικὰ στοιχεῖα, παραμένει γνησίως πεζογραφία ὡς πρὸς τὴν δομὴν του...».

Κώστας Νικολαΐδης

«... Ὁ Δημοσθένης Κόκκινος εἶναι γνήσιος λυρικός ποιητής. Ὁ λόγος του συμπορεύεται μέσα στὸ ἰδεοκρατικὸ καὶ τὸ μαρτυρικὸ κλίμα καὶ ὁ πιὸ κατάλληλος στίχος δὲν εἶναι παρὰ ὁ ἀρχαιοπρεπὸς βυζαντινὸς ποῦ ἐκφέρεται μὲ ρυθμὸ θὰ λέγαμε τελετουργικό. Ἔτσι συναντάμε στὴν ποιησὴ του στίχους ποῦ θυμίζουν βυζαντινὲς ὕμνολογίες καὶ ἀπηχήσεις ἀπὸ χριστιανικὰ μαρτυρολόγια...»

Κλείνοντας αὐτὲς μου τὶς σκέψεις γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Δ. Κόκκινου, ἔχω βαθεῖα τὴν αἴσθησι πὺς συναντήθηκα μὲ τὸν ξανθὸ πολυβολητὴ ποῦ στεφάνωνε μὲ ἓνα κυκλάμινο τὸ πολυβόλο τὴν ὥρα ποῦ ἀνέβαινε, ἀνέβαινε ἐκεῖθε ἀπ' τὴν κομμένη σκηνογραφία μὲ τούτα τὰ λόγια:

*«Πρέπει νὰ σηκώσουμε αὐτὸ
τὸ πεσμένο ὄνειρο...»*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δημοσθένη Κόκκινου. *Χωρίς Έξώφυλλα* Γιάννινα 1958.
 Δημ. Κόκκινου. *Η Πεδιάδα με την Τέφρα*, Αθήνα 1972.
 Δημ. Κόκκινου. *Η γη και το νερό*. Αθήνα 1972.
 Δημ. Κόκκινου. *Ηρωϊκά*. Θεσσαλονίκη 1977.
 Δημ. Κόκκινου. *Έσπερινά*. Θεσσαλονίκη 1978.
 Δημ. Κόκκινου. *Λυρικά*. Θεσσαλονίκη 1979.
 Δημ. Κόκκινου. *Ο Παλαιός τῶν ἡμερῶν*. Θεσσαλονίκη 1980.
 Δημ. Κόκκινου. *Ο Ἀφοπλισμός*. Θεσσαλονίκη 1981.
 Δημ. Κόκκινου. *Η ἀναβίωση τῆς ἀρχαίας τραγωδίας καὶ τὸν νεώτερο θέατρο*. Θεσσαλονίκη 1982.
 Δημ. Κόκκινου. *Διόδια* Θεσσαλονίκη 1984.
 Σόνια Ἰλίνσκαγια. *Η μοίρα μιᾶς Γενιάς*, Ἐκδόσεις κέδρος 1986.
 Γιάννη Δάλλα. *Σπουδὴ στὴν Μεταπολεμικὴ ποίηση. Εἰσαγωγὴ στὴν ποιητικὴ τοῦ Μίλτου Σαχτούρη* - Κείμενο 1979.
 Δ.Ν. Μαρωνίτη. *Ποιητικὴ καὶ Πολιτικὴ ἠθικὴ. Πρῶτη Μεταπολεμικὴ Γενιά* Κέδρος 1984.
 Τάσου Λιγνάδη. *Διπλὴ ἐπίσκεψη σὲ μιὰ ἡλικία καὶ σ' ἓναν ποιητὴ*. Ἐκδόσεις Γνώση 1983.
 Βύρων Λεοντάρης. *Η ποίηση τῆς ἡττας*. Ἐκδόσεις Ἔρασμος 1983.
Η Μεταπολεμικὴ πεζογραφία, τόμος Α' Ἐκδόσεις Σοκόλη 1988.
Πρακτικὰ Ἐκτου Συμποσίου ποίηση Νεοελληνικὴ Μεταπολεμικὴ ποίηση 1945 - 1987. Ἐκδόσεις Γνώση 1987.
 G. PLEKHANON *Τέχνη καὶ Κοινωνικὴ ζωὴ*, 1982.
 Μάρτιν Χαϊντεγγερ. *Η προέλευση τοῦ ἔργου Τέχνης*. Ἐκδόσεις Δωδώνη 1986.

ΙΩΑΝΝΗ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗ

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΛΥΡΙΣΜΟΥ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΚΟΚΚΙΝΟΥ

Ο ΠΑΛΑΙΟΣ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ

Το απόλυτο υπερβατικό πλησίασμα κάθε Τέχνης και τής Ποίησης στην ουσία της, όπως και κάθε πραγματικότητας, είναι μία ούτοπία. Ή οποιας μορφής τέχνη είναι μια όψη όμορφιάς και αλήθειας που βρίσκονται μέσα μας, γύρω μας και στον επέκεινα κόσμο, τόν μεταφυσικό. Όσο υψηλή και δυνατή είναι η ποιότητα της τέχνης, τόσο αποφασιστικότερα υποβάλλει και συγκινεί.

Τα παραπάνω ψυχικά γεγονότα, από ποικίλες έμπειρίες του, ο δόκιμος ποιητής τα πυρακτώνει στο καμίνι του «είναι» του και με τη «δωρεά» που κατέχει τα μορφοποιεί σε είδος και κάλλος. Ανάμεσα στο δημιούργημα της Τέχνης και στην περίπτωση της ποίησης και τόν αναγνώστη υπάρχει μια απόσταση που συνυφαίνεται από πολλά: τήν γνωστική επάρκεια, τήν ψυχολογική έφεση, τήν αισθητική ύποδομή, τόν κοινωνικό περίγυρο γενικά και βασικά τόν κόσμο τών αξιών, όπως τόν διαμόρφωσε ή ιστορική πορεία χιλιετιών του Έθνους μας, που διαθέτει πανανθρώπινη άκτινοβολία και αναγνώριση.

Ή πολυδιάστατη σύγχρονη πραγματικότητα δύσκολα μεταπλάσσεται σε έσωτερική ζωή, σε βιώματα, συγκινήσεις, μηνύματα, έξανθρωπισμό. Κι όλα αυτά για μια αξιοβίωτη περίπτωση του ζείν στην πράξη και όχι στα λόγια. Αυτό έστιάζεται ή ούτοπία του πλησιάσματος της Τέχνης και συγκεκριμενοποιείται ή «Αχιλλείος πτέρνα της».

Καιρός είναι μετά τη γενική και σύντομη εισαγωγή μας να προσπαθήσουμε μια προσέγγιση στο χριστιανικό λυρισμό του άειμνήστου φίλου λογοτέχνη και ποιητή ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΚΟΚΚΙΝΟΥ διευθυντή της «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ». Τώρα διευθύνει τó περιοδικό επάξια, στη γνωστή ποιοτική του ύφή, ο έπιστήμονας και λογοτέχνης γίός του Γεώργιος.

Ή ποιητική σύνθεση: «Ο ΠΑΛΑΙΟΣ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ» του Δημοσθένη Κόκκινου Ίωάννινα 1980 σελ. 70 με έξωφυλλο και βυζαντινές έπικεφαλλίδες του συγγραφέα και λογίου Κώστα Φωτόπουλου και λιτά σκίτσα του ίδιου του ποιητή είναι μια ψυχική ανάταση του συνειδέναι στο όντως Όν που γίνεται στην έρημων και τήν ιδεολογική ρευστότητα που έχει φτάσει σε όριακό σημείο στις ήμέρες μας. Μέσα σ' αυτή τή δίνη ή έθνική μας ταυτότητα στην άχλυ τής σύγχυσης έγινε δυσδιάκριτη!

Ή όλη ποιητική σύνθεση της κορυφαίας ποιητικής δημιουργίας του ποιη-

τῆ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΚΟΚΚΙΝΟΥ «Ο ΠΑΛΑΙΟΣ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ» κλιμακώνεται σὲ ἕξι ἐνότητες: 1) Μικρὸν ἀπόδειπνον, 2) Κοινόβιον, 3) Ἀσκητικά, 4) Ἐνθετα, 5) Ὁρθος καὶ 6) Ἀπολυτίκιον.

Πρόκειται γιὰ μιὰ λυρική ἀνάταση ἀξιώσεων πρὸς τὸν ἐπέκεινα τοῦ κόσμου ποῦ γιὰ μᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους Χριστιανοὺς ἔχει τὴν κιβωτὸ τοῦ στοῦ Ἁγίου Ὁρον. Ἐκεῖ ὅπου ὄλα μοσχοβολοῦν Ἑλλάδα, Ὁρθοδοξία, Ἀγιότητα ἄν καὶ τὰ δρώμενα στὴν ποιητικὴ σύνθεση τοῦ Κόκκινου θυμίζουν προσωπικὸ Γολγοθᾶ τοῦ ποιητῆ καὶ τοῦ πλησίον, τῶν συναθρώπων τοῦ.

Α' ΜΙΚΡΟΝ ΑΠΟΔΕΙΠΝΟΝ

Τὸ ποιητικὸ δαιμόνιο τοῦ ποιητῆ μᾶς μεταφέρει νοερά «ἐν Ἁγίῳ Ὁρει» στὴν κιβωτὸ τῆς Ὁρθοδοξίας ὅπου περιπατεῖ ἐπὶ ἐρειπίων ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν» τῆ νύχτα. Ξυπνᾷ τ' ἀηδόνια καὶ τὰ ἄνθη καὶ χύνει τὴν εὐλογία Του ὡς δροσιὰ στὰ βλέφαρα τῶν μοναχῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Ἐπεκτόσμια ἐπίσκεψη, παρουσία καὶ εὐλογία τοῦ Χριστοῦ μὲ ποιητικὴ καὶ θεσπέσια πατρικὴ πορεία.

Τῆ χρονικὴ αὐτῆ στιγμή ἀνεβαίνει ἀπὸ τὸ πέλαγος τῆς ζωῆς καὶ κατέρχεται ἀπὸ τοὺς αἰώνιους βυζαντινοὺς πύργους «Ὁρθος ἔσπερινῆς προσευχῆς».

«Ὁ Παλαιὸς τῶν ἡμερῶν» εὐλογεῖ τὸ λιτὸ δείπνον τῶν μοναχῶν κάτω ἀπὸ τὸ μοναδικὸ βλέμμα τῶν ἀόρατων πνευμάτων τοῦ Θεοῦ, τῶν ἀγγέλων, τοὺς θεσπέσιους ψαλμοὺς τῶν προφητῶν καὶ ἡ σελήνη φωτίζει τοὺς προαπελθόντες ἀγίους μοναχοὺς καὶ προσφέρει ὕπνον ἐλαφρὸν στὰ βλέφατα τῶν Καλῶν Γερόντων. Ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ εὐλογία του σὲ νεκροὺς καὶ ζῶντες. Θυμίζουμε στίχους τοῦ ποιητῆ:

*«Κύριε ποῦ ἐξουσιάζεις τὸν ἄνεμο
ὡς φῶς ἐπὶ τὴν ἴριδα καὶ ὡς φθόγγος
κρούων τὴν φτωχὴ πόρτα τῶν ἀσκητῶν,
καὶ τὰ ρόδα τῆς πρωΐας καὶ τὴν ὀρύγανην τῶν βράχων
ἐπικάθουσαι μὲ τὴν σιωπὴ καὶ τὸ λυκὸφως τοῦ χρόνου
πάνω στὰ τείχη καὶ στὰ μοναχικὰ δέντρα
φέροντας τὸν ὕπνο στὸ ἀχυρένιο προσκέφαλο
τῶν μοναχῶν μὲ τὸ τετριμμένο ράσο».*

Ἐτσι ὁ ποιητικὸς χρωστήρας ταῦ ποιητῆ μὲ ἓναν πηγαῖο, προσωπικὸ, ΧΡΩΣΤΙΑΝΙΚὸ λυρισμὸ μᾶς παρουσιάζει τὸν Κύτιο μὲ τὴν ἀπέραντη ἀγάπη κοντὰ στὴ δημιουργήματά Του καὶ τὰ τέκνα Του, τοὺς πιστοὺς Του, τοὺς ἀσκητές, τοὺς μὲναχοὺς.

Καὶ συνεχίζει τὸ λυρικό του ξέσπασμα ὁ ποιητής:

*«Κύριε,
τραγούδησαν τὴν ἀγάπη καὶ τὴν Εἰρήνην
καὶ ζήτησα νὰ συνομιλήσω μαζί Σου
στὸν ἴσκιό τῆς ἐρήμου
.....
καὶ ζήτησα νὰ βάλω γαρύφαλα καὶ ἴα
στὶς κάνες τῶν πολυβόλων μας....».*

Ὁ Κόκκινος σὲ ἐξομολογητικούς τόνους μᾶς λέει τι ὕμνησε μὲ τὴν ἰοίησή του: τὴν ἀγάπη, τὴν ἀνιδιοτελεῖ, τὴν ἀδελφική, τὴν χριστιανική καὶ τὴν εἰρήνη, τὴν ἀπουσία τῶν πολεμικῶν συγκρούσεων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσωτερικῶν, τῶν ψυχικῶν τοῦ ἀνθρώπινου λαβύρινθου. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ποιητικοὶ στίχοι τοῦ ποιητῆ.

Ἄνικανοποίητος ἀπὸ τὴ δραστηριότητά του καὶ τὴ σύνθεση τῶν ὁραμάτων του ὁ δημιουργὸς τοῦ πνεύματος αἰσθάνεται μιὰ ἀσίγαστη ἐσωτερικὴ ἀνάγκη νὰ συνομιλήσει μὲ τὸν Κύριον, νὰ ἐξομοληθεῖ τὴς ἀνησυχίες του, νὰ πεί τὸν πόνο του, κοντολογίς νὰ συζητήσῃ μὲ τὸν Κύριον στὴν ἥσυχία, στὸν «ἴσκιο τῆς ἐρήμου» μὲ γαλήνη, αὐτοσυγκέντρωση καὶ ψυχικὴ ἀνάταση. Ζήτησε ἀκόμη μὲ ζέση, μὲ θέρη, μὲ ζῆλο τὴν εἰρήνη, ποῦ μᾶς τὴν παρουσιάζει παραστατικὰ μὲ τὴν ποιητικὴ εἰκόνα τῆς τοποθέτησης γαρύφαλλων καὶ ἴων (ἴα = μανουσάκια) στὶς κάννες τῶν μέσων τοῦ ὀλέθρου τῆς ζωῆς ποῦ ὅταν ξεροῦν φωτιά κλείνουν σπίτια καὶ σκορπίζουν δυστυχία.

Πιὸ κάτω διαβάζουμε:

*«Κύριε,
τὴν εὐλογία Σου γιὰ τὸ Γένος
ποῦ σὲ περίμενε
Πάνω στὰ προσευχητάρια τῶν μοναστηριῶν
Καὶ ποῦ συνομιλοῦσε μαζί Σου
στὸ εἰκοστάσιο μὲ τὴν ἐλπίδα
καὶ τὰ στέφανα τῶν γονέων...»*

Δέεται ὁ Κόκκινος τὴν εὐλογία τοῦ Κυρίου, τὴν εὐχή Του γιὰ τὸ καλὸ τοῦ Γένους μας ποῦ τὴν περίμενε μὲ προσευχές, μὲ δεήσεις στὰ προσευχητάρια τῶν μοναστηριῶν, διότι ἐκεῖ μπορούσε νὰ ὑψώσει τὴς ἱκεσίες του. Ἀκόμη προσευχόταν τὸ ὑπόδουλο Γένος μας στὰ εἰκονοστάσια τῶν σπιτιῶν μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας καὶ τὰ στέφανα τῶν γονέων ποῦ ἦταν «ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ» τους καὶ τοποθετοῦνταν δίπλα ἀπὸ τὴς εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας καὶ τῶν Ἁγίων στὸ εἰκονοστάσιο, ἱερά οἰκογενειακὰ κειμήλια. Αὐτὸ τὸ ἔθιμο ζεῖ καὶ σήμερα σὲ πολλὰ ἑλληνικὰ σπίτια ποῦ σέβονται τὴν παράδοση.

Συνεχίζουμε τὴν ἀνάγνωση διελεχτῶν στίχων τῆς σύνθεσης:

*«Κύριε,
τὴν ἱεράν ταύτην ἄμπελον
μὲ τὴς ἀπρόσιτες σκῆτες τῶν ὀσίων
.....
τὸ ἐπὶ γῆς Ἄθω περιβόλιον
νὰ τυλίξεις μὲ τὴν ἡμέρα τῆς θάλασσας
καὶ νὰ ἀναδείξεις
κιβωτὸν σωτηρίας τῶν ναυαγῶν....»*

Δέεται μὲ συντριβὴ ὁ χριστιανὸς ποιητὴς στὸν Κύριο νὰ ἀναδείξει κιβωτὸν σωτηρίας τῶν ναυαγῶν τῆς ζωῆς, τῶν πεπλανημένων ἀνθρώπων, ποῦ λίγο ὄλοι εἴμαστε «τὴν ἱεράν ἄμπελον», «τὸ ἐπὶ γῆς Ἄθω περιβόλιον» τὴν κιβωτὸ τῆς Ὁρθοδοξίας, τῆς ἀλήθειας «ἐξ ἀποκαλύψεως».

Ἐχει ἐπισημάνει τοὺς ναυαγοὺς ἀπ' τὰ ναυάγια τῆς ζωῆς τὸ διεισδυτικὸ μάτι τοῦ ποιητῆ μετὴν εὐαισθησία καὶ τὴν χριστιανικὴ ἀγάπη. Δὲ μένει στὴ διαπίστωση ἀδρανῆς, ἀπαθῆς, ἀδιάφορος ἀλλὰ ἐστιάζει σωστὰ πραγματικὴ σωτηρία, τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν τὸν Κύριον καὶ προσεύχεται διὰ τὸ ἔλεος. Πρῶτα γιὰ τὸν πλησίον, τοὺς συνανθρώπους καὶ μετὰ γιὰ τὴν ταπεινότητά του. Οἱ ρίζες τῆς χριστιανοσύνης εἶναι βαθιῆς στὸ «εἶναι» τοῦ ποιητῆ. Ἡ ἀξιολόγηση του εἶναι Ὁρθόδοξη πρῶτα τὸ «ὑμεῖς» καὶ μετὰ τὸ «ἐγώ». Τὸ μαρτυροῦν ἀδιάψευστα οἱ στίχοι:

*«Σὲ περιμένω κι' ἐγώ,
Κύριε,
ἕνας περιλειπόμενος τῆς γενεᾶς...»*

Καὶ συνεχίζει ὁ ποιητής:

*«Κύριε,
περιμένουμε τὸ μήνυμα
ν' ἀνταλλάξουμε τὰ παράσημα μ' ἕνα ἰνίον...».*

Ἄναμνεῖ ὁ Κόκκινος τὸ μήνυμα τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, τῆς πραγματικῆς, τῆς βαθιᾶς ψυχικῆς στοργῆς Του γιὰ νὰ ἀπαλλαγούμε ἀπὸ τὶς διακρίσεις τῶν πεδίων τῶν μαχῶν καὶ νὰ ἐφοδιαστοῦμε μετὰ τὰ μέσα τῶν εἰρηνικῶν ἐνασχολήσεων. Ἄναφέρει ἐνδεικτικὰ τὸ ἰνίον, ποὺ δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴν σιδερένια αἰχμὴ τοῦ ἀρότρου ποὺ σκάβει τὸ χῶμα γιὰ νὰ δώσει καρποῦς ζωῆς καὶ εὐημερίας, εἰρήνης, δημιουργίας, ἐλευθερίας, ἀξιοπρέπειας καὶ ἀνθρωπιάς.

Καὶ ἐξολογεῖται, ἀνοίγει τὴν καρδιά του στὸν Κύριο ὁ ποιητής:

*«Καὶ δὲν ἔχω,
Κύριε,
παρὰ μονάχα αὐτὴν τὴν γῆ καὶ τὸ νερὸ
μὲ τὴ μοναξιά στὸν κάμπο τὸν θολό
γιὰ νὰ φυτέψω ροδακινιζ νυφοῦλες
καὶ γιὰ νὰ κάψω τὶς στημένες ἀγχόνες...».*

Ἐδῶ ἀποκαλύπτει μετὰ δέος καὶ εἰλικρίνεια τὶ διαθέτει ὁ ποιητής: τὴ γῆ, τὸ νερὸ μετὰ τὴ μοναξιά.

Μὲ ἄλλη διατύπωση διαθέτει τὴν γῆ, τὴν τροφὴ τῶν ἀνθρώπων καὶ ὄλων τῶν ζωντανῶν ὀργανισμῶν καὶ τὸ νερὸ, προϋπόθεση ζωῆς μετὰ τὴ μοναξιά τὴν ψυχικὴ ποὺ ἐξασφαλίζει περιβάλλον αὐτοσυγκέντρωσης καὶ ψυχικῆς ἀνάτασης. Μὲ αὐτὰ τὰ ὑλικά καὶ ψυχικά μέσα θὰ ἐπιτύχει τὴν καλλιέργεια καὶ τὸ κάψιμο στὶς «στημένες ἀγχόνες», τὰ μέσα τῆς σατανικῆς διακοπῆς τῆς ζωῆς καὶ τῆς χαρᾶς.

Ἡ ἐναγώνια ἀναζήτησις τοῦ Κυρίου καὶ ἡ κορυφαία στιγμὴ τῆς σημειώνεται ἐντονῶς, ἐπίμονη «ἐκ βαθέων» στοὺς στίχους:

*«Σὲ ἀναζητοῦμε
πάνω στὴν φτωχὴ μας σχεδία
τὴν κατάφορτη ἀπὸ ἀγίου ἀπὸ δούλους,
ἀπὸ μάρτυρες, ἀπὸ ληστές,*

*μ' ἕνα χλωρὸ στάχυ κ' ἕναν κορυδαλλὸ
στὰ θερισμένα χωράφια
γιὰ νὰ μιλήσεις
στοὺς νεκροὺς στρατιῶτες τῆς Τροίας,
τῶν Θερμοπυλῶν - τῶν ρωμαϊκῶν λεγεῶνων,
τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων,
τοῦ κάστρου τοῦ Μεσολογγιοῦ,
τοῦ Ἑσκή Σεχίρ - τοῦ Μπιζανίου,
τῆς Ἀλβανίας - τῆς Ἐθνικῆς Ἀντίστασης
καὶ νὰ σταματήσεις γιὰ λίγο τὸ φῶς
στὸν τοῖχο τῆς Καισαριανῆς...».*

Ἐθνικό, ἡρωικό, υποβλητικό ἀνάγλυφο τῆς Ἐθνικῆς πορείας ἀπὸ τὰ βάρθη τῶν αἰῶνων μέχρι σήμερα. Μαρτυρεῖ τὸ βίωμα καὶ τὸ πάθος γιὰ τὸ βασανισμένο λαὸ καὶ τὸν τόπο μας στὸ ἱστορικό γίνεσθαι.

*«Ὡρα νυκτός
ἐν Ἀγίῳ Ὄρει
ὁ Παλαιὸς τῶν Ἡμερῶν
περιπατῶν ἐπὶ τὴν γύριν τῶν ἀνθέων*

*.....
Ὁ Θεὸς τοῦ Μωϋσέως καὶ ἡ φλεγόμενη βάτος
ποὺ δρόσισε τοὺς ἐν καμίνῳ παῖδας
ὀρίζεις τροχιάς τῶν ἡλίων τοῦ σύμπαντος
τὰ χρώματα τῆς κόνειος στὶς δὴρρες
καὶ στὰ κεντήματα τῶν πτερῶν τῆς πεταλούδας».*

Χαρακτηριστικοὶ λυρικοὶ στίχοι ὑψηλῆς ποιότητας κλείνουν τὸ «ΜΙΚΡΟΝ ΑΠΟΔΕΙΠΝΟΝ». Ὁ ποιητὴς Δημοσθένης Κόκκινος ἔχει συνειδητοποιήσει τὸ Ἑλληνικὸ Χθές καὶ τὸ πολὺπαθὸ Ἑλληνικὸ σήμερα στὴν πολὺπλευρὴ ὑφή του. Τὸ πόνεσε, τὸ ἀγάπησε καὶ μὲ λυρική διάθεση ὑψηλῆς ποιητικῆς στάθμης πλησιάζει καὶ μορφοποιεῖ τὴν ἀπρόσιτη σωτηρία τῶν συνανθρώπων του καὶ τοῦ ἑγὼ ἀπὸ τὸν δοτήρα παντὸς ἀγαθοῦ τὸν Κύριον. Γίνεται ἐπισκέπτῃς στὴν κιβωτὸ τῆς Ὁρθοδοξίας, τῆς Χριστιανοσύνης, τῆς Ἀλήθειας ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ, τὸ Ἅγιον Ὄρος.

Οἱ στίχοι του, ξεσπάσματα καρδιάς καὶ κραδασμοὶ τῆς ψυχῆς του, ἀληθινοί, λαγαροὶ ὡς «οἱ ρύακες τῶν ὀρέων» προϊόντα συγκινήσεων τῶν «δρωμένων» στὴ γῆ τῶν Ἀγίων καὶ τῶν ἡρώων τῆς χώρας μας, συγκινοῦν καὶ κατευθύνουν τὸν ἀναγνώστη σὲ ψυχικὴ ἐγρήγορηση, σὲ ψυχικὴ ἀνάταση, σὲ προσευχὴ στὸν Κύριο, τὴ μοναδικὴ πηγὴ σωτηρίας τοῦ κόσμου καὶ τοῦ καιροῦ μας.

Τὸ «Μικρὸν ἀπόδειπνον» μέρος τῆς ποιητικῆς σύνθεσης: «Ὁ Παλαιὸς τῶν Ἡμερῶν» τοῦ Δημοσθένη Κόκκινου πλησιάστηκε κατὰ τὸ δυνατόν. Ἡ παραπάνω προσέγγιση ἴσως προσφέρει τὸ μίττο τῆς Ἀριάδνης στὸν γόνιμο ἀναγνώστη νὰ ὀδοιπορήσει μόνος του στὸν ποιητικὸ ἀμπελώνα τῆς ὄλης τῆς προσφορᾶς τοῦ ποιητῆ.

Ὁ ἀναγνώστης μὲ πυξίδα τὴ θερμὴ πίστη στὴν Ὁρθοδοξία καὶ στὴν Ἑλλάδα, κληρονόμος τοῦ πνεύματος τῶν Ἀγίων καὶ τῶν ἡρώων τοῦ Γένους θὰ παρακολουθήσει τὴν πορεία τῆς ὁδοῦ ποὺ φωτίζουν ἡ Πίστις, ἡ δωρεὰ καὶ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τοῦ δόκιμου ποιητῆ Δημοσθένη Κόκκινου στοὺς λυρικοὺς στίχους τῆς ποιητικῆς σύνθεσης: «Ὁ Παλαιὸς τῶν Ἡμερῶν».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΣ

ΜΝΗΜΗ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΚΟΚΚΙΝΟΥ ΕΝΑ ΣΧΟΛΙΟ ΚΑΙ ΜΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗ

Στὸ κείμενο «**Η ΣΚΟΥΡΙΑ ΤΟΥ ΒΥΘΟΥ**»
(**Απόσπασμα - ἀπὸ ἀνέκδοτο μυθιστόρημά - του**)

Ἐν ευτύχῃσα, νὰ τὸν γνωρίσω προσωπικὰ τὸ Δημοσθένη Κόκκινο τὸν Ποιητὴ, ποὺ ἤξερε, πὼς μόνο οἱ ἄλλοι μποροῦν νὰ μᾶς λένε, ποιοὶ ἀκριβῶς εἴμαστε!

Οἱ γυχές μας, ὥστόσο κοινοῦσαν ἀπὸ μακρὰ. Ὅταν ἤμουν στὴν Κρήτη τοῦ ἔστειλα μηνύματα συνομιλίας μὲ τὰ «σμήνη τῶν ἀποδημητικῶν» - προσφιλῆς του ἔκφραση - τοῦ ἔπεμπα ἀπ' τὸν Ἑλλαδικὸ Νότο, τοὺς Πνευματικούς μου χαιρετισμούς. Ἐκεῖ στὰ θρυλικά Γιάννενα στὴ Γῆ τῆς Ἡπείρου, ὅπου δῆτευσε στὰ Γράμματα καὶ στὰ σπουδάματα καὶ πρωτοπόρησε καὶ πρωτοστάτησε, ὡς ἀντάξιός μόνος τῆς εὐδοξῆς γενέθλιας Γῆς 'του.

Στὴν ὅλη πνευματικὴ μου ὁδοιπορία, ἡ περίπτωση τοῦ Δημοσθένη Κόκκινου στάθηκε γιὰ μένα ἐντελῶς μοναδική. Γιατὶ ἡ εὐαισθησία τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ ἀνθρώπου, δὲν ὑποχωροῦσε ποτέ, μπροστὰ στὴν ὅποια σκληρότητα. Ὁ δρόμος, ποὺ χάραξε γιὰ νὰ περπατήσει, στάθηκε καθαρά ἐσωτερικὸς καὶ οὐδέποτε ξεστράτισε ἀπὸ αὐτόν. Ὅδοιπορώντας, ὅμως, ἐπλαθε ἔνδον εἰκόνες ἀνοιχτῶν ὀριζόντων - ποιητικῆς στὸ σύνολό τους - ποὺ ἔκρυβαν πάντα, μιὰ τρομερή, στὸ βάθος τους, γοητεία!

Τέλος πάντων, χρειάζεται ἓνας ὀλόκληρος τόμος γιὰ νὰ ἐκδέσει κανεὶς, αὐτὴ τὴ λεπτὴ καὶ πηγαία γυχικὴ συγγένεια καὶ αὐθόρμητη πνευματικὴ ἐπικοινωνία εἰκοσι-περιπου-ὀλόκληρων χρόνων, ποὺ εἶχα μαζί του.

Καὶ τώρα ποὺ ἦρθε ἡ ὥρα, κάτι νὰ ξαναγράψω - στὴ μνημῆ του, δὲν ἤθελα νὰ ἐπαναλάβω τὰ ἴδια περίπου, ποὺ ἤδη εἶχα γράψει ἀπὸ καιρό, γιὰ τὸ στέρεο καὶ ἀπέραντο ἔργο του. Τότες, νά, ποὺ θυμήθηκα τὴν τελευταία μας πνευματικὴ ἐπι-κοινωνία, λίγο πρὶν ἀπ' τὴν ἀποδημία του.

Μοῦ εἶχε στείλλει ἐδῶ στὴν Ἑγριπο, μερικὰ ἀπὸ τὰ γνωστὰ συνταραχτικά διηγήματά του, ἀπ' τὴ συλλογὴ «Τῆς Πεδιάδας μὲ τὴν Τέφρα»: γιὰ νὰ τὰ συμπεριλάβω στὴ δίτομη ἀνθολογία **Νεοελληνικῆς Πεζογραφίας** - Ἀπ' τὸν Παπαδιαμάντη ὡς τὶς μέρες μας, ποὺ δὰ κυκλοφορήσει προσεχῶς, μὲ

τὴ συνεργασία τοῦ ἐκδότη καὶ συγγραφέα Γιάννη Σμυρνωτάκη - ἀπ' τὴς ἐκδόσεις του.

Καὶ ἀνάμεσα στὰ σύντομα καὶ φημισμένα ἐκεῖνα διηγήματά του, μοῦ εἶχε ἐμβόλιμα ἐπισυνάγει κι' ἓνα μακρόπνοο καὶ πολυσήμαντο πεζό του κείμενο, μὲ τίτλο: «*Ἡ Σκουριά τοῦ Βυθοῦ*» - Τὸ χαρακτήριζε ὁ ἴδιος: (ἀπόσπασμα ἀπὸ ἀνέκδοτο μυθιστόρημα) καὶ τὸ εἶχε δημοσιεύσει σ' ἓνα τεύχος τῆς ἀγαπημένης του «*Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας*», στέλνοντας σὲ μένα φωτοτυπημένο του ἀντίγραφο:

Κι ἦταν πράγματι εὐτύχημα, γιὰ μένα - τὸ ἔπανα-λαμβάνω που τὸ θυμήθηκα, γιὰ νὰ τὸ σχολιάσω στὴν πιὸ κατάλληλη στιγμή καὶ πού - εἶμαι ἀπόλυτα βέβαιος γι' αὐτὸ πολὺ δὰ τὸ ἤθελε καὶ ὁ ἴδιος. Ἄλλωστε ἡ τέτοιου εἴδους εὐγένεια, ἀλλὰ καὶ ἡ ὅποια εὐγένεια πνευματικῆς χαρακτῆρα, ἀποτελεῖ ἀναντίρρητα μιὰ ὑπέρτατη μετὰ θανάτια τιμὴ.

Λοιπόν, ἡ «*Σκουριά...*» εἶναι ἀπὸ τὰ κείμενα ἐκεῖνα, πού μόλις τὰ ἐγγίσεις ἀπ' τὴν πρώτη κιόλας ματὰ, πού δὰ ρίξεις ἀπάνω τους δὲν μπορεῖ, εἶν' ἀδύνατο νὰ σ' ἀφήσουν ἀδιάφορο κι' ἀδιατάραχο... Ὅταν βέβαια ἔχεις κάποιες λεπτὲς εὐαισθησίες, μὰ καὶ σφοδρὲς - δὰ ἔλεγα ἐπι-θυμίες, νὰ μελετήσεις πρόζα ἀξιώσεων.

Γιατὶ σίγουρα ἡ «*Σκουριά τοῦ Βυθοῦ*» εἶναι ἀπόσταγμα βαθιᾶς καὶ πλατιᾶς γυχικῆς ἐμπειρίας: ἓνα ἀπόσταγμα εὐῶδες, πού καθὼς διαβρώνει τὸ ἔδαφος τῶν συγκινησιακῶν μας ρωγμῶν ἀνεβάζει ταυτόχρονα τὴ σκέψη μας, ἐντοπίζοντας καὶ τὴν χαλαρότητα τῆς ἐσωτερικῆς μας δομῆς - συνέπεια καταλοίπων ἀπὸ τὴ «*σκουριά*» μας.

Στὴ «*Σκουριά τοῦ Βυθοῦ*» λειτουργεῖ ὁ ἀλληγορικὸς λόγος, μὲ μεταφορικὲς ἔννοιες, πού ἀναπλάθουν μιὰ πραγματικότητα, ἀλλοτινὴ, ἐμφορτη μαγείας καὶ λυρικῆς ἔξαρσης. Τὰ πάντα, σ' αὐτὴ τὴν πρόζα τοῦ Κόκκινου, «*ἀκουμπᾶνε*», μὲ παγανιστικὴ διαφάνεια, στὰ σύμβολα καὶ εὐρήματα τῆς ποιήσεώς του. Παράλληλα, γίνεται αἰσθητικὰ μέτοχος τῶν λαμπρῶν ὄραματισμῶν του, πλαστοουργώντας ἓνα κόσμο καθαρὰ δικό του. Ἐπενδύει τὴ σκέψη του μὲ τὰ λίτρα τῆς ἐξεγερμένης γυχῆς του.

Ὀνειρεύεται, ὅπως λέει, μὲ τὴς λέξεις: *αὐτὰ τὰ «σιδερένια πουλιά» πού παίρνουν ζωὴ καὶ μὲ γεμίζουν μὲ τὴν ἀχλὺ τῆς ἀναλαμπῆς τους.*

Ὁ πεζογράφος τῆς «*Σκουριάς τοῦ Βυθοῦ*» κουβεντιάζει μὲ τῆς ἀναμνήσεις του. Οἱ ἥρωες του παλιοὶ ἀπολησμονημένοι φίλοι!!! Τοὺς ἐμφυσᾷ ἀθανασίας πνοὴ τοὺς βγάζει ἀπ' τὸν κονιορτὸ τῆς λήθης: τοὺς παίρνει μαζί του, συνοδίτες στὴς βοερὲς στράτες τοῦ Κόσμου. Εἶναι αὐτοὶ οἱ φίλοι πολεμημένοι καὶ ρημαγμένοι ἄνθρωποι - πρόσφυγες ἀπ' τὴ Μικρασία, Αἱ Βαλιῶτες.

Ὅλους αὐτοὺς, τοὺς ταπεινοὺς καὶ βασανισμένους, τοὺ φέρνει νὰ πλαῶνται κάτω ἀπ' τὸ μεγαγχολικὸ φεγγάρι τῆς λύπης, ἐνδυναμώνοντας, μὲ τὸ δι-

κό του αστραποβόλο φῶς, τὴν ὑπαρξὴ τους· ἐνῶ αὐτοὶ εἶναι ἀγνούμενοι καὶ τὰ ἄσπμα καὶ ἄγνωστα ὀνόματα τους, ἀκούονται μόνο ἀπ' τὴς ραδιοφωνικῆς ἐκπομπῆς τῶν ἀναζητήσεων τοῦ Ἑλ. Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

Κι' ὅσοι ἀπ' αὐτοῦς, ζῶντες ὑπάρχουν σιμά του, ἔχει τὸν τρόπο νὰ τοὺς μεταλλάσει τὰ πρόσωπα, ἀπ' τὴν καθημερινή ζωή, σὲ μιὰ ὑπερ-χωρική ὀντότητα. Καὶ σ' αὐτὴ τὴν ιδιότυπη διαδικασία τῆς δημιουργίας του; Παρὰ τὴν εὐλογητὴ πνευματικὴ του αὐτάρκεια ποτὲ δὲν ἀποποιεῖται τὴς ἐκλεκτικῆς δεσμεύσεως τοῦ ὕφους του. Κατὰ τὰ ἄλλα μαζί μὲ τὸν πεζογράφο Κόκκινο, ὅπως προείπαμε, συμπορεύεται ἓνας κόσμος βουβὸς καὶ θλιμμένος. Κι' αὐτὸς ὁ κόσμος καταγράφεται αὐτούσιος, σχεδόν, χωρὶς καμιά δισταχτικότητα ἀπὸ τὸν πρωτότυπο ἀφηγητὴ, πού μπορεῖ νὰ προσκομίζει πάντα κάτι, τὸ ἐντελῶς νέο, στὸν ἐναγώνιο ἀναγνώστη του.

Καὶ πράγματι, ὁ Δημοσθένης Κόκκινος, ὁδηγεῖ τὸν ἀναγνώστη του ἀπὸ ἐκπληξή· σὲ ἐκπληξή. Τοῦ προσ-φέρει, τὸ μετρημένο καθορισμένο, τὸ χρειαζούμενο, πού εἶναι ἄρκετὸ νὰ τὸν κάνει νὰ συγκινηθῆι, νὰ σκεφτῆ καὶ νὰ καταλήξει σὲ κάποιο συμπέρασμα. Κι' ὅλα αὐτὰ μὲ συγκοιμιστικὰ συμβολικῆς προεκτάσεις. Ἄλλοίμονο, γράφει στὴ «Σκουριὰ τοῦ βυθοῦ» του, *ἂν ἔφερνε κάποιος περισσότερα ὄνειρα, ἀπ' ὅσα χρειάζονταν γιὰ κάποιο πρωῖνὸ κελᾶῖδημα στὰ χωράφια...*

Στὸ κείμενο αὐτὸ τοῦ Δ.Κ. δὲν εἶναι δύσκολο ν' ἀποκρυπτογραφῆσει κανεὶς, τὴς καλῆς προ-θέσεις τοῦ συγγραφέα, γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Πάντα οὐσιώνει τὴν ὑπαρξὴ του, σὲ συγκερασμὸ μὲ τῶν ἄλλων τὴν ὑπαρξὴ. Δὲν συμφύρεται μὲ τὸ Παράλογο. Ἀποστρέφεται τοὺς Καφκικοὺς Πύργους -ξένοι αὐτοὶ πρὸς τὴν τεχνοτροπία του καὶ τοὺς τρόπους ἐκφρασεως καὶ ἐγγραφῆς τῆς σκέψης του.

Στὴν ἀφήγησή του ἀνταλλάσσει μὲ τοὺς ἥρωές του φράσεις μὲ σιωπές.... Ἐκεῖνος ὁ λινοτύπης, ὡστόσο, εἶναι πιὸ λαλίστατος τῶν ἄλλων αὐτὸς δὲ κινῆσει τὰ παιδιὰ μὲ τὰ καλαμένια πόδια καὶ τὸν φοβισμένο ἥλιο στὰ μάτια τους. Ὁ λινοτύπης εἶναι, ἐδῶ, πού πρωτοστατεῖ! αὐτὸς τάχα μπορεῖ νὰ π ἴ ξ ε ι αὐτὸ τὸ χάος, μὲ τὴς λέξεις; Διερωτᾶται κανεὶς...

Ἄμα εἶναι στὰ χέρια ἐνὸς ποιητῆ ἀληθινοῦ τὸ «Χάος» μπορεῖ νὰ γίνεῖ κ ὀ σ μ ο ς. Αὐτὸ τὸ ἐπισήμανε ἀπὸ πολὺ παλιὰ ὁ Ἡσίοδος - Ὁ Ἄσκρατος γειτονάς μου - Ὁ Δημ. Κόκκινος προσέγγισε πολὺ αὐτὴ τὴν ἀρχέγονη σκέψη, γιὰτὶ ἤξερε ὅσο ἐλάχιστοι, τὴ γλώσσα τοῦ Χ ρ ὀ ν ο υ. Ἦξερε νὰ δικαιολογεῖ μὲ τὴν ἐπάρκεια τῆς ποίησης, γιὰτὶ οἱ Μικρασιάτες πρόσφυγες κοῦβάλησαν τὴν κληματαριά ἀπὸ τὸν τύπο τους, γιὰ νὰ τὴ μεταφυτέγουν στὴ νέα τους πατρίδα. Τὴν ἔχουν συντροφιά ἐδῶ, λέει ὁ ποιητῆς, ἐδῶ... καὶ ἀμέτρητα χρόνια, γιὰ νὰ συνομιλοῦν μὲ τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἡλικία τους.

Νὰ, λοιπόν, εὐφυῆς τρόπος γραφῆς βλέμμα ἐξαιρετικὰ ἱκανὸ, γιὰ νὰ μπαίνει στὴ «λεπτομέρεια», χωρὶς νὰ χάνεται σ' αὐτή. Ἔτσι μπορεῖ, πιὸ πολὺ ὡς

ποιητής και λιγότερο ως πεζογράφος ο Δ.Κ. να μᾶς ἐμποτίζει στὸ Φῶς τῆς πατρίδας του αἰωνιότητος, τόσο βαθιά, μὲ τὴν ἔξοχη παρουσία τοῦ χαρακτῆρα του. Καὶ τοῦτο πάντα μὲ περίσκεψη καὶ μὲ ζωντανὸ τὸν αὐτοματισμὸ τῆς - πολλὰς φορές - ἐνστικτώδους γραφῆς του, κοιτάζοντας νὰ προφυλάσσει τὸ γραπτὸ του, **γιὰ νὰ μὴ ὀξειδωθεῖ**, μέσα στὴ νοτιὰ τῶν ἀνθρώπων.

Ἔτσι, ὁ μαῖτρ τοῦ λόγου, ὁ γλαφυρὸς ἀφηγητῆς τῆς «Πεδιάδας μὲ τὴν Τέφρα» καὶ τοῦ «ἀφοπλισμοῦ», καταφέρνει νὰ μὴν πεζο-λογεῖ ποτέ. Ποτέ δὲν φτάνει νὰ γίνεи ὁδοιπόρος μὲ δεκανίκια. Ἡ γυχή του - ἀνάλαφρο περιστέρι - ἐκ-φράζει μηνύματα ἔξω ἀπ' τοὺς κλειστοὺς φράκτες τοῦ συγκαιρινοῦ κόσμου καὶ μπορεῖ - ποιητῆς αὐτός, μὲ λεύτερο πνεῦμα, νὰ δομεῖ καὶ νὰ φτιάχνει πολιτεῖες νέου πολιτισμοῦ (ὅπως θὰ ἤθελε ὁ Βαλερύ), νὰ ξεδιπλώνει τὰ ὄρη, παίρνοντας τὰ λόγια ἀπ' τὸ στόμα, τῶν φτωχῶν καὶ ἀδικημένων, τοποθετώντας γιὰ ἐλπίδα τὸ φεγγάρι, στὰ κάγγελα τῆς φυλακῆς τους.

Ἡρακλειτικὸς στὴ σκέψη του ὁ Δ.Κ. συμφιλιώνει καὶ ἐναρμονίζει τὰ παντοειδῆ ἀντίνομα στοιχεῖα. Χωρὶς ἄσχετους λειτρισμοὺς, ἀλλὰ μὲ φραστικὴ συνέπεια δὲν ἀγνοεῖ νὰ πεῖ ἐπι-δεικτικά-θὰ ἔλεγα - "Ὅ,τι ἔχει καὶ βάθος καὶ παρελθόν· χωρὶς ποτέ νὰ εἶναι ὁ ἐν-διάμεσος τοῦ χώρου, καθὼς ὁ συμπατριώτης ὁ Χουλιαρᾶς τοῦ «Λούσια», ἢ ὁ ἐλασσων διηγητῆς Χρ. Μηλιώνης τῶν «Ἀκροκεραυνίων»...

Ἡ ὅλη ροὴ τοῦ προ-κείμενου ἀφηγήματος «*Ἡ σκουριά τοῦ θυθοῦ*» δὲν σπριζεται σὲ καμία αὐστηρὰ ἀρχιτεκτονημένη *ύ π ὀ θ έ σ η*: ἀλλὰ κυλάει ἔτσι ἐλεύθερα, μὲ κάποιους ἐσωτερικοὺς κραδασμοὺς πάντα, τοὺς ἰδιοὺς τοῦ συγγραφέα καὶ τῶν ἠρώων του.

Ὅταν γράφει ὁ Κόκκινος καὶ γράφει μοντέρνα· στέκει μὲ πολλὴ σύνεση ἐκ τῶν προτέρων, σ' ὅ,τι θὰ θελήσει νὰ μᾶς πεῖ, προωθώντας τὴν μαστορικὴ ἐναλλαγὴ τῆς ζωῆς, μὲ τὸ θάνατο. Καταγράφοντας τελικὰ τὴ δύναμη τοῦ ἀνθρώπου, πού ἀ ν τ ι σ τ έ κ ε τ α ι μὲ ἀξιοπρέπεια, σὲ ὅποιαδήποτε ἀ θ λ ι ὀ τ η τ α· ἀτσαλώνοντας - δίχως «σκουριά» ἀλλὰ μὲ στιλπνὴ ἀμεσότητα καὶ ζωντάνια τῆς δ ρ ά σ η ς του.

Στὰ κείμενα του Κ. γενικῶς, δὲν φαίνονται, μηδὲ καθορίζονται οἱ ἐπιδράσεις του, ἀπὸ ἄλλους συγγραφεῖς. Κυριαρχεῖ, σχεδὸν ἀπόλυτα, τὸ προσωπικὸ ὕ φ ο ς. Στιγμές, νομίζεις πὼς συν-ομιλεῖ μὲ τὸ σὺλ τοῦ Τζοῦς, τῆς Γουλφ, τοῦ Ξεφλούδα κι' αὐτοῦ τοῦ Προύστ, ὅταν μ ο ν ο λ ο γ ε ῖ τ ι. Καὶ ... ζάφνου ὁ λόγος γίνεται πιὸ ἤρεμος, πιὸ σαγηνευτικὸς πέφτει, στὴ μελωδία. Ἄκους τραγούδι - δημοτικὸ ἢ ἔντεχνο, ἀκους τραγούδι. Καὶ τὸ ὅλο φάσμα τῆς συνομιλίας οὐσιαστικὰ περι-πλέκεται ἀνάμεσα σὲ δύο ἀνθρώπους - πὲρ ἤρωες·: ἐνὸς λινοτύπη κι' ἐνὸς δημοσιογράφου.

Τὰ ἄλλα πλάσματα τῆς ἀφήγησης φαίνονται ἀχνὰ καὶ δισδιάκριτα κάποτε σιωποῦν... ἢ μιλοῦν ὅταν μιλοῦν, τὴν γλῶσσα τῶν πουλιῶν, τὸν γίδυρο τῶν

δέντρων, τὸν θροῦν τῆς γυχῆς... Ἡ ἀφουγκράζονται τὴν μακρόπνοη ἀνάσα τοῦ Σύμπαντος.

Τὴ θέση τους, τὴν κυριαρχική, παίρνουν πάντοτε οἱ λέξεις· ὄχι τόσο μὲ τὴ σατυρική τους ἔννοια καὶ σημασία μέσα σ' ἓνα κόσμο ὑπαρξιακὰ φιλοσοφημένο, ὅσο σ' ἓνα κόσμο καθαρὰ ποιητικό. Καὶ τοῦτο γιατί, ὁ Κόκκινος, βλέπει τὸν κόσμο, ποὺ τὸν περιβάλλει ὡς γιγάντια μεταφορά· κ' ἐνῶ πεζογραφεῖ, διεκδικεῖ παράλληλα καὶ τὸ ποιητικό εὖσημο.

Καὶ πρέπει νὰ ποῦμε, πῶς τὸν κόσμο αὐτόν, ὁ πεζογράφος Κόκκινος τὸν ἐκλαμβάνει ἀντι-κειμενικὰ μὲν, ἀλλὰ κάτω πάντα ἀπ' τὸ φάσμα τῶν προσωπικῶν ἀναζητήσεων, πρὸς ἐξεύρεση διεξόδων στοῦ ὅλο τραγικὸ νόημα τῆς ζωῆς. Ἐπιθυμία του εἶναι νὰ φέρει, κάτι βαθύ, στὴν ἐπιφάνεια. Πασχίζει νὰ μετρήσει τὸ βάθος, τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης.

Νὰ ξεκαθαρίσει τὴν γυχή καὶ τὸ Πνεῦμα ἀπ' τὴν ἀρχαία σκουριά τους.

Ἐμβόλιμος ὁ διάλογος, κάποτε καὶ σὲ στιγμές, ποὺ φαίνεται αἰωρούμενος καὶ ἀκαθόριστος, μπαίνει ἐκεῖ, ποὺ καθόλου δὲν τὸν περιμένεις καὶ ζάφνου μπροστά σου, νὰ σὲ συγκλονίζει παράξενα, καὶ τοῦτο γιατί σοῦ προσφέρεται φορτισμένος, μὲ ἓναν, ἀνθρώπινο πόνο μὲ ἓναν ἔνδον κραδασμό, ποὺ ποτὲ ἐσὺ δὲν ὑπογιάστηκες. Ἴδου:

«... - Τὶ περιμένετε ὄρθιοι;

- Νὰ μᾶς τουφεκίσουν οἱ στρατιῶτες, ποὺ εἶναι στημένοι ἀπέναντι.

- Γιατί;

- Ρωτάτε τους... Ἐμεῖς ζητήσαμε νὰ μοιράσουμε τὴν ἀγάπη καὶ τὸν ἰδρώτα.

- Τὸ ἴδιο θέλουν κι' αὐτοί. Ὅμως, δὲν μπορούμε νὰ συνεννοηθοῦμε, γιατί οἱ λέξεις ἔχουν δυὸ φορὲς διαφορετικὸ δηλητήριο. Προσέξτε νὰ μὴν γίνουν ὅπως οἱ πέτρες.

- Θὰ μποῦμε ἀνάμεσα...

- Φαντάστηκε τοῦτον τὸν διάλογο καθὼς πήγαινε σκυφτὸς παραπατώντας στὰ ρεῖθρα τοῦ πεζοδρομίου...»

Ἄνάμεσα σ' αὐτὲς τὶς συνταραχτικὲς σκέψεις τοῦ διαλόγου δὲν μπαίνει, ἐν φαντασία καὶ λόγου, μόνον ὁ ἥρωας, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας· γίνεται μ' ἄλλα λόγια ποιητής. Λησμονεῖ λέξ, πῶς γράφει ἀφήγημα. Κυνηγáει μαζὶ μὲ τοὺς ἥρωες του τὸν ἥλιο, καθὼς κατεβαίνει ἀπ' τὴ μέση τοῦ Οὐρανοῦ καὶ ρυτιδώνει τὴν χαριτωμένη ἐπιφάνεια μιᾶς λίμνης καθὼς αὐτὴ ἡ λίμνη εἶναι - λέει φορτωμένη μὲ τὰ εἶδωλα, ποὺ φυτρώνουν στὶς γλάστρες τῆς ἐαρινῆς ἐσπέρας...

Ὁ Δ. Κόκκινος ξέρεي πολὺ καλά, πῶς ἡ ποιητικὴ πράξη εἶναι καθαυτὴ ἀπὸ τὶς δυσκολότερες, τὶς πλέον μάταιες, ἀλλὰ καὶ τὶς πλέον ὠφελιμιστικὰ ἀ-

χρειαστές. Ἡ ἐξομολόγησις εἶναι ἀπώλεια φωνῆς - ἓνα ἴχνος φωνῆς, πού ὄταν σχηματοποιηθεῖ, ἡ φαντασία μένει μετέωρη καὶ ἐν πολλοῖς ἀδικαίωτη... Ὅμως μένει σταθερὴ ἡ μ ν ἡ μ η!

Καὶ ἡ μ ν ἡ μ η τοῦ Κόκκινου, σὲ ὅλο τοῦτο τὸ ἐξοχο ἀφήγημα γίνεται μουσικὴ... Τὰ πλήκτρα ἐνὸς πνευστοῦ, πού παίζει ὁ Ἅγγελος ἢ ἡ Βερινίκη (ποιητικά, μυθολογικά ὀνόματα) ἢ τὰ πλήκτρα τῆς γραφομηχανῆς, πού γράφει ὁ δημοσιογράφος... Θυμίζουσι καὶ τὰ δυὸ τὸ παλιὸ κροτάλισμα, πολυβόλου. Νομίζεις, πῶς οἱ ἦχοι αὐτοὶ ἐκπέμπονται ἀπὸ κάποιον ἀδῶρητο... «Πολυβόλο»...

Καὶ διερωτᾷσαι: «Τότες τι... ἀπόγιναν ἐκεῖνοι οἱ στρατιῶτες στὸ Βερντέν ἢ στὸ Ἄφιόν Καραχισάρ, πού ἔμειναν ἐκεῖ νὰ περιμένουν τοὺς τουρίστες, τοῦ καλοκαιριοῦ... Καὶ δὲν ξέρεи - δὲν ξέρεи κανεὶς ἀπ' αὐτούς, πῶς δὲν φέρνει μαζὶ του, οὔτε ἓνα λουλούδι...»

Ἐδῶ φαίνεται καθαρά, ἕως πού εἶχε φτασεὶ ἡ ποιητικὴ ὠριμανοσι τοῦ Δ.Κ. καθὼς εἶχε κερδίσει πιά τὴν μετάβασι, μὲ εὐκλεία, ἀπ' τὴν ὁμολογία σὺν ὑπαινιγμῷ καὶ σὲ συνέχεια στὴ «λυρικὴ» ἀ π ὁ κ ρ υ η. Ἀκόμα πρέπει νὰ ποῦμε, πῶς: ὁ συγγραφέας τοῦ... «Βυθοῦ» μπόρεσε νὰ ἐντυφῆσει σὺς ἀνθρώπινες, μνημες, πού συγκλόνισαν ἢ σιγμάτισαν, μὲ τὴν ἀπανθρωπιά τους τὸν αἰῶνα μας.

Σίγουρα, λοιπόν, ὁ Κ. δὲν κάνει φτηνὸ ἀντιπολεμικὸ κήρυγμα. Στέλνει τὸ μῆνυμά του μὲ τὴν γυχή: μὲ τὸ περιστέρι τῆς γυχῆς, πού κρατᾷ σὺν τὸ ράμφος του ἓνα φύλλο ἐλιᾶς - σύμβολο εἰρήνης, πετώντας ὡς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Καὶ θέλει - ἐπιθυμεῖ, ἔτσι, νὰ ὀδηγήσει τὸν ἀνθρωπο σὺν τὸ δρόμο τῆς Γαλήνης, τῆς εὐημερίας καὶ τῆς προόδου. Νὰ τὸν κάνει τέλος, νὰ συνειδητοποιήσει - πῶς σὺν τὸ Β ἄ θ ο ς μένει πάντα ἡ σ κ ο υ ρ ἰ ἄ πού ὀξειδώνει ἀπροκάλυπτα τὴν εὐαισθησία μας.

Καὶ μεῖς πῶς «μποροῦμε νὰ καταπιῶμε ἓνα ποτάμι πού καίει, χωρὶς νὰ τὸ καταχωνιάσουμε κάπου;».

Ὁ Δημοσθένης Κόκκινος, ἐκδέτεσι, ἐκ βαθέων, τὸ βάθος τῆς ἀνθρώπινης συν-εἰδησις σὺν τῷ Φῶς, ξεκινώντας ἀπ' τὸν ὀρίζοντα τοῦ ἀτόμου σὺν τῷ ὀρίζοντα τῆς ἀνθρωπότητος, ὅπως θὰ ἤθελε ὁ Ἐλυάρ. Ἐντόπιζε ἐπίσης τὸν τόπο, ὅπου βρῖσκεται ἡ σ κ ο υ ρ ἰ ἄ μας. Ἐπι-θυμεῖ - τὸ ξαναλέμε - νὰ ξεκαθαρίσει τὸ βάθος μας ἀπ' τὴ σ κ ο υ ρ ἰ ἄ.

Διαλέγει, γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ, μιὰ - μιὰ τὶς λέξεις, καθὼς ὁ ἐντιμος ἀργυραμοιβός, τὰ διαμάντια του, καὶ τοποθετεῖ τὴν κάθε μιὰ, ἐκεῖ πού ἀρμόζει, γιὰ νὰ γίνει πιὸ σπληνὴ καὶ νὰ φεγγοβολεῖ ἀπὸ μόνη της. Ἐτσι συνέχιζε τὴν προτροπὴ τοῦ παλαιοῦ μύθου, πού ἀπαιτοῦσε νὰ προυσιάζεται ἡ γλῶσσα, ὡς ὄργανο σ κ ἔ η η ς, μιᾶς ἐσωτερικότητος κι ἐνὸς τρισμέγιστου Πάδου.

Αυτό τὸ «Τελευταῖο» κείμενο τῆς «Σκουριάς τοῦ Βυθοῦ» τῆς ὠριμότητας αὐτό, τοῦ ἀθάνατου λογογράφου - Γιαννιώτη Δημοσθένη Κόκκινου εἶναι αὐτόχρονο τραγικὸ καὶ συγκλονιστικὸ μαζί· καὶ εἶναι ἔτσι δομημένο, ὥστε οἱ ἥρωες, ποὺ κινοῦνται μέσα σ' αὐτό, ν' ἀλληλοπροσδιορίζονται, ὡς ἄτομα, γιὰ νὰ μποροῦν ν' ἀποκοῦνε ταυτότητα καὶ νὰ λένε μὲ παρρησία ὅ,τι βίωσαν μὲ ἀγωνία καὶ πόνο πολὺ, μέσα στὴν ὑποκριτικὴ καὶ πολυτάραχη ἐποχὴ τους.

Ἀναμφίβολα ὁ Δ.Κ. ἤξερε, ὡς πεζογράφος καὶ ἀλάνθαστος διανοητής, πὼς ὅλοι στὴν ἐποχὴ μας - αὐτὴ τὴν χαλεπὴ τραγικὴ, τοῦ τέλους... τοῦ αἰῶνα μας - ζοῦμε κάτω ἀπ' τὸ τυραννικὸ καθεστῶς τῶν νύξεων, μέσα ἀπὸ τὸ ὁποῖο ζητᾶμε ὅλοι οἱ ἄλλοι - ἐμεῖς - ν' ἀναγνωρίσουμε τὸ προτογενὲς ὑλικὸ τῆς δημιουργίας - ἐν εἶδει τραγωδίας.

Καὶ σὲ ὅλη αὐτὴ - του τὴν προσπάθεια ὁ περιπαθὴς ποιητὴς τῶν Ἰωαννίνων, ἔμεινε ἀπερίσπαστος - ἥρωϊκὸς μαχητὴς στὸ μετερίζι τῆς Ἀρετῆς του. Δὲν ἐτράφη - δὲν καταδέχτηκε νὰ τραφεῖ - ἀπὸ τὸν δεινόσαυρο τῶν περιστάτικων τῆς καθημερινότητας, ὀχρωμένος στὰ χαρακώματα τῆς περιφέρειας, ὅπου οἱ ιδέες μάχονταν γιὰ τὸ πεδίο.

Καὶ δὲν στάθηκε ποτὲ ἀνεδαφικὸς ὁ καλὸς κ' ἀγαθὸς Δημοσθένης· καθ' ὄν χρόνον τὸ ἔθνος τοῦ ἐπιζητοῦσε τὴν ἀλήθεια, ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς του. Ἀπέφευγε συστηματικὰ τὶς εὐκολίες, τὰ μινιμαλιστικὰ καὶ τὶς συνθήσεις μικρολογίες τῶν «ἄσχετων» λογίων τῶν ἡμερῶν μας. Ἀπέφευγε τὸν γευτισμὸ τῆς ρηχῆς σοφίας καὶ τῶν ἐπαναλήψεων.

Ἐπῆρξε ἀναμφίβολα ὁ πεζογράφος τῆς ἄσπιλης γυχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὴ τὴν γυχὴ πάσχιζε σ' ὅλη του τὴ ζωὴ νὰ τὴν βγάλει στὴν ἐπιφάνεια, νὰ τὴν καταστήσει ἐμφανή, μέσα στὸ σκοτασμὸ τοῦ κόσμου. Γι' αὐτό, καὶ πάντα ἀνοίγει ἓνα παράθυρο πρὸς τὸν Ἥλιο καὶ τὸ Φῶς, γιὰ νὰ μᾶς τὴν παρ-ουσιάζει μὲ ἀνοιχτὰ φτερά ἀσάλευτη καὶ μεγάλη, σὰν τὴ Νίκη τῆς Σαμοθράκης!

Ὅμοια, τώρα, καὶ ἡ δική του γυχὴ, πολὺ γυὰ ὀλοκάδαρη, ἔξω γιὰ πάντα ἀπ' τὴ «σκουριά τοῦ βυθοῦ» τοῦ τελματωμένου μας κόσμου μᾶς ὁμιλεῖ μὲ τὴ γλώσσα τῆς Σιωπῆς: "Ὅλοι δὰ ῥθειτε ἐδῶ - μᾶς λέει - ἀλλὰ μὴ φοβᾶστε: Τὸ βουητὸ καὶ ὁ δόρυθος εἶναι τῆς Ἀνοιχτῆς... Ἰδοῦ, ἡ γυχὴ του - ἡ γυχὴ του - μᾶς ἀτενίζει ἀπ' ἓνα οὐράνιο Παραθύρι, πλάϊ σ' ἓνα μεγάλο φεγγάρι, μὲ δυὸ τρία ἀνθάκια στὸν ἀσημένιο του δίσκο. Ἀέρινη καὶ μεγάλη, μέσα στὴ Νύχτα τῶν Κόσμων δὰ τῆς γνέφουμε νὰ μᾶς πεῖ .. καὶ νὰ τῆς ποῦμε... ὅτι δὲν ἔζησε μάταια, ἀλλὰ ἔζησε γιὰ τὴν τραγούδησε, πόνεσε, μνημείωσε τὸ Φῶς, δίδαξε αἰωνίζοντας τὴν εὐδοξία τοῦ ἀληθινοῦ ἀνθρώπου,

Πάνω στὴ Γῆ!

* Ἀκόμα καὶ τὴ τελευταία στιγμή, στὸ φωτοτυπημένο ἀντίγραφο ποὺ ἔχω μπροστά μου ἀντικατέστησε, τὸ ρῆμα «μαζεύεται» - ὅπως εἶχε τυπωθεῖ - μὲ τὸ λογιότερο «συσσωρεύεται». (ἡ διόρθωση μὲ Bic) καὶ τὴν κακόγουστα βαρβαρικὴ λέξη. «Πάτος» μὲ τὴ λέξη «Βυθός». Ἦταν εὐαίσθητος δέκτης τῆς ἀκουστικῆς - μουσικῆς τοῦ κειμένου του καὶ τὸ παρ-ουσίαζε πάντα ἀλάνθαστα μελωδικό.

ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΡΑΒΙΔΑ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ

Ὁ Ποιητὴς τῆς Ἀντίστασης καὶ τῆς Εἰρήνης

Ποιητὴς μὲ τὴν εἰδικότερη ἔννοια, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐρύτερη τοῦ δημιουργοῦ ἐνὸς ἔργου πολὺπλευρου, μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθεῖ ὁ Δημοσθένης Κόκκινος, μέσα ἀπὸ μίαν ἀποτίμηση σφραγισμένη ἀπ' τὸν ἀδόκητο χαμὸ του. Ὁ ζωγράφος, ὁ θεατρικὸς συγγραφέας, ὁ διηγηματογράφος, ὁ κριτικὸς, ὑπῆρξαν μέσα του γιὰ νὰ ὑπηρετοῦν προπάντων τὸν ποιητὴ.

Ἀκόμα κι ἡ καθημερινή του ἀνθρώπινη παρουσία μέσα ἀπ' τὴν πραότητα του, τὴν πάντα φωτισμένη ἀπ' τὸ χαμόγελό του, φανέρωνε ἀβίαστα τὴν ποιητικὴ του ἰδιοσυγκρασία. Στὸ βιβλίο τοῦ «Ἡ Γῆ καὶ τὸ νερό» (1976) μᾶς δίνει ὁ ἴδιος τὸ στίγμα αὐτῆς τῆς ὑπαρξιακῆς του ιδιότητος:

*Ὁ αἰτῶν καὶ ὁ κρούων εἶμαι, / ὁ ποιητὴς ποὺ ἀναζητᾷ / τὸν ἰδρῶτα καὶ τὰ δ-
νειρα τῶν ἀδερφῶν».*

Μ' αὐτὴ τὴν οὐμανιστικὴ ἀντίληψη, ἔσκυψε πάνω ἀπ' τοὺς ἀγῶνες καὶ τοὺς μόχθους τοῦ λαοῦ του. Τὰ ποιήματά του, γλυκόφωνα καὶ χωρὶς πατριδολατρικὲς ἐξάρσεις, φτερουγίζοντας στοὺς οὐρανοὺς τῶν συνειδήσεων, κρατοῦν στὰ ράμφη τους τίς «ξεραμμένες δάφνες τῆς γενιᾶς μὲ τὸν ἀκάνθινο στέφανο καὶ τὴν πελώρια λύκηθο» Ἔρτιες τοῦτες οἱ συνθέσεις, μελωδίες «ἠρωϊκὲς καὶ πένθιμες - κατὰ πὼς θᾶλεγε ὁ Ἐλύτης - γιὰ τοὺς χαμένους ἐφηβους τῆς Κατοχῆς τῆς Κύπρου τοῦ Πολυτεχνείου. Ἔτσι, ὁ Δημοσθένης Κόκκινος θὰ μᾶς πεῖ στὰ «Ἡρωϊκά» του, (1977) πόση ζωὴ πρόλαβε νὰ κρατήσῃ μέσα ἀπ' τὸ θάνατο ἐνὸ ἐφη-
βου:

*Λίγο ἀπ' τὴ χρυσή του κόμη / ἓνα χνούδι στὸ πρόσωπο καὶ τὰ καστανά του
μάτια. / Αὐτὰ μονάχα πρόλαβα νὰ κρατήσω / τὴν ὥρα τῆς ἐκτέλεσης στὸν τοῖχο/
ἀπὸ κεῖνον τὸν ἐφηβο τῆς Καισαριανῆς».*

Τὶ ἄλλο νὰ κρατοῦσε μέσα του ἓνας ἀληθινὸς ποιητὴς; Τὶ ἀξία θᾶχε ἄλ-
λωστε ἡ ποίησή του, ἂν δὲν κρατοῦσε μέσα της, ἔτσι ἀπλὰ κι ἀπέριττα τὰ δνειρα ἐνὸς ἐφήβου πρὶν ἐκτελεστεῖ; Ὅμως ἄς ἀφήσουμε τὸν ἴδιο νὰ συνεχίσει, φορτί-
ζοντας τὸ στίχο του μὲ τὸν παλμὸ μιᾶς αὐτοσχέδιας προσευχῆς:

*«Κύριε/ ἐκεῖνη τὴ νύχτα/ μὲ τοὺς νεκροὺς ἀντάρτες / νὰ τὴν κρατήσεις
ἀνέγγιχτη/ μέσα στὴν ἀχλὺ τοῦ ἔαρος».*

Μὲ τὴ νύχτα αὐτὴ θὰ δεθεῖ καὶ ἡ συνέχεια τῶν κατοπινῶν ἀγῶνων. Σ' αὐ-
τὴ τὴ νύχτα θὰ ἐπιστρέψει, σὰν χαιρετισμὸς, «μὴ ἀνθοδέσμη ἀπ' τοὺς φοιτητές/
ποὺ στάθηκαν στὰ προπύλαια τοῦ Πολυτεχνείου». Νύχτες θυσίας, γεφυρωμένες
ἀπ' τὴν κοινὴ μοίρα τῶν ἡρώων «ὧσπου οἱ νεκροὶ ἐφηβοὶ τῆς Κύπρου/ νὰ κατε-
βοῦν ἀπ' τίς ἀγχόνες/ καὶ ν' ἀποθέσουν τὰ ὄπλα».

Στὰ «Ἐσπερινά» τοῦ Δημοσθένη Κόκκινου (1978) δὲν ὑπάρχουν ἄλλα πε-
ριθῶρια ἀναμονῆς προκειμένου ν' ἀποθέσουμε τὰ ὄπλα. Ἀπαίτηση τῶν νεκρῶν

ἐφήβων τοῦ παρελθόντος, ἀλλὰ καὶ τοῦ παρόντος, σ' ὄλη τῇ Γῆ, νὰ μὴν ὑπάρχουν ζωντανοὶ στὸ μέλλον, ποὺ νὰ πεθαίνουν ἀπὸ σφαῖρες: Ἦρθε ὁ καιρὸς νὰ χλοήσουν οἱ πεδιάδες / νὰ κλείσουν οἱ φυλακὲς καὶ ν' ἀποθέσουμε τὰ ὄπλα / (...) / γιὰ νὰ φτιάξουμε τὴν οἰκουμένη / χωρὶς λόγχες / καὶ μὲ τὰ κράνη πεταμένα στὸ γιालὸ / νὰ πίνουν τὰ πετεινὰ τῆ δρόσο καὶ τὸ νέκταρ».

Θερμαίνοντας ξέμακρα ἄστρα τοῦ μέλλοντος, μὲ τὴ φωτιά ποὺ ἄρπαξε ἀπὸ ἀνάξιους θεοὺς, προσεύχεται καὶ πάλι ὁ ποιητὴς στὸ Θεὸ τῆς Ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης, νὰ κάμει δύναμη τοὺς πόθους του:

Κύριε/ θέλω νὰ φυτέψω τὴν αὐλὴ / γιὰ τὰ παιδάκια/ νὰ ντύσω τοὺς γυνούους αἰχμαλώτους / καὶ νὰ κουβεντιάσω μὲ τὶς μηχανῆς τὴν ὥρα ποὺ ἔρχεσαι ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων / νὰ φουσκώσεις τὰ μπουμπούκια / στὶς ξηρὲς ἀρμυρῆθρες».

Οἱ δεήσεις τοῦ ποιητῆ δὲν εἶναι ἄγονες γιὰ τὸ λόγο ὅτι δὲν εἶναι ἄπραγες. Ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτεται καὶ προστατεύει τὴ ζωὴ μονάχα μέσα ἀπ' τὶς ἐνεργεῖς συνειδήσεις, χαρίζοντας στὸν ἄνθρωπο ποὺ θέλει ν' ἀντισταθεῖ γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τὴ μυθικὴ δύναμη τοῦ Ἄτλαντα. Κι' αὐτὴ τὴ δύναμη νιώθει ἐντὸς του ὁ Δημοσθένης Κόκκινος, ὅταν λέει:

«Σπρώχνω τὸ βουνὸ μὲ τοὺς ὤμους μου πάντοτε / γιὰ νὰ μὴν πέσει πάνω στὴν πολιτεία μας / ποὺ κοιμᾶται ἀμέριμνη μὲ τὴ χλιδὴ καὶ τὸ κώνειο / στὶς βιτρίνες καὶ στὶς αἶθουσες τῶν χορῶν».

Ποιητὴς τῆς Ἀντίστασης καὶ τῆς εἰρήνης, καθὼς ἦταν, δὲν ὄρθωσε μόνο τοὺς ὤμους του στὴν ὀρατὴ βαρβαρότητα ἐκείνων τῶν ἡμερῶν, μαζὶ μ' ὀλόκληρο τὸ λαὸ μας. Ἦξερε νὰ διακρίνει καὶ τούτῃ τὴν ἀόρατὴ βαρβαρότητα τῶν ἡμερῶν μας, ὅταν ἡ «πολιτεία κοιμᾶται ἀμέριμνη». Μέλημά του, λοιπόν, ἢ ἀφύπνιση τῶν συνειδήσεων, ἀποκαλύπτοντας τὴν ἀλήθεια ὄχι μόνο μέσα ἀπ' τὰ «φουσκωμένα μπουμπούκια», ἀλλὰ καὶ μέσα ἀπ' τὸν ἄνθρωπο. Ἡ ποίησή του, ποίηση τῆς ἀγάπης, μὲ τὸ ξέχωρο χαρακτηριστικὸ τῆς ἀγιοσύνης, τοῦ λόγου, ἀποτελεῖ γιὰ μᾶς τὴν προέκταση μιᾶς ἄλλης βίβλου. Μιᾶς βίβλου μ' ἓνα Θεὸ ποὺ δὲν ὀργίζεται ποτὲ δὲν μάχεται μὲ τοὺς πιστοὺς ἐναντία στοὺς ἄπιστους, δὲν ἐκδικεῖται τὴν ἀπιστία μέσα ἀπὸ θρησκοληπτικοὺς φανατισμούς, ἀλλὰ τὴν ἀπαλύνει μὲ τὴν παρουσία του μέσα ἀπ' τὸ πέταγμα τῶν πουλιῶν μέσα ἀπ' τὰ λουλούδια, τὶς ριπὲς τῶν ἀνέμων καὶ τὶς ἀγαθὲς συνειδήσεις, ποὺ κινοῦν τὸ χέρι τῆς προσφορᾶς, τοῦ ἄρτου τοῦ ἐπιούσιου. Ὁ Θεὸς τῆς βιβλικῆς ἔκφρασης τοῦ Κόκκινου, κατεβαίνοντας ἀπὸ τὰ ὄρη «ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων» συνομιλεῖ μὲ τὴν εἰρήνη, ὅπως αὐτὴ ἀποκαλύπτεται στὸν ἄνθρωπο μέσα ἀπ' τὴ φύση. Θεὸς καὶ ἄνθρωπος μέσα σ' αὐτὴ τὴν ποίηση, συμπάσχουν στοὺς πολέμους, κι' εὐτυχοῦν στὴν εἰρήνη. Στὰ στήθια καὶ τῶν δύο, ὑπάρχει «ζεστὸ ἀκόμα τὸ περιστέρι / ποὺ δὲν πέταξε μὲ τὸν ἥλιο» καὶ οἱ δυο - Θεὸς καὶ ἄνθρωπος - σταυροκουβαλητὲς καὶ εἰρηνοφόροι... Ὅμως, αἶροντες σταυρὸν ἀντὶ ὄπλων» ἡ δικὴ τους δύναμη εἶναι πάνω ἀπὸ τὴ δύναμη τῶν ὄπλων, ὥστε μέσα ἀπ' τὸν πόνο τους νὰ μποροῦν τὸ θαῦμα:

Μποροῦμε ἀκόμα / νὰ κυλήσουμε τὸ φεγγάρι μὲ τὰ χέρια / πάνω στὰ ὄρη καὶ πάνω στὶς θάλασσες / νὰ συναντήσουμε τὰ πεινασμένα παιδάκια / νὰ σταθοῦμε μπροστὰ στὶς ἀγχόνες / καὶ νὰ ρίξουμε τὴ βροχὴ / πάνω στοὺς καπνοὺς καὶ στὶς στάχτες».

Τὰ «*Λυρικά*» του, (1980) — ἑπτὰ ἐνότητες, ἑπτὰ ἐλπίδες ἑπτὰ οὐρανοὶ γε-
 μάτοι ἀπ' τὸν «*Παλαιὸ τῶν ἡμερῶν*» ἀποτελοῦν τὴ θεσπέσια σύνθεση μιᾶς «βυ-
 ζαντινῆς χερουβικῆς ὑμνωδίας». Τὸ ἴδιο κι «*Ὁ Παλαιὸς τῶν ἡμερῶν*» (1981) σὰν
 ξεχωριστὸ βιβλίον πού ἐρχεται νὰ συμπληρώσει τοὺς βυζαντινὲς ἀπόηχους στὰ
 «*Λυρικά*» του, ἀλλὰ καὶ σ' ἄλλα προηγούμενα ἔργα του. Ὁ παλαιὸς τῶν ἡμε-
 ρῶν» σὰν τρόπος λυρικῆς γραφῆς, ἀλλὰ καὶ σὰν ἔκφραση βαθιᾶς πίστεως τοῦ
 ποιητῆ, ἐρχεται καὶ ξανάρχαιται στὰ ὄράματά του, τότε «περιπατῶν ἐπὶ τὴν ἀ-
 χλὺν τῆς γύρεως» καὶ τότε «ἐπὶ τὴν ἀχλὺν τῆς πρωΐας». Κι ὁ ποιητής, ἔτσι ἐνώ-
 πιος ἐνωπίῳ νὰ δέχεται γιὰ τὸν αἰμόφυρτο ἔφηβο πού τουφέκισαν σ' ἓνα φράχτη
 / στὰ χρόνια τῆς Κατοχῆς» καὶ νὰ ἐξομολογεῖται ἐκ βαθέων:

«*Ξεκίνησα μὲ τὴν ἀνοιξη κι ἓνα ὄπλο νὰ κάμω τὸν κόσμον καλύτερο*». Ἔσ
 μὴ θεωρηθεῖ ἁμαρτία, ἓνα ὄπλο, στὰ χέρια τοῦ ποιητῆ, ὅποιον ποιητῆ, ἂν εἶναι μ'
 αὐτὸ νὰ πολεμᾷ τὸν πόλεμον. Τότε, λοιπόν, μ' ἓνα ὄπλο» στὴν Ἀντίσταση γιὰ
 τὴ λευτεριά καὶ τὰ δίκια τῆς πατρίδας. Μὰ καὶ μετὰ τὰ ὄπλα, πάλι στὴν Ἀντί-
 σταση, μὲ τὸ στίχο, πολεμώντας καθημερινὰ τὴν ἀλλοτρίωση πού διεισδύει
 στὴν ψυχὴ τῆς ἑλληνικῆς οἰκογένειας, ὅπως ἡ σκόνη, στὰ ἐπιπλα. Ὅμως, πῶς
 ν' ἀντισταθεῖ κανεὶς σ' ἓναν πόλεμον πού εἶναι ἀόρατος; Συνειδητοποιώντας αὐ-
 τὴ τὴ δυσκολία, ὁ ποιητής θὰ κάνει ὄρατὸ γιὰ μᾶς, μ' ὄλο τὸ φῶς, τῆς ποιήσεώς
 του, τόσο τὸ Καλὸ ὅσο καὶ τὸ Κακό. Καλπάζοντας μέσα ἀπ' τὶς μνῆμες του, ἀλ-
 λά καὶ μέσα ἀπ' τὶς μνῆμες τοῦ ἔθνους, θὰ φωτίσει ὅ,τι μᾶς ὑψώνει σὰ λαὸ, ἀλλὰ
 κι ὅ,τι μᾶς κρατᾷ χαμηλά: Τὴ διαχρονικότητα τῆς ἀνθρωπιᾶς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐ-
 ξαγορὰ τῶν συνειδησεῶν τῶν νέων ἀνθρώπων, πού εἶναι προορισμένοι ἀπ' τοὺς
 νόμους τῆς ὑπαρξῆς, νὰ σαρκῶνουν τὸ μέλλον τῆς ζωῆς καὶ τοῦ τόπου. Ἔτσι
 στὰ «*Διόδια*» (1984) διαβάζουμε:

«*Καβαλάρης πάνω στοὺς κάμπους τῆς πατρίδας / γυρίζω καλπάζοντας /
 στὸν ψίθυρο τῆς πρωϊνῆς δρόσου τῶν ἀνθέων / κρατώντας στὴ φούχτα μου τὴ
 φωνὴ τῶν προγόνων / ὅταν οἱ νέοι σύρονται ἀπ' τὶς σειρήνες / ἀμνήμονες εὐτυ-
 χεῖς / δίχως ἓναν κορυδαλλὸ στὰ χέρια τους / ἐνώπιον τῶν τειχῶν τὰ ἀργύρια τῆς
 ἐξαγορᾶς*».

Αὐτοὺς τοὺς νέους θέλει ν' ἀποσπάσει μέσα ἀπ' τὰ νύχια τῆς κατεστημέ-
 νης ἀπληστίας, γιὰ λογαριασμὸ τῆς πατρίδας, γιὰ λογαριασμὸ τῆς εἰρήνης καὶ
 τῆς ζωῆς σ' ὄλο τὸν κόσμον, καθὼς καλπάζει, ὄχι μὲ τὸ φτερωτὸ Πήγασο στοὺς
 οὐρανοὺς, ἀλλὰ συνθέτοντας μὲ τὸ ἐπίγειο ἄλογό του, ἓνα κενταυρικὸ σύμπλεγ-
 μα. Ὅραματιστῆς τῆς θεσσαλικῆς πεδιάδας, βλέπει μ' εὐλάβεια τὰ σύμβολα τοῦ
 ἀνθρώπινου μόχθου γιὰ τὸ ὑπέρτατο ἀγαθὸ ποῦναι ἢ ζωῆ:

«*Θάλασσες θημονιῆς / κίτρινα γεννήματα / κι' ἓναν παμπάλαιο ἀραμπᾶ /
 νὰ σέρνει τὸν πελώριο ἥλιο τοῦ κάμπου*».

Ὁ Δημοσθένης Κόκκινος, μ' ἐρέθισμα τῆ φυσικῆ ὁμορφιά, μᾶς ἔδωσε, ὅ-
 σο γινόταν πιδ λυρικά, τὴν αἴσθηση τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀθανασίας στὸ ἄστρο
 μας μέσα ἀπ' τὴν ἀνθρώπινη ὀλότητα. Βαθιὰ εἰρηνιστῆς, ὅσο θὰ μπορούσε νὰ
 ταν κι ἓνας βυζαντινὸς ὑμνωδός, προσευχήθηκε ἀκόμα καὶ στὸ πρὸ Χριστοῦ»
 χριστιανικὸ ἱερὸ τῶν Δελφῶν» μπροστὰ στὶς κἀνες τῶν πολυβόλων γιὰ μιὰ σπι-
 θαμὴ πατρίδα δική μας μέσα στὸ σύμπαν». Ὄντας στὸ συμβολικὸ χῶρον τῶν
 Δελφῶν, σ' αὐτὸ τὸ φυσικὸ ναὸ τοῦ φωτὸς καὶ τῆς εἰρήνης, θέλει «*τις ἐρπύστριες*

των θωρακισμένων ἀρμάτων, ἀθύρματα νηπίων γιὰ τὸ γαλήνιο ὕπνο τῶν μητέρων». Διατηρεῖ λοιπὸν τὸ ἀρχαϊκὸ μῆνυμα ἀπόλυτα σημερινό, ἐφόσον ὁ δίκαιος πόθος γιὰ εἰρήνη, δὲν ἔχει πάσει οὔτε στιγμή ἀπὸ τότε, νὰ φλογίζει τὶς καρδιές τῶν ἀνθρώπων. Αὐτοὺς τοὺς ἀπλοὺς ἀνθρώπους, ὁ ποιητὴς, τοὺς θέλει συναγμένους στὸ «Ἔσος τῶν Ἐλαιῶν», ὅπως χαρακτηρίζει γιὰ τὴν ἱερότητά του, τὸ χωρὸ τῶν Δελφῶν. Τοὺς θέλει στρατοκόπους» στὸ πανηγύρι τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐλπίδας:

*Ἔσος τῶν Ἐλαιῶν γιὰ τὶς σκηνές μας / εὐτυχεῖς στρατοκόποι ἀνάμεσα
στοὺς ἥρωες τῆς πατρίδας / δύο ζυγιές βιολιά / στὸ πανηγύρι/ καὶ μία φόρμιγγα
τοῦ Πάνα / ὅτι ὁ Θεὸς περιπατεῖ ἐπὶ τὴν γύριν τῆς δρύγανης / θὰ μοιράσουμε
στοὺς ἀδελφούς μας / τὸν ἄρτον τὸ ὕδωρ καὶ τὸ πῦρ / περιμένοντας τὴν ροδοπέ-
λον κόρην / ἀπ' τοὺς φαρδεῖς δρόμους τῆς πολιτείας / σβήνοντας τὰ ἴχνη τῶν ἐρ-
πυστριῶν / ὥσι σκιά ἤχων καὶ νεφέλης».*

Αὐτὴ ἡ ποίηση προσφέρεται σὲ μᾶς μέσα ἀπὸ μία παραστατικότητα πραγμάτων, ποὺ δὲν πεθαίνουν ποτὲ στὸ βάθος τῆς ψυχῆς, ἐκεῖ δηλαδή ποὺ ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος παραμένει ἴδιος μὲ τὸν ἄνθρωπο ὄλων τῶν ἐποχῶν. Ὁ χρόνος ποὺ ἀλλάζει μόνο τὶς ἐπιφάνειες, σ' αὐτὸ τὸ βάθος μηδενίζεται. Σὲ ὄλες τὶς ἐποχές, οἱ λαοί, πάντα ἴδιοι στοὺς καημοὺς καὶ στὰ ὄνειρα. Σύντροφοι στὴν κοινὴ ἀνάγκη γιὰ ἓνα κομμάτι ζεστὸ ψωμί γιὰ τὴν εἰρήνη, ποὺ μόνο αὐτὴ κινεῖ τὶς καρδιές, νὰ οἰκοδομοῦν τὸν πολιτισμὸ μας ἀληθινό:

*Ἐκὺριε / Μιὰ πρωία τοῦ ἔαρος στὶς σκαλωσιές τῶν οἰκοδόμων / κι ἓνα ζε-
στὸ ψωμί ἀπὸ χέρι εἰρηνικὸ στοὺς φαρδεῖς δρόμους / συνάντηση συντρόφων ποὺ
ὄνειρεύονται»*

Ἔτσι εἰρηνικὸς ἀπευθύνεται πάντα ὁ ποιητὴς στὸ Θεὸ καὶ στὸν ἄνθρωπο. Κρούει τὶς καρδιές κι αὐτοσυσταίνεται μὲ μιὰν ἀπέραντη γαλήνη στὸ βλέμμα του:

*Ἐὸ ποιητὴς εἶμαι / ποὺ περιμένει στὸ χαράκωμα τὴν πρωία / νὰ μὴ φορέ-
σει τὸ κράνος καὶ ν' ἀλλάξει τὸ ὄπλο του / μ' ἓναν ποιμενικὸ αὐλὸ / γιὰ νὰ ζυπνή-
σω τ' ἀποδημητικὰ πάνω ἀπ' τὰ ἔρημα ἀντίσκηνα».*

Μὲ βυζαντινὴ ἀπόχρωση στὴν εἰκόνα καὶ στὸν ἦχο ὑμνεῖ τὴ ζωὴ καὶ τὴ φύση, ὀραματιζόμενος τὴν ἀπουσία τῶν ὀπλοφόρων. Γι' αὐτὴ τὴν ὑπαρξιακὴ ἀνωτερότητα προσεύχεται πάντα μὲ γλῶσσα παπαδιαμάντεια. Θὰ μπορούσε γι' αὐτὸ νὰ χαρακτηρισθεῖ: Ὁ Παπαδιαμάντης τῆς σύγχρονης ποίησης. Ἡ καρδιά του, μιὰ «κλαίουσα ἰτιά», ποτισμένη στὸ δάκρυ τῶν καιρῶν «γιὰ τὰ πονεμένα παιδάκια τῆς Ἀφρικῆς», (...) «γιὰ ἓνα καλάθι κεράσια στοὺς ἐργάτες» (...) «ἓνα μηκέτι πλούσιοι ἐν μέσῳ πτωχῶν».

Αὐτὸς ἦταν ὁ Δημοσθένης Κόκκινος, ὁ ποιητὴς κι' ὁ ἄνθρωπος, πέρα ἀπ' τὸ πεζό του ἔργο ἢ ὅποιο ἄλλο δημιουργικὸ του ἐπίτευγμα. Ἀλλὰ κι αὐτὸς θά'ναι πέρα ἀπ' τὸ θάνατο, ποὺ τόσο ἀπροσδόκητα τὸν βρῆκε σὲ ὥρες ἀκμῆς. Ἔνας ἐπικυρίαρχος τοῦ χρόνου, ὅσο κι ἡ ἰδέα τῆς ἀνθρωπιᾶς, ὅσο κι ἡ ἰδέα τῆς εἰρήνης, μέσα ἀπ' τὴν ἐλευθερία τοῦ Καλοῦ.

ΜΙΛΤΟΥ ΤΣΙΡΚΑ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΚΟΚΚΙΝΟΥ
- Κριτικό Δοκίμιο -

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις 28 Γενάρη του 1991, ένα τσουχτερό και θλιμμένο χειμερινό δειλινό, έπαψε να χτυπάει ή καρδιά του Δημοσθένη Κόκκινου, έτσι ξαφνικά κι' άθόρυβα, μ' ένα χαμόγελο στο στόμα, την ώρα που συνομιλούσε με τη σύντροφο τής ζωής του, την Ίωάννα. Μιά καρδιά φλογισμένη από ώραϊα ιδανικά, που πολλά είχε ακόμα να προσφέρει και πλημμυρισμένη από αγάπη για τον Άνθρωπο.

Το κενό που μās άφησε, αναμφισβήτητα είναι μεγάλο και δυσαναπλήρωτο. Ή ευγενικιά μορφή του, μένει ζωντανή στη μνήμη μας και με το πέρασμα του χρόνου οί αναμνήσεις που έχουμε απ' τις στιγμές που ζήσαμε αντάμα, όλο και περισσότερο δένονται με την ύπαρξή μας.

Ό Δημοσθένης Κόκκινος, σαν άνθρωπος, ήταν ένας «περιλειπόμενος» μās άτυχης γενιάς, με τσακισμένα όνειρα και προδομένες ελπίδες.

Περπάτησε την έφηβεία του στα έρείπια του πολέμου και του έμφύλιου σπαραγμού. Είναι ό ξανθός πολυβολητής που «όνειρευότανε να βάλει γαρύφαλα στην κάννη του πολυβόλου του», ό λιγνός αντάρτης, που «έριχνε τις χειροβομίδες τραγουδώντας».

Ένας όνειροπόλος ποιητής, που στην έρημική όδοιορία του, συνομιλούσε με τὰ έγκόσμια κι έριχνε τὸ φιλοσοφικό στοχασμό του στην άνυδρη γή, δραματιζόμενος, σαν σὲ αντικατοπτρισμό, δροσερές δάσεις...

Σαν δημιουργός, ό Δημοσθένης Κόκκινος, δέν ήταν μόνο ένας αξιόλογος διηγηματογράφος και ποιητής, ήταν κι ένας σημαντικός ζωγράφος, που κάποτε πρέπει κάποιος ειδικός ν' ασχοληθεί και να παρουσιάσει τὸ ζωγραφικό του έργο. Κι ακόμα ήταν ένας εξίσου θαυμάσιος συγγραφέας θεατρικών έργων και θεωρητικός έρευνητής του θεάτρου.

Και σ' αυτές ακριβώς τις θεατρικές του ιδιότητες, θ' αναφερθοῦμε έμεις έδῶ.

Για χρόνια πολλά ασχολήθηκε με τὰ πολύπλοκα ζητήματα του θεάτρου και αγωνίστηκε με πάθος για τήν αποκέντρωσή του. Όνειρευότανε πάντα ένα θέατρο στην Έπαρχία, όχι σαν αυτό που υπάρχει τώρα, αλλά τελείως αποκεντρωμένο, αυτόνομο, που να λειτουργεί, μόνο με ντόπιες πνευματικές και καλλιτεχνικές δυνάμεις.

Πίστευε πώς αυτές οι δυνάμεις υπάρχουν σε κάθε Έπαρχιακό χώρο και μόνο την κατάλληλη ευκαιρία θέλουν για να αναδειχτούν.

Έτσι, με τον τρόπο αυτό, δεν θα είχαν καμιά πρόσβαση τα ξενόφερτα, μεγαλοαστικά στοιχεία, που άδυνατούν να συλλάβουν τους τοπικούς προβληματισμούς και μοιραία οδηγούν την τέχνη σε αποπροσανατολιστικά μονοπάτια. Μόνον έτσι, πίστευε, πώς θα είχαμε μια άνηρη πολιτιστική ανάπτυξη σε όλη τη χώρα.

Όλα αυτά είναι κατασταλάγματα από τις ατέρμονες συζητήσεις, που κατά συχνούς καιρούς κάναμε για το θέατρο.

Το θεατρικό έργο του Δημοσθένη Κόκκινου, το χαρακτηρίζει ένας γόνιμος προβληματισμός, ως προς τη φόρμα του σύγχρονου σκηνοικού έργου και μιά έντονη αναζήτηση ως προς την έκφραση του θεατρικού λόγου.

Οί θεατρικές κριτικές του έχουν μιά ευγένεια και μιά καλοπροαίρετη διάθεση. Σέβεται το μόχτο του άλλου κι όταν ακόμα αυτός ό άλλος, βρίσκεται σε λαθεμένο δρόμο.

Στά θεατρικά του δοκίμια, στέκεται περισσότερο στην αναβίωση του Αρχαίου Δράματος και διατυπώνει τις προχωρημένες και τολμηρές απόψεις του, με ένα γνώμη σκέψη, αλλά και με πεισματική αγωνιστικότητα.

Ό Δημοσθένης Κόκκινος υπήρξε ένας φανατικός αρχαιολάτρης. Πίστευε πώς ό αρχαίος λόγος έχει μιά μεγαλοπρέπεια και μιά επιβλητικότητα, που δεν την έχει ό σημερινός λόγος. Κι' ακόμα πώς καμιά μετάφραση δεν μπορεί να αποδώσει τη βαθύτατη ποίηση και το θρησκευτικό δέος του αρχαίου λόγου. Γι' αυτό και κάθε προσπάθεια των σκηνοθετών μας που ξεκινάει από την έσφαλμένη αυτή άφετηρία της μετάφρασης, είναι καταδικασμένη σε άποτυχία.

Έλεγε πώς όλοι οι μεγάλοι δάσκαλοι του θεάτρου μας. Ροντήρης, Μινωτής, Μουζενίδης, Σολωμός, Κούν, Καραντινός, Καρζής, δεν κάνουν άλλο, παρά να άνιχνεύουν στα σκοτεινά, ό καθένας φυσικά με τον τρόπο του, χωρίς ώστόσο κανένας να μάς δίνει ικανοποιητικά θετικά άποτελέσματα. Όλες οι προσπάθειές τους παραμένουν ακόμα στο στάδιο του πειρασματος, και «τελικά το πρόβλημα της αναβίωσης του αρχαίου δράματος στην εποχή μας, να παραμένει πάντοτε άλυτο», γράφει στο βιβλίο του: «*Η Αναβίωση της Αρχαίας Τραγωδίας και το Νέωτερο Θέατρο - Δοκίμιο*».

Ό ίδιος πίστευε πώς έπρεπε να κρατηθεί άτόφια όλόκληρη ή αρχική φυσιογνωμία της τραγωδίας. Μιά παράσταση έστω και μ' έναν τρόπο μουσειακό. Άποψη που είχε και ό Καραντινός και ό Καρζής, αλλά εκείνοι περιορίστηκαν μόνο στην περιβολή των ήθοποιών: σε κοθόρνους, μάσκες, προστερνίδια. Ό Δημοσθένης προχωρεί πιο πέρα. Θέλει ό αρχαίος λόγος να μείνει ανέγγιχτος, άμετάφραστος, έστω κι αν δεν γίνεται κατανοητός. «Πώς, δηλαδή, παρακολουθούν παραστάσεις αρχαίου δράματος οι ξένοι τουρίστες που δεν γνωρίζουν τη γλώσσα μας και έντυπωσιάζονται;» έλεγε συχνά.

Βέβαια ό Δημοσθένης ήξερε πώς το θέατρο δεν είναι μονάχα έντυπωσιασμός, δεν είναι μόνο θέαμα, είναι και μηνύματα και νοήματα και ιδέες. Κι' αυτά δεν μπορούν ν' αποδωθούν χωρίς κατανοητό λόγο. Γι' αυτό και ή άποψη του αυτή δεν τον ικανοποίησε άπόλυτα.

Ἐπίσης γιὰ τοὺς ἠθοποιοὺς ἔλεγε πὼς πρέπει νὰ εἶναι διαλεγμένοι, μὲ ψηλὰ ἀναστήματα, μὲ γερὲς φωνές, μὲ καθαρὴ ἄρθρωση καὶ νὰ ἔχουν μιὰ εἰδικότερη φιλολογικὴ καὶ αἰσθητικὴ ἐπιμόρφωση καὶ νὰ παίζουν ἀποκλειστικὰ ἀρχαῖο δράμα.

Ἄλλες πάλι φορὲς ἔλεγε πὼς οἱ Θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου, οἱ Ἡμίθειοι, οἱ Ὀμηρικοὶ Ἥρωες, ποὺ τοὺς φανταζόμαστε μὲ ὑπερφυσικὲς δυνάμεις καὶ διαστάσεις, δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀναπαρασταίνονται μὲ τὰ κοινὰ ἀνθρώπινα μέτρα, γι' αὐτὸ σὲ παρόμοιες περιπτώσεις, οἱ ἠθοποιοὶ δὲν πρέπει νὰ ἐμφανίζονται στὴ σκηνὴ καὶ ἀντ' αὐτῶν νὰ παρεμβάλλονται σκιεὲς γιγάντιες, ἀνθρώπινες φιγοῦρες θεόρατες, ἐνῶ οἱ ἠθοποιοὶ θὰ μένουν ἀθέατοι στὸ παρασκήνιο καὶ θὰ ἐκφέρουν τὸν ποιητικὸ ἀρχαῖο λόγο μὲ φωνὴ βροντερή, δυναμωμένη μὲ τὰ σύγχρονα τεχνικὰ μέσα, ὥστε νὰ φτάνει ὑποβλητικὴ ὡς τὴν τελευταία κερκίδα τοῦ θεάτρου.

Ὅμως καὶ μ' αὐτὰ δὲν ἔβρισκε τὴν τέλεια λύση. Τόσες ιδέες καὶ νὰ μὴ βρίσκει πουθενὰ τὴν ἱκανοποίηση τῆς πλειρότητας. Γι' αὐτὸ στὸ παραπάνω ἀναφερόμενο βιβλίό του, τῶν θεατρικῶν δοκιμίων, γράφει: «Καμιὰ ἐρμηνεῖα δὲν πρέπει νὰ θεωρηθεῖ καθιερωμένη. Ἀντίθετα, ἐπιβάλλεται ἡ διαρκὴς ἀνίχνευση καὶ ἀναζήτηση γιὰ νέες μορφές, ποὺ θὰ γεφυρώσουν τὸ χάσμα τοῦ χρόνου καὶ θὰ ἐφέρουν τὸν ἀρχαῖο λόγο πιὸ κοντὰ στὴ ζωή».

B. ΤΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΤΟΥ ΕΡΓΟ

«ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΗΣ ἈΡΝΗΣΗΣ»

- Δράμα σὲ 4 πράξεις & 10 σκηνές -

Ἔκδοση 1958

Εἶναι ἡ πρώτη ἀπόπειρα τοῦ Δημοσθένη Κόκκινου, νὰ ἐκφραστεῖ θεατρικά. Καὶ δὲν τοῦ λείπουν τὰ φόντα γι' αὐτὸ τὸ ἐγχείρημα. Ἀνακαλύπτουμε ἀρετὲς ὄριμου δραματούργου.

Τὸ ἔργο, δὲν στερεῖται ἀπὸ σκηνικὲς ἀναλαμπές καὶ ποιητικὴ διάθεση. Εἶναι γραμμένο στὰ καθιερωμένα θεατρικὰ πρότυπα, χωρὶς κάποια ἰδιαίτερη πρωτοτυπία. Βέβαια ἀκόμα δὲν τὸν ἔχουν ἀπασχολήσει τὸν συγγραφέα τὰ προβλήματα τοῦ θεάτρου, οὔτε σὰν φόρμα, οὔτε σὰν ἔκφραση. Οἱ ἀναζητήσεις του αὐτὲς ἄρχισαν ἀργότερα.

«Τὰ χέρια τῆς ἀρνήσεως» εἶναι ἓνα ἔργο ποὺ ἀπεικονίζει τὴν καθημερινὴ ζωὴ μιᾶς μικροαστικῆς κοινωνίας, στὸ χῶρο τῆς δουλειᾶς.

Ἀναφέρεται σὲ σύγχρονη ἐποχὴ καὶ ἡ ὑπόθεση ζετυλιγεται στὰ Γραφεῖα ἑνὸς Ὄργανισμοῦ μὲ τὴν ἐπωνυμία: «Ὄργανισμὸς Ἀνυψώσεως καὶ Ἀναμορφώσεως Ὑπαίθρου».

Ἕνας ὀλόκληρος κόσμος ζεῖ καὶ κινεῖται μέσα στὰ Γραφεῖα αὐτά: Προϊστάμενοι, Δ/ντές, Ὑφιστάμενοι, Κλητῆρες, Φύλακες, καὶ ὁ καθένας ἔχει τοὺς καημούς του, τὰ βάσανά του, τὰ προβλήματα καὶ τὶς ἀγωνίες του. Δὲ λείπουν ἀπ' τὸ χῶρο αὐτὸ καὶ οἱ καλλιτέχνες, ἓνας ζωγράφος, ποὺ κατὰ λάθος βρέθηκε ἐκεῖ, εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸ κλίμα του καὶ τὰ ἐνδιαφέροντά του. Βιοποριστικὲς ἀνάγκες τὸν ἀνάγκασαν νὰ κάνει αὐτὴ τὴ δουλειά, καὶ τὴν κάνει πιὸ σωστά καὶ πιὸ

εύσυνείδητα απ' όλους. Ύποψιαζόμαστε ότι ο ζωγράφος αυτός, που είναι και ο βασικός ήρωας του έργου, δεν είναι άλλος από τον ίδιο τον συγγραφέα.

Άλλοι από αυτούς, έχουν πάρει σοβαρά το ρόλο τους και πασκίζουν να κάνουν το έργο τους λειτουργήμα και τους βλέπουμε να έρχονται σε σύγκρουση ακόμα και με τους ανωτέρους τους, με κίνδυνο να βρεθούν στο δρόμο χωρίς δουλειά, όταν διαπιστώνουν άτασθαλίες ή αντισυναδελφικές ενέργειες. Ύπάρχουν και οι άλλοι που κοροϊδεύουν την Ύπηρεσία και τον έαυτό τους και ένιστε καταφέρνουν να επιπλέουν με κολακίες και σπιουνιές.

Ο Δημοσθένης Κόκκινος πετυχαίνει να μας δώσει μια πιστή αναπαράσταση γραφειοκρατικής ατμόσφαιρας των ελληνικών δεδομένων, που σίγουρα ο συγγραφέας την εμπνεύστηκε από δικές του βιωματικές εμπειρίες, όταν κάποτε είχε δουλέψει και ο ίδιος, για ένα μικρό διάστημα, σε κάποιον ημικρατικό Όργανισμό.

Όλο το δράμα ξεκινάει από μια κλοπή.

Κάποια μέρα ο Ταμίας του Όργανισμού, που είναι ο ζωγράφος, ο Τάκης, ξέχασε ανοιχτό το χρηματοκιβώτιό του και ο Δ/ντής του, σε συνεργασία με την Προϊσταμένη του, του παίρνουν ένα μεγάλο χρηματικό ποσό, όχι για να τα σπαταλήσουν, αλλά για να τον έχουν στο χέρι τους τον Ταμία και για να του δημιουργήσουν τραγικές καταστάσεις. Μια ενέργεια που προέρχεται από σαδισμό και ψυχική διαστροφή.

Κατά βάθος τον ζηλεύουν τον Ταμία, που σαν καλλιτέχνης που είναι, έχει ένα δικό του τρόπο σκέψης και αντιμετώπισης της ζωής κι ακόμα τον ζηλεύουν για την ευτυχία του, παρ' όλη τη φτώχεια του. Ο Τάκης είναι νιόπαντρος και έρωτευμένος με τη γυναίκα του την Άννα, που δουλεύει κι αυτή, αλλά σε άλλη Ύπηρεσία, στη Βιβλιοθήκη.

Δημιουργούνται ωραίες συγκρούσεις, όπου αντιμάχονται ή ατιμία με την ήθικη. Βλέπεις την απάνθρωπη σκληράδα του ανωτέρου και την καρτερική υποταγή του κατωτέρου, που πηγάζει από οικονομική ανέχεια. Κι έχει χωριστεί ο κόσμος του Γραφείου σε δυο στρατόπεδα. Από τη μία οι κόλακες, οι δουλικόι, οι μικρόψυχοι, που είναι με το μέρος της εξουσίας, κι από την άλλη οι ήθικες αξίες, οι άκεραιοι χαρακτήρες, που στέκονται πάνω από μικροσυμφέροντα και στηλιτεύουν την άδικία και την παλιανθρωπιά. Στο τέλος, υπάρχει και το ήθικό διδάγμα, δικαιώνονται οι καλοί και οι ενάρτεροι.

«ΑΟΥΣΒΙΤΣ»

- Δράμα σε 3 πράξεις & 7 εικόνες -

Έκδοση 1963

Οι θηριωδίες των Ναζι στα διάφορα στρατόπεδα - κολαστήρια κρατουμένων, που ήρθαν στην επιφάνεια μετά το τέλος του δευτέρου, παγκοσμίου πολέμου, δεν ήταν δυνατόν να μην αγγίξουν την ευαίσθητη και ποιητική ψυχή του Δημοσθένη Κόκκινου και να μη κάνουν τη συνείδησή του να έπαναστατήσει για τον ανελέητο αυτόν άποδεκατισμό του ανθρώπου.

Το «Αουσβιτς» είναι μια κραυγή διαμαρτυρίας και αγανάκτησης. Ένα

ἀπὸ τὰ σπάνια ἀντιπολεμικὰ θεατρικὰ ἔργα, πού ἔχουν γραφεῖ στὸν τόπο μας. Κλασικὸ στὴ θεατρικὴ δομὴ του, δοσμένο μὲ λιτότητα καὶ σκηνικὴ οἰκονομία, χωρὶς προβληματισμούς στὴ φόρμα καὶ στὴν ἔκφραση. Γλῶσσα στρωτῆ δημοτικὴ, ρέουσα καὶ διάλογος ψυχολογημένος καὶ ἀπόλυτα θεατρικὸς.

Οἱ τύποι ἀληθινοί, ἀνθρώπινοι, μὲ σαρκασμὸ καὶ εἰρωνεία ἀντιπαραθέτουν τὶς ἰδεολογικὲς τοὺς διαφορὲς καὶ δημιουργοῦν φοβερὲς ψυχικὲς συγκρούσεις.

Ἡ ποιητικὴ διάθεση τοῦ Συγγραφέα εἶναι τόσο ἔντονη καὶ διάχυτη, σ' ὅλο τὸ ἔργο, πού μέσα σ' αὐτὴ τὴ γενικὴ κοσμοχαρασιά, μέσα σ' αὐτὸν τὸν ἀφανισμὸ τῆς κάθε ἀνθρώπινης ἀξίας καὶ ἀξιοπρέπειας, δημιουργεῖ μιὰ τρομακτικὴ ἀντίθεση, πού σὲ συγκλονίζει συθέμελα.

Μὲ τὸ ἀνοιγμα κι ὄλας τῆς αὐλαίας, παρακολουθεῖς μιὰ σκηνὴ συγκλονιστικὴ, πού σοῦ πιάνεται ἡ ἀνάσα καὶ σὲ προΐδεάζει γιὰ τὰ τραγικὰ γεγονότα πού θ' ἀκολουθήσουν. Τὴν παραθέτω αὐτούσια:

Βρισκόμαστε στὸ Γραφεῖο τῆς Διοίκησης τοῦ Στρατοπέδου, καὶ ὁ διάλογος εἶναι μεταξὺ τοῦ Στρατηγοῦ Χέρντεν καὶ τοῦ Συνταγματάρχη Φον Κράους.

ΧΕΡΝΤΕΝ - (ἐνεργεῖ ἐπιθεώρηση) Ληξιαρχεῖο... Ληξιαρχεῖο Εὐρώπης, Συνταγματάρχα. Ἔτσι μοῦ ἀρᾶσει νὰ φαντάζομαι τὸ Στρατόπεδο ... (γελάει). Γιὰ φαντάσου! (κάθεται).

ΦΟΝ ΚΡΑΟΥΣ - Κρίμα πού δὲ γράφετε θέατρο, Στρατηγέ.

ΧΕΡΝΤΕΝ - Πῶς τὸ φαντάστηκες;

ΦΟΝ ΚΡΑΟΥΣ - Τόπε κάποιος κρατούμενος ... Πέθανε.

ΧΕΡΝΤΕΝ - Αὐτὸς ἔπρεπε νὰ ζήσει. Εἶχε φαντασία.

(Στὸ μεταξὺ, ἀκούγεται μιὰ ὁμοβροντία. Ὁ Χέρντεν ταραζέται κάπως καὶ κοιτάζει ἐρωτηματικὰ τὸν Φον Κράους).

ΦΟΝ ΚΡΑΟΥΣ - (ἀτάραχα) Δεν εἶναι τίποτα...

ΧΕΡΝΤΕΝ - Ὁ Λοχαγὸς Σμάρτς πού εἶναι;

ΦΟΝ ΚΡΑΟΥΣ - Ἐκεῖ... (ἐννοώντας στὴν ὁμοβροντία)

ΧΕΡΝΤΕΝ - Δίνετε πολὺ ἐπισημότητα... Στὸ Νταχάου ἀναθέτουν στοὺς Ὑπαξιωματικούς... (σηκῶνεται καὶ ἀφήνει τὴν τράπουλα στὸ τραπέζι). Τελείωσα, Συνταγματάρχα. Ἄν ἦταν ἐδῶ ὁ Σμάρτς, θὰ κάναμε ἓνα καρὲ γιὰ χαρτιά... (παύση). Κι αὐτὸς ἀκόμα ὁ Χριστιανισμὸς, γιὰ νὰ φτάσει ἀπ' τὴ Ρώμη στὸ Βυζάντιο, ἔκαμε τετρακόσια χρόνια πορεία, χύνοντας αἷμα. Θὰ πεῖς οἱ Χριστιανοὶ δὲν σκοτώναν, ἀλλὰ σκοτώνονταν. Τὸ ἴδιο κάνει.

ΦΟΝ ΚΡΑΟΥΣ - Σκέψου νὰ ἦταν τὸ ἴδιο!

ΧΕΡΝΤΕΝ - Κατὰ τοῦτο διαφέρει: ὅτι δὲ θὰ χρειαστοῦμε τώρα τὴν εὐλογία τῶν αἰώνων... (παύση). Δὲ σκοτωνόμαστε γιὰ νὰ σωθοῦμε, κατάλαβες;

ΦΟΝ ΚΡΑΟΥΣ - Μιὰ μάχη μὲ τὸ θάνατο τῶν ἀνθρώπων.

ΧΕΡΝΤΕΝ - Περίπου, Συνταγματάρχα! Οἱ ἀνθρωποὶ πρέπει νὰ γίνουν μονάδες, ἀριθμητικὰ ψηφία, γιὰ νὰ κινήσουμε τὴ ζωὴ σὰν ἓνα λογιστήριο...

ΦΟΝ ΚΡΑΟΥΣ - Δὲν μπορῶ νὰ φανταστῶ ἓνα τέτοιο λογιστήριο... (παύση). Δὲν ξέρω ἂν θὰ τελειώσει ποτὲ αὐτό. Ἀρχίζω νὰ φοβᾶμαι πῶς στὸ Στρατόπεδο φυτεύεται ἡ ψυχὴ αὐτῶν πού πεθαίνουν... Χωρὶς νὰ τὸ θέλω, ὅταν κοιτάζω τοὺς ὁμήρους στὰ μάτια, νιώθω ἓνα φόβο, κάτι σὰν φαντάσματα νὰ γιομίζουν ὁλοῦθε τὸ Στρατόπεδο.

ΧΕΡΝΤΕΝ - Μιλᾶς σὰν κρατούμενος, *Συνταγματάρχα Φόν Κράους*. Σοῦ ἐπιβλήθηκε ἡ ψυχολογία τῶν ὁμήρων... Νομίζω πῶς δὲ φτάνουν οἱ ὑποσχέσεις τῶν ἱεραποστόλων.

ΦΟΝ ΚΡΑΟΥΣ - Δὲν ἀμφιβάλλω, *Στρατηγέ*.

ΧΕΡΝΤΕΝ - Πρέπει νὰ μὴν ἔχουμε καρδιά, *Συνταγματάρχα Φόν Κράους*.... Μονάχα ἔτσι θὰ ζήσουμε. (παύση).

ΦΟΝ ΚΡΑΟΥΣ - Τρομερὲς ἀλήθειες, *Στρατηγέ Χέρντεν*... "Ὅταν κοιτάζω στὰ μάτια αὐτοὺς ποὺ πεθαίνουν ἐδῶ, φαίνεται νὰ ἔχουν κάτι βαθύ, μιὰν ἀπόμακρη ἀναλαμπὴ ἀπόνα ὄραμα... (παύση). Σὰν νὰ περιμένουν κάτι τρανὸ ποὺ θὰ ἔρθει...

ΧΕΡΝΤΕΝ - Πρέπει νὰ μὴν ἔχουμε αἰσθήματα... Ὁ οἶκος, ὁ ἔρωτας, ἡ ἀγάπη... "Ὅλα αὐτὰ τὰ ἄρρωστα ὄνειρα, πρέπει νὰ λείψουν. Καὶ μὴν περιμένεις νὰ βρεῖς κανένα ὄραμα σ' αὐτά, *Συνταγματάρχα!*

ΦΟΝ ΚΡΑΟΥΣ - Ξέρετε, *Στρατηγέ*, εἶναι γιὰτὶ σκέφτηκα λίγο σαν ἓνας ἄνθρωπος, παρ' ὄλο ποὺ αὐτὸ εἶναι μιὰ ξεπερασμένη ὄψη ζωῆς.

ΧΕΡΝΤΕΝ - Πρὸ παντός, δὲν ὑπάρχουν ἄνθρωποι. Καὶ μονάχα μὲ τὸ θάνατο φτιάχνουν κάτι: Ἀφήνουν μιὰ θέση κενὴ στὴ ζωῆ... Κι ἐμεῖς θέλουμε χῶρο, χῶρο γιὰ νὰ ὑπάρξουμε, *Φόν Κράους*.

ΦΟΝ ΚΡΑΟΥΣ - Εἶσαι ποιητής, *Στρατηγέ*.

ΧΕΡΝΤΕΝ - (γελάει). Ποιητὴς χωρὶς καρδιά, *Φόν Κράους*; "Ἄν θές νὰ μάθεις, ναί, νιώθω καθὼς οἱ βόμβες, καθὼς οἱ μηχανές... Κατάλαβες τίποτα; (παύση).

ΦΟΝ ΚΡΑΟΥΣ - "Ὅταν μιλᾶς, φαντάζομαι νὰ δρασκελίζεις τὰ συρματοπλέγματα καὶ νὰ περπατᾶς πάνω στὴ ζωῆ τῶν ἀνθρώπων. Προξενεῖς κατάπληξη!..

ΧΕΡΝΤΕΝ - "Ἔτσι ἀκριβῶς πρέπει νὰ εἶναι ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος, *Συνταγματάρχης Φόν Κράους*... Δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἀλήθεια.

ΦΟΝ ΚΡΑΟΥΣ - Μιὰ ἀλήθεια τόσο τρομερή!

ΧΕΡΝΤΕΝ - "Ἔτσι εἶναι πάντοτε ἡ ἀλήθεια, *Φόν Κράους*... Τὴν ἀντικρύζεις ἀπ' τὴν κοινὴ μοῖρα, γι' αὐτὸ τὴ βλέπεις νὰ εἶναι τρομερή».

Καὶ παρακάτω, στὴν ἴδια αὐτὴ εἰκόνα τῆς πρώτης πράξης, ἀκολουθεῖ ἓνας διάλογος μεταξὺ τοῦ Γερμανοῦ *Στρατηγοῦ* καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

Εἶναι τόση ἡ ὁμότητα τῶν ἀληθειῶν τῆς νέας τάξης πραγμάτων τοῦ Χίτλερ καὶ ἐκφέρονται οἱ ἀλήθειες αὐτὲς μὲ τόση ψυχρὴ γερμανικὴ λογικὴ, ποὺ ὄχι μονάχα σὲ ἐντυπωσιάζουν, ἀλλὰ καὶ σ' ἀφήνουν κυριολεκτικὰ ἄναυδο. Καὶ δὲν ἀντέχω στὸν πειρασμὸ νὰ μὴ σᾶς ἀναφέρω ἓνα ἀπόσπασμα ἀπ' αὐτὴ τὴ σκηνή:

ΧΕΡΝΤΕΝ - ... Δὲν πιστεύω νὰ φαντάζεστε πῶς ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς καὶ ἡ Φιλανθρωπικὴ Ἐταιρία καὶ ἡ Ἐταιρία Ἀηλίκων καὶ ἡ Ἐταιρία Προστασίας Ζώων ... κι ὅλα αὐτὰ τὰ ποικιλώνυμα νὰ ὑπάρχουν ἀλήθεια στὸν πόλεμο... (δείχνει ἔξω ἀπ' τὸ παράθυρο) Ὅριστε!.. Σωροὶ ἀπὸ ὀστά, ἄταφοι σκελετοί, ράκη ἀνθρώπινα ... Αὐτὸ εἶναι τὸ Στρατόπεδο!.. (παύση) Τί ἤρθατε νὰ κάμετε, λοιπόν;

ΓΥΝΑΙΚΑ - Ἡ ἀποστολὴ ποὺ ἔχουμε εἶναι ἱερή!.. Ἡ Γερμανία, *Στρατηγέ Χέρντεν*, δίνει κι ἐδῶ μιὰ μάχη.

ΧΕΡΝΤΕΝ - Τί θέλετε, *Κυρία μου*, νὰ κάνουμε; Δὲν σᾶς τὸ εἶπε κανένας πῶς ἡ μάχη στὰ Στρατόπεδα δὲν γίνεται μὲ ἱεραποστόλους; ... (ξαναδείχνει ἀπ' τὸ παρά-

θυρο) 'Ορίστε Κύριοι, αὐτὸς εἶναι ὁ πόλεμος ... (παύση) Παντοῦ: στὸ "Αουσβιτς, στὸ Νταχάου, στὸ Μπέλσεν, εἶναι τὸ ἴδιο. 'Υπάρχουν τὰ Στρατόπεδα κι' ἐμεῖς! Κι' αὐτὲς οἱ δυὸ ἔννοιες χωρίζονται ἀναμεταξύ μας μονάχα μὲ θάνατο.

ΓΥΝΑΙΚΑ - 'Ἐτσι ἐξευτελίζεται ἡ Γερμανία, Στρατηγέ!

ΧΕΡΝΤΕΝ - (μὲ πάθος). Γιατὶ νὰ μᾶς ἐνδιαφέρουν οἱ κρατούμενοι, ἀφοῦ γι' αὐτοὺς κάναμε τὰ Στρατόπεδα;.. (παύση) Κι ὅσο γιὰ τὸν ἐξευτελισμὸ τῆς Γερμανίας, θὰ γινόταν ἀσφαλῶς ἂν ἔχανε τὸν πόλεμο αὐτόν. 'Αντίθετα, Κύριοι, ἐξευτελισμὸς εἶναι ὅταν ζητωκραυγάζουμε τὸν πόλεμο καὶ ψυχοπονᾶμε γιὰ τοὺς νεκρούς. "Όταν στέλνουμε, μαζί μὲ τὰ κανόνια, καὶ λίγους ἐπιδέσμους, γιὰ τοὺς τραυματίες τῶν ἐχθρῶν... (παύση. Ξαναδείχνει ἀπ' τὸ παράθυρο). Αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικότητα. "Αν λυθᾶστε, ἂν δὲν ἐγκρίνετε τὸν πόλεμο, τότε ἢ καταργεῖστε τον, ἢ ἂν δὲν μπορεῖτε νὰ τὸ κάνετε, ν' ἀφήσετε τὶς ἀγαθοεργίες καὶ νὰ κλειστεῖτε κι ἐσεῖς στὰ συρματοπλέγματα... Γιὰ νὰ πεθάνετε, γιὰ νὰ περιμένετε καθὼς αὐτοί... Τότε θὰ ἔχετε νὰ κάνετε κάτι μιὰν ἀξία ποὺ δίνει ὁ θάνατος...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ - Στρατηγέ Χέρντεν, δὲν ἤρθαμε στὸ "Αουσβιτς σὰν ἀντίπαλοι. "Ένας Σουηδὸς εἶμαι, ποὺ δὲν ἀνήκει οὔτε στὴ πατρίδα του. Γιὰ τὸν 'Ερυθρὸ Σταυρὸ ὑπάρχουν μονάχα οἱ ἄνθρωποι, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, χωρὶς τὶς διαφορὲς ποὺ τοὺς χωρίζουν. 'Ἐκεῖ σταματᾷ ἡ ἀποστολή μας. Καὶ δὲ θέλουμε νὰ ξέρουμε τίποτ' ἄλλο ἀπ' τὸν οἶκτο κι ἀπ' τὴν ἀνθρώπινη ἀλληλεγγύη.

ΧΕΡΝΤΕΝ - Δὲν ὑπάρχουν αὐτὰ γιὰ κείνους ποὺ σκοτώνονται. 'Υπάρχει μονάχα ἡ πάλη. Καὶ στὸ "Αουσβιτς παλεύουμε, Πρόεδρε. 'Υπάρχουν οἱ κρατούμενοι κι' ἐμεῖς. Αὐτοὶ ζητᾶνε νὰ ζήσουν κι' ἐμεῖς ζητᾶμε νὰ πεθάνουν αὐτοὶ γιὰ νὰ ζήσουμε ἐμεῖς! 'Ἡ ζωὴ τοῦ ἐνὸς εἶναι ὁ θάνατος τοῦ ἄλλου. 'Ἐτσι δὲν ὑπάρχει ἀνάμεσά μας ἔλεος... Εἶναι ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου αὐτὴ ἡ πάλη... (γελάει εἰρωνικά). Δὲν δέονται οἱ ψυχές τους μ' ἕναν ἐπίδεσμο. Κι ὁ οἶκτος δὲν εἶναι γιὰ κείνους ποὺ βάνουν τὴ ζωὴ τους στὸ θάνατο, παρὰ εἶναι μονάχα γιὰ κείνους ποὺ δὲν μποροῦν νὰ παλέψουν. Καὶ τέτοιοι δὲν ὑπάρχουν στὸ "Αουσβιτς... (παύση). "Ἐτσι ἀντιμετωπίζουμε ἐδῶ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον... Γιὰ μένα, γιὰ τὴ Γερμανία, αὐτὲς οἱ χιλιάδες ποὺ βρίσκονται στὰ συρματοπλέγματα, εἶναι μονάχα ἕνας ἄνθρωπος, μία ἰδέα. Γι' αὐτὸ κι ὁ θάνατος ἀκόμα ὄλων μαζί, δὲν εἶναι παρὰ ὁ θάνατος ἐνὸς ἀνθρώπου μονάχα... (παύση). Λοιπόν, τὶ μπορεῖτε νὰ κάνετε ἀνάμεσά μας;

ΑΝΤΡΑΣ - Στρατηγέ, κι ἡ Γερμανία εἶναι ἰδέα.

ΧΕΡΝΤΕΝ - (ἐντονα, χτυπώντας τὸ στήθος). 'Ἐγὼ εἶμαι ἡ Γερμανία!..

ΓΥΝΑΙΚΑ - Μὰ ἤρθαμε γιὰ τοὺς κρατούμενους.

ΧΕΡΝΕΝ - Εἶναι ταπεινὴ αὐτό, Κυρία. Κι αὐτοὶ ποὺ ἔχουν μιὰ πίστη δὲν ταπεινώνονται... Γιατί, Κύριε Πρόεδρε, θέλετε νὰ προστατέψετε αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ - Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀποστολή μας.

ΧΕΡΝΤΕΝ - Δὲ χρειάζεται... Πρέπει ν' ἀπαλλαγούμε ἀπ' αὐτὲς τὶς ἀδυναμίες... Οἱ ἄνθρωποι χωρὶς οἶκτο, χωρὶς ἀλληλεγγύη, χωρὶς φόβο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ - Στρατηγέ, οἱ θεωρίες ποὺ ἔχετε εἶναι καταπληκτικές.

ΧΕΡΝΤΕΝ - Δὲν ὑπάρχουν ἐδῶ ἄλλες... (παύση). "Όταν δὲν ἔχετε γι' αὐτοὺς κάποιο μήνυμα ζωῆς, δὲν ὑπάρχετε!.. Οἱ ἄνθρωποι δὲν περιμένουν ποτὲ ἐκείνους, ποὺ δὲν ἔχουν νὰ ποῦν τίποτα... (παύση). Γιὰ πέστε μου, μπορεῖτε νὰ τοὺς σώσετε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ - (σχεδόν με τρόμο). "Όχι.

ΧΕΡΝΤΕΝ - "Ε, τότε δεν υπάρχουνε!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ - Και τι θα είχατε να προτείνετε;

ΧΕΡΝΤΕΝ - Να τους αφήσετε ήσυχους ... Και να επιστρέψετε στην ουδέτερη χώρα σας... Ν' ασχοληθείτε με ροδακινιές... Ξέρετε, είναι το δέντρο που μου άρσει την "Ανοιξη... (παύση). Κι όταν τελειώσει ο πόλεμος να ξανάρθετε στο "Αουσβιτς... Για την ώρα, πέστε πώς δεν ζήτε. 'Υπάρχουν μονάχα αυτοί που συγκρούονται...

ΓΥΝΑΙΚΑ - Είστε καταπληκτικός, Στρατηγέ Χέρντεν!

ΧΕΡΝΤΕΝ - Ναί, πρέπει να γίνουν όλοι οι άνθρωποι καταπληκτικοί!..

"Η Επιτροπή φεύγει. Στο Γραφείο μένει ο Στρατηγός Χέρντεν και ο Λοχαγός Σμάρτς).

ΧΕΡΝΤΕΝ - 'Ανόητοι που είναι οι άνθρωποι, Σμάρτς! Σκοτώνονται μεταξύ τους, φονεύει ο ένας τόν άλλον, έντελώς επίσημα, οργανωμένα, με όλες τις νόμιμες διατυπώσεις... 'Αλήθεια, τὸ σκέφτηκες αυτό Σμάρτς; - κι ύστερα... (παύση). 'Αντὶ να καθήσουν να βρουν γιατί να σκοτώνονται, έρχονται για να παρηγορήσουν αυτούς που πεθαίνουν... Φρενοκομείο!.. 'Αλοίμονο!..».

Στὴ δεύτερη πράξη έχουμε ένα καινούργιο πρόσωπο στὸ έργο, πὸν θα παίξει ἀποφασιστικὸ ρόλο στὴν ὄλη εξέλιξη τοῦ δράματος.

Μιά νεαρή Γερμανιδούλα, ἡ κόρη τοῦ Συνταγματάρχη Φὸν Κράους, ἡ Εὔα Κράους, εἶναι μιά νότα ἀνθρωπιᾶς μέσα σὲ κείνη τὴν κόλαση τοῦ Στρατοπέδου κι ἔμφανίζεται σὰν ἕνα προμήνυμα "Ανοιξης.

Σπουδαγμένη στὴν Ἑλβετία, μακριὰ ἀπ' τὸ ναζιστικὸ κλίμα τῆς πατρίδας τῆς, κουβαλάει μαζί τῆς φιλελεύθερες ἰδέες, πὸν τὴ φέρνουν συχνὰ ἀντιμέτωπη μὲ τὸν πατέρα τῆς. 'Ακολουθοῦν συγκρούσεις δραματικές. Μὲ παλόμενη ἀγωνιστικὴ διάθεση, προσπαθεῖ ἡ κοπέλα νὰ μαλακώσει τὶς καρδιὲς τῶν Γερμανῶν 'Αξιωματικῶν τοῦ Στρατοπέδου, πὸν ἔχουν πετρώσει ἀπ' τὴ σκληράδα τοῦ πολέμου καὶ ν' ἀφυπνίσει τὶς συνειδήσεις τους, πὸν ἔχουν νεκρωθεῖ μέσα στὸ πένθιμο τοπίο τοῦ "Αουσβιτς.

'Ο φοβερὸς Στρατοπεδάρχης Φὸν Κράους, ἀρχίζει ν' ἀμφιταλαντεύεται ἀπ' τὰ κηρύγματα τῆς κόρης του. Τὸ βλέπουμε νὰ παραπαίει ψυχικά. Πότε ἀναδέεται ἀπὸ μέσα του κάποια ἀναλαμπὴ καὶ πότε πάλι βυθίζεται ἡ ψυχὴ του στὰ πηχτὰ σκοτάδια. Στὸ τέλος τὸν κερδίζει ἡ κόρη του καὶ παίρνει τὴν ἀπόφαση νὰ σταματήσει τὴν ἐκτέλεση πέντε κρατουμένων, πὸν εἶχε διατάξει προηγουμένως ὁ Στρατηγός Χέρντεν.

"Ὅμως ἡ ἐνέργειά του αὐτὴ, ἦταν κάτι ἀδιανόητο γιὰ ἀνώτερο 'Αξιωματικὸ τῆς Βέρμαχτ καὶ τελείως ἀπαράδεχτο γιὰ τὸν Στρατηγὸ Χέρντεν καὶ γι' αὐτὸ τὸν διατάζει μὲ ψυχρότητα νὰ κάνει τὸ χρέος του πρὸς τὸ Ράιχ καὶ πρὸς τὸν Φύρερ. 'Ο Συνταγματάρχη Φὸν Κράους κατάλαβε τὶ τοῦ ζητοῦσε ὁ Στρατηγός του καὶ ἀφοῦ εἶπε πὸς δὲν εἶχε νὰ κάνει ἄλλη ἐπιλογή, αὐτοκτόνησε.

"Η σκηνὴ τῆς αὐτοκτονίας, δὲ γίνεται μπροστὰ στὰ μάτια τῶν θεατῶν, ὅπως συνηθίζει νὰ κάνει ὄλα τὰ φονικά του ὁ Σαίξπηρ. 'Εδῶ ὁ Συγγραφέας ἀκολουθεῖ τὸν τρόπο τῶν ἀρχαίων τραγικῶν: ἡ φονικὴ πράξη γίνεται πίσω ἀπὸ κλει-

στές πόρτες και για τούς έξω ακούγεται μόνο ο ήχος τής πιστολιάς και στη συνέχεια ή αναγγελία τής πράξης από τὰ ἄλλα πρόσωπα τοῦ ἔργου.

Στὴν τρίτη πράξη ξαναεμφανίζεται ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Διεθνoῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ἀλλὰ μὲ διαφορετικὴ τῶρα ψυχικὴ διάθεση. Ὅλοι τῆς Ἐπιτροπῆς ἔχουν τὸ ὕφος τοῦ θριαμβευτῆ. Ἡ ναζιστικὴ Γερμανία καταρρέει, εἶναι φανερό πῶς ἔρχεται τὸ τέλος τῆς. Ὑποχωροῦν σὲ ὅλα τὰ μέτωπα καὶ παντοῦ καταστροφές καὶ ἐρείπια.

Οἱ Γερμανοὶ στρατιῶτες σὰν νὰ ξυπνᾶνε ἀπόνα λήθαργο, δὲν μποροῦν νὰ πιστέψουν στὴν πραγματικότητά τοῦ βλέπουν. Ἀκόμα καὶ ὁ ἴδιος ὁ Στρατηγὸς Χέρντεν, μονολογεῖ: «Πῶς στένεψαν οἱ ὀρίζοντες τοῦ Ράιχ! Εἴμαστε χωρὶς καμιά προοπτικὴ. Πῶς γίνεται νὰ χαθεῖ ὅλη αὐτὴ ἡ δύναμη τοῦ εἶχαμε; Τὰ πάντα μοιάζουν σὰν νὰ περιμένουν κάτι μεγάλο, ποῦ δὲν μπορῶ νὰ τὸ φανταστῶ. Ζοῦμε μέσα σὲ μιὰν ἄβυσσο ἡσυχίας, ὅπου ἀντηχοῦν μονάχα τὰ ἐχθρικά ἀεροπλάνα...»

Στὴν τελευταία εἰκόνα ἔρχεται ἡ λύτρωση τῶν σκλάβων, ἡ ἀπελευθέρωση τῶν κρατουμένων. Καὶ στὸν τόπο τοῦ μαρτυρίου, δὲν μένει παρὰ μονάχα ἡ Εὐα, ἡ κόρη τοῦ Φὸν Κράους, γιὰ νὰ θρηνησεῖ πάνω στὶς στάχτες τοῦ πατέρα τῆς, ποῦ ὁ Στρατηγὸς τὶς ἔριξε στὸν ἴδιο τάφο μὲ τὶς στάχτες τῶν νεκρῶν κρατουμένων.

Τὸ «Ἄουσιβιτς» ἔχει ἓνα μεγαλειῶδες μήνυμα: Δείχνει τὴν ἄβυσσο τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, μὲ τὶς ἀλληλοσυγκρουόμενες δυνάμεις τῆς. Δείχνει τὶς δυνάμεις τῆς βαρβαρότητας καὶ κτηνωδίας, νὰ ἀντιμάχονται μὲ τὶς δυνάμεις τῶν ἠθικῶν ἀξιών. Ὁ μεγάλος πόλεμος δὲν ἐγίνε στὰ Μέτωπα, ἀλλὰ στὰ Στρατόπεδα αἰχμαλώτων καὶ ὁμήρων, ὅπου ἐκεῖ ἦταν φυλακισμένη ἡ συνείδηση καὶ ἡ προσμονὴ τῆς καταπιεσμένης ἀνθρωπότητος. Καὶ οἱ μάχες δὲν κρίθηκαν ἀπὸ τὴ δύναμη τοῦ πυρὸς τῆς πρώτης γραμμῆς, ἀλλὰ ἀπὸ τὴ δύναμη τῆς ψυχικῆς ἀντοχῆς τοῦ ἀνθρώπου.

«ΣΤΟ ΜΑΤΩΜΕΝΟ ΠΑΣΣΑΛΟ»

-Μέρη Δύο-

(Σπουδὴ γιὰ ἓνα καινούργιο θέατρο)

Ἔκδοση 1971

Ὅπως ὀρίζει καὶ ὁ ὑπότιτλος τοῦ ἔργου, τὸ παραπάνω ἀναφερόμενο θεατρικὸ, εἶναι μιὰ ἀναζήτηση γιὰ τὴν ἀνεύρεση μιᾶς καινούργιας θεατρικῆς ἔκφρασης. Εἶναι μιὰ ἀπόπειρα θὰ ἔλεγα, ὄχι ἀναβίωσης τοῦ Ἀρχαίου Δράματος ἀλλὰ ὅπως ὅποτε μιὰ ἀνίχνευση στὶς ἀρχέγονες πηγές τῶν Τραγικῶν μας. «Τὸ θέατρο, λέει ὁ συγγραφέας στὸν πρόλογό του, πρέπει ν' ἀναζητήσῃ τὴν ἀρχικὴ του καταγωγὴ: τὸ λόγο». Εἶχε βαθιὰ τὴν αἴσθηση, πῶς τὸ θέατρο πάνω ἀπ' ὅλα εἶναι λόγος. Γι' αὐτὸ προτιμοῦσε ν' ἀκούει τὸ ἀρχαῖο δρᾶμα ἀπ' τὸ ραδιόφωνο παρὰ νὰ τὸ βλέπει ἀπ' τὴν τηλεόραση ἢ τὸ θέατρο. Στὸ ραδιόφωνο, ἔλεγε, ἀπολαύει κανεὶς κατ' ἀρχὴν τὸν λόγο κι ἔπειτα τὴ μουσικὴ, ποῦ βοηθεῖ στὸ δραματικὸ ἄπλωμα τοῦ λόγου. Στὴν τηλεόραση καὶ στὸ θέατρο παρεμβάλλονται οἱ

ήθοιοι, ή κίνηση, τὰ κοστούμια, τὰ σκηνικά, ὁ φωτισμός, κι ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, τόσο δευτερεύοντα, καταντοῦν νὰ παίξουν τίς πιὸ πολλές φορές πρωτεύοντα ρόλο, σὲ σημείο πού νὰ σοῦ ἀποσποῦν τὴν προσοχὴ ἀπὸ τὴν οὐσία τοῦ ἔργου καὶ ν' ἀποδυναμώνουν τὸ λόγο.

Ξεκινώντας ἀπ' αὐτὴ τὴ θέση ὁ Δημοσθένης Κόκκινος, ἐδῶ «Στὸ ματωμένο Πάσσαλο», τολμάει γενναία σκηνικὴ ἀφαίρεση δράσης καὶ σκηνογραφίας. «Τὸ σκηνικό, λέει πάλι ὁ συγγραφέας στὸν ἴδιο πρόλογο, χάνοντας τὴν ὀργανικὴ του αὐθυπαρξία, ἀπόμεινε νὰ εἶναι - ὅπου χρειάζεται - μονάχα ἓνας τονισμὸς στὴν ἄκρη τῶν διαλόγων».

Διατηρεῖ τὸ χορό, μὲ τρία μόνο πρόσωπα καὶ χωρὶς νάχει αὐτὸς τὴν κυρίαρχη ὀργανικὴ θέση, ὅπως συμβαίνει στὸ ἀρχαῖο δράμα. Ἄπλᾳ ὑπάρχει γιὰ νὰ τονίζει κάποιες ἰδεολογικὲς καὶ συναισθηματικὲς καταστάσεις.

Καταργεῖ τὸ μῦθο. Κι' ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει μῦθος, δὲν ὑπάρχει δράση. Ὅλο τὸ ἔργο εἶναι μιὰ συνομιλία μὲ τὸν ἐχρῆθό, τὸν καιρὸ τῆς Κατοχῆς. Τόπος ἀκαθόριστος, πότε ψηλὰ στὸ μέτωπο καὶ πότε σὲ κάποιο στρατόπεδο κρατουμένων κι' αὐτὰ σὰν μιὰ ὑποψία. Γίνεται προσπάθεια γιὰ μιὰ πανανθρώπινη συναδέλφωση καὶ εἰρήνη. Ἴσως φαίνεται μιὰ μάταιη προσπάθεια, μιὰ οὐτοπία. Ὅμως ὁ πόθος γιὰ μιὰ εἰρηνικὴ συμβίωση τῶν λαῶν, εἶναι ὑπαρκτός. Καὶ ἡ θεατρικὴ αὐτὴ πειραματικὴ σπουδὴ τοῦ Δημοσθένη Κόκκινου, δίνει μιὰν ἐλπίδα στὸν πανανθρώπινο αὐτὸν πόθο. Καὶ δὲν εἶναι λίγο αὐτό. Γιατὶ τί ἀπομένει ὅταν ἀφαιρεθεῖ ἀπ' τὸν ἄνθρωπο ἡ ἐλπίδα; Ἕνα νεκρωμένο κενό!...

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ

-Τραγωδία-

Ἔκδοση 1977

Τὸ ἔργο εἶναι χωρισμένο σὲ ἑξὶ ἐνότητες, μὲ αὐστηρὴ σκηνικὴ οἰκονομία. Ἀναφέρεται στὸ Βυζάντιο, κατὰ τὰ ἔτη 1183 μέχρι 1185.

Ὁ Ἀνδρόνικος Κομνηνὸς εἶναι πρόσωπο ἱστορικό, μιὰ τραγικὴ μορφή τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, πού ὀδηγεῖται στὸ ἱκρίωμα ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ λαὸ του πού τὸν ἔστρεψε Αὐτοκράτορα.

Ὅμως ὁ συγγραφέας δὲν κάνει ἐδῶ ἱστορία. Στόχος του δὲν εἶναι ἡ μουσειακὴ ἀναπαράσταση ἱστορικῶν γεγονότων ἢ ἡ παράθεση φωτογραφικῶν εἰκόνων μιᾶς ἱστορικῆς ἐποχῆς. Στόχος του εἶναι νὰ δώσει τὸ μήνυμα πού ἔφερε τὸ Βυζάντιο στὴν ἀνθρωπότητα. Καὶ ἡ μορφή τοῦ ἔργου εἶναι καταστάλαγμα πολύχρονων προβληματισμῶν τοῦ συγγραφέα.

Ὁ «Ἀνδρόνικος Κομνηνός» εἶναι ἔργο μεγάλης πνοῆς. Λιτὸ μέσα στὴ Βυζαντινὴ του μεγαλοπρέπεια, μὲ ἀπλόχερα, θὰ ἔλεγα, δοσμένη ποιητικὴ διάθεση, μὲ συναρπαστικὸ διάλογο, μὲ ὑπέροχα χριστιανικὰ νοήματα, μὲ τραγικὴ σύνθεση στὴν ὄλη πλοκὴ του καὶ μὲ σαιξπηρικοὺς μονολόγους.

Ἀπὸ τὴν πρώτη κι ὅλας εἰκόνα μένει καθηλωμένος. Θὰ σᾶς παρουσιάσω ἓνα μικρὸ ἀπόσπασμα ἀπ' τὴν εἰκόνα αὐτή.

*

Βρισκόμαστε στὸν προθάλαμο τοῦ Αὐτοκρατικοῦ θρόνου. Στὴ σκηνὴ βρί-

σκονται ὁ Ἰσαάκιος καὶ ὁ Ἀλέξιος, ἀξιωματοῦχοι τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ ὁ Πέτρος, ἓνας ἀχθοφόρος. Καὶ οἱ τρεῖς περιμένουν νὰ παρουσιαστοῦν στὸν Αὐτοκράτορα, ἀλλὰ φαίνεται πὼς ὁ ἀχθοφόρος ἔχει προτεραιότητα.

ΑΛΕΞΙΟΣ - (Ἀναμένει μὲ καρτερικότητα νὰ τὸν δεχτεῖ ὁ Αὐτοκράτορας) ὦ! Αὐτοκράτωρ, δέξου τὴν ὑπακοὴν τῶν πιστῶν καὶ τὴν ὑπομονήν, Αὔγουστε! (Στὸ μεταξὺ κοιτάζει μὲ φανερὴ περιφρόνηση τὸν Πέτρο, τὸν ἀχθοφόρο, ποὺ στέκεται ἀμήχανος καὶ συνεσταλμένος, ἐνῶ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Ἰσαάκιό) Ὑπομονὴ κι ἐσὺ Ἰσαάκιε, Μέγα Δομέστιχε τῆς εὐκλεοῦς Ἀνατολῆς ... Ὁ Αὐτοκράτορας δέχεται πρῶτα τοὺς ταπεινοὺς (εἰρωνεύεται) ποὺ ἔχουν χοντρὲς πλάτες, στιβαρὰ χέρια καὶ τὴν κόμη ἀπλυτή. Εἶναι, λέει, τὸ πνεῦμα τῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου, ποὺ ἐπλυνε τὰ πόδια τῶν μαθητῶν του. (Γυρίζοντας πρὸς τὸν ἐκπληκτο ἀχθοφόρο) Δὲ συμφωνεῖς κι ἐσὺ, πὼς ὁ Μέγας Δομέστιχος θὰ πρέπει νὰ περιμένει;

ΙΣΑΑΚΙΟΣ - (ὑπερθεματίζοντας) Ἀλίμονο, Ἀλέξιε, ἡ Αὐτοκρατορία χρειάζεται τὴν καινούργια ὀνόματα. Ναι, θὰ τ' ἀναζητήσουμε κι' αὐτὰ ἀνάμεσα στὸν ὄχλο, στὸν Ἰππόδρομο. (πρὸς τὸν ἀχθοφόρο). Πῶς ἤρθες στὸν Αὐτοκράτορα ἔτσι ἀτάραχος;

ΠΕΤΡΟΣ - (συνεσταλμένα) Χωρὶς ἄμαξα ... νά, ἔτσι, ὅπως πηγαίνω στὴν ἐκκλησία. Ἄφησα τὸ λιμάνι, ὅπου ξεφορτώναμε λινάρια ἀπόνα καράβι τῆς Λιβύης, κι ἤρθα... Νὰ μὲ συμπαθεῖτε ποὺ δὲν ξέρω νὰ τὰ πῶ καθὼς ἐσεῖς.... Ἄ, καὶ μὲ ρώτησες γιατί δὲν ταραχτήκα; Ἔ, ναί, δὲ μὲ κάλεσε ἐδῶ ὁ Ἀνδρόνικος γιὰ νὰ μοῦ πάρει τὸ κεφάλι.... Ἐνας ἀχθοφόρος, ἓνας χαμᾶλης εἶμαι ἐγώ.... Τί ἔχω νὰ φοβηθῶ ἀπὸ τὴν Αὐτοκράτορα;

ΑΛΕΞΙΟΣ - (ἀπότομα) Πῶς τολμᾷς;.. Ὁ Ἀνδρόνικος εἶναι ὁ Αὐτοκράτορας κι ὄχι ὁ Ἀνδρόνικος. Δὲν εἶστε τὸ ἴδιο, γιὰ νὰ τὸν φωνάζεις Ἀνδρόνικο... Λὲς κι εἶναι φίλος σου!...

ΠΕΤΡΟΣ - Τί πεiráζει αὐτό; Ἐμεῖς ἔτσι τότε ξέρομε, ἔτσι τὸν νιώθουμε καλύτερα τὸν Αὐτοκρατορά μας. Μονάχα στὸν Ἰππόδρομο φωνάζουμε κι ἐμεῖς κάτι τέτοια μεγάλα ὀνόματα: ὁ Τρισαύγουστος... ὁ Αὐτοκράτωρ... Βλέπεις τότε, τὸ θέλει αὐτὸ ἢ περίσταση. (Καθὼς οἱ ἄλλοι δυὸ τὸν κοιτᾶζουν κατάπληκτοι, αὐτὸς συνεχίζει, κάπως ἀπρόσεχτα, γιὰ νὰ βγεῖ ἀπόνα ἠθικὸ ἀδιέξοδο) Ὁ ἴδιος ὁ Αὐτοκράτορας εἶναι ἓνας ἄνθρωπος κι αὐτὸς ... ἔχει χέρια ζεστά, ἔχει μάτια ποὺ κοιτᾶζουν... ἐνῶ ἐγὼ πίστευα πὼς οἱ Αὐτοκράτορες ἦταν κάτι σὰν τ' ἀγάλματα ποὺ ἔχουμε στὶς πλατεῖες... Γιατί νὰ μὴν τὸν πῶ Ἀνδρόνικο;

ΑΛΕΞΙΟΣ - Ἰσαάκιε, ἰδοὺ κήρυγμα νέον, ποὺ θὰ γκρεμίσει τὰ τεῖχη.... Λουλουδία ποὺ φυτρώνουν στὶς γηραιὲς ἐπάλλξεις τῆς Βασιλεύουσας, κλεινότανε Δομέστιχε τῆς Ἀνατολῆς... (πρὸς τὸν ἀχθοφόρο). Καὶ νιώθεις τὸν Αὐτοκράτορα νὰ εἶναι μονάχα ἓνας Ἀνδρόνικος;

ΠΕΤΡΟΣ - Ἔ, πὼς ἀλλοιῶς... Δὲν ξέρω!

ΑΛΕΞΙΟΣ - Τίποτ' ἄλλο δὲν ὑπάρχει ἐξὸν ἀπ' τὸν ἄνθρωπο:

ΠΕΤΡΟΣ - Ὅχι... Τ' ἄλλα δὲν εἶναι ἄνθρωπος ... Θέλω νὰ πῶ, πὼς μὲ τὰ μεγάλα ὀνόματα φτιάχνουμε μονάχα τὸν Αὐτοκράτορα. Ὅμως αὐτὰ δὲν εἶναι γιὰ μᾶς τοὺς φτωχοὺς... Μονάχα καμιά φορὰ, στὸν Ἰππόδρομο, τότε ποὺ φωνάζουμε:

Ζήτω ὁ Τρισαύγουστος, καὶ κάτι τέτοια.

ΙΣΑΑΚΙΟΣ - (μὲ κάποιο ἐνδιαφέρον) Δηλαδή ἓνας ἄνθρωπος ἀπλὸς μπορεῖ νὰ γίνῃ Αὐτοκράτορας, ἂν φωνάζετε στὸν Ἰππόδρομο;

ΠΕΤΡΟΣ - Κάπως έτσι.

ΑΛΕΞΙΟΣ - Ή νέα θεωρία: Ένας άχθοφόρος, να πάει στον Ίππόδρομο και να γυρίσει από κει Αυτοκράτορας. (σαρκαστικά). Κρίμα που δε χωράει στις κνήμες σου ή αλουργίδα..

ΠΕΤΡΟΣ - (άμύνεται). Μόνο που αυτό δε γίνεται για τους φτωχούς σαν έμένα... Βλέπεις, οί άχθοφόροι κι οί φτωχοί είναι για να φωνάζουν μονάχα... Αυτά τὰ εἶπε κι ὁ Χριστός... Καὶ τὸν σταύρωσαν ανάμεσα σὲ δύο κακούργους.

ΑΛΕΞΙΟΣ - (με κάποια συγκατάβαση) Μόνον αυτό κάνουν, αυτοί δὲν σταυρώνουν;

ΠΕΤΡΟΣ - Καὶ σταυρώνουν καὶ σταυρώνονται... ἐξαρτᾶται αὐτό... Χωρὶς τοὺς φτωχοὺς, τί θὰ ἦταν τάχα ἡ Αυτοκρατορία;... Ὁ Ἄνδρόνικος τὸ εἶπε αὐτό... Κι ἔτσι πρέπει νὰ εἶναι. Γιατὶ δὲ γίνεται ποτὲ μιὰ Αυτοκρατορία μονάχα με τοὺς Ἄρχοντες.

ΑΛΕΞΙΟΣ - (ἀγανακτισμένος) Ἦσουν ποτὲ καλόγηρος;

ΠΕΤΡΟΣ - (με φυσικότητα) Ὅχι. Καράβια ξεφόρτωνα, ἀπὸ δεκαπέντε χρόνων... Γιατὶ ρωτᾶς;

ΑΛΕΞΙΟΣ - γιατί ἐδῶ μέσα πατᾶς τὰ κίτρινα μάρμαρα τῆς Φρυγίας, κατάλαβες τώρα; Ἐ, νὰ γίνεις λοιπόν. Εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνεις καλόγηρος... Ἐκεῖ, στὰ Μοναστήρια, εἶναι δυνατὸν νὰ βλέπεις ἕναν ἀχθοφόρο νὰ γίνεται Αυτοκράτορας, κοιτάζοντας μέσα στὸ νερὸ τῆς στέρνας, τὴν ὥρα που θὰ πέφτει μέσα τους τὸ φεγγάρι... Ἐκεῖ, στὰ Μοναστήρια, ὑπάρχουν κι ἄλλοι που κουβεντιάζουν με τὰ ὄνειρα.

ΠΕΤΡΟΣ - Μὲ τὰ ὄνειρα μπορεῖ... Δὲν κουβεντιάζουν ὅμως γιὰ τὴ ζωὴ... Λένε, τάχα, πὼς βρίσκονται στὸν οὐρανό. Τὴ δουλειὰ ἔχω ἐγὼ ἐκεῖ;

ΑΛΕΞΙΟΣ - Ἀδιάφορο. Πάντως, αὐτοὶ δὲν πειράζουν κανέναν.

ΠΕΤΡΟΣ - Δὲν πειράζουν, γιατί δὲν ἔχουν νὰ ζητήσουν τίποτα, γι' αὐτό... Φαίνεται πὼς ἅμα ἐνδιαφέρεσαι μονάχα γιὰ τὸν οὐρανό, δὲ σὲ πειράζει κανένας ἐδῶ στὴ γῆ. Λὲς κι εἶναι δική τους ἡ ζωὴ τῆς γῆς.... Σὰν νὰ τὰ ἔχουν μοιράσει... κι ἄφησαν τὸν οὐρανὸ γι' αὐτοὺς που δὲν ζητᾶνε τίποτα ἀπ' τὸν κόσμο... Αὐτὸ εἶναι.

ΙΣΑΑΚΙΟΣ - (ἔξω φρενῶν) Ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ ξεσκοῦφος καὶ βρώμικος ὄγκος, που θέλει νὰ βάλει καινούργια τάξη στὴν Αυτοκρατορία; .. (πρὸς τὸν Πέτρο). Πήγαινε νὰ κοιτάξεις τί μποὶ κάνεις, ἐκεῖ κάτω στὸ λιμάνι, πάνω ἀπ' τὰ σάπια νερά... Τὶ νομίζεις πὼς εἶσαι;

ΠΕΤΡΟΣ - Ἐνας Χριστιανός... Κι ἔχω μονάχα ὅ,τι δίνει ὁ Θεὸς στὸν ἄνθρωπο... Εἶμαι ἕνας ἄνθρωπος χριστιανός.

ΙΣΑΑΚΙΟΣ - Καλά... αὐτὸ δὲν εἶναι καὶ τίποτα πολὺ ἀσυνήθιστο.

ΠΕΤΡΟΣ - Λένε πὼς εἶναι μεγάλο πράγμα... Δὲν εἶναι λίγο νὰ ἔχεις κάτι ἀπ' τὸ Θεό!

ΑΛΕΞΙΟΣ - (ἐπιτιμητικά). Μὴν ἀνακατώνεις τὸ Θεὸ με τοὺς ξυπόλυτους.... Δὲν εἶναι γιὰ σένα αὐτὲς οἱ φιλοσοφίες.

ΠΕΤΡΟΣ - Τὶ πειράζει αὐτό; Ντροπὴ εἶναι νὰ κάνεις ἀτιμίες κι ὄχι νὰ εἶσαι ξυπόλυτος... Ξυπόλυτος ἦρθε κι ὁ Χριστός.

ΑΛΕΞΙΟΣ - (γελώντας χοντρά). Μήπως σοῦ πέρασε ἀπ' τὸ νοῦ πὼς θὰ ἦταν ποτὲ δυνατὸν νὰ προσκυνήσουμε κι ἐσένα;.. Ξέρεις, εἶσαι ἕνας τρελός, που χρειάζεται νὰ τὸν δέσουν!..

ΙΣΑΑΚΙΟΣ - (μὲ πίκρα) Ἄλιμονο, οἱ νέες θεωρίες τῆς Αὐτοκρατορίας... Καὶ ποῖος θὰ κρατήσει τὸ βάρος αὐτῶν τῶν νέων ἰδεῶν;

ΠΕΤΡΟΣ - Ὅλα τὰ μεγάλα πράγματα τὰ φορτώνονται οἱ φτωχοί.

ΑΛΕΞΙΟΣ - Για λιμάνι τὸ πέρασες;

ΠΕΤΡΟΣ - (ὕστερα ἀπὸ κάποια σκέψη) Καλὰ τὸ εἶπε ὁ Ἄνδρόνικος, πὼς χωρὶς τοὺς φτωχοὺς, ἡ Αὐτοκρατορία θὰ χάνονταν... Βέβαια πὼς θὰ γίνονταν ὅλα αὐτὰ ἐδῶ μέσα στὸ παλάτι... Ναι, ναι... καλὰ τὸ σκεφτήκα, πὼς γίνεται νὰ εἶναι κανένας ἐδῶ μέσα, σὲ τοῦτα τὰ μάρμαρα, στὰ χρυσὰ χερουῦλια, στὶς κολῶνες, στὶς σκαλιστὲς πόρτες, νὰ κοιτάζει τὸν οὐρανὸ μέσα ἀπ' τὰ κόκκινα καὶ τὰ πράσινα γυαλιά, καὶ νὰ πιστεύει μετὰ πὼς ἐμεῖς οἱ φτωχοὶ φτιάχνουμε τὴν Αὐτοκρατορία; Αὐτὸς εἶναι ὁ δικός μας Αὐτοκράτορας.

ΙΣΑΑΚΙΟΣ - (πρὸς τὸν Ἀλέξιο) Κουβεντιάζουμε μὲ τὰ ὄνειρα τοῦ Αὐτοκράτορα!..

ΑΛΕΞΙΟΣ - Πὲς καλύτερα, μὲ τὰ ὄνειρα ἑνὸς χαμᾶλη... Ἄ, θὰ ἔπρεπε νὰ τὸν εἶχα στὶς μάχες τῆς Ἀλμυρᾶς Ἐρήμου.

ΑΛΕΞΙΟΣ - Μοῦ φαίνεται πὼς ἐκεῖ θὰ πρέπει νὰ πάει ὀλόκληρη ἡ Αὐτοκρατορία, γιὰ νὰ μὴν ὄνειρερῆται. (πρὸς τὸν ἀχθοφόρο) Ξέρεις, ἐκεῖ δὲν εἶναι τὸ ἴδιο.

ΠΕΤΡΟΣ - (ἀπλά) Τὸ ξέρω, ἤμουν στὸ Ἰκόνιο, πρὶν ἀπὸ ἑπτὰ χρόνια... Κι ἄφησα ἐκεῖ τὴν κλειδωσὴ ἀπὸ ἐδῶ... Καὶ γύρισα μὲ σπασμένον τὸν ἀριστερὸ ἀστράγαλο καὶ τρία βέλη στὸ στήθος καὶ στὸν ὤμο καρφωμένα... Δόξα σοι ὁ θεὸς, δὲν μ' ἄφησε νὰ πεθάνω!...»

Ἄληθεια, τί γυρεύει ἓνας ἀχθοφόρος μέσα στὸ αὐτοκρατορικὸ παλάτι; Κάτι ποῦ δὲ φαίνεται ἀμέσως, ἐξηγεῖται στὶς ἐπόμενες ἐνότητες:

Ὁ Ἄνδρόνικος τὸν χρειάζεται γιὰ νὰ ποζάρει στὸ γλύπτη νὰ φτιάξει τὸ κορμί του καὶ τὰ κουρελιασμένα ρούχα του καὶ πάνω στοὺς ὤμους τοῦ ἀχθοφόρου νὰ μπεῖ τὸ δικό του κεφάλι. Ἦθελε νὰ δείξει μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ὅτι εἶναι ἓνας Αὐτοκράτορας διαφορετικὸς ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἓνας Αὐτοκράτορας ποῦ προέρχεται ἀπ' τὸ λαό.

Ὅμως οἱ παλατιανοὶ ἀνησυχοῦν σοβαρὰ γιὰ τὶς ἰδέες αὐτῆς τοῦ ὄχλου, ποῦ μπαίνουν στὸ παλάτι. Καὶ τὸ κακὸ γι' αὐτοὺς εἶναι, πὼς οἱ ἰδέες αὐτῆς δὲν προέρχονται ἀπ' τὸν ὄχλο, ἀλλὰ ἀπ' τὸν ἴδιο τὸν Ἄνδρόνικο, ποῦ στράφηκε φανερὰ ἐναντίον τῆς ἄρχουσας τάξης καὶ ἔδινε προνόμια στὸ λαό.

Κινδύνευε ἡ χιλιόχρονη καὶ πλέον Βασιλεύουσα ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Αὐτοκράτορα. Αὐτὸ εἶναι πρωτάκουστο. Ποῦ ἀκούστηκε Αὐτοκρατορία χωρὶς Ἄρχοντες, ὅπως ὄνειρευόνταν νὰ κάνει ὁ Ἄνδρόνικος; Τὸ κακὸ εἶχε παραγίνει. Πρέπει νὰ βρεθῆι τρόπος νὰ σταματήσει τὸ ἄπλωμα τέτοιων διαβρωτικῶν γιὰ τὰ θεμέλια τῆς Αὐτοκρατορίας, ἰδεῶν. Καὶ ὁ τρόπος βρέθηκε:

Οἱ παλατιανοὶ καὶ οἱ διανοούμενοι, ὅπως ὁ Νικήτας Χωνιάτης, ποῦ εἶχε σημαντικὸ πόστο στὸ παλάτι, καταφέρνουν καὶ ξεσηκώνουν τὸν ὄχλο ἐναντίον τοῦ Ἄνδρόνικου. Μέσα σὲ λιγότερο ἀπὸ δυὸ χρόνια, τὸ ἀγαπημένο ἱερὸ καὶ ἠρωϊκὸ σύμβολο, ποῦ ἦταν ὁ Ἄνδρόνικος, γίνεται γιὰ τὸ λαὸ ὁ πιὸ μισητὸς Αὐτοκράτορας. Κακοποιεῖται στοὺς δρόμους ἀπὸ τὸ φανατισμένο πλῆθος καὶ στήνεται στὸ ἱκρίωμα, θύμα τῶν νέων ἰδεῶν τοῦ.

Ὅμως καμιὰ βίαιη πράξη δὲν γίνεται πάνω στὴν σκηνή. Τὸ ἴδιο κι ἐδῶ,

ὅπως καὶ στὰ ἄλλα του ἔργα, ὅπως καὶ στοὺς ἀρχαίους τραγικούς. Ἐλλοστε τὸν συγγραφέα δὲν τὸν ἐνδιαφέρει ἡ ἐκτέλεση τοῦ Ἀνδρόνικου. Ἐκεῖνο πού τὸν ἐνδιαφέρει εἶναι τὰ αἷτια πού ὀδηγοῦν τοὺς ἀνθρώπους σ' αὐτὴ τὴν πράξη καὶ τὶς ἐπιπτώσεις πού ἔχει τὸ γεγονός αὐτό, τόσο μέσα στὸ Βυζάντιο, ὅσο καὶ στὰ ἄλλα μεγάλα, κράτη τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Κι αὐτὰ κοιταγμένα, ὄχι ἀπὸ κάποια πολιτικὴ ἐξέλιξη ἢ δεοντολογία, ἀλλὰ καθαρὰ ἀπὸ μιὰ ποιητικὴ καὶ θεατρικὴ σκοπιὰ.

Μὲ δραματικὴ διαλογικὴ λιτότητα, ἀναφέρονται ὄλα αὐτὰ στὶς τέσσερες τελευταῖες ἐνότητες. Ἡ δρᾶση τοῦ ἔργου δὲν εἶναι ἐξωτερικὴ, δηλαδὴ τοῦ μύθου, ὅπως συμβαίνει συνήθως στὰ θεατρικὰ ἔργα, ἀλλὰ δρᾶση ἐσωτερικὴ τοῦ ἀνθρώπου, δρᾶση ἰδεῶν καὶ ψυχικῶν συγκρούσεων. Εἶναι κάτι πού χαρακτηρίζει ὀλόκληρο τὸ ἔργο. Ἀλλὰ ἐκεῖ πού βρίσκεται ἡ πεμπτοῦσία τοῦ δράματος, εἶναι, κατὰ τὴν ἄποψή μας, στὴν τέταρτη ἐνότητα, μὲ τὸν μονόλογο τοῦ Ἀνδρόνικου.

Θ' ἀναφέρω ἕνα ἀπόσπασμα ἀπ' τὴν ἐνότητα αὐτὴ, πού θυμίζει μονόλογο ἀρχαίας τραγωδίας ἢ σαιξπηρικοῦ δράματος.

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ- Ὁ Λαὸς πὸς περιμένει... Οἱ ἄνθρωποι πὸς περιμένουν τὴν τρανὴ ὑπόσχεση τοῦ σταυροῦ... Αὐτὴ τὴ γλυκεῖα ἐλπίδα, πὸς τὴ ἔκαναν τραγουδι καὶ ὄνειρο... Ναι, ξέρω τί περιμένουν, τόσοι αἰῶνες, οἱ ἄνθρωποι τῆς Αὐτοκρατορίας, οἱ ἄνθρωποι, πάνω στὴ γῆ... Ζητοῦν νὰ σηκώσω αὐτὸ τὸ βᾶρος τῆς ὑπόσχεσης ... Κι ἐγὼ δὲν εἶμαι παρὰ ἕνας ἄνθρωπος μπροστὰ στὴν αἰωνιότητα, ἕνας φθαρτὸς ἄνθρωπος ἐνώπιον μιᾶς ἰδέας, πὸς αὐτὴ ξεκινάει ἀπ' τὸ Θεὸ κι ἐγὼ ξεκινᾶω καὶ παραμένω στὸν ἄνθρωπο.

... Εἶμαι ἕνας ἥρωας, Θεέ μου, πὸς στέφθηκε Αὐτοκράτορας! ... Πρέπει νὰ δικαιώσω τὶς προσδοκίες αὐτῶν πὸς πίστεψαν πὸς ἦρθα ἀπ' τὴν ἱστορία... Μιὰ ἐστεμμένη συνείδηση χρέους!... Καὶ δὲν εἶμαι, παρὰ ἕνας δεσμώτης, ἕνας Προμηθεὺς, πὸς ἦρθα γιὰ νὰ ἀσωτέψω τὴν ἱστορία, νὰ τὴν κάνω ἐξουσία... Θεέ μου! Πὸς θὰ μὴ μὴ μὴ μὴ νὰ φτάσω αὐτὸ τ' ὄνειρο, ξεκινώντας ἀπ' τὰ κίτρινα μάρμαρα τῆς Φρυγίας!

... Δὲν εἶμαι φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ!.. Ἡ μήπως εἶμαι φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ;... Φωνάζτε κάποιος γιὰ ν' ἀκούσω!.. Ἐ, Χριστιανοί!.. Φωνάζτε!.. Μόνος;!.. Δὲν ὑπάρχει κανένας ζωντανὸς χριστιανὸς ἐδῶ μέσα στὸ παλάτι;

Μονάχα τὰ χρυσὰ ροῦχα... τὰ ἀλαβάστρινα σκαλισμάτα καὶ τὰ ὄπλα ἀπόμειναν γύρω μου;... Τούτῃ τὴν ὥρα, ἡ Αὐτοκρατορία εἶναι μονάχα ἡ φωνὴ τοῦ Αὐτοκράτορα!

...Νικήτα Χωνιάτη, ζητᾶς νὰ κάμω ἀνθρώπινη πράξη ἕνα ὄνειρο, πὸς ἔφερε ὁ Χριστὸς στοὺς ἀνθρώπους, μονάχα μὲ τὴν προσευχή... Δὲν εἶναι λευκὰ περιστέρι... δὲν εἶναι μιὰ λειτουργία τῆς Κυριακῆς ἕνα τέτοιο τόλμημα... Ἡ τάξη τῶν ἰσχυρῶν ἔκαμε τὴν Αὐτοκρατορία νὰ εἶναι μιὰ δικὴ τῆς παγωμένη θάλασσα... Οἱ γαιοκτήμονες, οἱ τραπεζῖτες, οἱ ἰσχυροὶ ἔγιναν τώρα μιὰ δυναστεία χωρὶς νὰ ἔχουν πατρίδα τὴν Αὐτοκρατορία καὶ χωρὶς ἰδέες...

Καὶ τώρα, ποῖς θὰ ξαμώσει ν' ἀπλώσει τὸ χέρι τῆς Αὐτοκρατορίας πάνω τους; Ἐλα, λοιπόν, Νικήτα Χωνιάτη, νὰ τοὺς ζητήσεις νὰ πεθάνουν εἰρηνικά!..

Θεέ μου, ώς πότε θα είμαι μέσα στην έρημιά ένός θρόνου;.. Μου είπες, Νικήτα Χωνιάτη, πώς είμαι κάποια θεία ώραιότητα, που έγινε απ' την αρχαία Έλλάδα και τὸ Βυζάντιο... Ένας χριστιανικός Ἀπόλλωνας... Πώς είμαι τὸ κάλλος και τὸ πνεύμα που έχουν μονάχα τὰ ιδανικά... Ἔτσι, Νικήτα Χωνιάτη, θα είμαι ἡ ώραιότερη μορφή τῆς τραγωδίας που γίνεται μ' έναν Ἀυτοκράτορα!... Γι' αὐτὸ πρέπει ν' ἀλλάξω με τὸν ἀνώνυμο ὄχλο και τῆ μορφή και τ' ὄνομα και τὴν ψυχὴ μου. Γιὰ νὰ φτάσω γυμνὸς και μονάχος, σὲ κάποιους ὀρθρινοὺς ὀρίζοντες... Ἐκεῖ που εἶναι ἡ ἀπαλλοτριώση τῆς ὑπαρξης... (ξαναφωνάζει δυνατά). Ἐ, Χριστιανοί, δὲν ἀκοῦτε;... (δραματικὴ φάση) Κανένας δὲν εἶναι κοντά μου αὐτὴν τὴν ὥρα;... Κι' ἐσὺ, Νικήτα Χωνιάτη, πὼς μεγαλώνεις τώρα τὴ μοναξιά μου!.. Ὡ, πνεύμα τῶν Βυζαντινῶν Ἀυτοκρατόρων, ὁ ἴσκιος σου εἶναι ἕνα φωτισμένο κενὸ ἐδῶ μέσα... ἀδικαίωτες θυσίες ἡ αἴγλη σου... Νικήτα Χωνιάτη, νὰ ξέρεις, δὲν ἐφταίξα τὸν ἑαυτὸ μου ἀγαλμα πάνω σ' ἕνα βωμό, καθὼς οἱ Ἀυτοκράτορες... Τὸν ἄλλαξαν μ' ἕναν ἀχθοφόρο... Καὶ τὸ αὐτοκρατικὸ σκῆπτρο τὸ ἔκαμα ἕνα δρεπάνι στὰ χέρια του, γιὰ τὰ ὄριμα στάχυα. Ὁχι, ἕνα σπαθί... Γι' αὐτὸ πάσχισα νὰ πάρω τὸ θρόνο τῶν Κομνηνῶν... Ξέρεις τὶ θα πεῖ ἕνας θρόνος;... Ξέρεις πὼς κερδίζεται ἕνα θρόνος;.. Ὁ Ἡρώδης ἐσφαξε πάνω του χιλιάδες παιδιάρια, γιὰ νὰ μὴν ἔρθει αὐτὸ τὸ μήνυμα, που φέρει ἡ δικὴ μας Ἀυτοκρατορία γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς γῆς ... Κατάλαβες τώρα γιὰτὶ ἐτραγούδησε ὁ Λαὸς τὸν Ἀνδρόνικο;.. (κορυφώνεται). Μὲ ἀκούει κανένας, ἔ, Χριστιανοί;... Τὶ θα ἦταν ἡ Ἀυτοκρατορία χωρὶς ἕναν Ἀνδρόνικο Ἀυτοκράτορα, που δὲν ἔχει δικὸ του ὄνομα;!..»

«ΤΟ ΞΥΠΝΗΜΑ ΤΟΥ ΡΑΓΙΑ»

-Θεατρικὸ σὲ 3 πράξεις και 8 εἰκόνες-

Ἔκδοσι 1979

Τὸ '21 δὲν εἶναι ἀπλῶς ἕνα ἐπαναστατικὸ γεγονός, που ἔμεινε στὴν ἱστορία. Πέρασαν ἀπὸ τότε 170 χρόνια και τὸ 21 γιὰ τὸν νεοέλληνα εἶναι πάντα πηγή ζωῆς κι ἐμπνευσης, εἶναι φῶς λυτρωτικὸ και παράδειγμα ἀγωνιστικὸ γιὰ ὄσους αἰῶνες κι ἂν διαβοῦν.

Τὸ «Ξύπνημα τοῦ Ραγια» σ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἀναφέρεται, ὅπως ὑποδηλώνει και ὁ τίτλος του. Ὀλόκληρο τὸ ἔργο διαπνεέται ἀπὸ μιὰ βαθιὰ χριστιανικὴ πίστη. Ἄλλὰ δὲν πρόκειται γιὰ ἐδῶ μονάχα, που ὁ σκλάβος Ραγιαῆς εἶχε ἐναποθέσει ὄλες τὶς ἐλπίδες του γιὰ τὴν Ἀνάστασι τῶν Γένους, στὸ Θεό. Ὅλο τὸ ἔργο τοῦ Δημοσθένη Κόκκινου, ὄχι μόνο τὸ θεατρικὸ, ἀλλὰ και τὸ πεζὸ και τὸ ποιητικὸ, ἐμφορεῖται ἀπὸ χριστιανικὰ ἰδεώδη.

Τὸ ὑπέρτατο νόημα τῆς Χριστιανοσύνης: ἡ Ἀγάπη ἡ Ἀδελφοσύνη, ἡ Εἰρήνη, εἶναι μηνύματα πανανθρώπινα, που βρίσκουν ἀπήχηση σὲ κάθε καιρὸ, ἰδίαιτερα στὴ σημερινὴ ταραγμένη και ξεστρατισμένη ἐποχὴ μας.

Ἡ ὑπόθεσι τοῦ ἔργου ζετυλίγεται σ' ἕνα Μοναστήρι, ἐκεῖ που φυλάγονταν ἡ φλόγα τῆς ἐλευθερίας τετρακόσια τόσα χρόνια.

Τὰ πρόσωπα τοῦ ἔργου εἶναι ὁ Δάσκαλος και ὁ Καλόγηρος, που ἐμφουσοῦν στὶς καρδιές τῶν σκλάβων τὸν πόθο γιὰ μιὰ ἀναγεννημένη Ἑλλάδα, εἶναι ὁ ὑποτακτικὸς τοῦ Ἄρχοντα, που με τὴ λαχτάρα τοῦ λυτρωμοῦ, πρῶτος δέχεται τὸν ἀγωνιστικὸ σπὸρο, εἶναι ὁ Ἄρχοντας τοῦ τόπου, ὁ Ραγιαῆς, που τὴν κα-

τήχηση και τις ήρωϊκές πράξεις, των συντοπιτῶν του, ἀφυπνίζεται και συμμετέχει στὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα, και τέλος μιὰ κοπέλα, ἡ Ἀντιγόνη, ποὺ ἀρνήθηκε τὴν πρόταση του Ἄρχοντα νὰ γίνει γυναίκα του, γιατί δὲν ἤθελε νὰ στρώνει τὸ τραπέζι στοὺς Ἀγάδες και κλείστηκε στὸ Μοναστήρι ὡς Μοναχή.

Μιὰ ἐπανάσταση, ποὺ ἀπὸ τὴ φύση της, εἶναι ἕνα τραχὺ, βίαιο και ρεαλιστικὸ γεγονός, πῶς γίνεται νὰ μεταλλάζει σὲ μιὰ ποιητικὴ πράξη, εἶναι ν' ἀπορεῖ κανεὶς. Οἱ ἥρωες του, σοῦ δίνουν τὴν αἴσθησι, πῶς με τὴν ἐξέλεξι τοῦ δράματος, χάνουν τὴν ὕλική τους ὑπόστασι και μεταπλάθονται σὲ φῶς, σὲ ιδέες, γίνονται ποιητές.

Σίγουρα αὐτὸ εἶναι μιὰ δύναμη τοῦ Δημοσθένη Κόκκινου, ποὺ πηγάζει ἀπ' τὴ δική του ἐσωτερικὴ λυρικὴ διάθεσι.

Και ἡ ἀκτινοβολία τῶν ἡρώων, δὲν σβήνει κι ὅταν ἀκόμα αὐτοὶ πεθαίνουν. Ὁ Ραγιᾶς σκοτώνεται σὲ μιὰ μάχη με τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ τὸ ἔργο συνεχίζεται. Παρ' ὅλο ποὺ ὁ Θάνατος τοῦ βασικοῦ ἥρωα, θεωρεῖται ἀπ' ὅλους τοὺς δραματούργους σὰν ἡ κορυφαία πράξι τοῦ δράματος, και σηματοδοτεῖ τὸ τέλος τῆς παράστασις, τὸ ἔργο τὸ δικό μας δὲν τελειώνει ἐδῶ.

Και τὸ γνῶρισμα αὐτὸ, δὲν τὸ βλέπουμε μονάχα στὸ «*Εὐπνημα τοῦ Ραγιᾶ*», ἀλλὰ τὸ παρατηροῦμε σὲ ὅλα τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Δημοσθένη Κόκκινου. Εἶναι μιὰ πρωτοτυπία και μιὰ τεχντροπία, καθαρὰ προσωπικὴ τοῦ Συγγραφέα. Δίνει πάντα μιὰ συνέχεια και πέρα ἀπ' τὸ θάνατο τοῦ ἥρωα. Παρακολουθοῦμε τὴ συνέχεια ποὺ ἀφήνουν τὰ μεγάλα ἀνθρώπινα ἔργα και γεφυρώνουν τὸ χρόνο μεταξὺ τῶν γενεῶν.

Ἔτσι κι ὁ Δημοσθένης Κόκκινος, με τὸν θάνατό του δὲν ἐσβησε, δὲν ἔφυγε χωρὶς ν' ἀφήσει τ' ἀχνάρια τῆς περπατησιᾶς του, πάνω στοὺς δρόμους τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου. Και οἱ νεώτεροι δραματούργοι, θὰ βροῦν τὰ σημάδια αὐτὰ γιὰ νὰ συνεχίσουν τὴ δική τους θεατρικὴ πορεία.

ΣΠΟΝΔΑΙ

(Ποιήματα για τὸ Δημοσθένη Κόκκινο)

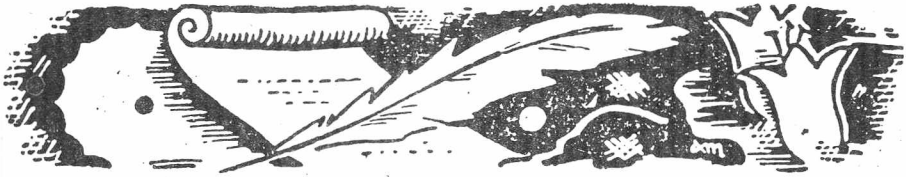
σκίτσο τοῦ Δημοσθένη Κόκκινου.

Ό Δημοσθένης Κόκκινος με παραδοσιακή στολή, χορεύει τὰ «Καγκέλια» στή γενέτειρά του Νεραΐδα Τρικάλων.

Ό Δημοσθένης Κόκκινος σὲ στιγμή Δημιουργίας.

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΜΙΧΑΗΛ

Ἐλεγείο γιὰ τὸ Δημοσθένη Κόκκινο

Τὸν ἀνυπέρβατο ὑψιπετίεντος λόγου
τὸν τῆς Φοίβης ἀγάπης καρδιᾶς
ἀδερφὸ τοῦ ἀνθρώπου.
in memoriam.

Ἄνθρωπε Γῆς

Λόγε οὐρανέ!

Πόσο ταχιά, παράκαιρα μᾶς ἔφυγες γιὰ ἐκεῖ
καὶ στέρεψε τ' αἰέριο μιάς μας πρωτοπηγῆς
κελάρυσμα, κελάηδισμα μιάς Δελφικῆς
λύρας καὶ εἰρήνης.

Μύρα μαζεῦω τῆς αὐγῆς,

πυρνοῦ δροσόβολη λογοβολιὰ

νὰ δέσω στὸ στερνὸ νὰ σὲ κατευοδώσει

Κι ἐλᾶτε τώρα ὄλες του οἱ γραφές

πάγκαλες θυγατέρες του ἀκριβῆς

Ἰδέες, Λόγου στόχαση καὶ λυρισμοῦ μολπές

τὰ ἐναγίσματα

τὶς ἱλαστήριες νὰ τ' ἀποδόσουμε τιμές - χοῆς

μὲ τὸ Ἑπειώτικο ὡς τοῦ πρέπει μοιρολόι.

Κι ὕστερα ἀντάμικο νὰ στήσουμε χορὸ

γιὰ τὸ λεβέντη τὸ Γιαννιώτη αἰτό,

ποὺ πέταξε τόσο ψηλὰ

ὡς ποὺ τὸν συνεπῆρανε οὐράνια μάγια ὄνειρα κι ἀγγελικὰ

κι ἀπολησμόνησε νὰ μᾶς γυρίσει πάλι.

Ἄλλως ποὺ ἀφησεν ἐδῶ φτερό, φτερά.

Τοῦ Λόγου του κληρονομιά
γιὰ νὰ πετάξουν κι ἄλλοι.

Ἄνθρωπε!

τοῦ ἀνθρώπου τῆς Γῆς μας ἀδερφέ!

Ἄξιε πλάστη ἀποσταγμάτων λόγων γήινων καὶ ἀστρικῶν,
στοχαστικῶν καὶ λυρικῶν ἀνυψωμῶν
καὶ σελασφόρων διαλογισμῶν.

Φίλε καλὲ ἀγαθέ!

στοὺς Γαλαξίες σὲ ζητῶ
καὶ σ' ὄλους ψάχνω νὰ σὲ βρῶ,
τί, ποὺ νὰ ξέρω ποιὸς
σ' ἀμάχη ἀνάμεσά τους ἀγαθὴ
ἀστρί του - πρωταστρί
μὲ τ' ἄλλα του τὰ «παμφαῆ»
ἔχει ἀξιωθεῖ νὰ σὲ καταστερώσει.

Ὅμως, παρόμοιας τύχης ἀγαθῆς,
κανεῖς.

Τὶ ἐσύ,

ἴδια ὡς ἐδῶ κι ἐκεῖ
ὕπατη κρατιστεύουσα καλλίφθογγο χορδῆ
μὲ «δῶριο» πολυκράτου ἕαρος σκοπορυθμῶ,
μὲς τὸ δικό σου ὀλοδικὸ
τῆς Λύρας τὸν ἀστερισμὸ
ἔχεις γιὰ πάντα καταστερωθεῖ.

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ

Φίλε κι ἀδερφέ

Βιβλικὲ ὕμνωδὲ τῆς Ἐθνικῆς Ἀντίστασης
καὶ τῆς μεγάλης τραγικῆς ὁδοιπορείας
ἔφυγες καὶ πῶς νὰ τὸ πιστέψουμε!

Ἄδοκῆτα κοιμήθηκες τὸν αἰώνιο ὕπνο
καὶ φτώχηνε ὁ κόσμος ἐφτώχηνε ἡ ζωὴ μας.
Ἔφυγες ἐκεῖνο τὸ χειμωνιάτικο πορφυρένιο δειλινὸ
τὴν ὥρα ποὺ ἡ ἡμέρα μάζευε τοὺς καϋμούς καὶ τὸ μόχθο.

Μελωδὲ τῆς ὠραιότητος καὶ των νεανικῶν ὀνείρων
ἀναχώρησες γιὰ τὸν ἄλλο κόσμο.
ἤρεμα καὶ γαλήνια ὅπως γαλήνιος καὶ ἤρεμος
ἦσουν σὲ ὄλο σου τὸ Βίο.

Ἔφυγες ἐπὶ δειλινῶν ἀνέμων,
ἀγναντεύοντας μέσα ἀπὸ τὴν ὀμίχλη τοῦ ἀλλοκοσμίτη
τὰ Γιάννενα τὴν ἀγαπημένη σου πολιτεία
τ' ἀγέρωχα Ἑπειρωτικὰ Βουνὰ
καὶ τὴ νεράϊδα τὴν ποθειτὴ πατρίδα.

Διαπλέοντας τὴν Ἀχερουσία
ἀποχαιρέτησες τὴν Θεσσαλικὴ γῆ καὶ τὴν Πίνδο
τῆς Ἄρτας τὸ γεφύρι καὶ τὶς χρυσὲς πορτοκαλιές.
Ἀγνάντεφες τὸν ναὸ τοῦ Ποσειδώνα καὶ τὴν τεφερὴ πεδιάδα
Τοὺς αἰχμηροὺς βράχους καὶ τὸ ἀνεμόδαρτο Αἰγαῖο.
Ἀγνάντεφες τὸ ἀπολιθωμένο καὶ στοιχειωμένο καράβι
μὲ τ' ἀπολιθωμένα ὄνειρα καὶ τὶς πετρωμένες φωνές.

Τραγουδιστὴ τῆς ἀδελφοσύνης καὶ τῆς δικαιοσύνης
Μελωδὲ τῶν ἀγνινῶν καὶ ἐσπερινῶν ἀσμάτων
γλυκειὰ κι ἀπόκοσμη μουσικὴ συναυλία
τὰ τραγούδια σου καὶ τὰ ποιήματά σου.

Ἀρχαῖος ἀργόπρεπος χορὸς οἱ φθόγγοι τῆς καρδιάς σου
χορικὰ ἀγάπης διδαχῆς καὶ ἀνθρωπιᾶς.

Γλυκοθώρητε καὶ γλυκολάλητε ποιητὴ
μὲ τὴν αἰσθητικὰ κι εὐγενικὴ ψυχὴ
μὲ τὰ στοχαστικὰ μάτια καὶ τὴν παιδικὴ καρδιά
πῶς νὰ σε ξεχάσουμε!

Μήνες τώρα πού είσαι στο Βασίλειο του Ἀηδονέα
 συντροφιά με τούς νεκρούς σου ἀντάρτες
 με τούς ἀλλοκοσμίτες φίλους σου ἀπό καιρὸ φευγάτους.

Μήνες... και μεις Θαρρούμε πῶς κάπου θὰ ξεπροβάλεις
 και πως θ' ἀκούσουμε τὸν γλυκό σου χαιρετισμό:
 «Ἀδερφέ»

Ἐφυγες ἐκείνη τὴν ὀδυνηρὴ ἑσπέρα
 και τὰ πύκα σταμάτησαν νὰ θροΐζουν
 τὰ ἔλατα χαμήλωσαν οἱ πορτοκαλιές σου πλέξανε στεφάνι
 και τὰ πουλιὰ ἐσίγησαν τὸ κελάδημά τους.

Ἀναχώρησες γιὰ τὸ μακρονὸ κι' ἀγύριστο ταξίδι
 και ἄφησες τὴ Μούσα και σύντροφο τῆς ζωῆς σου
 με τούς τρεῖς κλώνους νὰ σὲ θρηγοῦν
 και μᾶς τούς περιλειπόμενους περιδεεῖς και θλιμένους.

Ἐφυγες, ἔφυγες πρὶν τὴν ὥρα σου
 ἀπὸ χρυσάφι ἦταν ἡ καρδιά σου
 δὲν ἦταν ἀπὸ σίδηρο.

Ἀδερφε κουράστηκες νὰ καρτερεῖς τὰ περιστέρια
 νὰ καθήσουν στοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων
 οἱ ἄνθρωποι δὲν κρατοῦν λάβαρα εἰρήνης
 κρατοῦν ὄπλα.

Πῶς ξέχασε τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου ὁ κόσμος:

Ἀπόστασες νὰ γράφεις γιὰ τὴ ρημαγμένη γενιὰ
 και νὰ θρηνεῖς γιὰ τὰ ρημαγμένα ὄνειρα.
 ἀπόστασες νὰ περιμένεις τὴν ἀνάσταση τῶν ὄνειρων
 και νὰ προσμένεις μιὰν ἀνοιξὴ πού ἔμεινε ἀνανθη
 και ἀγαλμάτινη ἐκεῖ στὴ νεανικὴ ὀθόνη.

Ἀπόκαμες ἀλλὰ δὲν ἔχασες τὴν ἐλπίδα

Ἦθελες νὰ ἐλευθερώσεις τοὺς ἀδελφοὺς
νὰ τοὺς μοιράσεις τῇ γῆ.
Νὰ προσφέρεις σὲ ὅλους ἄρτον καὶ οἶνον
Νὰ δώσεις στοὺς νέους ὄνειρα καὶ ἰδανικά.

Ἦθελες ἐπὶ γῆς Εἰρήνη καὶ δικαιοσύνη.

Ποιητὴ μὲ τὸ ἄλας στὰ μαλλιά
καὶ τὴν ἀρμύρα στὸ μέτωπο.

Ἰδαλγὲ ἦσουν πηγὴ λαλέουσα
Δημοσθένη. Δεν σε ξεχνοῦμε.

Νίκος Β. Βένος

ΑΜΑΛΙΑ ΔΗΜΟΣΘ. ΚΟΚΚΙΝΟΥ

ΩΣ ΙΡΙΔΙΣΜΟΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΔΑΚΡΥΩΝ

Σὲ εἶδα μέσα στοὺς διαδρόμους τῆς εὐτυχίας.
Σὲ εἶδα κάτω ἀπὸ τὸν ἑναστρο οὐρανὸ
νὰ συνομιλῆς μὲ τὰ κλαράκια καὶ τὰ πουλιά, μὲ τὰ κύματα καὶ τὸν ἀέρα...
Σὲ βλέπω μέσα στὴν πρωϊνὴ ἀχλὺ καὶ τὸ ὑπερπέραν...
Φτωχέ μου πατέρα, ποῦ εἶσαι;
Ἰδεολόγε περιπατητὴ τῶν ματωμένων κοιλάδων,
Ἵνειροπόλε ποιητή,
ἔσὸ ποῦ ἔκλεισες μὲς τὴν χούφτα σου
λίγα ἰδανικά καὶ ἓναν κλάδο ἐλαίας,
ποῦ ἔφερες τὴν λευκὴ περιστέρα,
λουλούδια στὶς κάνες τῶν πολυβόλων,
ποῦ ἔπιασες τὸ πιὸ δυνατὸ φῶς τῶν πολύχρωμων πρισμμάτων,
τὶς στάχτες τοῦ γκρίζου καπνοῦ...
τώρα παίζεις στὴν ἄρπα τοῦ οὐράνιου τόξου...
Ἐνα κλωνι βασιλικό, μὲ τὶς δροσοσταλίδες τῶν ἄστρων,
Ἐρυθρὸν ὑάκινθο ἀπὸ τὸν γαλάζιο πλανήτη,
ἀθῶα κυκλάμινα καὶ κίτρινες τουλίπες
ἤθελα νὰ σοῦ φέρω...
Ποῦ νὰ σὲ βρῶ;
Μήπως παίζεις μὲ τὰ λαμπερὰ μάτια τῶν γαλαξίων;
Μήπως μὲ τὴν μουσικὴ τοῦ ἀνέμου;
Ποιητὴ τῶν ὀνειρῶν ποῦ ταξιδεύουν στοὺς ὀρίζοντες...

ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΥ

Ἐγὼ ὁ φίλος σου ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Μνήμη Ἰερῆ τοῦ Δημοσθένη Κόκκινου
του αἰεί νέου - «Παλαιοῦ τῶν Ἡμερῶν»

Εἴμασαν αἰχμάλωτοι τοῦ ὀνείρου καὶ τῆς Θάλασσας
ἀργοναῦτες, πάνω ἀπ' τὴ λαίλαπα τῶν παγερῶν κραυγῶν μας,
πάνω ἀπ' τὸν βουβὸ καὶ ἀνελέπτο χρόνο, ποὺ πολιορκοῦσε
τὴν μοναξιά μας·
μετέωροι, σὰν μιὰ ἔναστρη πληγὴ πάνω στὴ ματωμένη σάρκα τῆς Νύχτας.
Ταξιδεύουμε σιμὰ στὴ Λοκρίδα, πλένοντας ἄκρη - ἄκρη στὶς ἀκτὲς
τοῦ μπλάβου καὶ ροδόχρωμου. Εὐβοϊκοῦ
Καὶ γύρω τὸ χλωμὸ Χινόπωρο διπλώνει μὲ ἥσυχες ἀργὲς κινήσεις
τὴ θολὴ κουβέντα τοῦ ἡλίου
ἀνάμεσα στὰ μαντεμένα σύννεφα που κράζαν
μεγάλες ἄσπρες φωνές.
Καὶ πάνω ἀπὸ τὸ μαντέμι τῶν νεφῶν πρόβαλε γραμμὴ ἀχνή
τὸ καλλίδρομο,
ἡ ἀσάλευτη ἀνατολικὴ Παραφυάδα τῆς Ο ἴ τ η ς ... Αὐτῆς,
ποὺ λάμπει στὸ βάθος -σιλιπνὸ διαμάντι, πέτρινο ἀλαβάστρινο
κορμί γυναίκα, ποὺ καίει τὸ λάγνο της φιλί,
καθῶς παντρεύεται τὸ Φῶς.
Τὴν θωρεῖ ἀπ' ἀλάργα ὁ Φιλοκτῆτης καὶ βουρκώνουν τὰ μάτια του:
Κραυγὴ πουλιοῦ ἢ Φωνή· του, ποὺ σαλεύει στὴν ἄκρη τῆς ἀβύσου:
- Βούλαρχοι καὶ Ἰεροδύτες, φωνάζει δυνατά, κι οἱ λέξεις του
ἀδημονοῦν στὰ χεῖλη του ὅπως οἱ βλαστοί,
μὲ θυμᾶστε ἐμένα, ποὺ εἶμαι ὄ,τι ἀπόμεινε ἀπ' τὴν Προϊστορία σας;
Πατέρα Ποίαντα δυνατὸ καὶ παλαιὸ τῶν Ἡμερῶν· Γῆ τῆς γαλάζιας
Οἴτης Πατρίδα μου.
Δωρικὴ Ρούμελη τῶν Ἀρματωλῶν καὶ τῶν Κλεφτῶν περι-μένετε
Ἔρχομαι μὲ τὸ λεβέντη ἄνεμο, πίνοντας τὸ Φῶς ἀπ' τὰ δικά σας μάτια
Ἔρχομαι, ὄχι πιά σὰν χλωδὸς ἄνθρωπος, μὰ σὰν σταυραετός,

στην κορφιανή λάμψη σας· γιατί ό,τι
 λάμπει σέ σās, είναι υηλά:
 ὦ κατβόθρα τῆς Ἐλατιās
 Ὅρθῃ ὀρθό, οἰταῖα ὄρη, Πύργε Πεντάγυηλε
 Ἔρχομαι σιμά σας. Θεὲ ἀλύππτε τοῦ Παγεροῦ Μεσημεριοῦ ἀπόντα...
 ἄν εἶσαι ἐδῶ φανερώσου καὶ ὀδήγησέ με...
 Ἄλλοιῶς δὰ φωνάζω Δ ὀ ξ α σὸ Μ α χ ἄ ο ν α, πὸν μὲ λ ὕ τ ρ ω σ ε.
 Γιατὶ Μοίρα πικρὴ μὲ δυναστεύει, λεπλατεῖ τὰ ὄνειρά μου,
 αἰχμαλωτίζει βάρβαρα τὴ σκέψη μου
 καὶ Μνήμη φριχτὴ μὲ πληγώνει
 γιὰ τὴν Τροία, πὸν ἔκαγα
 γιὰ τὸν Πάρη, πὸν σκότωσα
 γιὰ τὴν ἔφοδο τοῦ φόβου καὶ τῆς Νύχτας,
 γιὰ τὸν Οἶτο, πὸν θαύμασα
 τὴν τύχη, τὸ γραπτὸ καὶ τὸ Κισμέτι.
 Φιλόστρατε, δὲν μ' ἀκοῦς; Δὲν μ' ἀκοῦς; πὸν σκαλίζω
 τὴν Τέφρα τῶν πεδαμένων
 πραγμάτων
 καὶ μελετῶ ἄσκοπα τὸν οὐρανὸ
 τὴ θάλασσα, τὸν ἄνεμο καὶ τὴ Νύχτα.
 Ἀπολλώνεια Τυανέα, βοήθησέ με νὰ περάσω
 τὴν Ἄβυσσο.
 Νὰ μάθω τὴ *Magna Grecia*, νὰ δωπεύσω
 μὲ χέρι παγωμένο, τὴν ἀπέραντη Γῆ
 Ἐγὼ ὁ Φίλος σου - Φιλοκτῆτης, πὸν δὲν φανταζόμουνα
 ἔτσι τὴ θλίψη καὶ τὸ Θάνατο!
 Ἐφυγα καὶ ξαναγύρισα στὴ θάλασσα,
 κουβαλώντας στὸν ὦμο μου, ἓνα μελλοθάνατο.
 καὶ σένα Ἥλιε τῆς Οἴτης, πὸν στέκεις αἰῶνες
 σφηνωμένος μέσα στὶς ἄγριες Πέτρες
 Τινάζοντας στεφάνι σπινθῆρες,
 στὴν ἄφθαρτη αὐγὴ
 τοῦ νέου Κόσμου, πὸν ἔρχεται....

ΑΓΑΠΗΤΕ ΜΟΥ ΦΙΛΕ

Ἀγαπῆτέ μου φίλε!
 στὴν ἡσυχία δὰ διαβάσουμε τὰ γράμματα
 δὰ γάλλουμε τὴ δεῖα λειτουργία
 δὰ ταξιδέγουμε...

Ὁ Παλαιὸς τῶν ἡμερῶν ἀναμένει
 μετὰ τὴν δύση τοῦ τρομεροῦ μεγαλείου
 Μετὰ τὸ πέρας τῆς γαλανῆς σφαίρας
 σὲ τόπο χλοερό καὶ ἀναπαύσεως.

Ἔδυσσε ὁ ἥλιος στὰ ὄρη τῆς ἐρημίας
 φύγαν οἱ ποταμοὶ στὰ σκότη
 κι' ἔμεινε στὸν ὀρίζοντα ἓνα ἀναλόγιον!
 Ἀγαπῆτέ μου φίλε διάβασέ μου.

Περιλειπεῖς ἐμείναμε στὴν πεδιάδα
 μαζεύοντας τὴ σοδιὰ τῆς κληρονομιάς
 σὲ μιὰ χούφτα λέξεις μὲ ρίγανη
 κοιτάζοντας τὴν ἀνατολὴ τῶν πετεινῶν..

Περιπαθεῖς προσκυνηταί!
 καβαλλάρηδες τῶν μοναχικῶν νυμφῶν
 μὲς στὶς καταιγίδες τοῦ Ἀπρίλη σᾶς χαιρετῶ
 καὶ στὴν κοσμοχαλασιὰ σᾶς τραγουδῶ.

Ἀγαπῆτέ μου φίλε
 θέλω νὰ μιλήσουμε χωρὶς φόβο
 τὸ σκότος ἔγινε φῶς, στὰ σβυστὰ λυχνάρια
 δα ταξιδεύουμε!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ

ΝΙΚΟΣ Α. ΤΕΝΤΑΣ

Ο ΓΙΟΣ ΤΗΣ ΝΕΡΑΪΔΑΣ

Τῆς ὁμορφιάς καμαρωτὸ γιοφύρι
πελέκησες μὲ λόγο ὕφασμένο
σὲ ἀργαλειὸ καλοπελεκημένο
μὲ ἠπειρώτικο κοντυλοσφύρι.

Τῆς μνήμης γλυκομάζεψες τὴ γύρη
ἢ λέξη νὰ κεντήσει βλογημένο
τραγούδι γιὰ τὸν πατριδοχαμένο
στῶν Ἰδεῶν τὸ μέγα πανηγύρι.

Τὰ Γιάννινα, ἢ Ἄρτα δακρυνοκλαίνε
τὸν βάρδο τῆς τιμῆς καὶ πικρολένε
μὲ μοιρολόϊ πολυπονεμένο:

«Τὸν Ἄδη ἢ ψυχὴ σου ὁμορφαίνει
λεβεντογιὲ Νεραΐδας Δημοσθένη
Κόκκινε. Λαφρὸ τὸ χῶμα κι' ἁγιασμένο».

ΜΝΗΜΗ Στο Δημοσθένη Κόκκινο,

Στὰ φαράγγια τῆς μνήμης ὄδοιπόρος
 Μὲ τοὺς νεκροὺς ἀντάρτες νὰ σέρνουν χορὸ
 στὸ σῶμα, στὸ αἷμα, στὸ γωμί, στὸ κρασί, στὸ βιβλίό σου.
 – Περιπατῶ ἐν νεφελαῖς
 στὴ γῆ τοῦ Κατσαντώνη καὶ τοῦ Βηλαρᾶ
 τοῦ Σκυλόσοφου καὶ τὸν Κρυστάλλη.
 Ἄκουγες τοὺς θρύνους τῶν σκλάβων
 τὸ λυγμὸ τῆς Παμβώτιδας
 τὰ ἐμβατήρια τῆς Πίνδου.
 Καθὼς ἱερουργοῦσαν μύστες στὴ Δωδώνη
 καὶ στοῦ χειμῶνα τὴν ἄγρια θωριὰ
 ἐπλαθαν τὸν ἀγέραςτο λόγο τῆς Ρωμιοσύνης.
 Ἄει περιπλανόμενος
 σ' ἀπόκοσμες φωνές πού κουβαλοῦν τὰ ποτάμια.
 Ἄει περιλυπόμενος
 σὲ γίνες πληγὲς πού θρέφουν οἱ πολέμοι
 Περιπατῶν στὶς φτέρες καὶ στὰ γραικόχορτα
 στὰ νυχτολούλουδα καὶ στὰ μοιρολόγια
 κ' ἦταν ἀπ' τὸ αἷμα σπιφὸ τὸ νερὸ
 στὸν Καλαμά, στὸ Βοῖδομάτη καὶ στὸν Ἄωο.
 Ἐσὺ Δημοσθένη πάντα ὄρθος.
 κ' ἄς ἦταν τὰ πτηνὰ ἐκπῶτα,
 ἀπ' τὸν Παράδεισο πού ὄνειρεύτηκες.
 Ἦταν τὸ χιόνι πλαῖί μου
 μὲ πέτρινα δάχτυλα
 ἀνάμεσα στὰ χαμομήλια πού δάκρυζαν
 καὶ στὰ κρίνα τῆς ἄμμου.
 Τὰ μάτια τοῦ εὐκάλυπτου κοιτοῦσαν τὴ γῆ
 καὶ τὰ κλαδιὰ ζητοῦσαν ἀέρα.
 Μιὰ ἀσφυξία ἔζωνε τὶς καρδιές
 καὶ μάδαγε τὰ περιστέρια
 Τότε ἀντίκρισα τὴν ἀγάπη.
 νὰ κλαίει γοερά
 σὲ μνήματα νεκρῶν συντρόφων
 Ὅδεοὺν σήμερα ρακεύδута πρόσωπα
 μέσα σὲ δάκρυα, δόκανα καὶ μίση.
 Ἀκολουθοῦν βουβὰ τὴ ρῆ τοῦ Ἀχέροντα
 Δὲν σ' ἀκουμποῦν.
 Γιατὶ στὸν ὄργασμὸ τῆς ἀνοιξῆς ἔγινες λάμψη.
 Ἀντάμωσες τοὺς προγόνους
 τὰ ὄνειρα τῶν συντρόφων
 τὰ ποιήματα τῶν ἀγγέλων
 – Περιπατῶν ἐν νεφαίλαις
 – Ὁ Παλαιὸς τῶν ἡμερῶν
 Μορφὴ στίλβουσα, ἰριδιζουσα ἔσαι.

Σ
Παλαιὸς Ἰων ἡμερῶν

(Ἔργα Δημοσθέν Κοκκίνου)

Ὁ Δημοσθένης Κόκκινος ὅπως τὸν ζωγράφησε ὁ ἀγιογράφος Γ. Ι. Τριανταφυλλίδης.

Νεκρέ μου φίλε

Νεκρέ μου φίλε,
ξέρω πώς περιμένεις τὸ χέρι μου
ἤρεμος, ντροπαλὸς καὶ μονάχος
ὅπως ἔζησες κι' ὅπως ἔφυγες
μέσα στὴν ὀμίχλη τῆς πόλης σου
πρὶν ἀπὸ κείνον τὸν κρύο Δεκέμβρη
ποῦ ξανάρθες στὰ Γιάννινα νεκρός.
Ξέρω πώς περιμένεις ἀπόψε
νὰ μιλήσουμε ὄξω ἀπ' τὴ γῆ,
περπατώντας χωρὶς τὸ χοῦδὸ βάρος
στὴν ἄκρη τοῦ χρόνου ποῦ μάζευες
ὅταν εἶσαν ἀνάμεσά μας μιὰν ἀγγιχτή εὐγένεια
στὰ γκαλντερίμια μὲ τὰ βασιλικά καὶ τὸ δυόσμο
ποῦ ζώνουν τὰ σπίτια
μὲ τὰ πλατεῖα γείσα καὶ τοὺς ἴσκιους
ἀπ' τὰ χνώτα τῶν Μπαντίδων καὶ τῶν Καραμπέρηδων.
Κι' ἐγὼ περιμένω ἀπόψε
νὰ ἡσυχάσουν οἱ χτισμένες αὐλές,
νὰ ἐρημώσουν οἱ στράτες στὴ νύχτα,
γιὰ νὰ φτάσω μὲ τὸ ἀδύνατο χέρι μου
κάποια θολὰ σύνορα στὸ χάος
ποῦ ἔφτασαν ἐκεῖ τὰ πατήματά σου,
νεκρέ μου φίλε
μὲ τὴν ἀκριτὴ μορφή καὶ τὴν περιχυμένη σιωπὴ
στὸ ἀλαργινὸ σου πρόσωπο.
Τώρα, ποῦ κοιμήθηκαν οἱ ἄνθρωποι
καὶ ποῦ τὰ παράθυρα τῶν σπιτιῶν εἶναι σκοτεινά,
ἔλα νὰ μιλήσουμε.
Ξέρω πώς περιμένεις
ἤρεμος, δειλὸς κι' εὐαίσθητος σὰν τὸ φῶς,
ἀκόμα καὶ τώρα ποῦ δὲν εἶσαι ζωντανός.
Γιατί, κι' ὅταν ζοῦσες ἀνάμεσά μας
εἶσαν περισσότερο μιὰν αὐτὴ παρουσία
ποῦ παραμέριζε πάντα τὴ σκιά της
γιὰ νὰ μὴν ταράξει τὸ φῶς καὶ τὰ ὄνειρά μας.
Τίποτα δὲν θὰ σ' ἀγγίξει ἀπόψε
ἀπ' αὐτὴν τὴν μακρυνὴ μοναξιά ποῦ φοβόσουν
καὶ ποῦ τὴν πῆρες μαζί σου,
γιατὶ σ' ἐμᾶς ἔμεινε μονάχα ἡ γαλήνη
ποῦ λίμναζε στὰ μάτια σου
καὶ ποῦ ἔφερνε τὸ ἀθόρυβο περπάτημά σου
ὡς τὴ δική μας ψυχὴ.
Τὰ χορτάρια ποῦ ἀφήσες πάνω στὰ χαλάσματα

καὶ στίς ραγισμένες πόρτες τοῦ κάστρου
δὲν ἀναδεύουν ἀπόψε στὸν χαμηλὸν οὐρανὸ τῆς πόλης
κι' ἡ λίμνη ἔχει πῆξει ἀπὸ κείνη τὴν φοβερὴ ἔρημιὰ
ποῦ σ' ἐπαίρνε ἀπὸ κοντὰ μας

τίς ὥρες ποῦ δείχνοσαν ὄρθιος καὶ περήφανος.

Νεκρὲ μου φίλε,

τὴν ὥρα τούτη θὰ μιλήσουμε δίχως ὀνόματα,
χωρὶς τὸ βάρος τῆς ἡλικίας καὶ τῆς σιωπῆς.

Ξέρω πὼς περιμένεις

πέρ' ἀπ' τοὺς καμένους ὀρίζοντες καὶ τίς στάχτες,

γιὰ ν' ἀνταμώσουμε

στὸ φῶς μιᾶς γαλάζιας ἀστραπῆς.

Νεκρὲ μου φίλε,

τὴν ὥρα ποῦ θὰ γεφυρώνεις τὸ χάος

μὲ τὸ φῶς τῆς σελήνης καὶ τὰ νερὰ τῶν ὠκεανῶν

γιὰ νάρθεις ν' ἀγγίξεις τὸν ἴσκιό σου

πάνω στίς καρέκλες καὶ στοὺς τοίχους τοῦ γραφείου μου

θὰ μὲ βρεῖς νὰ σὲ περιμένω,

γιὰ νὰ μιλήσουμε.

Ξέρω πὼς δὲν πρόλαβες ν' ἀφήσεις

ὅσα μάζεψες ἀπ' τὴν ὀμίχλη κι' ἀπ' τὴν βροχὴ

στίς χαλασμένες καμάρες τοῦ κάστρου

δταν ἔψαχνες ν' ἀνταμώσεις τίς μοναχικὲς σκιὲς

ποῦ δρασκελίσαν τὸ χρόνο καὶ τὴ νύχτα μαζί σου.

Τὴν ὥρα τούτη,

θὰ εἶσαι ἤρεμη πνοὴ ἀπ' τὸ ὑπερπέραν

καὶ θὰ μοιάζεις τὰ σύννεφα ποῦ κύτταζες

καθὼς ἐπεφταν στὴ λίμνη καὶ τὴν ἔβαφαν

λίγο πρὶν νὰ κάτσει πάνω τῆς ὀ σκοτεινὸς ἐκεῖνος κάμπος

ποῦ σὲ χώριζε ἀπ' τοὺς θόρυβους καὶ τὰ φῶτα τῆς ἀγορᾶς.

Σ' ἐκείνη τὴν ἔρημιὰ

ποῦ χαιρέτηες μόνος ἐσὺ ἀπ' τοὺς ζωντανούς

τὸν θλιβερὸ γέροντα

ἀπ' τὴ γενεὰ τῶν Ζουλφικάρ

μὲ τὴν βραχνὴ φωνὴ καὶ τὸν ταμπουρά του

νὰ θυμᾶται καὶ νὰ κλαίει παντέρημος

πὼς εἶταν τὸ στερνὸ κατάλοιπο ἀπ' τὴ γενεὰ τοῦ Ἀσλάν

ἄγαμος κι' ἄκληρος ἐνώπιον τῆς αἰωνιότητος

περιμένονας πάντα κάτω ἀπ' τὸν ψηλὸ μιναρὲ τῶν προγόνων.

Τώρα, θ' ἀκούγεται μονάχα ὁ θροῦς ἀπ' τὰ πλατάνια

καὶ τὸ περπάτημα τῆς θύμησης πάνω στὰ ξερὰ φύλλα.

Τίποτ' ἄλλο δὲν θὰ ταράξει ἀπόψε τὸ δρόμο σου

σ' αὐτὸν τὸν περίπατο τῆς ἐπιστροφῆς ἀπ' τὸν οὐρανὸ

γιὰ ν' ἀνταμώσουμε πέρα ἀπ' τίς μνῆμες καὶ τὸ χῶμα.

Ἐκεῖ,

θὰ μπορέσεις νὰ πεῖς ὅσα λόγια κράτησες μιὰ ζωὴ

νὰ βαραίνουν στὸ στέρνο σου καὶ στὸν ὕπνο σου πρὶν ἀπ' τὸ θάνατο.

Νεκρὲ μου φίλε,

Ξέρω πὼς θάθελες νὰ μιλήσεις γιὰ κεῖνες τίς μνῆμες

μὲ τὰ αἵματα καὶ τοὺς ὀρθρινούς ὀρίζοντες τῆς Μικρασίας

πού σκυθρώπαζαν την ὁμορφην εἰδῆ σου,
ἀλλὰ δὲν χώρεσε ποτὲ ἡ ζωὴ τούτῃ ἕναν ἄνθρωπο
πού δὲν ἤρθε νὰ περπατήσῃ στὴ γῆ μονάχα.
Μὴν ἀνησυχεῖς ἀπόψε
γιὰ τὴν ἀνθρώπινην αὐτὴ τραγωδία.
Οἱ ντουφεκισμένοι ἔφηβοι μὲ τὸ αἷμα
πού ἄχνιζε στὰ στήθει τους τὴν αὐγὴ
ἀπόμειναν νᾶναι μαζί μὲ τοὺς δικούς μας νεκρούς
στὶς ἄγριες πεδιάδες τοῦ Ἄφιόν Καραχισάρ.
Ξέρω πὼς ἤθελες νὰ βαστάξεις μονάχος
τὸ βάρος ἀπ' τὴ φωνὴ τοῦ Θεοῦ καὶ πάσχιζες
νὰ ταριχέψεις στὴν ψυχὴ σου τὸν χρόνο καὶ τίς μὴνες.
Τώρα, νεκρὲ μου φίλε,
τὴν θλιβερὴ αὐτὴν ἱστορία τῆς γῆς
μπορεῖς νὰ τὴν πεῖς χωρὶς πόνο καὶ ταραχὴ
κι' ἐγὼ νὰ τὴν χαράξω στὸ θολὸν ἐκεῖνον ὀρίζοντα
πού στάθηκες γιὰ ν' ἀποχαιρετήσῃς τοὺς ζωντανούς.
Τώρα, νεκρὲ μου φίλε,
ξέρω πὼς δὲν πάσχεις γιὰ τὰ νερά που σαλεύουν
καὶ πὼς ἔμαθες νὰ καρτερεῖς ἀκίνητος καὶ ἀπρόσιτος
πὲρ' ἀπ' τὴν ἀγάπη μας κι' ἀπ' τὸ πάθος μας.
Γι' αὐτὸ κι' ἐγὼ σὲ περιμένω χωρὶς πανοπλία
γιὰ νὰ σοῦ δώσω τὸ χέρι μου πάνω ἀπ' τὴν πόλη
πού χνώτιζες τόσα χρόνια μὲ τὴν ἀναπνοὴ σου.
Τὴν ὥρα τούτῃ πού κοιμήθηκαν ὅλοι
κι' ἀπόμειναν στὶς αὐλὲς μονάχα τὰ πατήματα τῶν ἰσκιῶν
ἔχω στὰ χέρια μου κάτι πού ἔμεινε
ἀπ' τὴν γῆϊνην ὑπαρξή σου
στὰ στερνά σου χειρόγραφα τῆς Ζουλεϊχά
πού ξεφύλλισα σήμερα.
Σὲ λίγο θὰ ἔρθει ἡ ἀνοιξὴ νὰ περπατήσῃ τίς νύχτες
πάνω στὰ εῤείπια τοῦ κάστρου
καὶ θὰ σταθεῖ στὶς φτωχικὲς αὐλὲς μὲ τίς χωριάτικες γλάστρες
γιατὶ μονάχα οἱ γλάστρες καὶ τὰ χελιδόνια τὴν περιμένουν
μέσα στὶς κρύες νύχτες καὶ στὴν ομίχλη τῆς λίμνης.
Νεκρὲ μου φίλε,
ἔλα νὰ πάρεις τὸ χέρι μου.
Ξέρω πὼς περιμένεις κι' ἀπόψε
ἤρεμος, ντροπαλὸς καὶ μονάχος
ὅπως ἔζησες κι' ὅπως ἔφυγες ἀπ' τὴ γῆ.

Δ. Γ. ΚΟΚΚΙΝΟΣ

7

Ε'
ΟΡΟΣ

Κύριε,
πού ἔρχεσαι μὲ τὰ σύγνεφα τῆς δύσης
καὶ τὸ ρίγος τῆς πρώτης ἐσπέρας
γιὰ νὰ διαλύσει τοὺς ὄγκους τῶν βουνῶν
ρίχνοντας τὰ χρώματα στὰ νερὰ
καὶ στρώνοντας τὴν φωνὴ τῶν γρούλλων
μὲ τὴ νύχτα τῆς εἰρήνης
σ' αὐτὸ τὸ ἤρεμο τοπίο
πού κρατεῖ τὴν γήϊνην ἄχνα τοῦ χρόνου
περιπατεῖς πάνω στὰ κύματα
καὶ κουβεντιάζεις μὲ τοὺς μοναχοὺς
μονάχα μ' ἓνα πράσινο χαρτάρι
στὸ κατώφλι τῶν ἐρειπωμένων κελλιῶν
ζύγιασε τὸν αἰῶνα τῆς ἀφθοβίας καὶ τῆς ἐρήμου.

Σὲ περιμένουμε
ἀνάμεσα στοὺς ἀσκητὲς μὲ τὴ λευκὴ γενειάδα
ν' ἀγγίξεις τὰ δέντρα
καὶ τίς βραγιᾶς τῶν μοναστηριῶν
νὰ κουβεντιάσεις μὲ τοὺς ἀπάτριδες ὀδοιπόρους
νὰ δώσεις οὐρανὸ καὶ ὀρίζοντα στοὺς καιροὺς
καὶ νὰ κανοναρχίσεις
στὸν ὄρθρο τῆς πρωίας
ἔταν οἱ μεγάλες καμπάνες
θὰ ξυπνοῦν τὰ κύματα στὰ ριζὰ τῶν ἀρσανάδων
ἐν Ἁγίῳ Ὄρει,
ὁ Παλαιὸς τῶν Ἡμερῶν περιπατῶν
ἐπὶ τὴν γύριν τῶν ἀνθέων.

Κι' ἔμεις,
βγαίνοντας μέσ' ἀπὸ ἕναν σπασμένον καθρέφτη
παραπαίοντες κάτω ἀπὸ νέφη
ποὺ ἐπιπλέουν στὰ νερὰ τοῦ κάμπου
ἀναζητοῦμε τὰ ἔχγη Σου
περιδεεῖς καὶ ἀβέβαιοι
γιὰ νὰ συναντήσουμε τὴν ἀφετηρία
ποὺ χάραξες μὲ τὸ ἅγιο Σου χέρι
πάνω στὸ σταυρό
«Ἕνα μηκέτι ὄμην νήπιοι
κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ .
Ἐέρουμε πῶς θὰ εἶσαι φῶς καὶ ἄνεμος
μέσ' ἀπ' τὴν αὐγινὴ μολπὴ τῆς δορκάδος
τὴν ὥρα ποὺ θὰ θάφονται
τὰ δέντρα καὶ τὰ γυμνά βράχια
μὲ τὸ βλέμμα Σου
ἐν Ἄγιῳ Ὄρει.

Πανάγιε,
ποὺ ἔρχεσαι ἀπ' τὴν ἄχρονη διάρκεια
γιὰ νὰ παίξεις μὲ τὴ φωνὴ τῶν νηπίων
καὶ γιὰ ν' ἀποθέσεις τὸν ἥλιο
στὰ κάγκελλα τῆς φυλακῆς.

Ἄγιοι πατέρες,
πρέπει νὰ εὐλογήσουμε τοὺς λεηλατημένους
νὰ κρεμάσουμε λίγα παράσημα στὸ στήθος τους
καὶ μιὰ ζώνη μὲ ὑακίνθους
σ' ἕνα κίτρινο σύννεφο πάνω στὸ γαλάζιο πέλαγος.
Γιὰ νὰ χορτάσουν οἱ πεινῶντες
καὶ νὰ κοκκινίσουν οἱ καρποὶ στοὺς κλώνους
θὰ δώσουμε ἄσυλο στοὺς διωχομένους
ἐνώπιον τῶν δικαστῶν
κι' ἕνα κύπελο γιομάτο ἀπὸ μέλι καὶ ὄνειρα
στήνοντες τοὺς πῆλινους προφήτες
μὲ τὸ κεφάλι τους γιομάτο κρασί
καὶ τοὺς στρατιῶτες ἱεροκήρυκες μεθυσμένους.

Κύριε,

τώρα που ήρθαμε άσπλοι,
 άσημοι και άδικαίωτοι,
 να περπατήσουμε κάτω απ' τον ίσκιο του βουνού
 θα δέσουμε τους λέοντες με τη φωνή μας
 και θα αποδιβάσουμε στην Κολχίδα
 έναν ανήπτηρο γέροντα μ' ένα σπασμένο βάζο
 χωρίς μνήμη και χωρίς αποίκους των ένστίκτων.
 Οί ποιητές είμαστε
 που θέλουν να καταλύσουν την τάξη των ανθρώπων
 μ' έναν ανθισμένο λόγο.

Κύριε,

την όδοιπορία των άσκητών εξήτησα
 για να συναντήσω τον αίμόφυρτον έφηβο
 που γτουφεκίστηκε σ' ένα φράχτη
 στα χρόνια της κατοχής
 μ' ένα όνειρο κι' ένα τραγούδι
 που έμεινε στις κούνιες των νηπίων
 και στις πυρακτωμένες κάγκες των πολυβόλων.
 Βάραινε τó χώμα την ψυχή
 και τó στέργο ξεράθηκε πάνω από κείνο τó κράνος
 που στήθηκε μ' έναν σταυρό
 στη μοναξιά της τεφρής πεδιάδας
 έν τή όνόματί Σου ύπάρχει ό άνθρωπος
 πρωϊνή πάχνη του φθινοπώρου
 αιωρούσα θαμπόν φάσμα
 με τά κίτρινα φύλλα της λεύκας
 πάνω απ' τον νεκρόν έφηβον με τά όνειρα
 σταματημένα στη ματωμένη του κόμη.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ Γ. ΚΟΚΚΙΝΟΥ

ΤΑ ΟΠΛΑ ΜΑΣ ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΣΙΔΕΡΑ

Ὁ τραυματίας κύτταζε τὰ ματωμένα πόδια του. Ἐβλεπε μιὰ ὀδυνηρὴ λήξη ἀπὸ κάποια πορεία πού ἔζησε ὡς ἐδῶ, στὴν ἐπανάσταση. Εἶταν ὠχρός, ἄκριτος καὶ ταραγμένος. Τίποτε δὲν ὑπῆρχε αὐτὴ τὴν ὥρα γιὰ νὰ τὸν ἀποσπάσει ἀπὸ κείνα τὰ σακατεμένα ἔφηβα πόδια του. Ἐννοιωθε σάμπως νὰ νύχτωνε στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου. Τόσο, πού τὰ πολυβόλα τώρα ἀκούονταν μακρὰ, νᾶναι τριμμένες λέξεις πού δὲν σκάλωναν πουθενά. Κι' ἡ ζωὴ ἔφευγε μέσ' ἀπὸ μιὰν ἄβυσσο χωρὶς λογικὴ καὶ χωρὶς αἰσθήματα. Τότε, ψήλωνε μονάχα ὁ ἥλιος, ἐνῶ στὸν κάμπο κάθονταν ἕνα ἀόρατο πυκνὸ στρῶμα ἀπὸ καυτὴ ἀνάσα. Κι' ὅλα γίνονταν ὄνειρο ἀπόναν πυρετὸ πού τὸν φλόγιζε στὸ μέτωπο.

— Ἄς γίνονταν ἕνα φέμα. Νὰ μὴν ἔφτανε μέχρι τὴν ὥρα τούτη.

Μονολόγησε, πασχίζοντας νὰ ξεχάσει κάποιαν αἴσθησι πικρὴ.

Εἶχε πάνω του κάποιαν αἴγλη ἀπ' τὴν μαρτυρικότητα μιᾶς ἱεροπρέπειας. Καὶ χάνονταν μὲς στὴν οὐδέτερην ἡσυχία πού χώνευε γύρω του.

— Τὸ καλύτερο...

Ἐανᾶπε, καθὼς εἶδε τὸ αὐτόματο νὰ κείτεται πλάϊ του, ἕνα σίδηρο χωρὶς προσωπικότητα. Καὶ ξάμωσε νὰ κουνήσει τὰ πόδια του, γιὰ νὰ τὸ φέρει πιὸ κοντά.

— Ὅλα ξεχρωματίστηκαν... Ὡστε, ὡς ἐδῶ φτάνουν οἱ ἄνθρωποι; Ὅσο κι' ἡ πίστη τους...

Σὰ νὰ θρήνησε. Ὑστερα, περπάτησε σ' ἕνα χάος, δίχως μνήμη καὶ δίχως κανένα ὄραμα.

Ἐκεῖ ἀνταμώσαμε σιωπηλοί. Τὸ μόνον πού ἀπόμεινε ἀπ' τὴ γῆ εἶταν ἕνα θρόϊσμα ἀπὸ στάχια, τὴν ὥρα πού περιμέναμε νὰ πυροβολήσουν οἱ Γερμανοί. Κάπου στὸ κάμπο τῆς Θεσσαλίας.

Μιά νύχτα πού στήναμε τήν ἐνέδρα στά χωράφια μὲ τὰ στάχυα. Κι' οἱ ὄρες εἶταν ἀλλαργινές, γεμᾶτες ἀπόνα δέος. Μπροστά στις κάννες τῶν ὅπλων. Τότε, τὰ ὅπλα μας δὲν εἶταν σίδερα. Καὶ τὰ χρόνια μας τόσο μεγάλα πού δὲν σώνονται ποτέ. Ἀπόμειναν ἀπείραχτα στὴν ἄκρη ἀπὸ κάποια ἀπρόσιτη ὠραιότητα.

— Μή, εἶναι τὸ κενὸ παρακάτω!...

Φώναξα στὸν τραυματία, τὴ στιγμή πού, κύτταζε ἀπὸ κοντὰ τὸ αὐτόματο. Καὶ τὸν εἶδα νὰ περιμένει κάποιο μήνυμα ἀπ' τὸν οὐρανό. Στὰ πόδια του ξεχώριζαν οἱ τσακισμένες κνήμες νὰ ἔχουν πῆξει στὸ αἷμα.

— Νὰ μαζώξουμε τὴν ἡχώ μας.

Μοῦ ἔγνεψε, ζητῶντας νὰ μὴ τὸν ἀφήσω μονάχο. Κι' ἦρθε ἀπὸ μέσα του μιὰ γαλάζια ἀναπνοή πού ἀπλώθηκε στὴν πεδιάδα.

— Γιὰ ιδέες!... Τί ὠραῖα πού γίνεται τώρα ἡ ζωὴ.

Παραμιλώντας, μοῦ ἔδειξε μὲ τὰ μάτια τὰ σπασμένα πο-
δαράκια του. Καὶ χαμογέλασε. Ἐνῶ τρία — τέσσερα μυδράλια χτυποῦσαν ἀκόμα στὸν ὄχτο, πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι μας.

— Ἐέρεις, ὁ χρόνος εἶναι σταματημένος στις πράξεις μας ἐδῶ. Σὲ λίγο, θὰ φανοῦν οἱ Γερμανοί. Πίσω ἀπ' αὐτὰ τὰ στάχυα.

Ἀπάντησα, ξεχασμένος, γιὰ νὰ φτιάξω τὶς λέξεις μου ἕνα ὄραμα φωτεινό. Κι' ἔπαιρνα τὶς διαστάσεις ἀπὸ τὸ ἄπειρο. Δί-
πλα μου, ὁ τραυματίας φάνηκε νὰ ἔχει τὸν ἥλιο στεφάνι στὴν ξανθὴ του κόμη.

— Ὁρᾶῖος πού εἶσαι!

Τοῦ εἶπα. Καὶ πάσχιζα νὰ τὸν φαντάζομαι ἔτσι (νὰ ἔχει τὸν ἥλιο στὴν ξανθὴ του κόμη). Αὐτὸ ἀλλάργεψε, τότε.

Κι' ἀπ' τὸν ὄχτο ἔπεφταν κόκκινα πέταλα ἀπ' τὶς παπαροῦ-
νες πού ξεφυλλίζονταν πάνω στὸ κεφάλι του. Κάπου ἀκούονταν τὰ πολυβόλα, κείνη τὴ στιγμή. Σάμπως ἀπόνα ὄνειρο στὴ χρω-
τισμένη νύχτα τοῦ κάμπου. Ἐκεῖ σταματήσαμε τὴ μνήμη τὴν δική μας ἐποχὴ.

— Σκέφτομαι τὴν ὥρα τούτη. Κύτταξε... τὰ πόδια μου. Εἶναι τσακισμένα κόκκαλα, σακατεμένες σάρκες καὶ πηχτὸ αἷμα.

Μοῦ ἔδειξε. Καὶ σταμάτησε, κάπου στὴν παγερότητα κά-
ποιας ἱστορίας. Ἐδειχνε στὴν εἰδὴ του ἕνα σούρουπο ποτισμένο ἀπὸ κάποια ἀβέβαιη μεγαγχολία.

—...πέντε—δέκα ἀράδες, τὸ πολὺ. Χωρὶς νὰ ἔχουν τὴ ζέστα ἀπ' αὐτὸ τὸ αἷμα ποὺ χύνεται... Κατάλαβες;

Ἄπόσωνε, ὑπνωτισμένος ἀπὸ κάποια μακρινὴ ἐνόραση ποὺ αἰωροῦνταν ἄχρη ἀνάμεσά μας. Γιὰ κάμποσα χρόνια ποὺ δὲν ἤρθαν ἀκόμα. Μονάχα, φάνηκαν κάτι πουλιὰ ν' ἀποδημοῦν πίσω του. Γιὰ μιὰ στιγμή, ἔτσι φευγαλέα. Κι' ἀκουστήκαν πατήματα βαρειά, νὰ τρίζουν πάνω στὰ στάχια. Κάπου πέταξεν ἕνα πράσινο κλιματόφυλλο. Κι' ἤρθε κεῖ, μπροστά μας. Ὁ τραυματίας θὰ ὄνειρεύονταν. Τάχα πῶς εἶταν παιδάκι, στὸ σχολεῖο. Νὰ τρέχει ἀσταμάτητα.

Μέχρις ἐδῶ. Κι' ἔγινε ἄξαφνα μιὰ λίμνη. Ὅλα ποντίστηκαν ἐκεῖ, χωρὶς ἀνάμνηση. Λίγο παρέκει, ἀκουστήκαν οἱ μπόττες ποὺ πατοῦσαν τὰ στάχια.

— Πόσο κοντὰ στὴν ψυχὴ μας ξέρω τὴν αἰωνιότητα!

Ἦθελα νὰ τὸ πῶ, ἂν εἶχα ἔστω κι' ἕνα λεπτὸ ἀπ' αὐτὴν.

Στάθηκα ὄρθιος, ὀπλίζοντας τὸ αὐτόματο. Καὶ περίμενα, μέσα σ' ἕνα χάος γεμᾶτο μονάχα ἀπ' τὴν διάρκεια τῆς ὥρας ἐκείνης. Ἐκεῖ σταμάτησε τότε κι' ἡ ζωὴ. Δίχως σύνορα καὶ δίχως ἄλλο κανένα χαλινάρι γιὰ τὸ ζῶο καὶ γιὰ τὸν ἄνθρωπο, καθὼς ταυτίζονταν μπροστά στὶς κάννες τῶν ὄπλων. Πίσω μας, θὰ χάραζε κάποια αἰθρία ἀπ' τὴν ἀνατολὴ ποὺ ἀπόμεινε στὴ θυσία τοῦ Γολγοθᾶ. Κι' εἶταν ὑψωμένα κορμιὰ τὰ ὄνειρα τῶν νεκρῶν. Λίγο ἀκόμα καὶ θὰ χάνονταν τὸ σχῆμα κι' οἱ ἀποστάσεις τῶν ἀνθρώπων ποὺ περίμεναν τὴν δικὴ μας φωνή.

— Πράγματα πολὺ μακρινά, ὅπως τὰ ὄνειρα.

Πῆγα νὰ σκεφτῶ, ἐνῶ ἤρθαν ἐκεῖ δυὸ—τρεῖς ἀχτίδες ἀπόνα παρατημένο φεγγάρι.

— Πόση εὐτυχία ὑπάρχει σὲ μιὰ τέτοια στιγμή, ὅταν περιμένεις νὰ χτυπηθῆς μὲ τὰ ὄπλα. Ἐπρεπε νὰ τὸ σκεφτῶ καλύτερα, πρὶν ὁ χρόνος ἐξουσιάζει τὴ θέλησή μας... Καὶ νὰ μὴ χάσει κανεὶς τὴν ἄκρη ἀπ' τὴ μεγάλη στρατα. Τὰ πρωῖνὰ εἶναι πάντα ὁμορφότερα.

Ἐάμωσε ὁ νοῦς, ἔξω ἀπὸ κείνη τὴ συνάντηση. Στὰ χωράφια ποὺ περίμεναν τοὺς θεριστές. Καὶ ξανασώπασαν οἱ βρῦσες νὰ χύνουν, μαζὶ μὲ τὸ νερό, κι' ἕνα παιδικὸ τραγοῦδι.

— Στά όπλα... Στά όπλα! Έχθρός πλάγια — δεξιά...
Στά όπλα.

Τότε, έπεφτε πάνω μου ό Δημήτρης, παρατώντας τó αυτόματο νά καπνίζει. Θέλησε νά πεί κάτι στερνό παύ κόμπιαζε στά δικά μου στήθεια. Κι' έγειρε, πνιγμένος στό αίμα, για νά τόν κυνηγήσει στόν ούρανό αυτό που δέν είπε. 'Η γή σκάφτονταν, κείνη τή στιγμή, ένώ τά ψωμωμένα στάχυα φάνηκαν νά τρίβονται. Στό φώς άπ' τics ριπές. Πέρασα τήν τρίτη ταινία στό πολυβόλο του Δημήτρη. Καί τράβηξα. "Υστερα, γύρισα για νά τόν ιδώ.

— Δέν άπόμεινε τίποτε άλλο άπό μένα, σύντροφε άκριβέ...
Κράτησέ με τήν ώρα τούτη.

Μου είπε ό νεκρός. Καθώς κοιμόνταν αίμόφυρτος και άφηρημένος στόν όρουμαγδó τής μάχης. Κι' είταν ώραϊος, αυτήν τήν φοβερή ώρα. Έγώ σήκωσα τó χέρι και περίμενα νά σταματήσει ή θύελλα που δέν ήρθε. Μπροστά στις πυρακτωμένες κάννες τών Γεπμανών. "Όσπου ήσύχασε ό κάμπος. Κι' ήρθε ή αίσθηση τής ζωής. Κατόπιν, βγήκαμε τρεις άντρες, όξω άπ' τó χαντάκι, άκάλυπτοι στη νύχτα. Καί καρτερούσαμε νά ιδούμε μονάχα τή ξηρή κόκκινη φλόγα άπόναν πυροβολισμό. Γιατί, σ' αυτόν τόν πυροβολισμό, μονάχα, άπόμεινε ή ζωή. Μιάν άγωνία για τήν θανάτωση που λόχευε κάπου γύρω μας. Πόσην ειρήνη είχαν έκείνα τά ξερά στάχυα! Συλλογίζομαν, άντάμα με τó Δημήτρη, που είταν πάντα άκίνητος μέσα στόν όχτο.

Ό τραυματίας άπόμεινε νά κυττάζει τόν νεκρό. Κι' είταν ήρεμος στην όψη, τόσο που έγώ τρόμαξα. Ένώ κατακάθονταν μιá μεγάλη σιωπή. Περιμέναμε. "Όσπου αναχάραζαν οι γραμμές σ' έναν όρίζοντα θολό. Αποχαιρετησαμε τó νεκρό και χωρίσαμε, δίχως καναν άσπασμό. Μονάχα κρατούσαμε τά μάτια χαμηλά, στό χώμα. Κι' ό καθένας όρισε τή ζωή κάτω άπόναν ήλιο ψυχρό, που είχεν ένα φώς παράξενο. Έγώ έμεινα τότε κατάμονος, έκεί στό θολόν όρίζοντα, νά περιμένω τήν έπιστροφή. Καί θυμάμαι κείνον τόν έφηβο νεκρό άδάκρυτο, καθώς κοιμήθηκε στά χέρια μου, τήν ώρα που ό τραυματίας ξεκόβονταν άπ' τή ζωή. Πνιγμένος στό αίμα, νά βάζει τó λιγνό του χέρι στόν κρόταφο.

— Σύντροφε άκριβέ... 'Η ζωή δέν ύπάρχει όξω άπ' αυτήν τήν υπέρτατη θυσία. Χαΐρε!

ΑΠΟ ΜΗΝΑ ΣΕ ΜΗΝΑ ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΛΚΙΝΗΣΙΣ

ΑΛΚΥΟΝΙΔΕΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ 7 - 9 ΦΕΒΡΑΡΗ 1992 ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Για έβδομη συνεχή χρονιά ή κόρινθος έζησε τις 'Αλκυονίδες Λογοτεχνίας της στις 'Αλκυονίδες της μέρες.

Ο χώρος τής τέχνης και ιδιαίτερα οι 'Αλκυονίδες Κορίνθου, Σωματείο Λόγου και Τέχνης στις κρίσιμες στιγμές που διέρχονται τα Βαλκάνια και ό 'Ελληνισμός επέλεξε στο φετεινό του πρόγραμμα να συμπεριλάβει ένα αφιέρωμα στον 'Ακριτικό 'Ελληνισμό κι' ένα αφιέρωμα στον Κώστα Καρυωτάκη.

Το πρόγραμμα τής πρώτης ημέρας αφιερωμένο στη Βόρεια 'Ελλάδα, άνοιξε με τους χαιρετισμούς του κ. Νομάρχη Κορινθίας Παν. Δαλακλειδη, τής προέδρου 'Αλκυονίδων κ. Εύαγγ. Γκίλλα.

'Από τόν κ. Νικ. Μάρτη τέως 'Υπουργό Β. 'Ελλάδος με έμπεριστατωμένα έπιχειρήματα και οι τεκμηριωμένες έπιστημονικές θέσεις, αναπτύχθηκε το θέμα: - 'Η πλαστογράφηση τής 'Ιστορίας τής Μακεδονίας - και έπισημάνθησαν οι 'Εθνικοί μας κίνδυνοι.

Στή συνέχεια από την κ. 'Αγγελ. Πανωφοροπούλου, συγγραφέα, αναπτύχθηκε το θέμα:

Πανέλληνες. 'Η πρό του 'Ομήρου 'Εθνική μας κατάσταση. - 'Η κ. Πανωφοροπούλου ανέτρεξε σε κείμενα και μαρτυρίες τής έπιστήμης τής προΐστορίας αλλά και στα γραπτά των αρχαίων μας τραγικών Λατίνων ποιητών και 'Ιστοριογράφων για να μάς γνωρίσει τήν πρό του 'Ομήρου 'Ελληνική παρουσία στα πέρατα της γής από το 1800 με 1700 π.χ.

'Η δεύτερη μέρα, αφιέρωμα στην Κύπρο, μάς έφερε σε έπαφή με τήν Κυπριακή Λογοτεχνία σε μιá σφαιρική θεώρηση από τόν Παύλο 'Ιωαννίδη, αντιπρόεδρο του Κυπριακού συνδέσμου παιδικού βιβλίου, με θέμα:

- Κυπριακή Λογοτεχνία - από τα παλιά στο τώρα ό Π. 'Ιωαννίδης με λόγο όντως μεστό μας ξενάγησε στην πνευματική δημιουργία τής Κύπρου που κατέχει μιαν αξιόλογη θέση στο πνευματικό γίνεσθαι του σήμερα.

Με σαφήνεια και άμεσότητα λόγου ή Κίκα Πουλχερίου, συγγραφέας ή ίδια, ταμίας του Κυπριακού Συνδέσμου παιδικού Νεανικού βιβλίου στη συνέχεια μάς έφερε σε μιá ζεστή έπαφή με το Κυπριακό παιδικό θέατρο, που αναμφίβολα άνθει στην Κύπρο.

Στις μαρτυρικές μέρες του 1974 μάς ξενάγησε ή Μαρία Πυλιώτου με έντονα συγκινησιακό λόγο, συγγραφέας έπίσης, Γραμματέας και μέλος τής 'Ενωσης Λογοτεχνών Κύπρου, με θέμα: - Το 1974 μέσα στην Κυπριακή παιδική Λογοτεχνία.

Γεγονότα και βιώματα τής εισβολής του 'Αττίλα σημάδευσαν σκληρά τις παιδικές ψυχές για να μάς δώσουν εκείνο το ίχνογράφημα - μαρτυρία και κραυγή στην έκθεση του έπιμελητηρίου των παιδιών τής Κύπρου, αλλά και τήν Κυπριακή παιδική Λογοτεχνία, προσδίδοντάς της ανεξίτηλα ίδια χαρακτηριστικά.

Με τις ζωντανές μαρτυρίες - Διαφάνειες από τή Μαρούλα Θεοδοσιάδου, συγγρα-

φέα και μέλος τῆς Ἐνωσης Λογοτεχνῶν Κύπρου, ἔκλεισε μιὰ περιήγηση πικρή, μὰ συνάμα ἐλπιδοφόρα στὸ νησί τῆς Ἀφροδίτης, ἀπὸ μιὰ τρυφερὴ συγγραφέα ποὺ ἔζησε τὴν κατοχὴ καὶ τὸ παιδί τῆς Κύπρου κι ἀποτύπωσε μνήμες στὸ χαρτί καὶ στὴ καρδιά.

Τὴν τρίτη ἡμέρα ἢ παρουσία τοῦ Κορίνθιου καθηγητῆ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Νάπολης Κώστα Νίκα στὸ βῆμα τοῦ Ἐπιμελητηρίου, Ἑλληνα τῆς διασπορᾶς. Κριτικοῦ Λογοτεχνίας καὶ μεταφραστῆ τῆς πνευματικῆς μας δημιουργίας καὶ ἔκφρασης στὸν ἔξω τῆς Ἑλλάδας χώρο. Κατάφερε ὄχι μόνον νὰ προσεγγίσει τὴν ποίηση τοῦ Κώστα Καρυωτάκη, ἀλλὰ καὶ νὰ μᾶς κάνει κοινωνοὺς τῆς ποίησης ἐνὸς αὐτόχειρα ποὺ ἔφερε τὴν εἰκόνα τῆς κοινωνίας ποὺ τὸν γέννησε.

Τὶς εἰσηγήσεις ποὺ παρακολούθησε ἓνα ἐκλεκτὸ ἀκροατήριό πλαισίωσαν μὲ ἐπιτυχία ὄντως, ἢ θαυμάσια χορωδία Κορίνθου ὑπὸ τὴν Δ/ση Ἀλέκου Παπαγιαννόπουλου, ἢ παιδικὴ χορωδία πνευματικοῦ κέντρου Κορίνθου, καθὼς καὶ πολιτιστικοὶ καὶ πνευματικοὶ Σύλλογοι μὲ τὰ χορευτικὰ τους.

Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι οἱ Ἀλκυονίδες Λογοτεχνίας τῆς Κορίνθου καθιερώθηκαν, ἐδραιώθηκαν καὶ ξανοίγουν καινούργιες Ἀλκυονίδες ἔξω ἀπὸ τὴ χώρα μας, ὄχι μόνον στὸ Κοριλιάνο τῆς Ἰταλίας ἀλλὰ καὶ στὸ πανέμορφο νησὶ τῆς Ἀφροδίτης.

Ἡ παρουσία καὶ ὁ χαιρετισμὸς τοῦ προέδρου τοῦ πολιτιστικοῦ Συλλόγου «Ἄργαλειός» τοῦ Κοριλιάνο καθὼς καὶ ὁ χαιρετισμὸς τοῦ μορφωτικοῦ ἀκόλουθου τῆς Κύπρου τὸ ἐπιβεβαιώνουν. Τὶς Ἀλκυονίδες Λογοτεχνίας Κορίνθου τίμησαν μὲ τὴν παρουσία τους πνευματικοὶ δημιουργοὶ τοῦ τόπου μας, Βουλευτὲς Κορινθίας, Δήμαρχοι, Κοινοτάρχες.

Ἡ Κόρινθος, ἢ Νομαρχία Κορινθίας τὸ πνευματικὸ κέντρο Δήμου Κορινθίων τῆς Ἀρχαίας Κορινθίας, οἱ ἐπώνυμοι καὶ ἀνώνυμοι ποὺ ἐργάστηκαν γιὰ τὶς φετεινὲς Ἀλκυονίδες γνωρίζουν καὶ νὰ διοργανώνουν καὶ νὰ φιλοξενοῦν.

Ἀλκυονίδες σὲ δύσκολους καιροὺς τὶς ἔχει ἀνάγκη ὁ τόπος μας. Ἀλκυονίδες γιὰ μιὰν ἀνάσταση ἐκεῖ ποὺ τὸ πνεῦμα γέννησε Κορινθιακοὺς κίονες.

ΓΙΩΤΑ ΠΑΡΘΕΝΙΟΥ

ΤΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΤΟΜΗΣ ΤΟΥ ΑΡΣΕΝΗ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΥ

Στὴν Ἑπειρωτικὴ-πρωτεύουσα ἔγιναν τὰ ἀποκαλυπτῆρια τῆς προτομῆς τοῦ δοκιμογράφου καὶ μεταφραστοῦ Γαλλικῆς Ἀρσένη Γεροντικοῦ. Γνωστὸς στὴν Ἑπειρωτικὴ Ἑστία σὰν ἓνα ἀπὸ τὰ βασικότερα στελέχη τῆς, διετέλεσε μέλος τῆς συντακτικῆς τῆς Ἐπιτροπῆς ἀπὸ τὸν Αὐγουστο τοῦ 1959 ἕως τὸ τέλος τῆς ζωῆς του. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν λαμπρὴ του πορεία στὰ γράμματα, ὁ ἐν λόγῳ συγγραφέας, ὑπῆρξε Λυκειάρχης καὶ καθηγητῆς Γαλλικῶν.

Ἡ προσωπικὴ του διδασκαλεῖα σὲ σχέση μὲ τὶς εὐαισθησίες καὶ τὶς ἀνησυχίες τῆς τότε νεολαίας τοῦ ἔδωσαν μιὰ ξεχωριστὴ θέση στὸν χώρο τῆς Γιαννιώτικης Παιδείας καὶ γι' αὐτὸ εἶναι γνωστὸς σὲ κάθε ἀξιόλογο οἰκογένεια τῆς πόλης μας.

Ἡ Ἑπειρωτικὴ Ἑστία χαιρετίζει αὐτὴν τὴν Ἐνέργεια σὰν μιὰ πράξη ἐλάχιστης ἀναγνώρισης καὶ πάντοτε θὰ θυμᾶται τὴν πλέον τῶν 30 ἐτῶν συμβολὴ του στὴν δημιουργία αὐτοῦ τοῦ ἐντύπου.

«Η.Ε.»

Η ΒΡΑΔΥΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΧΟΡΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΠΛΑΤΑΝΟ

Ο Πολιτιστικός σύλλογος του Πλατάνου, σε συνεργασία με τον Ήπειρωτικό Ίδιωτικό Τηλεοπτικό σταθμό Antenna Inn, όργάνωσε στην 22η Φεβρουαρίου βραδυά Δημοτικού χορού στο κινηματοθέατρο «ΠΑΛΛΑΔΙΟ» των Ίωαννίνων. Το Γιαννιώτικο κοινό είχε την ευκαιρία να ιδεί δημοτικούς χορούς απ' όλη την Ελλάδα και να αισθανθεί την Πολιτιστική ομοιογένεια του Έθνους μας που στηρίζεται στη Βυζαντινή κυρίως Μουσική.

Αυτός ο Πολιτιστικός σύλλογος έδωσε ότι επιτελεί ένα πολύ δύσκολο στην σημερινή εποχή όηου όλες οι πολιτιστικές αξίες χάνονται μέσα στον άνεμοστρόβιλο του ύλικού καταναλωτισμού. Οί χορευτές χόρεψαν αὐθόρμητα, έξω από τις τυποποιημένες μπαλλετοποιήσεις των ἔθνικων μας χορῶν και πιστεύουμε ότι τον ἔν λόγω σωματείο ἔχει να προσφέρει ἔργο στην πλούσια λαογραφικά περιοχή μας.

«ΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ ΜΑΝΤΕΛΛΟΣ»

ΟΡΟΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΔΕΚΤΕΣ ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

Η Ήπειρωτική Έστια, έντυπο που υπηρέτησε για σαράντα χρόνια όχι μόνο τα Ήπειρωτικά αλλά και τα πανελλήνια γράμματα, είχε καταστήσει σαφείς τους όρους συνεργασίας με τον ἔκλεκτο κοινό της. Ωστόσο κρίνουμε σκόπιμο να τους ὑπευθυμήσουμε, οὕτως ὥστε να ἀποφευχθεῖ κάθε πιθανή παραξήγηση.

1. Οί συνεργασίες κατόπιν εἰσηγήσεως ἀπὸ τὴ συντακτικὴ ἐπιτροπὴ γίνονται δεκτές, ἔφ ὅσον τὸ περιεχόμενό και τὸ ὕφος των ἀνταποκρίνονται στις ἀπαιτήσεις τῆς διεύθυνσης.

2. Όλα τὰ δημοσιεύματα τυπώνονται με πολυτονικὸ σύστημα ὀρθογραφίας.

3. Πρωτεραιότητα ἔχουν:

α) Οί συνεργασίες που εἶναι γραμμένες με πολυτονικὸ σύστημα ὀρθογραφίας.

β) Οί δακτυλογραφημένες ἔργασίες.

γ) Στὰ φιλολογικὰ δοκίμια προτιμοῦμε να ὑπάρχει και ἀνάλογη Βιβλιογραφία.

4. Για τούς ἀποστέλλοντες βιβλία πρὸς βιβλιοκρισία, εἶναι προτιμότερον να ἀποστέλλουν δύο ἀντίτυπα.

5. Οί συνεργασίες Βιβλιοκριτικοῦ περιεχομένου, πρέπει να φέρουν τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέα τὸ τίτλο τοῦ ἔργου, τὸν ἔκδοτικό οἶκο ἔὰν ὑπάρχει καθὼς δὲ τὸν τόπο και τὸ ἔτος ἔκδοσης του.

6. Τὰ Δημοσιεύματα ἐκφράζουν τὴν γνώμη τῶν συγγραφέων των. Για τὴν ὁποία εἶναι και οί μοναδικοί ὑπεύθυνοι.

7. Χειρόγραφα Δημοσιευμένων ἢ μὴ συνεργασιῶν δὲν ἐπιστρέφονται.

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

Η Ήπειρωτική Έστια ἀπὸ φέτος εἶναι δυνατόν ν' ἀγορασθεῖ και στὴ κεντρικὴ βιβλιοπωλεία τῶν Ἀθηνῶν και τῶν Ἰωαννίνων. Οί διευθύνσεις ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΕΙΝΑΙ:

Για την Αθήνα:

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ «ΔΩΔΩΝΗ»

Άσκληπιοῦ 3

10679 ΑΘΗΝΑ τηλ. (01) 3630 312 και 3637973

Για τὰ Ἰωάννινα

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

Μελετίου Γεωγράφου 53

45333 ΙΩΑΝΝΙΝΑ τηλ. (0651) 26659

Για τὴν ὑπόλοιπη Ἑλλάδα

ΧΟΝΔΡΙΚΗ ΠΩΛΗΣΗ

Γ. Τούμπας και ΣΙΑ Ε.Ε.

Μαυρομιχάλη 9

10679 ΑΘΗΝΑ

Για Βιβλιοδεσία τόμων μπορεῖτε ν' ἀπευθυνθεῖτε στὴν διεύθυνσή μας ἢ στὸ βιβλιοδετεῖο τοῦ Κυρίου Ρουσσᾶ - Κάτω Νεοχορόπουλο Ἰωαννίνων Τ.Κ. 45500. Μπορεῖτε ἐπίσης νὰ δέσετε τόσο τὰ 10 φύλλα τῆς ἐφημερίδας μας ὅσο καὶ τοὺς 40 τόμους μας.

Ἡ βιβλιοδεσία θὰ εἶναι πανόδετη μὲ ἐπίχρυσο τὸ σῆμα τοῦ ἐντύπου μας, ἐνῶ ὁ ἐνδιαφερόμενος θὰ μπορεῖ νὰ ἐπιλέξει ἓνα ἀπὸ τρία χρώματα, βισσυνί, πράσινο ἢ μαῦρο. Ἡ τιμὴ τῶν ἐξωφύλλων ἀνέρχεται σὲ 1.200 Δρχ. ἐνῶ μὲ 1500 Δρχ. μπορεῖτε καὶ νὰ τὰ δέσετε προσθέτοντας ἐπὶ πλέον καὶ τὰ ταχυδρομικὰ ἐξοδα ἀποστολῆς.

Ξεκινήσαμε μία προσπάθεια νὰ θέσουμε στὴ διάθεση τοῦ κοινοῦ ὅλα τὰ τεύχη ποὺ κυκλοφόρησαν ἀπὸ τὸ 1952 ἕως σήμερα. Ἐλπίζουμε ὅτι μετὰ ἀπὸ μερικοὺς μῆνες νὰ μπορέσουμε νὰ διαθέσουμε μερικές σειρές. Πρὸς τὸ παρὸν διατίθενται τεύχη ἀπὸ τὸ 1988 ἕως καὶ τὸ 1991 μὲ τιμὴ 1100 Δρχ. τὸ κάθε ἓνα ἐκτὸς ἀπὸ τὸ τεύχος 456-458 (Α-ΠΡΙΛΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ 1990) τοῦ ὁποῖου ἡ ἀξία ἀνέρχεται σὲ 1800 Δρχ.

Ἡ ἐφημερίδα τοῦ 1991 πωλεῖται μὲ τιμὴ 150 Δρχ. γιὰ κάθε φύλλο.

Ὁ Μ' τόμος θὰ πωλεῖται ἔναντι 1.500 Δρχ. μέχρι τὸν Ἰούνιο.

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐορτῆς τῆς 25ης Μαρτίου, θέτουμε στὴν κυκλοφορία τὸ μεγάλο ἀφιέρωμα γιὰ τὸ 1821 Ἑπαιρωτικῆς Ἑστίας ποὺ κυκλοφόρησε τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1971 (τεύχος 234) καὶ ἡ τιμὴ του ἀνέρχεται σὲ 4.000 Δρχ.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΓΑΛΛΙΑ**Το Μουσεῖο τῆς Μινιατούρας στὴ Λυὼν****(Palais de la Miniature, à Lyon)**

Ἡ Λυὼν εἶναι μία πόλη, ὅπου τὸ παρὸν συναντιέται μὲ τὸ μέλλον· σ' αὐτὴν τὴν πόλη τοῦ φωτός -ὅπως λένε οἱ Γάλλοι - μέσα ἀπὸ ἐκδηλώσεις ποὺ ἀφοροῦν τὴν σύγχρονη καὶ τὴν παλιὰ ἐποχὴ, συναντοῦμε κτίρια, μνημεῖα, ἔργα τέχνης ὄλων τῶν ἐποχῶν.

Ο σύγχρονος σταθμός του Perrache μᾶς κάνει νὰ σκεφτόμαστε τὸ μέλλον, μὲ τοὺς διάφανους σωλῆνες ἀπὸ τοὺς ὁποίους περνοῦν οἱ κινητὲς σκάλες, καθὼς καὶ τὰ ψηλὰ κτίρια τοῦ La Part - Dieu.

Στὴν παλιὰ πόλη (Le vieux Lyon), ὁ περιηγητὴς μπορεῖ μὲ τὴν φαντασία του νὰ περιηγηθεῖ σὲ περασμένες ἐποχές, μέσα στὰ γραφικὰ γεμᾶτα ἀτμόσφαιρα δρομάκια.

Σὲ ἕνα ἀπὸ αὐτὰ τὸ rue de Juiverie, θὰ βροῦμε κάτι πολὺ πρωτότυπο: τὸ πρῶτο μουσεῖο τῆς Μινιατούρας στὴν Γαλλία ποὺ ἐτοιμάζεται νὰ ἀνοίξει σὲ λίγο καιρὸ.

Ἡ Μινιατούρα εἶναι μιὰ πραγματικὴ τέχνη, καὶ μιὰ ἰδέα πολὺ ἐνδιαφέρουσα καθ' ὅσον μποροῦμε νὰ δοῦμε πολλὰ πράγματα μέσα σὲ λίγο χῶρο· εἶναι ἕνας χάρτης ἀνάγλυφος σὲ μεγέθυνση, καὶ ἕνα ταξίδι μέσα ἀπὸ ἐλικόπτερο, μόνο ποὺ στὶς μικρογραφίες τῶν πραγμάτων βλέπουμε ὅλες τὶς λεπτομέρειες τῆς πραγματικότητας.

Ἰδιαίτερα ὅταν πρόκειται γιὰ μιὰ δουλειὰ τόσο ἀξιόλογη, ὅπως τοῦ κυρίου Dan Ohlmann, ὁ ὁποῖος γιὰ τὶς μινιατούρες του χρησιμοποιοῖ ὡς ὑλικά ὅλες τὶς πρῶτες ὕλες ποὺ ἔχουν καὶ τὰ πρωτότυπα ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα ἀπεικονίζει μὲ κάθε λεπτομέρεια.

Ἡ μεγέθυνσή τους, δίνει ἀκριβῶς τὴν εἰκόνα τοῦ πρωτοτύπου.

Ἡ ἀκριβὴς ἀπεικόνιση, ἀπὸ τὰ ὑλικά μέχρι καὶ τὴν εἰκόνα τῶν πρωτότυπων δίνει καὶ μιὰ ἱστορικὴ ἀξία στὶς μινιατούρες αὐτές· ὁ ἱστορικὸς ἔχει μπροστὰ του χῶρους, μαγαζιά, ἀντικείμενα, διαφόρων ἐποχῶν καὶ περιοχῶν τῆς Γαλλίας.

Σὲ ἕνα ἀπότερο μέλλον μάλιστα, ὅταν τὰ ὑλικά θὰ ἔχουν ἀλλάξει στὴν καθημερινὴ ζωὴ, - ἴσως ὅταν θὰ εἴμαστε στὴν διαστημικὴ ἐποχὴ - οἱ ἄνθρωποι θὰ κάθονται μπροστὰ ἀπὸ τὰ μουσεῖα τῆς μινιατούρας γιὰ νὰ μελετήσουν τὴν ἐξέλιξη τοῦ ἐπιπέδου τῆς ζωῆς...

Μπαίνοντας σ' αὐτὸ τὸ μουσεῖο, εἰσχωροῦμε σὲ ἕναν ὁλόκληρο κόσμο μικρογραφίας ποὺ φέρνει τὸν θεατὴ στὴν παιδικὴ του ἡλικία· στὴν μικρογραφία συναντοῦνται τὸ παιδί (ὅλα τὰ μικρὰ ἀντικείμενα φτιάχνουν ἕνα κόσμο παραμυθένιο) καὶ ἡ μεστὴ ἀνθρώπινη σκέψη, μὲ ὅλους τοὺς ἑλικες τῆς παρατηρητικότητας καὶ τῆς συλλογῆς.

Ὁ θεατὴς ἀναλογίζεται τὴν πορεία τοῦ ἀνθρώπου, ἀκούει τοὺς ἤχους τοῦ παρελθόντος, ταξιδεύει σὲ διάφορα μέρη καὶ γίνεται κι αὐτὸς μικρογραφία, παίρνοντας ὅλα τὰ μονοπάτια τῆς λεπτομέρειας, μπαίνει σὲ ἕνα θέατρο, ὅπου μπορεῖ νὰ πάρει ἀνὰ πᾶσα στιγμή τὸν κύριο ρόλο ἢ νὰ ἀνακατευτεῖ μέσα στὸ πλῆθος...

Ἔτσι σ' αὐτὸ τὸ Μουσεῖο μποροῦμε νὰ συναντήσουμε, τὸ φημισμένο ρεστωρᾶν Maxim's (μινιατούρας κατασκευασμένης ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ ἴδιου τοῦ Pierre Cardin), ὅπου ὡς καὶ τὰ μαχαιροπήρουνα εἶναι φτιαγμένα ἀπὸ τὰ ὑλικά τῶν πρωτοτύπων στὸ Maxim's τοῦ Παρισιοῦ· αὐτὸ τὸ Maxim's εἶναι κατασκευασμένο στὴν σκάλα τοῦ 1/12ου καὶ χρειάστηκε 3.000 ὥρες αὐτοσυγκέντρωσης καὶ ἐργασίας.

Καὶ ποῖος δὲν ξέρει τὸ καμπαρὲ Paradis - Latin στὸ Παρίσι; Τὸ ξανασυναντοῦμε στὴν καρδιά τῆς Λυών, σὲ σκάλα 1/10ου· ἕνα κουμπὶ ἀρκεῖ γιὰ νὰ θέσει σὲ κίνηση ὅλον τὸν κόσμο ποὺ εἶναι μέσα καὶ περιμένει τὸ μαγικὸ ἄγγιγμα· 320 πρόσωπα ἀρχίζουν τὴν κίνηση καὶ τὸ θέαμα ἀρχίζει!

Πρόκειται σ' αὐτὴν τὴν περίπτωση γιὰ τὴν πιὸ μεγάλη αὐτοματισμένη μινιατούρα τοῦ κόσμου, ἡ ὁποία ἐγράφει στὸ βιβλίο Guinness τῶν ρεκόρ. Τὴν ἀποτελοῦν 14.600 κομμάτια, εἶναι 1200 κιλά καὶ χρειάστηκε 35.000 ὥρες ἐργασίας! Οἱ κολῶνες, οἱ πολυέλαιοι, ἡ μεγάλη σκηνή, τὸ κοινὸ... Μικροσκοπικοὶ ἄνθρωποι ποὺ συζητοῦν καὶ βρίσκονται στὸ παραλήρημα τῆς αἴθουσας αὐτοῦ τοῦ χῶρου.

Ἀκόμα μποροῦμε νὰ βροῦμε τὸ πλοῖο Normandie, ποὺ ἐξαφανίστηκε τὸ 1942· διά-

φορες σκηνές τής ζωής τής κουζίνας, τών επίπλων, τών διαφόρων περιοχών τής Γαλλίας.

Αυτά τὰ πρωτότυπα κομματάκια, ἀποτελοῦν μία κιβωτό, ποὺ πλέοντας σὲ διαχρονικὰ ὕδατα, φέρνουν τὸν θεατὴ στὸ σημεῖο ὅπου συναντῶνται τὸ παιδί μὲ τὸν ἐνήλικα, βλέποντας τὴν ζωὴ μέσα ἀπὸ ἓνα κοινὸ περισκόπιο.

Τὰ αὐτοκινητάκια τῶν Ferrari, (60 cm, 11 κιλά, σὲ ὑλικὸ Ferrari Carbonne Keular), παλιὰ ποδήλατα καὶ ὀχήματα, μᾶς δείχνουν πῶς τὰ ἀξεσουάρ τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς μποροῦν νὰ τὴν γεμίσουν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὁμορφιὰ τῆς καθημερινότητος.

Μουσικὰ ὄργανα, ἐφημερίδες καὶ στοιχεῖα τοῦ τύπου ὅπου συναντοῦμε ὅλα τὰ ὑλικά: ἐλεφαντόδοντο, ἀσήμι, πορσελάνη...

Τὸ μέρος αὐτὸ ταιριάζει στὴ Λυών, πόλη ὅπου συναντῶνται οἱ ἐποχές καὶ οἱ λαοί, κόμβος τῆς συμφιλίωσης τοῦ χρόνου τοῦ χώρου καὶ τῶν ἐθνικότητων.

Στὴν σημερινὴ ἐποχή, ὅπου ἡ ἀνθρώπινη πυξίδα τείνει σὲ ἀπροσδιόριστα σημεῖα, ὅπου ἡ τεχνολογία ὠθεῖ τὸν ἀνθρώπο νὰ ξεχνᾷ τὴν ταυτότητα καὶ τὶς ρίζες του, τὸ μουσεῖο αὐτὸ ἀποτελεῖ ἓνα μεγάλο ἐκκρεμὲς ρολογιοῦ μὲ τὸ ὅποιο κλείνοντας τὰ μάτια, μπαίνουμε σὲ ἓνα παραμῦθι γιὰ νὰ βρεθοῦμε μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀγχώδη ζωὴ μας, παρατηρητὲς τῆς πορείας μας στὸν χρόνο καὶ τὸν χώρο, μποροῦμε νὰ ἀφεθοῦμε στὴν ὁμορφιὰ τῆς καθημερινότητος μὲ τὰ συνηθισμένα καὶ τὰ ἐξαιρετικὰ τῆς γεγονότα...

Συγχαίρουμε τὸν καλλιτέχνη καὶ ὠθοῦμε τοὺς ταξιδιώτες τῆς Γαλλίας νὰ τὸ ἐπισκεφθοῦν.

Ἄμαλία Κόκκινου

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

ΑΠΟΝΟΜΗ ΒΡΑΒΕΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Σὲ πανηγυρικὴ τελετῇ, στὴν κατάμεστη αἴθουσα τοῦ Φ.Σ. «Παρνασσός», ἔγινε τὴν 20.1.92 ἡ ἀπονομὴ τῶν βραβείων τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Χριστιανικῶν Γραμμάτων. Τὰ βραβεῖα εἶναι:

Α' Εἰδικὰ Τιμητικὰ Βραβεῖα:

1. Λογοτεχνίας, στὸν Πέτρο Χάρη, γιὰ τὴ γνησιότητα, τὴν ἀνθρωπιὰ καὶ τὴν ἐντιμότητα ποὺ ἀποπνέει τὸ δημιουργικὸ λογοτεχνικὸ καὶ τὸ κριτικὸ ἔργο του (στὴ μνήμη Π. Κανελλόπουλου).

2. Ἑλληνορθόδοξου Χριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ, στὸν Καθηγητὴ Πανεπιστημίου τῶν Η.Π.Α. Δημήτριο Κωνσταντέλο γιὰ τὸ βιβλίο του «Βυζαντινὴ Κληρονομία» καὶ τὸ σύνολο τοῦ συγγραφικοῦ ἔργου του.

3. Γραμμάτων καὶ Πνευματικοῦ Πολιτισμοῦ, στὸν Καθηγητὴ Πανεπιστημίου τῆς Αὐστραλίας κ. Γιώργο Καναράκη γιὰ τὸ βιβλίο του «Ἡ Λογοτεχνικὴ Παρουσία τῶν Ἑλλήνων στὴν Αὐστραλία» καὶ τὴ συμβολὴ του στὴν προαγωγὴ τῶν Ἑλληνο-Αὐστραλιανῶν Γραμμάτων.

4. Ἑθνικῆς Προσφορᾶς, στὸν Ἑλληνοαμερικανὸ Γερουσιαστὴ κ. Πῶλ

Σαρπάνη για τὴ συνεχῆ καὶ οὐσιαστικὴ συμβολὴ του στὴν προώθηση στὶς Η.Π.Α. καὶ στὸ ἐξωτερικὸ τῶν ἐθνικῶν μας θεμάτων.

5. Πνευματικῆς Προσφορᾶς, στὸ Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν οὐσιαστικὴ συμβολὴ του στὴν καλλιέργεια τοῦ ἑλληνορθόδοξου στοχασμοῦ καὶ τῆς λογοτεχνίας, καὶ τὴν παροχὴ εὐρύτερης παιδείας (στὴ μνήμη Ἀλέξανδρου Μωραϊτίδη).

6. Πολιτισμικῆς Δραστηριότητος, στὴν «Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν» γιὰ τὴν ἔκδοση τοῦ ἔργου «Σινᾶ οἱ Θεσαυροὶ τῆς Μονῆς» (στὴ μνήμη Κωστῆ Μπαστιᾶ).

7. Γραμμάτων, στὸ περιοδικὸ «Σύνδεσμος», γιὰ τὴν καλλιέργεια τοῦ χριστιανικοῦ στοχασμοῦ καὶ τῆς λογοτεχνίας, καὶ τὴ συμπλήρωση 25 χρόνων ἔκδοτικῆς παρουσίας.

8. Ἀγιογραφίας, στὴν κ. Ἑλένη Πρωτοπαπαδάκη - Παπακωνσταντίνου γιὰ τὸ ἔργο της «Παραβολαὶ τοῦ Κυρίου καὶ Θεϊκαὶ τινὲς Κλήσεις» (στὴ μνήμη Φώτη Κόντογλου).

Β' Λογοτεχνίας καὶ Μελετῶν

9. Τῆς Ἠγουμένης Εὐγενίας Κλειδαρᾶ, δρχ. 500.000, στὸν Τάκη Βαρβιτσιώτη γιὰ τὴ μεταφυσικὴ πνοὴ καὶ τὸ ἦθος ποὺ διαπνέει τὸ σύνολο τοῦ ποιητικοῦ ἔργου του.

10. Δοκιμίου, ἀθλοθετημένο ἀπὸ τὸν κ. Νίκο Τσιρώνη στὴ μνήμη Τάσου Λιγνάδη, δρχ. 100.000, στὸ κ. Διονύσιο Μαγκλιβέρα γιὰ τὸ βιβλίο του «Ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς».

11. «Μερόπης Οἰκονόμου», ἀθλοθετημένο ἀπὸ τὴν κ. Μαρία Οἰκονόμου Τσακίρη, δρχ. 150.000, στὴν κ. Βάσω Κωσταρίδη γιὰ τὴν ἀνέκδοτη συλλογὴ διηγημάτων της «Ἡ κυρία Μ. κοιτάζει ἐρευνητικά».

12. Τῆς «Χριστιανικῆς Στέγης Καλαμάτας» πρὸς τιμὴν Γεωργίου καὶ Ἰωάννας Κουτραφούρη, δρχ. 100.000, στὸν κ. Πέτρο Πανταζόπουλο, γιὰ τὴν ἀνέκδοτη ποιητικὴ συλλογὴ του «Πλυμμένα ἀγάλματα».

13. Μυθιστορήματος, ἀθλοθετημένο ἀπὸ τὸν κ. Θωμᾶ Κακουλίδη στὴ μνήμη τοῦ πατέρα του, δρχ. 100.000, στὴν κ. Ἰσμήνη Καπάνταη γιὰ τὸ μυθιστόρημά της «Ἀπειρωτᾶν καὶ Τούρκων».

14. Διηγήματος, στὴ μνήμη Μερόπης Οἰκονόμου, δρχ. 150.000, στὸ κ. Δημήτρη Μποσινάκη γιὰ τὴν ἀνέκδοτη συλλογὴ διηγημάτων του «Ἐτσι ἦρθε ἡ ἀνησυχία».

15. Ποίησης, στὸν Ἀλέξανδρο - Παρασκευᾶ Σερενὲ γιὰ τὴν ἀνέκδοτη ποιητικὴ συλλογὴ του «Λόγος πολύτοκος» (στὴ μνήμη Στέφανου Μπολέτση).

16. Τῆς Α.Ε. «Χαλυβουργικὴ» δρχ. 100.000, στὸν κ. Ἀλέκο Φλωράκη γιὰ τὸ ἔργο του «Ἡ Παναγία τῆς Τήνου στὸν Ἀγῶνα τοῦ '40».

Γ' Παιδικῆς Λογοτεχνίας:

17. Τῆς Ἰ. Μητροπόλεως Νικαίας, δρχ. 100.000, στὴν κ. Ἄλκη Γουλιμῆ

18. Πεζογραφίας γιὰ παιδιὰ ἐφήβους, ἀθλοθετημένο ἀπὸ τὸν κ. Π. Μάνεση στὴ μνήμη τοῦ υἱοῦ του Ἰωάννη, δρχ. 100.000, στὴν κ. Ρένα Βελισσαρίου, γιὰ τὸ ἀνέκδοτο μυθιστόρημά της. «Οἱ τρεῖς μετανάστες».

19. Διηγήματος γιὰ ἐφήβους, στὸν κ. Μιχαλάκη Μαραθεύτη (Κύπρος) γιὰ τὸ βιβλίο του «Στῆς ζωῆς τὰ τραπαλλίσματα».

Δ' Έπαινοι δόθηκαν στους:

Βασίλη Τσερνάκη, Τάκη Κολιαβά - Μωλιωτάκη, Ανδρέα Κωσταντινίδη, Κ. Κλεάνθους και στην Έφημερίδα «Πενταγιώτικοι Στοχασμοί».

– Τα βραβεία απένειμαν ό Γενικός Γραμματέας του Ύπουργείου Πολιτισμού κ. Φωτέας, ό Άκαδημαϊκός κ. Μενέλαος Παλλάντιος και ό Διευθυντής τής Νέας Έστίας κ. Ε.Ν. Μόσχος.

– Τα βραβευθέντα έργα παρουσίασε ό πρόεδρος τής Έταιρείας κ. Νίκος Άρβανίτης.

– Τήν Κριτική Έπιτροπή αποτελούσαν οί Νίκος Άρβανίτης, λογοτέχνης - κριτικός, Ε.Ν. Μόσχος, λογοτέχνης - κριτικός, Νίκος Β. Καμβύσης, ποιητής, Ζωή Μουρούτη -Γκενάκου, Καθηγήτρια Φιλολογίας και Ήρακλής Παπαβασιλείου, τυγγραφέας.

«Η.Ε.»

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

Terence Spence: «Ο ΑΓΓΛΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ – ΑΠΟ ΤΟ ΣΑΙΞΠΗΡ ΩΣ ΤΟΝ ΜΠΑΥΡΟΝ».

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΠΑΝΟΥ ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΟΥ,
ΑΘΗΝΑ 1990. σελ. 456

Ό Άγγλος Καθηγητής TERENCE SPENCER (1915 - 1977) ύπηρεσε ένας γνήσιος φιλέλληνας του καιρού μας και ένας πνευματικός άνθρωπος πανευρωπαϊκού επιπέδου με βαθιά διεισδυτικότητα στα σύγχρονα πνευματικά ρεύματα και τή φιλολογική επιστήμη. Ή γνωριμία του και ή αγάπη του για τήν Έλλάδα χρονολογείται από τήν τελευταία περίοδο του μεσοπολέμου, που ζούσε στην Άθήνα και δίδασκε άγγλική γλώσσα και λογοτεχνία στο Ίνστιτούτο Άγγλικών Σπουδών. Ή πνευματική του παρουσία στην Άθήνα άφησε εποχή και είχε συλλάβει τήν ιδέα να συγγράψει ένα βιβλίο για τήν Έλλάδα με διερευνητικό περιεχόμενο από τό πάρισμο τής Πόλης και ύστερα. Τό ξέσπασμα όμως του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου δέν άφησε τό μεγάλο φιλέλληνα να πραγματοποιήσει τό σκοπό του. Ό Terence Spence στρατεύθηκε στην ύπηρεσία τής πατρίδας του και έλαβε μέρος ως αξιωματικός στις φοβερές συγκρούσεις

του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου στο μεσογειακό χώρο για να αποστρατευθεί τό έτος 1946 με τό βαθμό του άντισυνταγματάρχη. Μετά τόν πόλεμο άκολούθησε άκαδημαϊκή καριέρα, άρχικά ως έπιμελητής τής άγγλικής φιλολογίας στο πανεπιστήμιο του Λονδίνου (1946 - 1955). Τό 1955 εκλέγεται Καθηγητής στο πανεπιστήμιο του Μπέλφαστ και τό 1958 καταλαμβάνει τήν έδρα τής άγγλικής γλώσσας και λογοτεχνίας στο πανεπιστήμιο του Μπίρμιγχαν, έδρα που κράτησε μέχρι τό έτος 1975, που παραιτήθηκε για να αναλάβει τή δ.υση στο Ίνστιτούτο Σαίξπηρ και να άσχοληθεί πιδ άνετα με συγγραφικές εργασίες. Πρώτος του στόχος ήταν ή πραγματοποίηση του παλαιού του όνειρου και συνέγραψε τό ανά χείρας βιβλίο «Ο ΑΓΓΛΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ», που παρουσιάζει τήν πνευματική πορεία του έλληνηισμού μετά τήν άλωση τής Πόλης και μέχρι σήμερα.

Ό Καθηγητής Spence ήταν γνώστης τής έλληνικής πραγματικότητας και παρακολούσε με πραγματικό ενδιαφέρον τήν πνευματική πορεία του τόπου μας. Ήταν ένας πραγματικός φιλέλληνας και τζέντλεμαν στο έσωτερικό του πιστεύω, γι' αυτό κατόρθωσε στο μέτρο τών δυνατοτήτων του να άνασκευάσει με τήν εργασία του ατή τις

προκαταληψεις που επικρατούσαν και επικρατούν στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης για την Ελλάδα και τους Έλληνες της δραματικής περιόδου που ακολούθησε την άλωση της Πόλης και μέχρι σήμερα. Με έρευνητική διάθεση και επιστημονική τεκμηρίωση δια φωτίζει πολλές σκοτεινές πτυχές στην πολιτική, οικονομική, κοινωνική, πνευματική και θρησκευτική ζωή του υποδούλου ελληνισμού. Οί πηγές και τὰ βοηθήματά του ανατρέχουν από τους πρώτους χρόνους της άλωσης από ταξειδιωτικές περιγραφές, εμπορικές επισκέψεις και συναλλαγές, αρχαιολογικές έρευνες για την αναζήτηση αρχαίων αντικειμένων, διπλωματικές και στρατιωτικές εκθέσεις, θρησκευτική ζωή και εκκλησιαστικές έπαφές (Μεταρρύθμιση - Αντιμεταρρύθμιση - σχέσεις Όρθοδοξίας με τον Παπισμό και τον Καλβινισμό). Ανατρέχει σε όλα τὰ δημοσιευμένα βοηθήματα και επιστολές που έχουν κυκλοφορήσει και αναφέρονται στα αντικείμενα αυτά και καλύπτουν όλόκληρη την επισκοπούμενη περίοδο δίνοντας μία νέα διάσταση όχι μόνο στον άγγλικό αλλά και στον ευρωπαϊκό φιλελληνισμό, που αρχίζει να αναπτύσσεται τρεις δόκλους αιώνες στον ευρωπαϊκό χώρο πριν από τὸ ώριμασμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Διαφωτισμοῦ και τὴν ἐποχὴ τοῦ ΜΠΑΥΡΟΝ. Ἡ πνευματικὴ κίνηση τοῦ φιλελληνισμοῦ και τὰ ἐνδιαφέροντα για τὴν Ἑλληνικὴ Ἀνατολὴ ἀρχίζουν ἀπὸ τὴ γειτονικὴ Ἰταλία για νὰ περάσουν στη Γαλλία και στη Γερμανία και στη συνέχεια και μέσω αὐτῶν νὰ περάσουν στὴν Ἀγγλία.

Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτὴ τὸ βιβλίο τοῦ Καθηγητῆ Σπένσερ, εἶναι πολὺ κατατοπιστικὸ και καθοδηγητικὸ για τὴν πορεία τοῦ σκλαβωμένου ἑλληνισμοῦ. Ἰδιαίτερη μνεία θὰ πρέπει νὰ γίνει στὶς προσπάθειες τοῦ συγγραφέα νὰ ανατρέψει ὡς επιστημονικὰ ἀστήρικτες τὶς ἀπόψεις που επικρατοῦσαν στὴ Δύση ἀναφορικὰ με τὴ μυθολογικὴ καταγωγή τῶν Ἰταλῶν και τῶν λοιπῶν νεοευρωπαϊῶν ἀπὸ τοὺς μυθικοὺς Τρῶες τοῦ Αἰωνία που ἔπλασε ὁ φαντασιοκόπος και ἀνιστόρητος θεωρητικὸς τοῦ ρωμαϊκοῦ σωβινισμοῦ Βιργίλιος. Ἀπορρίπτει ὡς γελοῖους τοὺς ἰσχυρισμοὺς τοῦ Μωάμεθ Β' τοῦ Πορθητῆ δ-

τι Τούρκοι και Ἰταλοὶ ἔχουν κοινὴ τρωικὴ καταγωγή. Ὁ Μωάμεθ σὲ ἐπιστολὴ τοῦ πρὸς τὸν Πάπα Πίο τὸ Β' ἀπορεῖ για τὴν ἐχθρικὴ στάση τῶν Ἰταλῶν ἐναντι τῶν Τούρκων, που ἐνῶ ἔχουν κοινὴ τρωικὴ καταγωγή και κοινούς προγόνους τοὺς Τρῶες, οἱ Ἰταλοὶ διάκείνται φιλικὰ πρὸς τοὺς Ἑλληνες, που ἔσφαξαν τοὺς Τρῶες. Ὁ Μωάμεθ ζητοῦσε ἀπὸ τὸν Πάπα Πίο τὸ Β' τὴ συνεργασία Τούρκων και Ἰταλῶν «Για νὰ πάρουν ἐκδίκηση ἀπὸ τοὺς Ἑλληνες για τὸ θάνατο τοῦ Ἑκτορα».

Τὸ τελευταῖο ἔχει ἰδιαίτερη σημασία, γιατί ὁ σημερινὸς τουρκικὸς σωβινισμὸς ἀναβιώνει τὶς παλιὲς μυθολογικὲς δοξασίες και παρουσιάζει τοὺς Τούρκους Μογγόλους ὡς αὐτόχθονες κατοίκους τῆς Μικρᾶς Ἀσίας και δημιουργούς, οὔτε λίγο, οὔτε πολὺ, τοῦ ευρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Τὴ θεωρία τῆς δημιουργίας τοῦ ευρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἀπὸ τοὺς Τούρκους παρουσίασε ὁ Ὁζάλ σὲ πολὺκροτο και προπαγανδιστικὸ βιβλίο του τὸ ἔτος 1959. Τὸ τουρκικὸ πολιτικοστρατιωτικὸ κατεστημένο με συνωμοσίες και πραξικοπήματα ἀνέβασε τὸν Ὁζάλ στὴν πρωθυπουργία και τώρα τελευταία στὴν προεδρεία τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας με τὴν ἐλπίδα ὅτι δι' αὐτοῦ θὰ τεθοῦν οἱ βάσεις για τὴν ἀναβίωση τῆς τουρκικῆς αὐτοκρατίας. Ἀπὸ τὸν τάφο του λοιπὸν μᾶς προειδοποιεῖ ὁ μεγάλος Ἀγγλὸς φιλέλληνας για τοὺς κινδύνους ποὺ διατρέχει ἡ χώρα μας, γιατί ἀκόμη και σήμερα ἡ γνώμη τῶν ευρωπαϊῶν δὲν εἶναι καθόλου κολακευτικὴ για μᾶς.

Ἡ μετάφραση και παρουσίαση τοῦ βιβλίου τοῦ Καθηγητῆ Σπένσερ εἶναι ἀπὸ τὸ γνωστὸ λόγιο, λογοτέχνη και πανεπιστημιακὸ διδάσκαλο τοῦ Ἰονίου Πανεπιστημίου κ. Πάνο Καραγιῶργο. Ὁ κ. Καραγιῶργος με τὴν πλατεία του μόρφωση τὴ διεσδυτικότητά του και τὴ γενικότερη φιλολογικὴ του συγκρότηση ἔδωσε τὸν καλύτερο ἑαυτό του και παρουσίασε μιὰ ἄριστα ἐπιμελημένη ἐκδοτικὴ ἐργασία. Ὁ μεταφραστὴς στὴν ἀρχὴ τῆς μεταφραστικῆς ἐργασίας του ἐν εἶδει προλόγου σὲ σύντομο εἰσαγωγικὸ και κατατοπιστικὸ του σημείωμα δίνει τὸ στίγμα τοῦ συγγραφέα και τοῦ βιβλίου του. Ἡ μεταφραστικὴ ἐργασία τοῦ κ. Καραγιῶργου ὑπῆρξε

πολύ πετυχημένη, ή ευχέρεια του λόγου, ή ακριβολογία, ή σωστή απόδοση των ὄρων, ή λογοτεχνική πλοκή και τὰ ἐκφραστικά μέσα πού μεταχειρίζεται γιά τή σωστή απόδοση τοῦ νοήματος τοῦ συγγραφέα καθιστοῦν τὸ βιβλίο ἓνα εὐχάριστο ἀνάγνωσμα, ἀκόμα καὶ στοὺς μὴ μυημένους στὰ μυστικά τῆς τέχνης καὶ τῆς φιλολογικῆς ἐπιστήμης. Αὐτὴ δὲ εἶναι καὶ ἡ πραγματικὴ ἀξία τοῦ μεγάλου δημιουργοῦ νὰ γίνεται κατανοητὸς ἀπὸ εἰδικούς καὶ μὴ εἰδικούς, γιατί ἡ ἀληθινὴ δημιουργία ἀπευθύνεται σὲ ὅλα τὰ στρώματα τοῦ λαοῦ. Ἀξίζει λοιπὸν ἓνας μέγας ἔπαινος στὸν ἐργάτη τοῦ πνεύματος Πάνο Καραγιώργο, τὸ σοφὸ σολωμιστὴ καὶ μελετητὴ τοῦ Κάλβου καὶ τῆς παγκόσμιας φιλολογίας.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΔΟΚΑΝΑΡΗΣ

Γ. Κ α φ τ α ν τ ζ ῆ Ο ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ

Ποίηση πού στέκεται στὴ μνήμη τοῦ ἐναγώνιου ἐρωτικοῦ διαλογισμοῦ, ποίηση πού θυμίζει τὰ ἐναθρωπισμένα δεινὰ κάποιας ὑπαρξιακῆς ἐργήγορης εἶναι αὐτὸς «Ο ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ» τοῦ Γ. Καφταντζῆ. Κι' αὐτὴ ἡ διαδρομὴ γίνεται χωρὶς συγκεκριμένη πλεύση ἀλλὰ μὲ τὴν πιξίδα τοῦ παράλογου πού εἶναι ἐδῶ καὶ ὁ κλαυσίγελως τοῦ χρόνου, τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ σκότους. Ποίηση πού παραθέτει ἄμεσα τὸ πιθανὸ ζύγισμα στὶς ἀντιπαρερχόμενες εὐαισθησίες τοῦ ἐνώπιος ἐνωπίω».

- *Τοὺς θυμῶνα πάντοτε ἀπὸ σκιὰς δεμένους - 12.*
- *Καὶ μ' ἔκλεισαν σὲ στρογγυλὴ φωτογραφία - 21.*
- *Διάρητος ὁ Ἴωνᾶς ἔσβυσε τὴ λάμπα*
Κοιμόμασθε, εἶπε, γιὰ νὰ συνθίσομε
τὸ θάνατο - 24.

Π.Σ. Σ ω τ ῆ ρ χ ο υ ΧΑΤΖΗΑΦΕΝΤΗΣ

Τὸ καινούργιο βιβλίο τοῦ Π.Σ. Σωτήρχου τιτλοφορεῖται: «Χατζηαφέντης» καὶ παρουσιάζει μιὰ πολύμοχθη σειρά μὲ διηγήμα-

τα. Ἡ πεζογραφία τοῦ συγγραφέα εἶναι παραδοσιακὴ καὶ μ' ἔντονη τὴν προμέτρηση πάνω στὸ εἰδικὸ ὕφος τοῦ βιβλίου μὲ λυρικό ποιητικὸ λόγο.

Ἡ αὐστηρὴ ἀξιολογήσῃ μας θὰ σταθεῖ στὶς σελίδες 11, 33, 47, 139, 202 κι ὅπου ἐδῶ ἐπισημαίνουμε ἄρτια καὶ εὐρηματικὴ ἀναφορὰ μύθου καὶ φράσης. Στ' ἄλλα διηγήματα βρίσκουμε σχεδὸν τυποποιημένες παραθέσεις καὶ τὸ κυριώτερο πληθωρικὴ δοκιμιογραφία πού διαφοροποιεῖ τοῦ ὁμαλοῦς ρυθμοῦς τῆς ἀφήγησης. Ὅμως αὐτὸ τὸ ἴδιο βιβλίο, μᾶς πλησιάζει στὴ πίκρα τοῦ ἀγωνιζόμενου ἀδιάλεπτα ἔθνους καὶ αὐτὲς οἱ παραδοσιακὲς ἀναφορὲς τῶν κειμένων μᾶς φέρνουν κοντὰ στὶς χαμένες ἴσως Πατρίδες καὶ στὰ ἱστορικὰ παραμῦθια τοῦ Αἰγαίου ἐλλήνισμου.

Εἶναι μιὰ προσφορὰ μὲ τὴν εὐαισθησία καὶ τὸ ἐκ βαθέων μήνυμα πού ἀσφαλῶς ἐδῶ ξεπερνᾷ τις κάποιες διαφορὲς τῆς τεχνικῆς πού εἶχαμε καὶ καταγράψει - πὶδ πάνω.

Μ. ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ

25 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ

Φ ὶ τ ῆ Κ ο ν τ ο γ λ ο υ Τ Ο ΑΙΒΑΛΙ Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΟΥ

Ἡ τομὴ τοῦ χρόνου συχνὰ γίνεται ἀφορμὴ νὰ ἀσχοληθοῦμε μὲ εὐθύνῃ ἢ καὶ ἐπιπολαιότητα μὲ τὴν προσφορὰ Ἑλλήνων καὶ ξένων λογοτεχνῶν, καλλιτεχνῶν κ.ἄ. Δὲν ἀπολείπεται καὶ ἡ λήθη μεγάλων δημιουργῶν, πού σημαίνει δεινὴ παράλειψη στὴν πολυφωνικὴ καὶ ρευστὴ ἐποχὴ μας μὲ δυσάρεστα ἢ καὶ ἐπικίνδυνα ἐπακόλουθα γιὰ τὴν Ἑθνικὴ μας πορεία. Ἡ ὑπεύθυνη ἀναδρομὴ εἶναι γόνιμη γιὰ τὸ σήμερα καὶ τὸ αὔριο καὶ χρέος γιὰ τὸ μεγάλο χθές. Ἡ ἀπόσταση τοῦ χρόνου μᾶς προσφέρει τὴ δυνατότητα τῆς καθαρότερης ματιᾶς στὸ ἔργο τῶν δημιουργῶν.

Ὁ Φῶτης Κόντογλου γεννήθηκε στὸ Ἄϊβαλί τῆς ἀξέχαστης Μικρᾶς Ἀσίας τὸ 1896. Σπούδασε ζωγραφικὴ στὴ Σχολὴ Καλῶν τεχνῶν. Ἐργάστηκε ὡς καθηγητὴς στὸ Ἄϊβαλί καὶ μετὰ τὸ 1922 ἐγκαταστάθηκε

στην Ἀθήνα, όπου πέθανε τὸ 1965. Θεμελιωτῆς καὶ συνεχιστῆς τῆς Βυζαντινῆς παράδοσης ζωγράφησε πολλοὺς ναοὺς καὶ δημόσια κτίρια. Ἐγράψε πολλὰ λογοτεχνικὰ ἔργα καὶ βιβλία σχετικὰ μὲ τὴ ζωγραφικὴ. Τὸ κύριο ἔργο τοῦ Κόντογλου εἶναι συγκεντρωμένο καὶ ἐκδόθηκε μὲ τὸν τίτλο: «ΕΡΓΑ», ἀπὸ τὸν ἐκδοτικὸ οἶκο: «ΑΣΤΗΡ» ΑΛ ΚΕ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΡΙΟΥ.

Ἐνα κερὶ στὴ μνήμη τοῦ ἀειμνήστου Φώτη Κόντογλου εἶναι τὸ ξαναδιάβασμα καὶ οἱ λίγες νύξεις στὸ ἔργο του: «ΤΟ ΑΙ ΒΑΛΙ Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΟΥ» Δ' ἐκδοσὴ «ΑΣΤΗΡ» σελ. 336. Ἀθήνα. Τὰ κείμενα του εἶναι πλουμισμένα μὲ ζωγραφιὰς ἀπὸ τὸ χέρι του.

Στὸ θρηνητικὸ πρόλογο τοῦ βιβλίου μᾶς γράφει ἀνάμεσα στα ἄλλα: «Δοξάζω τὸν θεὸ πὺ δώρησε στὸν ἄνθρωπο τὰ γράμματα, γιὰ νὰ γράφει στὸ χαρτὶ τὸν ἀναστεναγμὸ του. Καθόμουν καὶ δούλευα σὲ μιὰ ἄκερδη δουλειά, στεναχωρημένος ἀπὸ κάθε τι, σὲ καιρὸ πὺ οἱ ἄλλοι κοιτάζανε μέρα - νύχτα νὰ μαζέψουνε χρυσάφι, νὰ καλοπεράσουνε...». «Καὶ πὺ κάτω διαβάζουμε: «Τὰ γραψίματά μου εἶναι χαρούμενα καὶ φτυχισμένα. Ὡστόσο σοῦ λέγω πὺς δὲ γράφω μὲ μελάνι, παρὰ μὲ δάκρυα γράφω...» Οἱ μαρτυρίες του ἀποκαλύπτουν μύχιες πτυχὲς τοῦ εἶναι του.

Λίγα ἀπ' τὰ περιεχόμενα τοῦ βιβλίου του: Ὁ Ἅγιος Γιώργης ὁ Χιοπολίτης. Τ' Αἰβαλί, τὰ Μοσκοκλήσια κ' ἡ ἀρχαία Ποροσελήνη. Μοιρολόγι. Τὰ μπουγάζια τ' Αἰβαλιῶ. Ἀρχαῖοι ἄνθρωποι τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ Λωτοφάγοι κ.ἄ. μαρτυροῦν τὴν παράμετρο τῆς προσφορᾶς του.

Οἱ Κυδωνίες, τούρκικα Ἀἰβαλί, τῆς ἀλησμόνητης Μικρᾶς Ἀσίας, ἦταν ἡ γενέτειρα τοῦ Φώτη Κόντογλου. Τὸ ἔργο του, ἔργο πὺ διαθέτει πλοῦσια τὴ δωρὰ τοῦ Θεοῦ, τὸ θεωροῦσε ἔργο Θεοῦ καὶ αὐτὸ τὸ βλέπουμε κάτω ἀπὸ τὶς εἰκόνες καὶ τὶς ζωγραφιὰς του γραμμμένο: «διὰ χειρὸς Φωτίου Κόντογλου, Κυδωνιῶς». Συγχρόνως τὸ παρατηροῦμε καὶ στὰ λογοτεχνικὰ του βιβλία καὶ ἐν γένει στὴν ὅλη ὄντων Ἐθνικὴ προσφορὰ του.

Στὴ σελίδα 73 τοῦ λαμπροῦ βιβλίου: «Τὸ Ἀἰβαλί ἢ Πατρίδα μου» διαβάζουμε καὶ τὰ ἑξῆς:

«Ἐνας Ἀἰβαλιώτης πῆγε στὴ Γερουσαλήμ

μὲ τὰ ποδάρια, γιὰ νὰ γίνε χαιτζίς. Πῆρε μὸνάχα στὸ χέρι του ἓνα ραβδὶ καὶ τράβηξε, καὶ δούλευε στὰ χωριά πḃβρισκε στὸ δρόμο του, κ' ἔτσι ἔφταξε στὸν Ἅγιο Τάφο...». Πρόκειται γιὰ ἐγγείρημα, πὺ μαρτυρεῖ ἀνάταση ψυχῆς!

Ἀξίζει νὰ μεταφέρω λίγες ἀκόμη ἀράδες ἀπὸ τὴ σελίδα 75: «Σὰ βάζω μὲ τὸ νοῦ τὶς χρυσὲς μέρες σοῦ πὺ χαθήκανε, πιάνεται ἡ καρδιά μου. Ἦτανε δνεῖρο μαθῆς; Ἦτανε πλάνημα μαγικό; Τὶ εἶναι λοιπὸν αὐτὸ ὁ κόσμος; Ρωτῶ ὕστερ' ἀπὸ τόσοι καὶ τόσοι πὺ τὸ ρωτήζανε. Ἀγαπημένη γωνιά!

Ἄγισμένο βουνό! Δὲν ἦσουν αἴσ πατέρας μου καὶ μητέρα μου καὶ κάθε ἀγάπη μου; Πὺς ξεμάκρυνες ἀπὸ μένα κ' ἔσβησε, πὺ μήτε τὸ μάτι μου πὺ νὰ σὲ ξεδιαλύνει; Ὡσο ἦτανε χειμώνας, διασκεδάζα τὴν πίκρα μου γιὰ τὸ χαμὸ σοῦ... Συλλογιέμαι τὴν ἀνοιξὴ στὰ δικά μας βραχοβούνια καὶ τρέχουνε τὰ μάτια μου. Ὡστόσο ξέρω πὺς γιορτάζεις κ' ἐσὺ μὲ μυρουδιὲς καὶ μὲ πρασινάδες, ὅπως γιορτάζουμε ὅλα τὰ βουνὰ τοῦ κόσμου. Τὰ πάντα λησμονοῦν, μόνο ἡ καρδιά τ' ἀνθρώπου θυμᾶται καὶ ματώνει...».

Ὁ Φώτης Κόντογλου εἶναι ἓνας πραγματικὸς Ὁρθόδοξος χριστιανὸς καὶ γνήσιος Πατριώτης. Τὸ ἀξίολογο ἔργο του μαρτυρεῖ τὴν ταυτότητά του. Θεμελιωτῆς καὶ συνεχιστῆς τῆς Βυζαντινῆς παράδοσης, σωστὸς Ἕλληνας ὡς λογοτέχνης. Ἐτσι ζωντάνεψε μὲ τὸ γόνιμο καὶ πολὺπλευρο ἔργο του τὴ Ρωμοσύνη. Ἐκανε τέχνη τὴ ζωῆ. Ἡ δυσκολία στὸ μόχθο εἶναι τὸ ἔργο νὰ εἶναι ἀληθινὸ, ζωντανό, νὰ πείθει καὶ συμβαίνει αὐτὸ, ὅταν πιστεῦεις στὴν Πηγὴ τῆς Ζωῆς, πὺ σοῦ χάρισε τὸ ταλέντο. Αὐτὴ ἡ λειτουργία δημιουργοῦ καὶ τέχνης συναντᾶται στὴν προσφορὰ τοῦ Φώτη Κόντογλου.

Ἡ προσφορὰ του εἶναι ἀλήθειες κι ὁμορφιὲς τοῦ γύρω μας κόσμου, τοῦ ἐσωτερικοῦ μας κόσμου καὶ τοῦ πέρα καὶ πάνω ἀπὸ ἡμᾶς κόσμου. Ὁ Κόντογλου μᾶς φανέρωσε τὶς ἀθάνατες ρίζες τοῦ Γένους μας, τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς Πατρίδας. Αὐτῆς σημάδεψαν ἔντονα τὰ παιδικὰ του χρόνια πὺ μᾶς τὰ ἱστορεῖ στὸ ἔργο του: «ΤΟ ΑΙΒΑΛΙ Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΟΥ», πὺ εἶναι μιὰ μαρτυρία Ὁρθόδοξης πίστεως καὶ ζωῆς καὶ ἓνας καη-

μους για την πατρίδα, είναι με μιὰ λέξη ή Ρωμιοσύνη αθθεντική.

Δωρεά άνωθεν, πίστη στο Θεό, πάθος στην Πατρίδα, τέχνη παραδοσιακή έλληνικής άρχοντιάς, προσωπικό ήθος και ύφος, κι όλα αυτά συνταιριασμένα με τη ζωή ένός ζηλωτή δημιουργού συνθέτουν την προσφορά του Φώτη Κόντογλου, που διαθέτει: αλήθεια, όμορφιά και λεβεντιά.

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΤΖΟΚΑΣ: Το χρώμα της Ειρήνης ποίηση - 'Αθήνα 1992

Ο Λευτέρης Τζόκας, με ανθρωπιστικά συναισθήματα που δημιουργούν μιὰ δημιουργική βιοθεωρία που προάγει τον άνθρωπο στο όρατο και υπέρλογο περιβάλλοντα χώρο, συνέγραψε αυτή τη ποιητική συλλογή, που αποτελεί ίσως ένα όρόσημο στην γυμνή πολλές φορές από 'Ιδανικά σύγχρονη ποίηση. Ο πηγαίος αυθορμητισμός του ποιητή άκολουθεί τις αισθητήριες άντανακλάσεις του όρου Ειρήνη και έξω από ύποκριτικά κελεύσματα με πομπώδη φραστικά σχήματα, επιτρέπει στον άναγνώστη να άντικρύσει μιὰ σπαρασσόμενη ανθρωπότητα από την αγριάδα του ανθρώπου, τόσο άπέναντι στον συνάνθρωπο όσο και στην ίδια φύση. Η θλίψη του ποιητή μεταμορφώνεται σ' ένα μελαγχολικό στίχο που με άφέλεια οί άνησυχίες του γίνονται αισθητές με ειδική ύψη που σταδιακά δά επέτρεπαν την ύπαρξημίας συνείδησης.

Η ειρήνη δέν προβάλλεται μόνο στη παραβίαση του νόμου της ανθρωπίνης ύπόστασης, αλλά και από την ίδια την καθημερινότητα. Ευαίσθητος δέκτης διαφόρων μνημάτων, ο Λευτέρης Τζόκας βιώνει τις αιώνιες ανθρωπίνες άξίες μέσα στην οικογένεια του και μέσω αυτής συλλαμβάνει τις διάφορες φάσεις της ρίζας του. Ο τόπος του, οί παραδόσεις του, οί ιστορικές μνήμες και οί τόποι τών βιωμάτων του, όλα

αυτά σχηματίζουν μιὰ άσπίδα που δά προστατεύει τη βαλλόμενη υχή του από τὰ καταναλωτικά -γυχοκτόνα στις περισσότερες φορές - μυνήματα.

Το χρώμα της Ειρήνης άποτελεί γενικά μιὰ άναζήτηση ειλικρίνειας στην ανθρωπίνη σχέση που δά μπορούσε να σπρηχθῆ σ' ένα διάλογο συνάντησης τών ανθρώπων από την οικογένειά τους, τὸ τόπο τους, και τις προσδοκίες τους, χωρίς βέβαια να παγιδευτούν από την αιχμαλωσία της κτητικῆς μανίας και της μεγαλομανίας.

ΑΝΝΑ ΜΠΟΥΡΑΤΖΗ -ΘΩΔΑ:
ΣΤΟ ΜΑΤΙ ΤΩΝ ΚΑΙΡΩΝ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΣΟΚΟΛΗ - ΑΘΗΝΑ 1991

Μιὰ ποίηση λυρική με έντονο λυρισμό πάνω σε βιώματα και σε μνήμες δίνει ή Άννα Μπουρατζῆ - Θώδα. Ο προσωπικός της λόγος κρατεί ένα έντονα συναισθηματικό κλίμα, μέσα στο όποιο ή ποιήτρια, θυμάται, μελαγχολεί, θλίβεται, ζει και έλπίζει. Άνάμεσα από αυτές τις καταστάσεις, που καιτοι πολλές φορές άπιφατικές, ή δημιουργός άντιμετωπίζει τὰ έρεθίσματα τών διαφόρων εποχών με ένιατο γυχισμό που δέν μεταβάλλεται από τὰ ρεύματα διαφόρων εποχών που σβύνουν άξίες, πόνους και μορφές επικοινωνίας με τον συνάνθρωπο. Μέσα άπ' τον στρόβιλο τών διαφόρων εποχών, ή Άννα Μπουρατζῆ - Θώδα διατηρεί μιὰ ένιατα όραση ή όποια δά μπορούσε ίσως να δικαιολογήσει και τον τίτλο αυτής της συλλογῆς. Αυτό λοιπόν τὸ «μάτι τών καιρών», στρέφεται προς την ανθρωπίνη ύπαρξη στο χώρο και στο χρόνο, παρατηρώντας με ευαισθησία διάφορα πρόσωπα, πράγματα και χώρους άκόμη που όχ μόνο χάραξαν αλλά και σχημάτησαν την γυχική τους έκφραση. Η έν λόγω ποιητική συλλογή δά μπορούσε να χαρακτηρισθῆ σαν μιὰ άπολογία της ποιήτριας άπέναντι

στον εαυτό της που δοκιμάζει και ἐλέγχει βιώματα και προσδοκίες που πηγάζουν ἀπ' τὸν κάπως ἀπαισιόδοξο συναισθηματισμό, προϊόν τῆς ζωντανῆς γυχῆς της. Αὐτὴ ἢ ἀπαισιοδοξία ὅμως δὲν προεκτείνεται με ἀβύσσους μελαγχολιῶν ἀλλὰ ἐγγίζει τὰ ὅρια τῆς πραγματικότητας που ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο ν' ἀγωνίζεται γιὰ νὰ ἐπιτύχει τὴν ὀντολογικὴ του καταξίωση στὸ περιβάλλοντα χῶρο:

*Ὁ ποιητὴς φυτεύει ἓνα ὄνειρο / μέσα
στὸ παλαιοπωλεῖο / Ἄνοιξτε τὶς πύλες.. /
κρούω τὰ σήμαντρα*

Ἡ Ἄννα Μπουρατζῆ - Θῶδα εἶναι μία καταξιωμένη ποιήτρια που τιμᾷ τὰ Ἑπειρωτικὰ γράμματα· χάρις στὴν λυρική ποίηση της που φέρει μία ἐλπίδα ἐπιβίωσης τῆς «συναισθηματικῆς ποίησης» ἀπέναντι στὴν ἐγκεφαλικὴ που ἐκφράζει τὸ γυχικὸ κόσμο τοῦ σύγχρονου μέσου τεχνοκρατικοῦ ἀνθρώπου.

ΜΑΡΙΑ ΜΙΧΑΗΛ - ΔΕΔΕ: Ὁ Κωνσταντῖνος ὁ μικρὸς ὁ μικροκωνσταντῖνος Περιοδικὸ «ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ» Ἀθήνα 1991

Ἡ γνωστὴ συγγραφέας λαογράφος και ποιήτρια Μαρία Μιχαήλ - Δέδε, ἐξέδωσε στὸ ἔγκυρο λογοτεχνικὸ περιοδικὸ «Πνευματικὴ Ζωή» ἓνα μεγάλο ποίημα μεστὸ ἀπὸ ἐθνικὲς μνήμες λαϊκὲς παραδόσεις και συμβολικὲς μορφὲς τοῦ διαχρονικοῦ Ἑλληνα. Πέραν ὅμως αὐτῶν τῶν ἀναφορῶν, ἢ μουσικῆ τῶν λέξεων που συνδυάζεται με τοὺς ἀπόηχους αἰῶνων τῆς Ἑλληνικῆς φωνῆς ζωγραφίζει ἓνα τοπίο ποίησης ὅπου ἀπεικονίζει κατὰ κάποιο τρόπο ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ που σχημάτησαν τὶς διάφορες Ἑλληνικὲς τεχντροπίες. Μένοντας πολὺ κοντὰ στὸ ἀρρενωπὸ ὕφος τῆς Δημοτικῆς ποίησης, ἢ ποιήτρια Μαρία Μιχαήλ - Δέδε γίνεται ἐλλειπτικὴ ἐκεῖ που ἐπιβάλλει ὁ στίχος της περισυλλογὴ, λυρική ἐκεῖ που θλιμμένη ἀπὸ τὴ Βαρβαρότητα τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου ἀφήνει νὰ ἐξέλθει ὁ πλούσιος και ὑγείης της γυχικὸς κόσμος,

και κατανοητικὴ ἐκεῖ που προσεύχεται γιὰ νὰ ἐνισχύσει τὴ πίστη της στὸν ἄνθρωπο:
*Ἄιτέ, αἰτέ ἀλῶνι / και τὸ μαντῆλι ξεδιπλώνει /
πλαῖι στὸ μεγάλο πάθος / ὁ ἄγιος λυτρωμὸς ...
Ἐκεῖνο τ' ὁμορφο ἄλογο / που ἄτρεφε νικη-
τῆς ἀμάχητος / σὲ δύσκολους ἀγῶνες / νὰ τ'
ὀδηγοῦνε στὴ σφαγὴ / πλουσιῶν δειπνῶν εὐ-
τυχία ... Θεέ μου / ἢ Σελήνη ἀπόψε / καντῆλι
τῆς Ἀγάπης σου / γεμάτη αἶμα εἶναι ἀντὶ γιὰ
φῶς εἰρηνικό / κι ἔκανε τὴν ἡμερὴ νυχτιά / ὦ-
ρα φονική, γιὰ πόνο και γιὰ στεναγμό.*

Ὁ Κωναντῖνος ὁ μικρὸς ὁ Μικροκωνσταντῖνος χωρισμένο σὲ δύο μέρη μέσα σὲ τριανταμία σελίδες φέρει τὸν ἀναγνώστη ἐνώπιον τῆς ἴδιας τῆς δημιουργοῦ της, σ' ἓνα πλήθος ἐρεθισμάτων που δημιουργοῦν θρύλους δοξασίες, εἰκασίες και συνθέτουν μία ἀπροσδιόριστη ὕπαρξη ζωῆς χιλιάδων ἐτών.

Στὸ πρῶτο μέρος που λέγεται «ΜΙΚΡΟΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ» μᾶς κάνει νὰ αισθανθοῦμε τὴ βιοθεωρία τῶν ἀναστενάρηδων, που ἄν και παραξηγημένοι ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους και ἰδίως ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, ἀποτελοῦν ἓνα σημαντικὸ τμήμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ που ἐνσάρκωσε τὸ Χριστιανισμὸ. Ἐχοντας συλλάβει ἢ ποιήτρια τὸν Παλμὸ τῆς δημοτικῆς ποίησης με προσωπικὸ ὕφος και ποιητικὴ γλῶσσα ἀναλύει με πολλὲς φορές φιλοσοφικὸ στοχασμὸ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων που ἀποτελοῦν τὴν ζωντανὴ παρουσία τοῦ ἐνιαίου Ἑλληνισμοῦ, ἀπὸ τὴν Ἀρχαιότητα μέχρι τὶς σημερινὲς μας ἡμέρες.

Στὸ δεύτερο μέρος ἢ Μιχαήλ - Δέδε ἀφήνει Ἐλευθερὴ ὅλη της τὴν εὐαισθησία. Τραυματικὲς ἐμπειρίες, σκέψεις, στοχασμοὶ ἱστορικὲς ἀνησυχίες, σύγχρονα γεγονότα, μορφές, ὅλ' αὐτὰ συγχωνεύονται μέσα στὸ διάχυτο λόγὸ της, που μετατρέπει τὶς μορφές σὲ ὄντοτητες, τὰ γεγονότα σὲ συναισθηματικὴ σκέψη, τὶς ἱστορικὲς μνήμες σὲ μελαγχολικὲς ποιητικὲς ἀνατενήσεις και τὰ διδάγματα σὲ ἐνδότερα γυχικὰ βιώματα.

«Ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Μικρὸς ὁ μικροκωνσταντῖνος» δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς ἓνα σημαντικὸ ποίημα που πρέπει νὰ τύχη ἰδιαίτερης προσοχῆς, ἀλλὰ εἶναι ὀρόσημο στὴν ἀποπροσανατολισμένη Οἰκουμένη σύγχρονη ποίηση. Πιστεύουμε ὅτι ἢ μετάφραση της και σὲ ἄλλες γλῶσσες θὰ προβαλεῖ διεθνῶς τὴ

χώρα μας καθ' ὅσον ὁ συνδυασμὸς τῶν τόσο ἀντιφατικῶν στοιχείων δὲν ἀπευθύνονται μόνο στὸν Ἑλληνα, ἀλλὰ στὸν Οἰκουμενικὸ ἄνθρωπο ποὺ πρέπει νὰ ἔχει σκοπὸ καὶ προορισμὸ στὴ ζωὴ του καὶ μάλιστα μὲ τέτοιο τρόπο ὥστε νὰ ἐξασφαλίσαι τὴ σωματικὴ καὶ ψυχικὴ ἐπιβίωσή του.

«ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ»

ΑΝΘΗ ΒΕΡΓΗ: «Χωρὶς θεμέλια»
— Διηγήματα

Ἀκούραστος ὁ διηγηματογράφος Ἄνθης Βέργης μᾶς δίνει ἀκόμα μιὰ συλλογὴ μὲ ὀχτῶ διηγήματά του. Τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ τοῦ λόγου τοῦ εἶναι ἡ σαφήνεια, ἡ διαύγεια καὶ κείνο τὸ χιουμοριστικὸ τοῦ λόγου του εἶναι, ἡ σαφήνεια, ἡ διαύγεια καὶ κείνο τὸ χιουμοριστικὸ τοῦ ὕφους, ποὺ σὲ παρασύρει χωρὶς νὰ τὸ καταλάβεις μὲ τὴν ἀνάλαφρη ροὴ του ἴσαμε τὸν πυρῆνα τῆς οὐσίας τῶν προβλημάτων ποὺ διερευνᾷ καὶ προβάλλει, καὶ νὰ παραδεχτεῖς τὶς ἀλήθειες, ποὺ σοῦ ἀποκαλύπτει καθὼς καὶ τὴν ὀρθότητα τῶν κοινωνικῶν προβληματισμῶν ποὺ τότε συγκλονίζουν. Σὲ τούτα τὰ διηγήματα, γίνεται ἀνατριχιαστικὸς καθὼς μὲ τὴ βαθιὰ του εἰρωνία ποὺ φτάνει ἴσαμε τὸ σαρκασμὸ, ξεσκεπάζει τὶς ἀγιάτρευτες πληγὲς τῆς κοινωνίας μας ποὺ πυορροοῦν καὶ κιντυνεύουν νὰ μεταβληθοῦν σὲ γάγγραινα μὲ ἀπίθανες συνέπειες. Ἐτσι, στὸ διήγημα «Τὰ νούμερα», θὰ μᾶς ἀποκαλύψαι πῶς ἡ διαφθορὰ κ' ἡ ἐκμετάλλευση τοῦ ἀγροτικῶν στοιχείου τοῦ πληθυσμοῦ, ποὺ συντελεῖται ἀπ' τὶς πολυεθνικὲς Ἐταιρίες καθὼς καταληστεύουν τὸν ἑλληνικὸ χῶρο καταστρέφοντας περιβαλλοντικὰ τὰ πάντα, καὶ μεταποιῶντας τὸν ἔθνικὸ πλοῦτο σὲ χρυσάφι τότε φυγαδεύουνε στὶς διεθνεῖς ἀγορὲς, εἰσάγοντας, στὴ χώρα μας τὴν καταδυνάστευση, τὴν ἀπιστία, τὴν πείνα, τὴ φτώχεια καὶ τοῦ κιντύνους τῆς ρύπανσης ἀπ' τ' ἀπόβλητά τους. Εἶν' ἓνα διήγημα, ποὺ προβάλλεται μὲ πολὺ ρεαλισμὸ, μὲ ὠμότητα θὰ λέγαμε, ἢ δῆθεν «ἐπενδυτικὴ» μανία τοῦ ξένου κεφαλαίου στὶς ὑπανάπτυχες χώρες καὶ τὸ στράγγισμά τους ἀπὸ κάθε ἴχνος

ἀνθρώπινης διαβίωσης, ἀξιοπρέπειας καὶ ἀνεξαρτησίας. Ἡ κοινωνικὴ σαπίλα ποὺ μὲ τόσο παραστατικὴ προβάλλεται ἀπ' τὸ διήγημα, μᾶς συγκλόνισε, κυριολεκτικὰ.

Ἡ «Ἐκδίκηση» εἶν' ἓνα πρωτότυπο στὴν ἔμπνευση διήγημα. Ἡ προσωποποίηση τῶν ἀγελάδων κ' οἱ ... ἀπόψεις τους γύρω ἀπ' τὴ στέρηση τῆς ἐρωτικῆς χαρᾶς μὲ τὴν τεχνητὴ γονιμοποίηση, μᾶς δίνει ἓνα πολὺ ὁμορφο καὶ χαρακτηριστικὸ διήγημα. Ἐνα συνεργεῖο τεχνητῆς γονιμοποίησης ἐγκλωβίζεται σ' ἓνα βουστάσιο ἀπὸ μιὰ καταιγίδα. Ὁ ἰδιοκτήτης τὸ φιλοξενεῖ καὶ καθὼς μεθᾶνε τὸ βράδυ, τὸ ρίχνουν σ' ἐρωτικὸ ξεφάντωμα. Οἱ ἀγελάδες ποὺ βλέπουνε καὶ ἀκοῦνε, ἀγαναχτισμένες ἀπ' τὴ δικὴ τους στέρηση, ἐκδικιοῦνται. Μὴ ἀπόλες, ὀρμαίει στὸν ἰδιοκτήτη, ἀνάποδογυρίζει τὴ λάμπα καὶ παίρνουνε φωτιὰ τ' ἄχαρα. Ὁ σταῦλος καίγεται, οἱ ἄντρες κ' οἱ γυναῖκες τοῦ συνεργεῖου ξεβράκωτοι, πάνου στὸν ὄργασμό τους, βγαίνουμε τρομαγμένοι στὸ δρόμο, κ' οἱ ἀγελάδες βγήκανε στὸ λειβάδι καὶ ἀγναντεύανε τὸ κατόρθωμά τους. Εἶχαν ἐκδικηθεῖ γιὰ τὴν ἀδικία ποὺ τοὺς γίνονταν. Οἱ σκηνὲς ποὺ μᾶς δίνει ὁ Ἄνθης Βέργης ἔχουνε καταπληχτικὴ ζωντάνια καὶ ἀπαράμιλλη ὁμορφιά. Ἐνα σύντομο, καλογραμμένο διήγημα εἶναι καὶ «Τὰ λαθρόβια», σχετικὰ μὲ τὴν καλλιέργεια χασίς. Κι ἐδῶ ἡ προσωποποίηση τῶν φυτῶν στὸ χωράφι, τοῦ γερο-πλάτανου, ἀκόμα καὶ τῶν χιμμάτων, δίνουνε ξεχωριστὴ ζωντάνια στὸ ἀδρὸ τοῦτο λόγο τοῦ ἔμπειρου συγγραφέα, πετυχαίνοντας πιὸ ἄνετα τὸ στόχο του, τῆς καταδίκης τῆς καλλιέργειας ναρκωτικῶν φυτῶν.

Ἐνα πολὺ ζεστὸ καὶ ἀνθρώπινο διήγημα εἶναι καὶ τὸ «Ἄγνοεῖται ἡ τύχη τους». Ἡ καλοσύνη καὶ ἡ ἀγάπη, δίδυμες ἀδερφάδες, βλέποντας, νὰ κυριαρχοῦνε στὸν κόσμον ἢ ἀπάτη, τὸ μίσος, ἡ ἀναίδεια, ἡ ἀδικία καὶ ὅλα τὰ κακὰ, ἀποφασίσανε ἀπογοητευμένες, νὰ φύγουνε στὰ δάση μὲ τ' ἀγρίμια. Μπήκανε στὶς καρδιές τους καὶ ἡμέρες, ἐνῶ οἱ ἄνθρωποι ἀγρίεψαν. «Δὲν πολυσκοτίστηκαν γιὰ τὴν ἐξαφάνιση κείνων τῶν δύο ἀδελφάδων», θὰ μᾶς πεῖ ὁ συγγραφέας. «Ὅμως, οἱ δρόμοι γέμισαν ἀπάτη καὶ γαπαποντιά», θὰ γράψαι παρακάτω. Ἀκολουθᾶνε μερικὲς γλαφυρὲς σελίδες γιομάτες πικρὲς ἐπιστημάνσεις, τὸ

κάψιμο του δάσους από φωτιά που φούντωσε ό τρελοβοριάς και χαθήκανε τὰ δύστυχα ζώα. Μαζί τους κι οι δύο αδέρφάδες: ή καλοσύνη κι ή άγáπη. Δέ δόσανε σημεία ζωής, κι από τότες... «άγνοείται ή τύχη τους». Τό δυνατό τοῦτο διήγημα μέ τή τόσο ρεαλιστική του αφήγηση γιομίζει τήν ψυχή του άναγνώστη μελαγχολία μέ τήν αλήθεια που κλείνει. «Στὰ καπνοτόπια» θά μάς δώσει ό Βέργης μιá ζοφερή εικόνα από ένα οργανωμένο έγκλημα παράνομων συμφερόντων μιás Έταιρίας Φυτοφαρμάκων που φτάνει νά δολοφονήσει τόν καθηγητή Φυτοφαρμακευτικής Γριμάνη, γιατί άποκάλυψε τή νοθεία τής καταπολέμησης μιás άρρώστιας στὰ καπνά. Βλέπουμε άνάγλυφη τήν άσυνειδησία τής Έταιρίας για χρηματισμό, άφου θά χρειαζότανε πιá δεκαπλάσια ποσότητα φυτοφάρμακου ό καλλιεργητής.

Καταπληκτικό για τήν πρωτοτυπία του και τή γλαφυρή του αφήγηση είναι τό «Φθινόπωρο ήτανε σάν τώρα». Στις δεκαπέντε σελίδες του δέν ύποψιάζεσαι μήτε μιá στιγμή, πώς ολάκαιρο τό διήγημα άναφερότανε σέ... πουλιά. Έντονα περιγράφεται μιá αντίπαθεια γι' αυτά τὰ «φτωχαδάκια» που παρουσιάζότανε κάθε φθινόπωρο, λαίμαργα και πεινασμένα προσφυγάκια, στήν ψυχούλα ένός μικρού παιδιού, καθώς έβλεπε τήν άγάπη τών γονιών του κι αυτά και τή φροντίδα νά μήν τούς λείπει τίποτα. Τό συγγραφέα του, διακρίνει μιá λεπτή ικανότητα διείσδυσης στή παιδική ψυχή. Κι είναι σίγουρο, πώς κάποτε, σάν παιδιά, νιώσαμε μιá... ζήλια, ύποσυνείδητη για κάποιον ζωάκι που αγαπάγανε οι δικόί μας, πιστεύοντας πώς μάς έκλεβε τήν άγάπη τους. Καμιά φορά, τούτες οι άπλοϊκές καταστάσεις δημιουργούνε ψυχολογικά τραύματα, που μάς άκολουθάνε όλη τή ζωή. Νά 'σύχασε, άραγες, τό μικρό κείνο παιδί, μεγάλο πιá, καθώς έμαθε άπ' τόν πατέρα του τήν ιστορία τούτων τών ... κοκκινολαίμηδων, που τόσο τότες άντιπαθοῦσε; Ό συγγραφέας αφήνει νά καταλάβουμε τήν άμηχανία του, και κάτι σάν ... ντροπή.

Η περιπέτεια του ανθρώπου που δίφαγε «Για λίγα χαμόγελα» και πίστεψε πώς βρέθηκε ένας συνάνθρωπος που θά μπορούσε νά τὰ σκορπίζει άφειδώλευτα, έτσι που ν'

αλλάξει ή όψη τής γειτονιάς του, δίνει τό μύθο στον "Αθη Βέργη σε τοῦτο τό διήγημα. Ό άνθρωπος μέ τὰ χαμόγελα είτανε σχιζοφρενής κι ή ιστορία μέ τήν όργιαστική φαντάσία του συγγραφέα θά μάς δώσει ένα ευχάριστο διήγημα μ' ένα πολυ άνθρώπινο και κοινωνικό ύπόβαθρο: πώς σήμερα δέ μπορείς νά 'χεις έμπιστοσύνη μήτε σ' ένα που μοιράζει χαμόγελα, γιατί μόνο παλαβοί χαμογελάν άκόμα στον πλανήτη μας. Χαθήκανε κι αυτά άπ' τή ζωή μας. Άπό μιάν άπίθανη συγκυρία, ό άνθρωπός μας θά βρεθεί συμπαραστάτης του σχιζοφρενέ ... στρατηγού και θά βρεθεί κι αυτός στήν ... κλούβα.

Και περνάμε στο τελευταίο διήγημα τής συλλογής «Πριν πέσει ή νύχτα». Είναι διήγημα που δείχνει όλη τή μεγαλοσύνη του ταλέντου του "Αθη Βέργη, όλες τις άρετές του: συνθετικές, άφηγηματικές κι έκφραστικές. Ό καμβάς του μύθου είναι ή οικολογική καταστροφή μιás πολιτείας, τής "Αθήνας, πρώτ' άπ' τήν αίθαλομίχλη κι όλους τούς άλλους ρύπους κι έπειτα από μιá θεομηνία που ξέσπασε, σάν από έκδίκηση ένάντια στο νέφος που τήν έπνιγε. Μά είτανε τόσο όργισμένη ή θύελλα κι ή καταιγίδα, που παράσερνε χαμόσπιτα, ανθρώπους, μηχανές θανάτου. Σ' ένα ύπόγειο δουλεύανε τρία παιδιά. Τό φουσκάλο ρέμα, κατακλύωντας στο ύπόγειο, έπνιξε τὰ δύο. Τό πιό μικρό που πήγε για ψώνια, γλύτωσε. Η αφήγηση του παιδιού που βρέθηκε στον Παράδεισο είναι καταπληκτική. Τά δυνατά στοιχεία τής φύσης ζητάνε νά μπει τάξη στήν καταστροφή του πλανήτη μας άπ' τούς ανθρώπους και τήν άλαζονεία τους. Οι άλόγιαστες πράξεις τους γιομίσανε τήν πλάση μ' άπόβλητα θανάτου. Κι ό πυρηνικός δλεθρος караδοκεί. Μαζί τους, πάνε κι άλλοι πλανήτες που τούς κακομεταχειρίζονται κι έξαγριωθήκανε σάν μάθανε πώς έτοιμάζουνε «πόλεμο τών άστρων». Κι ένας "Άγιος άπ' τήν "Αρχιγραμματεία στον Παράδεισο του έξήγησε πώς «ή μεγάλη, ή αιώνια νύχτα πλησιάζει». Οι άνθρωποι δέν δέχονται πιá τό φώς τής αλήθειας και τής άγάπης. Κι ό συγγραφέας θά γράψει μελαγχολικά: «*Η άνθρωπότητα έχει φτάσει στις τέλειες μορφές ζωής. Ηλθε πλέον ή παρακμή, θά πάρει τήν κάτω βόλτα,*

για να καταλήξει από κεί που ξείνησε». Οι δύο τελευταίες σελίδες είν' άνυπέρβλητες σ' όμορφιὰ και συγκίνηση, κι έπισφραγίζουνε τὸ

πλούσιο και δυνατό ταλέντο, τοῦ ξεχωριστοῦ διηγηματογράφου Ἐνθη Βέργη, με τὰ σπάνια και καταπληκτικά προσόντα του

ΔΗΜ. ΖΑΔΕΣ

ΤΕΧΝΟΚΡΙΤΙΚΑ

Ι ΘΕΑΤΡΟ

ΔΗΜ. ΠΕΡΙΦ. ΘΕΑΤΡΟ ΠΑΤΡΑΣ
ΔΥΤΙΚΗ ΑΠΟΒΑΘΡΑ
ΜΠΕΡΝΑΡ - ΜΑΡ - ΚΟΛΤΕΣ

Τὸ ἔργο = ΔΥΤΙΚΗ ΑΠΟΒΑΘΡΑ = τοῦ Μ.Μ. Κολτὲς ποὺ παρουσιάζει τὸ Δ.Π.Θ. Πάτρας μᾶς δείχνει ἀρχικά, ὅτι ἔχει ἐνσωματώσει στὶς βασικὲς ἐννοιολογίες τοῦ στοιχείου ἀπὸ τὴν τρελλὴ κατάθλιψη τοῦ ΠΟΕ, ἀπὸ τὸ ἐξαλλο πέρασμα τοῦ ἀμφίτροπου γενετήσιου ἐνστίκτου πᾶνω ἀπὸ τὸ παραδεκτὸ ἠθικὸ, πρόβλημα τοῦ ΖΕΥΕ, ἀπὸ τὸ κεκρυμμένο συναίσθημα τῆς κάποιου ἐνοχῆς τοῦ κάφκα, και ἀπὸ τὶς δονούμενες καταμαρτυρίες τοῦ Στάϊμπεκ και τοῦ Φώκνερ.

Καταχωροῦνται ἀκόμα στιγμὲς ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα τῶν ἀθλίων τοῦ Β. Οὐγκά, ἀπὸ τοὺς Δαιμονισμένους τοῦ Ντοστογιέφσκι ἀλλὰ και ἀπὸ τὶς ἀστυνομικὲς σελίδες τοῦ Τζάκ Λόντον.

Ὅμως ὅλη αὐτὴ ἡ ἐκδανειοδότηση δὲν ἀπομονώνει τὴν αὐτοδύναμη και αὐτόνομη παρουσία τοῦ συγκεκριμένου θεατρικοῦ ἔργου ποὺ τολμηρὰ ἀλλὰ ἐντιμα μᾶς παραδίνει σὲ κοινὴ σκηνικὴ θέα, ἀνθρώπινες φιγοῦρες, σκιές, ὄνειρα, φαντασιώσεις ἐλλάσωνος τύπου και στίγματα ἀπὸ τὴν ἀναπόφευκτη μικρὴ ἢ μεγάλῃ σχιζοφρένεια κι ἀπὸ τὴν ἐνστικτώδη πιὰ ἀποδέσμευση ἀπὸ τὸ τίποτα τὸ ὑποφερτὸ στὸ πουθενὰ τῆς προσωπικῆς ταυτότητας ἐνὸς ἐκάστου. Τόσο τὸ εὔρημα τοῦ πλουσίου ζευγαριοῦ ποὺ χάνει τὸν προσανατολισμό του στὴ Δ.Α. ὅσο και τὸ κρυμένο ὄπλο τοῦ Γέρο μαζί με τὰ ξεσπάσματα τῶν γνωστῶν ἀποθημένων ποὺ ἐμφανίζονται και ἐξελίσσονται μέσα στὴ σκηνικὴ παράθεση δὲν ἀποτελοῦν και περίπτωση κάποιου θεατρολογικῆς ἰδιαιτερότητας. Εἶναι τυποποιημένα και χαρακτηρίζουν σὰν θέμα, παρόμοια και ἔτσι, ὄλους τοὺς ἀθλίους τῶν Λιμανίων κάθε ἀποβάθρας και σ' ὅλα τὰ γεωγραφικὰ μήκη και πλάτη.

Ἀντίθετα τὸ ἔργο στηρίζεται σὲ μία διαλεκτικὴ ποὺ συνεχῶς ἀναπτύσσεται ἀλλὰ και συνεχῶς παλιδρομεῖ, προκαλώντας τὴν ὀργὴ ἢ τὴν ὀδύνη με τὴν εἰληκρίνεια τῶν κραυγῶν ἀπὸ τὶς ἐμφανιζόμενες στιγμὲς τῆς ἀπελπισίας, κάθε ἀνθρώπινου συνείδησης. Ὅμως κανεὶς δὲν συμπαρίσταται, οὔτε ἡ μοίρα ἀλλὰ οὔτε και ὁ ἐλεήμων θεός. Ἔτσι ὁ συγγραφέας μέσα ἀπὸ τὴν διαλεκτικὴ, στήνει στὸν καθέναν σὰν δικό του ἀποδέχτη, τὸν διπλανὸ και τὸν ἄλλον. Δηλαδή ἡ ὑπαρξιακὴ ἀπελπισία κάνει αὐτόχειρα τὸν Μωρίς, τὸν Ἀράπη δολοφόνο τὴν Γριά να πεθαίνει παραμιλώντας στὰ Ἰνδιάνικα, τὴν μικρὴ ἀδελφὴ να ἐρωτροπεῖ με τὸν ἀδελφὸ τὸν ἀδελφὸ τῆς, ποὺ κι' αὐτός, συνδιαλέγεται με κάποια θηλυπρέπεια με τὸν βιαστή τῆς. Ἀκόμα τὸν Γέρο να θυμᾶται ἴσως τοὺς ἀνύπαρκτους πολέμους και τὴν Μονίκα να πλησιάζει χαριστικά, ὅτι σχαίνεται ταξικά.

Βασικὰ ἔχουμε μία κοινωνικὴ καταγγελία ποὺ γίνεται και μιὰ πολιτικὴ κατάθεση, ἂν ὁ συγγραφέας θελήσει ἐδῶ να προλάβει τὸν θάνατο και να μᾶς ἀποκαλύψει τὸν οἶκτο

του, για όλα μᾶς ἐμφανίζει ἀναγκαστικά στὴ μεγάλη καὶ τὴν μικρὴ ὀθόνη τοῦ συγκεκριμένου θεάματος. Τὸ ἔργο εἶναι μιὰ κοινὴ πρόκληση στὴν δονούμενη ἀπελπισία ἐνὸς ἐκάστου, ἄσχετο ἂν στὴ σκηνικὴ ἀναφορὰ βρίσκεται στὴ Δ. Ἄποβάθρα. Ὑπάρχει ἀκόμα καὶ τὸ στυφὸ χιοῦμορ τῆς μικρῆς ἀδελφῆς ποὺ προαναδεύεται σεξουαλικά καθὼς καὶ ἡ ποίηση μιᾶς ἑλλειπτικῆς γραφῆς.

Τὸ ἔργο μᾶς δίνει κυρίως μιὰ στημένη καὶ περιρέουσα κατάρα ἐνῶ μὲ τὸν θάνατο ἐπιχειρεῖται ἡ κάποια ἀποδέσμευση. Ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν ἡ μυστικὴ ἀναζήτηση τῆς παρηγορητικῆς Θεοσέβειας.

Τὸ ἔργο ἀκολουθεῖ τὴν σπονδυλωτὴ ἀνάπτυξη καὶ παρουσιάζεται μὲ 25 περίπου σκηνές. Ἡ παρουσίαση μέχρι καὶ τὴ μέση τοῦ ἔργου, ἀκολουθεῖ τὸ μεπεκετικὸ ζευγάρι τῶν ρόλων. Διαφοροῦμε μὲ τὴν μερικὴ χρησιμοποίησι τοῦ μεγαφώνου σὺν προάγγελος γεγονότων. Ἔτσι θρυματίζεται ἡ ἴδια ἡ βία τῆς διαλεκτικῆς. Ἴσως στὸ προκείμενο, ἐνας στιγμιαίος στατικὸς ρόλος κάποιου ἠθοποιοῦ νὰ ἔδινε περισσότερο μιὰ ἐπιτυχέστερη εἰδοποιομηνυματικὰ προσαρμογὴ.

Ἡ Μ. Λυμπεροπούλου μὲ τὴν πολύμοχθη αὐτὴ παρουσίαση τοῦ ἔργου παρ' ὅλο ὅτι ἀρесеκεῖται στὶς μηχανικὲς κατασκευές καὶ τὶς ἀντίστοιχες μετακινήσεις πέρασε στὴ σκηνὴ ἕνα ἄλλο γνωστὸ πρόσωπο.

Ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἡ ποιητικὴ τῆς ἐκ βαθέων διεργασία, μὲ τὶς χρωματικὲς ἀνταύγειες καὶ τὶς φωτοσκιάσεις πάνω στὸ φόντο τῆς σκηνῆς ποὺ μεταφράζονται σὲ μοῖρα, ζωὴ καὶ περιδινιζόμενη ὑπαρξή. Καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὸ κατάλληλο στήσιμο κίνησης, λόγου, καὶ παράθεσης σκηνικῆς ὁδηγίας ποὺ ἀντιπροσωπεύει αὐτὸ τὸ ἐπισημαινόμενο ἀλλὰ καὶ τόσο ἐγωϊστικὸ δεδομένο, τῆς πληθωρικῆς θεατρικῆς ἐμπειρίας.

Ἡ Μουσικὴ ἐπιμέλεια στὸ ἔργο, τοῦ ἰακώβου Δρόσου ἦταν ἡ ἰδιαιτερότητα τῆς παράλληλης ἔκφρασης.

Ἡ παράσταση ἦταν ἐντυπωσιακὴ στὶς λεπτομέρειες καὶ στὴ γενικὴ διαπίστωση γιὰ τὴν ποιότητα καὶ τὴν ἐπιμελημένη ἀντιτοιχία τῶν ρόλων. Ὁλος ὁ θίασος ἦταν ὑπέυθυνος καὶ σοβαρὸς πάνω στὸ ἔργο, καὶ στὴ δουλειά του. Οἱ ἠθοποιοὶ - Ἄλ. Παντελάκης, Ἄγ. Μανδάλιος, Λ. Κακούρης, Μ. Παπαδημητρίου, Γ. Παπαδόπουλος, Ν. Σκαλίδης τίμησαν γιὰ μιὰ ἄλλη φορὰ τὸ Π.Δ.Θ.Π. καὶ τὸ κοινὸ ποὺ τοὺς χειροκρότησε. Ὁ Π. Βασιλόπουλος συνεχῶς ἐξελισσεται καὶ ἡ Μ. Λυμπεροπούλου στὴ σκηνὴ τοῦ θανάτου τῆς Ἰνδιάνας, ἦταν ἡ ἐκ βαθέων προσφορὰ τῆς, στὸ Θέατρο καὶ στὸ ἔργο.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ

ΤΟΜΑΣ ΜΠΕΡΝΧΑΡΤ

ΠΙΤΤΕΡ ΝΤΕΝΕ, ΦΟΣ.

Ἡ νέα σκηνή

Τὰ πενιχρὰ θεατρικὰ δρώμενα τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου, μᾶς κάνουν νὰ αἰσθανόμαστε «ἀνέσπιοι». Ἡ ἄγνοια τῆς πνευματικῆς προσφορᾶς καλλιτεχνῶν ὅπως ὁ Τ. Μπέρνχαρτ, ὅταν ἐπισημαίνεται σ' ἕνα λαὸ ποὺ φιλοδοξεῖ ν' ἀνακαλεῖ στὴ μνήμη του, τὶς ἀπαρχές τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ, ἀποτελεῖ ὄνειδος. Οἱ διαπιστώσεις αὐτὲς δικαιολογοῦν ἐπαρκῶς τὴν ἐπανεξέταση ἐνὸς σημαντικοῦ, κατὰ τὴν γνώμη μας, γιὰ τὴν δραματουργία ἔργου, τοῦ θεάτρου τῆς ὁδοῦ Κυκλάδων.

Τὸ **Ρίττερ, Ντένε, Φός** γραμμένο τὸ 1984 πέντε μόλις χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ συγγραφέα, ἀποτελεῖ μιὰ ἐξπρεσιονιστικὴ δημιουργία ποὺ ἀκροβατεῖ ἀνάμεσα στὴν σχιζοφρένεια καὶ τὴν φιλοσοφία. Οἱ ἀναφορὲς στὸν Λ. Βιτγκενστάιν καὶ τὸν Φ. Φρέγκε εἶ-

ναι σαφείς. Τὰ στοιχεῖα τοῦ πρώιμου ἐξπρεσιονισμοῦ ποὺ συναντᾶμε στὰ «Οἰκογενειακὰ δράματα» τοῦ Ἑρ. Ἴβεν καὶ πὶο ἐξελιγμένα στὸν Αὐγ. Στρίνπεργκ εἶναι καὶ ἐδῶ ἐμφανή: ἡ πνευματικὴ νόσος καὶ ἡ ἐρωτικὴ διαστροφή ἀνάμεσα στὸν ἀδελφὸ καὶ τὶς ἀδελφές εἶναι εὐγλωττα παραδείγματα. Ἄς μᾶς ἐπιτραπεῖ λοιπὸν τὸ τόλμημα τῆς ὑποθέσεως ὅτι οἱ αἰσχύλεις δομὲς τοῦ Ἑρ Ἴβεν καὶ ἡ σοφόκλεια γνῶση τῆς ἀνθρώπινης ψυχοσύνθεσης ἀπὸ τὸν Αὐγ. Στρίνπεργκ πιθανότατα βρίσκουν τὴν συνέχειά τους στὸ Τ. Μπέρνχαρτ ποὺ τολμᾷ ν' ἀπομυθοποιεῖ μέσα ἀπὸ τὸ μῦθο σὰν ἄλλος Εὐριπίδης.

Ἡ παράστασις πολὺ καλὴ στὸ σύνολό της δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ προσθέσουμε πολλὰ στὴν ἤδη δημοσιευμένη κριτικὴ παρὰ μόνο νὰ υπογραμμίσουμε τὴν πολὺπλευρὴ προσφορὰ τοῦ Λ. Βογιατζῆ σὲ ἐπίπεδο σκηνοθετικὸ, ὑποκριτικὸ ἀλλὰ καὶ μεταφραστικὸ. Ἀξίζει νὰ σημειώσουμε ἐπίσης τὴν ρεαλιστικὴ τῆς Λ. Κονιόρδου στὸ ρόλο τῆς Ντένε καὶ τὴν ἐπιτυχή κυνικὴ εὐαισθησία ἀπὸ τὴν Ὀλ. Λαζαρίζου στὸ ρόλο τῆς Ρίτερ. Τέλος ἡ χρῆσις ζωγραφικῆς ἀποδόσεως πινάκων τοῦ Μ. Μπέκμαν ἐνισχύοντας τὸ ἤδη προϋπάρχον ἐξπρεσιονιστικὸ ὑπόβαθρο εἶναι ἀπόλυτα θεμιτῆ.

Βασίλης Λιάκος

II ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Οἱ Ἴσορροπιστές (1991) τοῦ Νίκου Παπατάκη

(Les équilibristes)

Ὁ Νίκος Παπατάκης εἶναι ἓνα ὑπόδειγμα ἠθους γιὰ τὴν εὐρωπαϊκὴ κινηματογραφία. Πέντε ταινίες μέσα σὲ τριάντα χρόνια, ὅλες τους ἔχουνε νὰ μᾶς προσφέρουνε καὶ μιὰ ἰδιαιτερότητα. Αὐτὴ τὴ φορὰ μὲ τοὺς «Ἴσορροπιστές» του μᾶς φανερώνει μιὰ ἀκόμα πτυχή τοῦ ταλέντου του. Σὰν Γαλλικὴ παραγωγή, ἡ ἱστορία τῆς ταινίας χρωματίστηκε μὲ παρδοσιακοὺς Γαλλικοὺς τόνους οἱ ὁποῖοι εἶναι καὶ τόσο γνώριμοι στὸν ἑλληνικὴ καταγωγῆς ἀλλοδαπὸ σκηνοθέτη.

Θέμα τῆς ταινίας του: ἡ λεπτὴ καὶ ἀνατρέψιμη ἰσορροπία τῶν πόθων, τῶν ἐπιδιώξεων, τῶν ἐνθουσιασμῶν, τῶν ὀνείρων, τῶν ψευδαισθήσεων ποὺ μπορεῖ νὰ διατηροῦμε γιὰ λογαριασμό μας. Μία ἐλεύθερη προσαρμογὴ μιᾶς ἀληθινῆς ἱστορίας ποὺ συνέβηκε ἀνάμεσα στὸν Jean Genet κι ἓναν Ἀλγερινὸ σχοινοβάτη ἀρκετὰ γνωστὸ στὸ Παρίσι τῆς δεκαετίας τοῦ ἐξήντα, χρησίμευσε σὰν κατευθυντήρια γραμμὴ γιὰ τὸν σκηνοθέτη. Μέσα ἀπὸ τὸ μεμονωμένο παράδειγμα τοῦ Franz-Ali (τὸ ὄνομα εἶναι ἀλλαγμένο) φαίνεται ὅτι ὑπάρχει ἡ διάθεση γενίκευσης. Ὁ Ἴσορροπιστὴς δὲν εἶναι μόνο ἓνας ἀλλὰ τόσοι ὄσοι καὶ οἱ πρωταγωνιστὲς τῆς ταινίας αὐτῆς ἡ ὁποία κολυμπᾷ μέσα στὴν τραγικότητα τῆς ζωῆς.

Ὅλοι οἱ χαρακτήρες τῆς ἀναπαράστασης στηρίζονται πάνω στὸν ρεαλισμὸ. Σὲ κάθε ἓνα τους ὑπάρχει μιὰ μεγάλη δόση ἀλήθειας. Οἱ ψυχολογίες τους εἶναι τόσο ἐκδηλές ποὺ δίκαια θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι ἡ ψυχολογία εἶναι ἡ πρώτη διάστασις καὶ στὴν ταινία αὐτὴ τοῦ σκηνοθέτη. Ὁ Michel Piccoli δείχνει μεγάλη ὑποκριτικὴ εὐχέρεια καὶ μὲ τὴν σειρά του τὸν ἀκολουθοῦν οἱ ὑπόλοιποι ἠθοποιοί. Ἡ μητέρα τοῦ Franz-Ali ἐνσαρκώνεται ἀπὸ μιὰ μάλλον νέα ἠθοποιό, τὴν Doris Kunstmann, ἡ ὁποία ἔχει καὶ μιὰ λάμψη στὴ μορφὴ της. Ἄν καὶ τὸ πρόσωπό της ὅπως καὶ τὸ σῶμα της χρησίμευσε σὰν εὐπλαστο ὑλικὸ καταγραφῆς βασάνων καὶ κακουχιῶν, κρύβει μέσα του μιὰ χάρη ἡ ὁποία φανερώνεται ἀκόμα καὶ σὲ στιγμὲς ὑστερικῶν ἐκρήξεων.

Ὁ ἐρωτισμὸς τῆς ταινίας εἶναι δυνατὸς καὶ θερμὸς γιατί χαρακτηρίζεται ἀπὸ μία διακριτικότητα. Ἀρκεῖται στὰ διαπεραστικά, γεμάτα ἐνσταση βλέμματα. Οἱ χώροι τοῦ δράματος εἶναι πληθωρικοὶ καὶ ἀποδίδουε ἔξοχα τὸ μίγμα πολυτέλειας καὶ κακογουστιᾶς ποῦ κυριαρχεῖ παντοῦ. Συμβολικὲς ἐκρήξεις χρωμάτων συνοδεύουν μὲ τὰ ἐπὶ μέρους νοήματά τους τὴν ἱστορία. Ὑπάρχει μία ἀντίθεση ἀνάμεσα στοὺς ὑπόλοιπους χώρους καὶ σ' αὐτὸν τοῦ φτωχικοῦ τοῦ Franz-Ali καὶ τῆς μητέρας του.

Οἱ «Ἴσοροπιστές» εἶναι πάνω ἀπ' ὅλα μία ἱστορία ψευτικῶν παθῶν ποῦ μπορεῖ νὰ γνωρίσει πολλὲς διαφορετικὲς ἐρμηνεῖες. Μέσα ἀπὸ τὶς μετατροπὲς καὶ τὶς ἀπρόοπτες ἐξελίξεις τῆς ἱστορίας, μᾶς κάνουν ὅλο καὶ πιὸ φανερὴ τὴν παρουσία τους οἱ ψευτιὲς ποῦ κρύβονται μέσα στὸν κεντρικὸ καὶ τοῦ ὑπόλοιπους μύθους τῆς ταινίας. Οἱ δύο ἄνδρες δὲν συνδέονται μεταξύ τους μὲ ἕναν δεσμὸ ἀγάπης ἢ θαυμασμοῦ ἀλλὰ μὲ ἕναν πῶθο ἐξουσίας καὶ ἐξάρτησης ὁ ὁποῖος κλονίζεται ἔπειτα ἀπὸ τὶς δύο ἀτυχίες τοῦ μαθητῆ μπροστὰ στὸν δάσκαλο, τοῦ σκλάβου ἀπέναντι, στὸν ἀφέντη. Κανένας τους δὲν εἶναι ἀφοσιωμένος πραγματικὰ στὴ δουλειά του γιατί στὸ τέλος ἐνδίδει καὶ ἀποσύρεται εὐκολα.

Τελικά, ὅπως αὐτὸ συνέβηκε καὶ στὴν προηγούμενη ταινία τοῦ σκηνοθέτη («Φωτογραφία» τοῦ 1985) εἶναι ἡ ἴδια ἡ ὑπόβολή στὴν ἰδέα τοῦ θανάτου σὰν ἀποτέλεσμα ἐξαπάτησης ἑνὸς πάθους τὸ ἀληθινὸ θῦμα τῆς ταινίας αὐτῆς. Ὁ Franz-Ali ἔπειτα ἀπὸ μία πραγματικὴ ἱεροτελεστία αὐτοκτονεῖ.

Ἴσως, ἔχοντας σὰν ἐρέθισμα τὴν ὑπόθεση αὐτή, ὁ Παπατάκης νὰ θέλησε νὰ κάνει κάποια νύξη στὸ καθεστῶς λυκοφιλίας καὶ πολέμου ποῦ ἐπικρατοῦσε ἀνάμεσα στὰ δύο κράτη (Γαλλία - Ἀλγερία) τὴν δεκαετία τοῦ '60 καί, γιατί ὄχι, σήμερα.

Διονύσης Ἀνδρώνης

III. ΜΟΥΣΙΚΗ

ΤΑ ΙΕΡΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΘΙΒΕΤ ΣΤΗΝ ΛΥΩΝ

Μία κρύα βραδυὰ ὀμίχλης προσκαλεῖ τοὺς ἀνθρώπους γιὰ περισυλλογή.

Οἱ φόρμες ἀλλάζουν ὄχι μόνο ἀπὸ τὸ σκοτάδι τῶν νυχτερινῶν ὤρων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ὀμίχλη, αὐτὸ τὸ αὔλο σύννεφο ποῦ μοιάζει σὰ νὰ βγῆκε ἀπὸ παραμῦθι.

Τὰ ἱερὰ τραγούδια τοῦ Θιβέτ, δονόντουσαν μ' αὐτὴν τὴν ὀμιχλώδη βραδυὰ τῆς 28/11/91 στὴν Λυὼν τῆς Γαλλίας.

Ἡ μακρινὴ καὶ ἐξωτικὴ προέλευσή τους, μᾶς ἔκανε νὰ σκεφτόμαστε τὴν περίεργη καὶ τόσο ἐνδιαφέρουσα κουλτοῦρά τους.

Φωνὲς ἀπὸ τὸ παρελθόν, ἀποφθέγματα τῆς ἀνθρώπινης σκέψης καὶ παρατηρητικότητα ἀποκρυσταλλώμενα ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, αὐτὰ τὰ τραγούδια, μᾶς φάνηκαν, σὰ νὰ ἦρθαν μέσα ἀπὸ τὰ σύννεφα τῶν αἰώνων ποῦ κρατοῦν τὰ παλιὰ αὐθεντικὰ ἀγάλματα τοῦ Βούδα, ὁ ὁποῖος παραμένει σιωπηλὸς καὶ μακάριος στὰ ὑποβλητικὰ μοναστήρια τοῦ Θιβέτ.

Μέσα σ' ἕνα θρησκευτικὸ χῶρο, στὸν μεγαλοπρεπὴ καθεδρικὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη (cathédrale Saint - Jean). ποῦ εἶναι ἕνα ἀριστούργημα ἀρχιτεκτονικῆς καὶ τέχνης, μαζεύτηκαν πλῆθος ἀνθρωποὶ διαφόρων φυλῶν καὶ ἐθνικοτήτων, διαφόρων ἰδεολογικῶν καὶ θρησκειῶν, γιὰ νὰ ἀκούσουν τὴν γλῶσσα τῆς μουσικῆς, ποῦ ἂν καὶ στὴν περίπτωσή αὐτὴ δὲν εἶναι σὰν τὸν μουσικὸ τρόπο σκέψης τῶν Δυτικῶν, πάλι μπορεῖ νὰ μιλήσει στὶς καρδιὲς τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ ἐναλλαγή ἤχων καὶ σιωποῦν δημιουργεῖ ἓνα φωτεινὸ δρόμο γιὰ τὸν ἀμήγυτο στὴν κουλτούρα τῶν Βουδιστῶν καὶ τῶν Θιβητιανῶν, καὶ ἔτσι ὁ θεατὴς μπορεῖ ἐνστικτωδῶς νὰ δαισθανθεῖ ψυχικὰ καὶ ἰδεολογικὰ τοπία, νὰ παραλληλήσει τὸ δικό του «αἰσθαντικό» πεδίο, μὲ τὴν νοοτροπία ἐνὸς ἄλλου κόσμου.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ ἤχοι καὶ ἡ διάταξή τους ἔχουν αὐτὴ τὴν ιδιότητα.

Οἱ μοναχοὶ τοῦ Θιβέτ, ντυμένοι μὲ τοὺς πρὸς τὸ βυσσινί, καὶ κίτρινους χιτῶνες τῶν στολῶν τους, μέσα σὲ σκηνικὸ τῆς θρησκείας τους, τραγουδοῦσαν μὲ ἓνα πρωτότυπο γιὰ τὴν Δυτικὴ μουσικὴ τρόπο· ἀπὸ ἓναν φωνῆεν παράγονται πολλοὶ ἤχοι χάρις σὲ μίαν ἔξυπνη τεχνική: συγκατοῦν ἓνα ἤχο (φωνῆεν) καὶ ἐπειδὴ ρυθμίζουν τὸ στόμα καὶ τὴν ἀναπνοὴ τους κατάλληλα, τὸ ἀνθρώπινο στόμα γίνεται σὰν ἓνα ἤχεϊ ὅπου μὲ αὐτὸν τὸν ἀρχικὸ ἤχο, ἔρχονται ὅλοι οἱ ἀρμονικοὶ του καὶ ἀκούγονται σὰν ἀληθινὸ συνθεσάιζερ!

Συντονισμένοι καὶ μὲ αὐτοσυγκέντρωση, οἱ καλόγεροι δημιούργησαν μίαν ἀτμόσφαιρα κατάνυξης, ποὺ ἔνωσε ὅλους τοὺς παρευρισκομένους, ὅλο τὸ ἀνομοιογενὲς πλῆθος, στὴν εὐθεία τῆς αὐτοσυγκέντρωσης, τῆς σκέψης, τοῦ στοχασμοῦ· ἦταν ἐπίσης μίαν ἐκδήλωση ποὺ δείχνει ὅτι πέρα ἀπὸ σύνορα καὶ φυλὲς ὅλοι ἀνήκουν στὸ ἀνθρώπινο εἶδος, μίαν καὶ ὅλων συναντοῦνται οἱ ἀνησυχίες, οἱ πνευματικὲς καὶ σωματικὲς ἀνάγκες, ἡ δομὴ τους ὡς ὑλικὲς καὶ ψυχοπνευματικὲς ὑπάρξεις ἐξἄλλου ἂν ψάξει κανεὶς μέσα στὸν πολύχρωμο καὶ φαντασμαγορικὸ κόσμο τῶν φολκλόρ, τοὺς μεγάλους διαδρόμους τῶν θρησκείων τῶν διαφόρων λαῶν, βρίσκει συχνὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ καὶ ὁμοιες μνήμες.

Τὶς ψαλμωδίες τους συνόδεψαν μὲ ὄργανά τους: κουδούνια, ἓνα εἶδος τυμπάνου ποὺ χτυποῦσαν μὲ ἓνα ἀρκετὰ μακρὸ ραβδί, πνευστὰ (μακρυὲς σύραγγες), σιδερένια κρόταλα... ὄργανα ποὺ ἐπέδιδαν μίαν ἀτμόσφαιρα μυστικοπάθειας στὶς φωνές: συνοδεύοντας τες μὲ ἤχους σὲ ὀρισμένα διαστήματα, ὑπέβαλλαν ἐπίσης καὶ τὸ ἀκροατήριο σὲ μίαν ἀτμόσφαιρα κατάνυξης καὶ αὐτοσυγκέντρωσης: διότι δὲν ἦταν ἤχοι οἱ ὁποῖοι διέγερσαν τὴν σκέψη σὲ διάφορες κατευθύνσεις καὶ πολλὰς ἠχητικὲς εἰκόνας: ἐπρόκειτο γιὰ ἐπαναλαμβάνόμενες εἰκόνας ἢ παραλλαγές τους, ποὺ ἐβάδιζαν πρὸς μίαν κατεύθυνση καὶ ποὺ ἔχτιζαν ἓνα πλέγμα ἠχητικὸ, τὸ ὁποῖο σκιαγραφοῦσε μίαν στοά: αὐτὴ ὁδηγοῦσε τὸν ἀκροατὴ σὲ περιουλογοὺ καὶ ἐσωτερικὴ ἐνατένιση: σὲ ὁδοιπορία μέσα σ' αὐτὸν τὸν ἠχητικὸ διάδρομο γιὰ τὴν συνάντηση μὲ ἓνα τρόπο σκέψης ποὺ δείχνει νὰ στηρίζεται σὲ μίαν ἐσωτερικὴ ἡρεμία καὶ στὴν αὐτοσυγκέντρωση....

Στὴν δυτικὴ μουσικὴ, συχνὰ οἱ κλίμακες καὶ ἡ δομὴ παίζουν σὲ πολλὰ ἐπίπεδα καὶ μεταφέρουν τὸν ἀκροατὴ σὲ διάφορα πεδία.

Στὴν προκειμένη περίπτωσι βέβαια, ἐπρόκειτο γιὰ θρησκευτικὴ μουσικὴ, ποὺ παροουσιάζει σοβαρότητα καὶ κατανυκτικὴ ἀτμόσφαιρα...

Στὶς Εὐρωπαϊκὲς (π.χ. Γρηγοριανὰ μέλη) καὶ Βυζαντινὲς ψαλμωδίες, παρ' ὅλη τὴν σοβαρότητα ὑπάρχει μίαν διασκόρπιση σὲ διάφορους τόνους: ἐνῶ στὰ Θιβητιανὰ αὐτὰ ἄσματα, διακρίνουμε μίαν κατεύθυνση στὶς φωνές καὶ τὰ ὄργανα, ποὺ ὁδηγοῦν μὲ τὸν δικό τους τρόπο, στὸν οὐρανὸ, στὸ ἄπειρο...

Συγχαίρουμε τὸ "Maison de la Culture des Peuples" («Σπίτι τῆς Κουλτούρας τῶν Λαῶν»), γιὰ τὴν βραδυὰ αὐτὴ ποὺ διαργάνωσε, καὶ ἐλπίζουμε ὅτι καὶ ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα θὰ ἔχουμε τὴν εὐκαιρία νὰ πάρουμε μίαν γεύση ἀπὸ τὰ θρησκευτικὰ τραγούδια τοῦ Θιβέτ.

Ἐκδηλώσεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους, ὡθοῦν τοὺς εἰδικοὺς τοὺς καλλιτέχνες, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐρύτερο κοινὸ νὰ συνειδητοποιήσουν ὅτι ὅλοι μποροῦν νὰ μάθουν ἀμοιβαίᾳ ἀπὸ τὶς κουλτοῦρες τῶν ἄλλων.

Και ἄς ὑπογραμμίσουμε ἐπίσης ὅτι τονίζουν καὶ ὑποστηρίζουν τὴν παράδοση, καὶ τὸ φολκλὸρ ποὺ εἶναι σημαντικοὶ στύλοι γιὰ κάθε ἔθνος, γιὰ κάθε φυλὴ...

Ἰδιαίτερα μάλιστα στὴν ἐποχὴ μας, ὅπου τὰ σύνορα καταργοῦνται, εἶναι σημαντικό νὰ ξέρομε ὅτι ναι μὲν οἱ ἄνθρωποι μποροῦν νὰ ἀποτελέσουν ἕνα σύνολο πολὺ ἐνδιαφέρον ὅταν εἶναι ἐνωμένοι, ἀλλὰ ὅτι ἔχουν ρίζες καὶ ταυτότητα· ὅτι δὲν εἶναι ρομπότ πανομοιότυπα καὶ ἀπομιμήσεις τῆς μηχανῆς τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας ποὺ τοὺς παράγει καὶ τοὺς χρησιμοποιεῖ· ὅτι μποροῦν νὰ εἶναι ἐνωμένοι διατηρώντας τὶς ἰδιαιτερότητες τὴν προσωπικότητα, τὶς ποικιλίες τους, ὡς θαυμάσια δημιουργήματα ἑνὸς πολύχρωμου συνόλου· αὐτὸ παίρνει ὁμορφιὰ καὶ χαρακτῆρα ἀπὸ τὴν προσωποποίηση.

Ἡ παράδοση εἶναι οἱ ρίζες καὶ οἱ ταυτότητες γιὰ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα, ποὺ δίνει τὴν ποικιλία καὶ τὸν προσανατολισμό, καὶ φέγγει στὸν δρόμο τοῦ κουρασμένου περιπατητῆ τῶν ἐποχῶν, γιὰ τὴν ἀνεύρεση τῆς ἀλήθειας, τοῦ σκοποῦ τῆς ζωῆς, δροσιζοντας τον μὲς τὴν πορεία του πρὸς τὸν πύρινο δίσκο...

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἀμαλία Κόκκινου

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Ἡ ΕΘΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ προκηρύσσει Πανελλήνιο Διαγωνισμό συγγραφῆς λογοτεχνικῶν βιβλίων:

1. Α΄ ΒΡΑΒΕΙΟ. δρχ. 400.000 γιὰ τὴ συγγραφὴ μυθιστορήματος.
Ἄθλοθέτης ἢ κ. ΜΑΡΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ - ΤΣΑΚΙΡΗ στὴ μνήμη τῆς ἀδελφῆς τῆς, ΜΕΡΟΠΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, μέλους τῆς Ἑθνικῆς Ἑταιρίας τῶν Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν.
2. Α΄ ΒΡΑΒΕΙΟ. δρχ. 150.000 γιὰ τὴ συγγραφὴ ποιητικῆς συλλογῆς.
Ἄθλοθέτης ἢ κ. ΜΟΥΤΑΦΗ στὴ μνήμη τοῦ συζύγου τῆς ΓΙΑΝΝΗ ΜΟΥΤΑΦΗ, μέλους τῆς Ἑθνικῆς Ἑταιρίας τῶν Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν.
3. Α΄ ΒΡΑΒΕΙΟ. δρχ. 150.000 γιὰ τὴ συγγραφὴ μυθιστορήματος ἢ διηγημάτων ἢ δοκιμίου μὲ θέμα: Χαμένες πατρίδες.
Στὴ μνήμη Ζώζας καὶ Χαρίλαου Μυκονίου εἰς ἐκπλήρωση ὄρου διαθήκης τῆς ΒΑΡΒΑΡΑΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗ,
Τὰ ἔργα ποὺ θὰ ὑποβληθοῦν πρέπει νὰ εἶναι ἀνέκδοτα, δακτυλογραφημένα σὲ τρία (3) ἀντίτυπα καὶ μὲ ψευδώνυμο καὶ νὰ σταλοῦν στὰ Γραφεῖα τῆς Ἑθνικῆς Ἑταιρείας (Ἰπποκράτους 63/106 80 Ἀθήνα, τηλ. 3608 239) τὸ ἀργότερο ὡς τὶς 30 Ἰουλίου 1992.
Σὲ χωριστὸ φάκελο θὰ ἀναγράφονται τὰ πλήρη στοιχεῖα τοῦ συγγραφέα (Ὄνομα, διεύθυνση, τηλέφωνο).

